

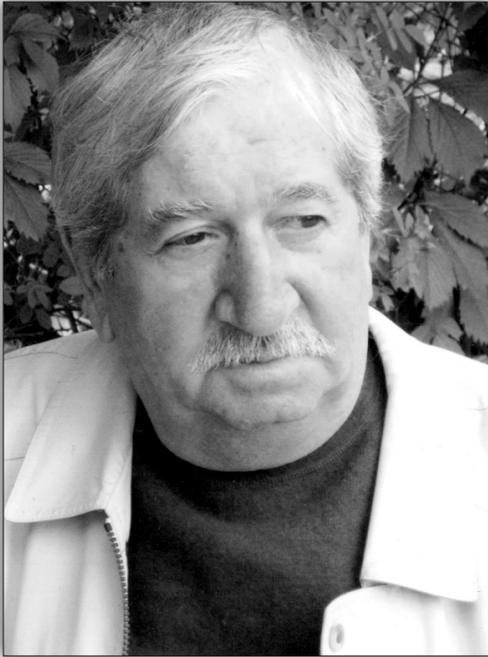
դրամատուրգիա

գրական-գեղարվեստական հանդես

30²⁰¹² 31

ՊԻԵՍՆԵՐ

Նորայր Աղայան	2	ԵՎԱ
Գորգեն Խանջյան	14	ԷՍ ՏԱՆ ՏԵՂԸ ՈՒՐԻՇ ՏՈՒՆ ԷՐ
Սամվել Կոսյան	48	ԿԱ ԵՎ ՉԿԱ
Կարինե Խոդիկյան	74	ԵՐԿՈՒՑԱԲԹԻ ՉԷ, ՈՒՐԲԱԾ 13-Ն ԷՂ ՉԷ
Գագիկ Կարսաղեսյան	93	ԴԱՏԱՊԱՐՏՎԱԾՆԵՐԸ
Զանիբեկ Ղուկասյան	116	ՈՒՐԲԱԾԱԳԻՐՔ
Գասպարե Դորի	136	ՓՂԵՐԻ ԵՐԿԱՐ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

Նորայր ԱԴԱԼՅԱՆ

Ես այս խաղը հղացա 2012 թվականի հուլիսի 30-ին, երբ հարազատներս շնորհավորեցին ինձ և ասացին՝ 76 տարեկան եմ: Գրեցի ինձ համար անսովոր արագությամբ երեք օրում, կարծես Գաբրիելը՝ շնչասպառ վազում էր ետևիցս՝

ցանկանալով ինձ բռնել: Միշտ մտածել եմ.

դրամատուրգիան խաղ է մարդու և մարդու միջև, այստեղ (ինչպես նաև գեղարվեստական արձակում) կնոջ գործոն մասնակցությունը, ֆիզիկապես ներկա թե բացակա, խիստ պարտադիր է: Երբ կինը, մարդկանց բնության գեղեցիկ կեսը, չկա՝ գրականությունը չի կարող ընթերցողին լիապես բավարարել, ինչ գաղափար էլ շոշափի: Լավագույն դեպքում կլինի որոշ գեղարվեստական հնարքներով բամբակից

գործված գաղափարագրություն, որ գրական արվեստի ոճաբանությունը չէ, այլ ներկայումս, անշուշտ, ուշագրավ, իսկ վաղն՝ անցողիկ ու մոռացվող հրապարակագրություն: Դրամատուրգիան է առաջնային,

թե՛ թատրոնը: Հարցս գուցե սխալ է. սրանք ներթափանցված են նույն խաղի հատկանիշներով:

ԵՎԱ

Կեսգիշերային բեմախաղ մեկ գործողությամբ

Գործող անձինք

Մի ճանաչված դերասան

Մացո - կանանց ներհնազգեսների

խանութի սեփականատեր, որ

գուրկ չէ դերասանական շնորհից

Բեմում նախորդ երեկոյան խաղարկված «Հուլիոս կեսար» ներկայացումից մի քանի ցաքուցրիվ իրեր կան: Ներս է մտնում Դերասանը և ոտքով հարվածում դրանց, մասնավորապես զայրույթ ու ատելություն է թափում հատակին մեկնված հանգուցյալ Կեսարի քանդակային մարմնի վրա:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (շարունակելով հարվածներ տեղալ): Չքվիր աչքիցս, քեզնից պրծնեմ: Զո պատժառով անցած գիշեր չկարողացա քնել, զառանցում էի, մարմինս սարսափելի ցավում էր, իմ բարեկամներն ամեն վայրկյան սպանում էին ինձ, արյունս հորդում էր բոլոր կողմերից, կինս էլ տանը չէր, որ ինձ ուշքի բերեր, եկավ առավոտյան, իր ասելով՝ գնացել էր մոր տուն, նա գրեթե մեռած տեսք ուներ, կարծես նրան էլ էին սպանել: (Գրպանից հանում է բեմական տեքստը, սկսում է կարդալ):

Ես համբուրեցի նրա չափազանց հոգնած դեմքը, որն այդ պահին էլ գեղեցիկ էր և հարցրի. Կասիո՞սը քեզ սպանեց: Նա լուռ մնաց: Ես

հասկացա, որ նրան սպանել է Բրուտոսը... Էյ, բանվոր... Էյ... Հարբեցողի մեկը, հարբեցող, արի, բեմը մաքրիր, այստեղ ամեն առարկա ինձ տաժանակիր մահ է գուժում, ամեն ինչ տար-կորցրու, այլևս Հուլիոս չեմ խաղալու, դերասան լինելուց առաջ ու ավելի ես սովորական մարդ եմ, ուզում եմ երկար ապրել ու երկար, շատ երկար սիրել կնոջս... (Տեքստը նետում է մի կողմ):

Գալիս է բանվորը: Հարբած է: Մկսում է բեմը հավաքել:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ինչքան օղի ես խմել, անամոթ: Էս մարդիկ մի օր թատրոնը կկործանեն: Առանց թատրոնի աշխարհը կդառնա անապատ,

օձերի ու կարիճների երկիր: Արագ աշխատիր, ես քեզ օղու և կարտոֆիլով կարկանդակի փող կտամ: Բոլոր աթոռները, այդ ամբողջ աղբը քաշիր դուրս, նոր դեր եմ խաղալու, դրանք ինձ պետք չեն, տար, վառիր, մոխիրները քամուն տուր, որ հանցագործ Հռոմից ու Ծեքսպիրից, որին ումանք հանձար են համարում, ոչ մի հիշողություն չմնա, հանձարները մարդկության ամենավտանգավոր էակներն են, որոնք պարզ կյանքը վերածում են բարդագույն ֆիզիկայի, որից սատանան էլ չի կարող գլուխ հանել, ես իմ կյանքն եմ ուզում, իմ մենակությունը, իմ սիրո մեղեդին... Եվա, որտե՞ղ ես... Մորդ տնից վերադարձիր մեր բնակարանը և պառկիր քնելու, այսօր էլ ուշ կգամ, քեզ շոյանքներով կարթնացնեն ու կսիրեն, կսիրեն մինչև առավոտ, երբ արևի շողերն ընկնեն մեր անկողնու վրա: Ես խանդում եմ արևին, երբ գրկում է քեզ իր տաք ու ոսկե շողերով... Հարբեցող, սյանը ձեռք մի տուր, թող մնա, նրանք ինձ սպանեցին այդ սյան մոտ, ես հենվեցի սյանը, որ գետնին չտապալվեմ, բայց մարմինս մահացու հարվածներից դողաց ու աստիճանաբար թուլացավ, ես ընկա ահա այսպես... (Ցույց է տալիս՝ ինչպես է տապալվել բեմին: Բարձրանում է,

թափ է տալիս փոշոտված զգեստը:) Դու երջանիկ ես, անվերջ խմում ես ու չես գիտակցում, թե որքան դժնի ու մարդասպան օրեր ենք ապրում: Ծատ հնարավոր է՝ նրանք նորից գան և ինձ երկրորդ անգամ սպանեն: Այդ հնարավորությունը գրեթե անխուսափելի է ու պարտադիր: Նրանք կգան, չեն կարող չգալ, որովհետև ես արտիստ եմ, ազնիվ մարդ: Սյունը ինձ դարձյալ կօգնի, որ մի քանի վայրկյան ավելի ապրեմ: (Գրկում է «Հուլիոս կեսար» ներկայացումից մնացած բեմակենտրոն սյունը:) Հետաքրքիր է, ինչ կմտածեմ ու կզգամ երկրորդ անգամ մեռնելիս: Գուցե բարձրաձայն ասեմ՝ ոչխարները կերան երեխա, ծեր, կին ու տղամարդ, և լավ էլ մարսեցին, դարձան գայլեր: (Արտասանական ոճով:) Գայլերի երկիր Հայաստանս... Ապրես, ալկաշ, ես քեզ ավելի եմ գնահատում, քան ինձ, դու աննշան մարդ ես, ոչ մեկի մտքով չի անցնի քեզ սպանել, դու հավերժական ես, արի տեղներս փոխենք, դու՝ դերասան, ես՝ հարբեցող... Չես ուզում, խելացի ես, փիլիսոփայի չափ խորամանկ ու իմաստուն: Կենացդ... (Ջինս շալվարի ետևի գրպանից հանում է օղու տափաշիշը, կում անում:) Սա էլ կնոջդ կենացը (ևս մի կում), ինչ է անունը... Նոյեմբար...

Ես էլ կարծեցի՝ Եվա է: Այս երրորդ կումն էլ Նոյեմբարի ու քո երեխաների կենացը, ողջ լերուք: Խնդրում եմ, Հուլիոսիս սպիտակ, արյունվիկ թիկնոցը բեր ու կախիր սյան մեխից, թող մարդիկ տեսնեն՝ ինչ դաժան աշխարհում ենք գտնվում, թե չէ նայում են ու չեն տեսնում: Բեմի դիմային և կողմնակի մասերը ծածկիր սև, անթափանց վարագույրով, ինձ փակ տարածք է անհրաժեշտ: Լուսավորությունը՝ մշտապես կիսամութ: Երաժշտություն պետք չէ: Թատրոնում երաժշտությունը հանդիսատեսին հաճախ շեղում է գործողության ճշմարտությունից, թեև որոշ ռեժիսորներ հակառակ կարծիքին են: Աստված նրանց հետ: Գործը արագ ու որակով արեցիր: Գնա: Բարևս հաղորդիր սիրելի կնոջդ, նրան ասա... ինչ ուզում ես՝ ասա, իմ այս ներկայացման մեջ դա ոչ մի նշանակություն չունի: Չէ, ասա՝ երկուսին գումարած երկու բոլորովին էլ չորս չի անում: Հասկացմիր...

Բանվորը գնում է: Դերասանը դանդաղ շրջում է բեմում: Հագնում է Հուլիոս կեսարի արյունոտ, պատառոտված թիկնոցը: Ծառուռակում է աննպատակ դեզերել: Հանում է թիկնոցը, կախ տալիս սյան մեխից: Մի քանի քայլ հեռանում է և երկար, սևեռուն նայում սյանն ու թիկնոցին:

Առաստաղից ծանր իր է ընկնում՝ երկփողանի որսորդական հրացան է: Կարծես սատանա ճակատագիրը գցեց:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (հրացանին նայելով): Բրուտո՞ս... (Հրացանը ոտքով հրում է սյան կողմը:) Ես քեզ շան պես կսատկացնեմ, Բրուտոս...

Եկեղեցու հեռավոր զանգահարություն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (հաշվելով): Ճիշտ տասներկու զարկ խփեց: Ինչ սկսել եմ կեսգիշերային ներկայացման փորձերը, խաղընկերս միշտ ուշանում է:

ՄԱՅՈ - (դրսից): Գալիս եմ, շեֆ... (Հնասպառ ներս է ընկնում:) Բարև, շեֆ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ինչո՞ւ է շունչդ կտրվում:

ՄԱՅՈ - Վազելուց:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Վախեցած ես:

ՄԱՅՈ - Ճանապարհս մի սև, խոշոր կատու կտրեց:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ծավարիդ շղթան բարձրացրու, կատուն բան-մանդ կուտի:

ՄԱՅՈ - (շղթան բարձրացնելով): Օ՛, շեֆ, երանի մեկ անգամ էլ դու վայելեիր:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Արքայախնձորը:

ՄԱՅՈ - Պատմելու բան չէ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Մնջախաղով ցույց տուր:

ՄԱՅՈ - Սիրո հմայքները ո՞նց ցույց տամ, այն պետք է ապրել միշտ հին ու նոր ալեկոծումներով: Ծովում լողացել ես... Դու ցանկա-

նում ես խեղդել ծովը և խեղդվել նրա գրկում:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Անառակ մարդ, բոզանոցից ես գալիս:

ՄԱՑՈ - Աֆրոդիտեի ծոցից:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Պահ... Անունդ ինչ է, անունդ ասա:

ՄԱՑՈ - Մացո Ծատուրյան:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Հորդ անունը...

ՄԱՑՈ - Ծմավուն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ծմավունը կարգին մարդ էր, հազիվ նրանից լինես:

ՄԱՑՈ - Բա էլ ումից...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կարծում եմ՝ հռչակավոր դիվանագետ Ծառլ Թալեյրանից:

ՄԱՑՈ - Ականջովս ընկել է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Նապոլեոնը հղիացրեց մորդ:

ՄԱՑՈ - Իմ Վիկտորյա մայրը շատ բարոյական կին է եղել:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Գերեզմանում:

ՄԱՑՈ - Միշտ և ամեն տեղ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Բեզնից թթված մածուխի ու բժության հոտ եմ առնում: Մեր ներկայացման ժամանակ քեզ կանվանեմ բիժ Բրուտոս:

ՄԱՑՈ - Թթված չեմ, շեֆ, մի լավ հոտ քաշիր:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(հոտոտում է խաղընկերոջը, շփոթված նրան վանում):* Միթե Աֆրոդիտեն է...

ՄԱՑՈ - Ես Աֆրոդիտե եմ ասում, բայց նա ուրիշ անուն էլ ունի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(դարձյալ հոտ է քաշում Մացոյի պարանոցից):* Չէ, Աֆրոդիտեն է...

ՄԱՑՈ - Մի կասկածիր, շեֆ, թթված մածուն չեմ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(նյարդային):* Կասկածելն ու չկասկածելը, ապրելն ու մեռնելն էլ իմ իրավունքն է: Անցնենք գործի:

ՄԱՑՈ - Իսկ եթե չանցնենք... Ես գնամ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(խիստ անհանգստացած):* Ո՞ր...

ՄԱՑՈ - Այնտեղ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ոչ մի քայլ... Հանդիսատեսը մեզ է նայում:

ՄԱՑՈ - Դահլիճում հանդիսատես չկա:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կատուն դահլիճում է: Հինգերորդ կարգ, տասներկուերորդ աթոռ, որի թավշյա ծածկոցը պատռված է:

ՄԱՑՈ - Ի՞նչ կատու:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Սև ու խոշոր:

ՄԱՑՈ - Այսօր էլ ռեժիսորը չեկավ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Բանի՞ անգամ ասեմ, զլուխդ մտնի ու դուրս չգա՝ ինձ ռեժիսոր պետք չէ, ես եմ իմ ռեժիսորը: Այդ մարդիկ միայն իրենց մեծամիտ կամքն են թելադրում դերասաններին՝ զրկելով նրանց խաղի ազատությունից, դարձնելով խամաճիկներ: Կալփուռնյան՝ սիրելի տիկինս, այդ առավոտ չէր ցանկանում՝ սենատ մեկնեմ, որովհետև չարագույժ երազ էր տեսել, բայց ռեժիսորը խաբեությամբ ու բռնի ուժով ինձ տարավ այնտեղ և, խնդրեմ, հետևանքը: *(Մատնացույց է անում սյունից*

կախված արյունոտ թիկնոցը:)

ՄԱՏՈ - Զո գիշերանոցն է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Սա գիշերանոց չէ, դդում, Հուլիոսի կեսարական թիկնոցն է, որի վրա ազնիվ հոռմեացիները արցունք են թափում դարեր շարունակ:

ՄԱՏՈ - Ինձ մի վիրավորիր, շեֆ, թե չէ կգնամ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ո՞ր...

ՄԱՏՈ - Այս հիմար ներկայացման պատճառով մեր սիրաբանությունը կիսատ մնաց, չհասավ իններորդ ալիքին:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Սառը մարմար Աֆրոդիտեին նկատի ունես, այդպես չէ՞...

ՄԱՏՈ - Նա կրակ է, աշխարհում հագիվ գտնվի մի տղամարդ, որ նրա կրակներում չմոխրանա: Թույլ տուր գնամ, ուզում եմ մինչև վերջ վառվել:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Չքվիր:

ՄԱՏՈ - Չէ, խաղանք, հանդիսատեսը չհիասթափվի:

Մլավոց դահլիճից:

ՄԱՏՈ - Մեծարգո կատու, երկու խոսքով ներկայացնեմ ինձ, որ գիշեր ժամանակ առաջս մեկ էլ չկտրես, քիչ էր մնում՝ վախից սիրտս ճաքեր: Ինձ բարի աչքով նայիր, կատու ջան, մի կատու էլ ես եմ, բոլորը կատու են, շեֆ, դու էլ ես կատու, բայց, ի դժբախտություն քեզ, չես գիտակցում,

կարծում ես՝ մարդ ես, մեղք ես, շեֆ, վերջապես ուշքի արի...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Հիանալի է: Էլ ներկայացումից չուշանաս:

ՄԱՏՈ - Ես առևտրական եմ, կանացի ներքնաշորեր եմ վաճառում: *(Մի գրպանից վարտիք է հանում և ծածանում օդում, մյուսից՝ կրծկալ:)* Տես, ինչ նուրբ են, սրանք հագնողը ավելի մերկ ու գայթակղիչ է երևում:

Կատուն ցանկասեր մլավոց է արձակում:

ՄԱՏՈ - Դու էլ մի բան ասա, շեֆ: *(Ճոճում է վարտիքը:)*

ԴԵՐԱՍԱՆ - Տուր հոտ քաշեմ:

ՄԱՏՈ - Միայն մեկ վայրկյան: Հոտն էլ փող արժի, ձրի չէ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(Երկար հոտոտում է վարտիքն ու կրծկալը, մոայլված):* Աֆրոդիտեի վրայից հանեցիր:

ՄԱՏՈ - Միլոսյան Վեներայի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կարծես Կալփուռնյայի հոտն առա: *(Վարտիքն ու կրծկալը կախում է կեսարյան թիկնոցի վրա:)*

ՄԱՏՈ - Նա էլ կլինի: Աշխարհի լավագույն էգ կատուներն այդպիսի կրծկալ ու վարտիքով են մի փոքր ծածկում մարմնի հմայքները: Եթե Աստված կամենա, մի օր կճանոթացնեմ Կալփուռնյայի հետ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(նյարդային):* Եվային եմ ուզում, Բրուտոս:

ՄԱՏՈ - Տերը դափնետերևով ծած-

կեց նրա դրախտային պարտեզը, բայց, այդուամենայնիվ, Ադամը տիրացավ նրան:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Մի՞թե...

ՄԱՅՈ - Հապա որտեղի՞ց են աստղերից շատ երեխաները:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(կանչում է):* Եվա...

ՄԱՅՈ - Մի գոռա, ականջս խլացավ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(ավելի բարձրաձայն):*

Եվա, որտե՞ղ ես, տուն արի:

ՄԱՅՈ - Նա քեզ չի լսում, որովհետև երանելի հիշողության մեջ է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Վերջապես կասե՞ն՝ ով... *(Բռնում է խաղընկերոջ օձիքը, թափութափ անում:)* Ո՞վ...

ՄԱՅՈ - Թող, վայրենի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կալվիուռնյան...

ՄԱՅՈ - Աֆրոդիտեն... *(Ազատվում է Դերասանի ձեռքերից:)*

ԴԵՐԱՍԱՆ - Գուցե Վեներան...

ՄԱՅՈ - Վարտիքին ու կրծկալին հարցրու, նրանք գիտեն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(հարցական նայում է սյանը):* Չեն պատասխանում:

ՄԱՅՈ - Բառերով հնարավոր չէ մարմնի զգացողությունը հաղորդել:

Կատուն երկար մլավում է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դրանից մի բան հասկացմի:

ՄԱՅՈ - Իմաստուն կատու: Ասում է՝ սերս գաղտնի թող մնա: Ասում է՝ եթե շատ բան իմանաս, դժբախտ կլինես: Ասում է՝ երջանկությունն անգիտության մեջ է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դու ինձ ձանձրացրիր, կանացի ներքնաշորերի առևտրական Բրուտոս:

ՄԱՅՈ - Ես Հուլիոս կեսարը չեմ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դա էր պակաս:

ՄԱՅՈ - Այս բեմում ես դրամատուրգի հերոսներից մեկն եմ՝ ժամանակակից և ոչ թե պատմական անձ՝ կանացի ընտիր կրծկալների ու վարտիքների վաճառական Մացո Ծատուրյան, պատմությունը թողնենք պատմաբաններին, արի խաղանք մեր կյանքը:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ուրեմն, վարտիքը Աֆրոդիտեինը չէ՞...

ՄԱՅՈ - Իհարկե, ոչ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կրծկալը...

ՄԱՅՈ - Միլոսյան Վեներան լրիվ մերկ էր, ինչ համբուրելի կրծքեր ուներ, շեֆ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կալվիուռնյան այդպիսի կրծկալ ու վարտիք էր հագնում:

ՄԱՅՈ - Մեր թվականությունից առաջ: Իսկ ի՞նչ է հագնում այսօր՝ երկու հազար տասներկու թվականին:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Բո ի՞նչ գործն է:

ՄԱՅՈ - Հիմա շատ կանայք, մանավանդ շոգ Երևանում, առանց վարտիքի ու կրծկալի են ման գալիս: Եթե ուշադիր նայես թափանցիկ շրջագգեստներին, կտեսնես նրանց մորեմերկությունը, ու եթե իսկական տղամարդ ես, չես կարող չզայթակղվել: Օ՛, շեֆ, հին աշխարհից վերադարձիր մեր երկիր:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (մոտենում է սյանը, ներքնազգեստներից հոտ է քաշում): Կալփուռնյա, մի՞թե իմ սերը քիչ եղավ քեզ...

ՄԱՏՈ - Կանայք սիրատենչ կատու են, ինչպես դահլիճում գտնվողը, որն ուշադիր հետևում է մեր յուրաքանչյուր բառին:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Սև կատուն:

ՄԱՏՈ - Նա նախշուն էզ վագր է, բավական է մի փոքր առիթ տանք, որ նետվի մեզ վրա ու երկուսիս էլ բռնաբարի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Վախենում եմ:

ՄԱՏՈ - Զաղաքական ու կուսակցական բռնաբարությունից չես վախենում, մարդու անհրավունք իրավունքների բռնաբարությունից չես վախենում և հաշտ ու խաղաղ ապրում ես, սոցիալական ու ֆինանսա-տնտեսական բռնաբարությունից չես վախենում, մի աշխատավարձիդ նայիր, ողորմելի Հուլիոս կեսար, հազիվ ես հացի փող վաստակում, այս շոգ օրերին կնոջդ նույնիսկ մեկ ժամով Սևան չտարար, որ մի քիչ զովանա, իսկ կատվի բռնաբարությունից վախենում ես: Ես քեզ չեմ հասկանում, մա՞րդ ես, թե՞ կատու:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Վերջ: Գնա գրողի ծոցը, և էլ զզվելի մռութի չտեսնեմ:

ՄԱՏՈ - Հիանալի ծոց է, շեֆ: Երբ նրան սիրում եմ, աչքերը փայլվում են արևաշող կապուտակ

լժակի նման...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կապույտ աչքեր ունի...

ՄԱՏՈ - Աչքերում արտացոլվում են աստղերը:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Մարսն է՛լ...

ՄԱՏՈ - Նրա մազերը ջրվեժի պես թափվում են բարձին: Կրծքերը ափերիս մեջ հևում են սիրուց: Կարծես Աֆրոդիտեի փորը լինի, բայց ոչ թե սառը մարմար, այլ տաք ու նրբահյուս: Ինչպես է շարժում կոնքերը, քեզ կթվա՝ երեսնիվայր պառկած ես ծովի ալիքների վրա: Ա՛խ, շեֆ, նրա ադամամութ դրախտը, որտեղ մտնում ես ու չես ուզում դուրս գալ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Բայց դուրս ես գալիս, չէ՞...

ՄԱՏՈ - Խոր ափսոսանքով: Բայց կյանքիդ առնվազն կեսը մնում է այնտեղ հավերժորեն, գերեզմանում էլ չես մոռանում նրան: Իսկ շուրթերը, շուրթերը...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ծուրթերը ինչպիսի՞ն են...

ՄԱՏՈ - Ոնց որ մեղրամոմ ծծես: Նրա մարմինը արբեցնող բուրմունք ունի: Ձայնը երգում է սիրո մեղեդին: Առաջին պահ նա քեզ քսվում է ինչպես վաղորդյան զեփյուռը, հետո դու հայտնվում ես նրա կրակների մեջ: Ա՛խ, շեֆ, ոնց է քեզ խորովում, մոխրանում ես և հարություն առնում՝ նորից ու

դարձյալ մեռնելու: Ինչ երջանկություն է սիրել մերկ Մախային, նրա մերկությունը քեզ կգժվեցնի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դժբախտ եմ ես, որ այդ ամենը գիտեմ ու չգիտեմ:

ՄԱՅՈ - Դու ինձ հանդիպած ամենադժբախտ մարդն ես:

Կատուն քեթևակի մլավում է:

ՄԱՅՈ - Ապրի կատուն, որ իր փորի համար մուկ է որսում:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Այդ խոսքը պիեսում կա՞:

ՄԱՅՈ - Իմպրովիզ արեցի:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դու նաև բանաստեղծ ես:

ՄԱՅՈ - Երբ նրան սիրում ես, չես կարող բանաստեղծություն չասել:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ո՞վ քեզ այդպես փչացրեց:

ՄԱՅՈ - Դրամատուրգը: Հետևելով կյանքի տրամաբանությանը, այս ներկայացման ընթացքում նա աստիճանաբար ստեղծում է իրեն Հուլիոս պատկերացնող, տաղանդավոր ու միամիտ մի դերասան՝ ի դեմս քեզ, և ինձ՝ ժամանակակից մարդու: Ես բութ աշակերտ էի, շեֆ, բոլորը ինձ վրա ծիծաղում էին, ծնողներս նույնիսկ ցանկացան ինձ դեբիլանոց տանել, դպրոցից փախա, դարձա փողոցային, մանր գողություններ էի անում, մի գիշեր, արդեն երիտասարդ էի, բռնաբարեցի Ռուսաստան սև աշխարհ

տանքի մեկնած հարևանի կնոջը, որն ամենևին էլ գեղեցիկ չէր, թրթռուն մարմինը ինձ գայթակղեց, ածան բադի պես էր ման գալիս, դատարանն ինձ բանտարկելու վճիռ կայացրեց, երեք տարի նստեցի մի անմեղ բռնաբարության համար: Բանտից դուրս եկա, հաշիշի գործ սկսեցի, պղինձը ոսկու տեղ էի ծախում: Մի օր դրամատուրգը, որն ամբողջ ժամանակ ուշադիր հետևում էր իմ հերոսական կյանքին, ասաց՝ Մացո Ծատուրյան, դու հետաքրքիր կերպար ես, մի քիչ էլ զարգացիր՝ քո մասին պիես կգրեմ: Հաշիշ-մաշիշի ու կեղծ ոսկու եկամուտներով պարենային ապրանքների փոքրիկ խանութ բացեցի: Ցուցանակին գրված էր՝ «Ձեղչ գներ և բարձրակարգ ուտել-խմելիք»: Մեր հավատացյալ ժողովուրդը հավատաց և նույնիսկ մզլահոտ պարենը տանող-տանողի էր: Իմ օղուց թունավորվողներ եղան, մեկ-երկուսը գնացին էն աշխարհ, բայց դատական բժիշկը, որի հետ բանտում աչկո էինք խաղում, նա ինձ էր խաբում, ես՝ նրան, ինչպես հիմա ես ու դու, թունավորվածությունը փոխարինեց սրտի բնական ու ժառանգական կաթվածով: Իմ նման հաջողակ մարդուն փոքրիկ պարենայինը, հասկանալի է, չէր կարող երկար

Ժամանակ գոհացնել, վիրավորվում էի՝ մեր քաղաքում տեսնելով մեկը մեկից շքեղ առևտրական սրահներ, որոնց տերերը իմ տաղանդի փշուրն էլ չունենին: Եվ մի օր, շեֆիս ու դահլիճում նստած կատվին ասեմ, մտահոլացա ու կարճ ժամանակում իրականացրի կանանց ներքնաշորերի իմ սուպերմարկետը, անունը՝ Մացո, հո քո անունով չէի կոչելու, շեֆ, սուպերս տակ կտար:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ծնորհակալություն, մեծ ծանապարհի ավազակ... Դու նրա անունը չասացիր:

ՄԱՅՈՒՆ - Ինչ անուն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կալփուռնյամ... Աֆրոդիտե՛... Թե՛ մադամ Բովարի... Ինչ Մախա...

ՄԱՅՈՒՆ - Կասեմ, շեֆ, համբերող եղիր, առայժմ դրամատուրգը լռում է, ես նրանից առաջ վազելու իրավունք չունեմ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ես այս խաղն ավարտում եմ, գնանք տուն, կատուն էլ թող գնա իր գործին:

ՄԱՅՈՒՆ - Էշը կերար՝ պոչին խռովում ես:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կա պոչ, որ էշից ավելի ծանր է ու երկար:

ՄԱՅՈՒՆ - Դեռ ինչեր են պատահելու: Արևը կծագի արևմուտքից և մայր կմտնի արևելքում: Լուսինը լրիվ կխավարի ու էլ երբեք լույս չի տա: Մեռելները երկրորդ անգամ կմեռնեն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Անունը ասա: Ես ներկայացումը չեմ ավարտի, մինչև անունը չիմանամ:

ՄԱՅՈՒՆ - Երբ շտապում էի այստեղ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կատուն կտրեց ծանապարհը:

ՄԱՅՈՒՆ - Դրանից առաջ պատահաբար հանդիպեցի դրամատուրգին: Նա հայտնեց, որ իմ ու քո մասին նոր պիես է գրում, արդեն հասել է սուպերմարկետիս դռները, բայց չի կողմնորոշվում՝ ինչպես շարունակել:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Այդ անտաղանդին ասա՝ էլ իմ մասին չգրի, չեմ ուզում, հասկացա՛ր:

ՄԱՅՈՒՆ - Ես չեմ կարող նրա ստեղծագործական ազատությունը բռնաբարել, հո սովետի ժամանակները չեն, անկախություն է, չէ՛, դեմոկրատիա, ազատություն...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Չեմ ընդունում այս վարտիքային ազատությունը:

ՄԱՅՈՒՆ - Սյունից կախված վարտիքը Իտալիայից եմ ներկրել, դրանից հագնում է Սոֆի Լորենը: Իսկ կրծկալը ֆրանսիական է: Եվրոպայի հետ առ ու ծախի պայմանագիր ունեմ՝ երկկողմանի շահավետությամբ: Եվայական դափնետերևի աճման համար աշխարհի ոչ մի տեղանք այնպիսի նպաստավոր կլիմայական պայմաններ չունի, ինչպես Հայաստանը: Ես մեր դափնին առա-

քում եմ նրանց, որի համար այն-տեղի կանայք գծվում են, իսկ նրանք ինձ են ուղարկում իրենց մողայիկ վարտիք-մարտիքները: Ես հայրենասեր մարդ եմ, ընկեր, ինչո՞ւ մեր եվաներն ու նանարները դափնի կրեն, ամոթ չէ՞, թող վարտիք հագնեն: Եվ Հայաստանն եմ բարոյականացնում, և Եվրոպան եմ ավելի այլասերում:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Դու դեռ շատ հեռուն կզնաս:

ՄԱՅՈ - Ես դրամատուրգին ասացի՝ ժամանակն է ինձ նշանակես Ազգային ժողովի պատգամավոր: Գաղափարը նրան դուր եկավ: Այդ էր պակաս՝ չհավաներ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Երեսփոխան ես դառնում:

ՄԱՅՈ - Իմ երեսին սագում է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - *(դանդաղ պտտվում է սյան շուրջը, վերցնում է վարտիքն ու կրծկալը, երկար դիտում է):* Մի օր նա հայտնվեց քո սուպերմարկետում...

ՄԱՅՈ - Տղամարդ դրամատուրգը ինչ գործ ունի այդ վարտիքի և կրծկալի հետ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կալփուռնյան...

ՄԱՅՈ - Ոչ, Աֆրոդիտեն:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Մախան է եղել...

ՄԱՅՈ - Վեներա Միլոսեցին...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Եվան չէր...

ՄԱՅՈ - Նրան ներկայացրի ամբողջ տեսականին, դրանք ընտրեց:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Կին լինեի՝ սրանք կքաշեի վրաս:

ՄԱՅՈ - Ես էլ:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ափսոս, տղամարդ ենք ծնվել:

ՄԱՅՈ - Ես չեմ ափսոսում, շեֆ: Նրան լուրջ ու կատակ ասացի՝ թույլ տուր, գեղեցկուհի, ես հագնեմ: Որքան մեծ եղավ զարմանքս, երբ նա ասաց՝ հագցրու, անամոթ: Ես մերկացրի... Նա ավելի գայթակղիչ էր, քան Մախան:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Պորտի մարգարիտը տեսա՞ր:

ՄԱՅՈ - Իհարկե, ընկեր, խոշոր, լուսաշող մարգարիտ է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ինչ կարծենա:

ՄԱՅՈ - Իր այդ տեղում՝ անգին:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Բրուտոս...

ՄԱՅՈ - Լա՛ց ես լինում, շեֆ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Երբ տղամարդն է արտասվում, ուրեմն աշխարհը վերջացել է:

ՄԱՅՈ - Այդ վարտիքն ու կրծկալը հագին, օձակաշվե բարձրակրունկ կոշիկներով, որոնք ընդգծում էին ոտքերի սլացիկ գեղեցկությունը, կանգնեց մարդաբոյ հայելու առջև, եղեգի նման շորոր եկավ և ասաց՝ ամուսինս կգարմանա:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Եվ զարմանում եմ:

ՄԱՅՈ - Ես Մախային լուսանկարեցի, շեֆ, մարկետիս ռեկլամի համար, տես... ավելի լավ եմ նկարել, քան Գոյան:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (լուսանկարը դիտելով):

Սուպեր ես, Եվա...

ՄԱՅՈՒՆ - Կնոջդ անունը Կալփուռնյա
չէ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ոչ էլ Աֆրոդիտե:

ՄԱՅՈՒՆ - Իմ կնոջ անունն էլ է Եվա,
բայց ես ամուսնացած չեմ:

Մլավոց դահլիճից:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Ոչ մեկին մի մեղադրիր,
կատու, ներիր ողջերին ու մեռած-
ներին: Բոլորը Եվա են:

ՄԱՅՈՒՆ - Ոչ բոլորը, շեֆ, Եվան ամե-
նակին Եվան է:

ԴԵՐԱՍԱՆ - Հանցանքը պատիժ է
ծնում: (Վերցնում է հրացանը,
փողն ուղղում է Մացոյի վրա:)
Վերջին խոսքդ ասա:

ՄԱՅՈՒՆ - Ես նրան սիրում եմ...
Չկրակես... Ես իմ մեղքը կքավեմ,
կգնամ կուսանոց...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Տգեղ հոգով:

ՄԱՅՈՒՆ - Տգեղության մեջ էլ ծովից մի
կաթիլ գեղեցկություն է ալեկոծ-
վում:

ԴԵՐԱՍԱՆ - (հրացանը նետում է
Մացոյին): Ինձ սպանիր:

ՄԱՅՈՒՆ - Վայ, չէ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - Երբ բեմում հրացան
կա, թատերական օրենքների
համաձայն՝ պետք է կրակի:

ՄԱՅՈՒՆ - (ետ-ետ է գնում, Դերասա-
նին վերցնում է նշանառության
տակ): Չեմ կարող, շեֆ...

ԴԵՐԱՍԱՆ - (հենվում է հուլիոսյան
սյանը և վերնաշապիկի օձիքը
պատռելով՝ կուրծքը մերկաց-
նում): Կրակիր, Բրուտոս, դա-
շույնդ մխրձիր սրտիս մեջ:

Լսվում է խլացուցիչ կրակոց: Դի-
մային ու կողմնակի սև վա-
րագույրները ցած են սահում՝
ցուցադրելով կուլիսների խառ-
նաշփոթ բեմախրերը «Հուլիոս կե-
սար» ներկայացումից:

Դերասանը, սյանը կառչած,
դանդաղ փլվում է հատակին:

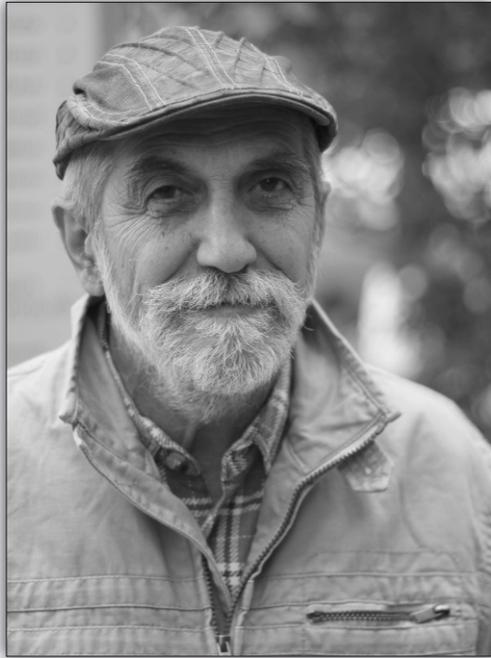
Կատվի աղեկատուր մլավոցը: Ավ-
տոմեքենաների սուր և տևական
շաչյուն և երկրաշարժ: Դերասա-
նը դժվարությամբ ոտքի է ելնում:

ՄԱՅՈՒՆ - Ինչո՞ւ չմեռար, մարդ
Աստծո...

ԴԵՐԱՍԱՆ - (ժպտում է): Որ սերն ու
թատրոնը ապրեն:

**Դերասանն ու Մացոն ձեռքով ողջագուրվում են՝
կարծես հենց նոր հանդիպեցին:**

ՄԵՐ ԼԵՐԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՐԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՐԻՆԱԿԸ

Գուրգեն ԽԱՆՋՅԱՆ

Այն կողմը, նույնիսկ եթե չկա,
միևնույն է՝ կա. դու ես մտովի
ստեղծում Այն աշխարհը և
հեռացածներով քնակեցնում,
երբեմն նաև այսկողմնայիններին ես ուղարկում որպես
փաստաբան, մեղադրող կամ պարզապես հետախուզող,
պատահում է՝ ինքդ ես գնում ինչ-ինչ հարցեր պարզելու,
ավելի հաճախ իրենք են գալիս, կամ էլ հաղիպում եք
սահմանագծին... Ու սկսվում է խոստովանանքների,
պարտքուպահանջների, խղճի, մեղքի, կարոտի,
անխուսափելիության, անելանելիության, անզորության
ողբերգական, մղձավանջային թատրոնը...

ԷՍ ՏԱՆ ՏԵՂԸ ՈՒՐԻՇ ՏՈՒՆ ԷՐ

Այնկողմնային պիես մեկ արարով

Գործող անձինք

ՀԱՅԿ

ՄԱՅՐ

ՀԱՅՐ

ՔՈՒՅՐ

ՏԱՏ

ՊԱՊ

ՔԵՌԻ

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - երկու կամ երեք հոգի

ՄԻՆԻՍ

ՏՂԱՄԱՐԳ - ֆարանգավային

ԿԻՆ - ֆարանգավային

ՄԱՐԳ-ԲՈՐԵՆԻ

Մթության մեջ՝ աստիճաններով բարձրացող Հայկի ոտնաձայները, Զա-
ռամյալների երգը՝ «Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր, էն տան տեղը՝ էլի տուն,
դրա տեղը՝ պատիկ խրճիթ, ավելի վաղ՝ քոլիկ-մոլիկ, քոլիկից վաղ՝ քար ու
քոս, դրանից վաղ՝ ոչ ու փուչ, սև խոտոչ, սառը ոչինչ», երգը հազիվ է
լսվում, բառերը համարյա անտարբերելի են:

ՀԱՅԿ - (հեկալով): Փողոցները՝ մութ,
շքամուտքը՝ մութ, վերելակը չի
աշխատում... ոչինչ չի փոխվել
կարծես... Ասում էին՝ չես ծանա-
չի, լույսեր, ակումբներ, եսիմ էլի
ինչեր... (Դադար:) Թեև շատ ուշ
հասա, էս ժամին ինչ լույս,

գիշերվա հազարն ա... Իսկական
երևանցու պես խոսեցի՝ գիշերվա
հազարն ա, կարծես քսան տարի
անցած չլինի, կարծես քիչ առաջ
եմ շքամուտքից դուրս եկել, մի
քիչ կենտրոնում պտտվել եմ,
սրձարանում սուրճ եմ խմել, ու

հիմա էլի տուն եմ գալիս:

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - (*հեռավոր երգեցողությունը*): Էս տան տեղում ուրիշ տուն էր, էն տեղում՝ էլի տուն, դրա տեղում՝ պստիկ հյուղակ, ավելի վաղ՝ քոլիկ-մոլիկ...

ՀԱՅԿ - (*չլսելու է տալիս երգը, ձգնում է դուռը բացել*): Ժանգոտել է խեղճ դուռը... Հո փակը չեն փոխել... Չէ, բացվեց... Սիրոս խփում է, կատակ չէ՝ քսան տարի անց մտնել հայրական տուն...

Լավում է Մարդ-բորենու հեռավոր, քսու ծիծաղը

ՀԱՅԿ - Նույն հոտն է, հարազատ տան հոտը... Թեև արդեն խոնավության երանգ կա... լքվածության երանգ... Մայր, մայր, չդիմացար, մինչև գամ-հասնեմ: (*Փորձում է լույսը վառել*;) Հոսանք չկա, անջատել են երևի, գիշերով անլույս մնացի... Ինչ աղմկոտ տուն էր՝ լույսեր, ձաշերի հոտ, երաժշտություն, բլոտ, նարդի... Բայց դե գիշերով լույսն ինչ եմ անում, մեկ է՝ քնելու եմ: (*Աթոռին խփվելով*;) Չէ, այնուամենայնիվ, լույս պետք է, գոնե՝ մի քիչ... Մամայի մոմերից տեսնես չի՞ մնացել: (*Մոտենում է պահարանին, փնտրում*;) Այս դարակում միշտ մոմ էր պահում... Կա: Հեռատես մայրիկս: (*Վառում է մոմերը*;) Տունս, հարազատս... ո՞նց ես, մենակ ես մնացել, ո՞ր են բնակիչներդ, չկան... տուն ջան...

Ստվերներ են անցնում

ՀԱՅԿ - Մոմերի ստվերներն են... Թե՛ տան ոգիները: (*Ծիծաղում է*;)

Չառամյալները երգում են, դարձյալ՝ հազիվ լսելի, հազիվ տարբերելի

ՀԱՅԿ - Նյարդերս շատ հոգնեցին, առանց այն էլ վերջերս շատ եմ նյարդային, իսկ այսօր՝ տասնվեց ժամ ինքնաթիռներում, օվկիանոսի վրայով... Ատլանտյան օվկիանոսը տանել չեմ կարողանում, սառը, օտար, որ պատկերացնում ես՝ կարող է ընկնես մեջը... Բռռռ... Ո՞ւմ անկողնում եմ քնելու... Քույրիկի, քույրիկս էր էստեղ քնում (*հոտոտելով անկողինը*), նրա հոտը դեռ պահպանվում է... Թե՛ ինձ է թվում... Իհարկե, թվում է, չորս տարի է անցել նրա մահից... Թեև, եթե ձեռք չեն տվել՝ կպահպանվեր: Էհ, իրար ետևից գնացին հարազատներս, ասես մեկը մեթողաբար հալածել է: (*Դարձյալ հոտոտելով*;) Բայց ինչ հոտ է... Քույրիկից հետո ո՞վ է քնել այստեղ... Ծխախոտի հոտ էլ կա ոնց որ... Բեռին է քնել, վերջին տարիներին գյուղից քեռուն բերել էին տուն... բայց չէ, հայրիկը նրան երես չէր տա, պատշգամբում կքնացներ: Հիշեցի, քույրիկը ծխում էր, ես չեմ տեսել, բայց մայրիկն ասեց՝ քույրդ ծխում է: (*Բացում է անկողինը*;) Թող օդա-

փոխվի մի քիչ: Այսինքն՝ ո՞նց օղափոխվի, եթե օղ չկա: *(Բացում է օղանցքը: Զամին փակում է այն:)* Այս տունը ինձ որպես տեր չի ընդունում, տեղը չի բերում՝ այսպես ասած. տեղը չես բերում, տուն *(դարձյալ բացելով օղանցքը)*, բայց կբերես, կբերես: *(Որոշ ժամանակ անց օղանցքը դարձյալ փակվում է:)* Մայրիկի, հայրիկի սենյակ չեմ գնա, հիմա չեմ գնա, առավոտյան: Զույրիկի մահձակալին էլ չեմ ուզում... *(Մոմը հանգցնելով:)* Բազմոցին կքնեմ, մի քիչ նեղվածք է, բայց ոչինչ, կդիմանամ: *(Պառկում է բազմոցին:)*

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր, էն տան տեղը՝ էլի տուն, դրա տեղում՝ պստիկ հյուղակ:

ՀԱՅԿ - Մոմերն իզուր հանգցրի: *(Վառում է մոմերը:)* Սուրճը չէր խանգարի... Չէ, սուրճն ավելի կգրգռի, օղի՝ այո, օղի կամ կոնյակ: Գուցե կա՞: *(Փնտրում է պահարանում:)* Ահա, մի շիշ ինչ-որ բան կա... Կոնյակ է: *(Բաժակ է հանում, շիշը բացում է, լցնում, խմում:)* Լավ էր: Հիմա փորձենք քնել:

Մոր ձայնը. կամացուկ երգում է օրորոցայինը:

ՀԱՅԿ - Այս տան պատերը երգեր են պահել ինձ համար, երգեր, հո-

տեր... Ահա, ստվերներ են շարժվում... Կարոտից է, կարոտից և նյարդերիս հոգնածությունից, ուղեղիս մորմոքն է: *(Ծխում է:)* Զսան տարի չեմ եղել այս տանը, քսան տարի չտեսա նրանց, ու այդպես էլ չտեսա: Մի երգիր, մայրիկ, մեկ է՝ քունս մոտ չի գալիս: *(Մոր երգի ձայնն ուժգնանում է:)* Մի երգիր, խնդրեցի, չէ՞: *(Ինքն էլ է երգում մեքենայորեն, ապա նյարդայնացած լռում է:)* Դե, մի երգիր, ասացի... խնդրում եմ, մա: Չէ, այս տանն ապրել չի լինի, եթե նույնիսկ հիմնովին վերանորոգեմ՝ էլի չի լինի, այստեղ օղն էլ ուրիշ է, հին է, այն ժամանակների, այստեղ ապրելը մեռնելու նման է, կարոտախտով կտանջի միշտ... *(Պատերին ստվերներ են շարժվում:)* Հո պատերն էլ չեմ քանդելու: Չէ, կվաճառեմ, ուրիշ տեղում տուն կառնեմ, կամ էլ չեմ առնի, ինչի՞ն է... Բայց ոգիները կներեն ինձ... Դեհ, ներեն-չներեն...

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր...

ՀԱՅԿ - Գուցե փակեմ, գնամ, հետո՞ գամ՝ ծախեմ: Է, ինչ եմ սևեռվել՝ ծախեմ, առնեմ, ծախեմ, ոնց որ փչացած մեխանիզմ լինեմ... Ծտապ չէ, թող լուսանա: Առավոտյան՝ նախ գերեզմանոց կգնամ: Այո, անպայման, հենց լույսը բացվի... Գերեզմանները

սարքել է պետք: Հետո քաղաքը կտեսնեմ, ընկեր, բարեկամ... Ասենք, ո՞վ է մնացել որ: Ախ, քույրիկս, ախր դո՞ւ ինչու... Դու ինձնից ջահել էիր...

ՔՈՒՅՐ - *(ուրվականը պատից պոկվում՝ առաջ է գալիս, պարանոցին պարանի կտոր կա, որով կախվել է):* Երկու, ուղիղ երկու տարով:

ՀԱՅԿ - Քեզ շատ էի սիրում:

ՔՈՒՅՐ - Համոզված ես:

ՀԱՅԿ - Այո: Թեև ինչ-որ բան չէր ստացվում մեր հարաբերություններում, ինչ-որ բան խանգարում էր:

ՔՈՒՅՐ - Խանգարում էր. չե՞ս գուշակում՝ ինչն էր...

ՀԱՅԿ - Ոչ, շատ եմ մտածել, բայց չեմ գտել, քո ծանր բնավորությունն էր երևի...

ՔՈՒՅՐ - Իմ սերն էր, սերը, սերը բնավորության հետ մի շփոթի, այսինքն՝ չես էլ շփոթում, կեղծում ես, ուզում ես խաբել ինքդ քեզ:

ՀԱՅԿ - Վերջին անգամ Փարիզի քո ուզած ալբոմներն էի ուղարկել, գոնե հասցրի՞ր լսել, քույրիկս:

ՔՈՒՅՐ - Նույնիսկ վաճառել հասցրի: Հաշիշի փող էր պետք: Հաշիշ էի ծխում, այո, էսպես կարոտած քաշում էի ներս... ապա կամաց դուրս թողնում... Ծանր թմրադեղեր չեմ օգտագործել. հաշիշ, հաբեր, երբեմն էլ խմիչքով եմ բավարարվել...

ՀԱՅԿ - Մի ստիր, մայրիկը գրել է ինձ, որ քո սենյակում մի քանի անգամ արնոտ ներարկիչ է գտել:

ՔՈՒՅՐ - Հասցրել է ջաղոն:

ՀԱՅԿ - Մեղադրելու չէ, անհանգստանում էր քեզ համար:

ՔՈՒՅՐ - Չէ հա, գուցե դու է՛լ ես անհանգստացել:

ՀԱՅԿ - Անշուշտ:

ՔՈՒՅՐ - Է, գայիր, ամեն բան թողնեիր, գայիր քույրիկիդ փրկելու, գայիր ձեռքս բռնեիր, ասեիր՝ քույր, կողքիդ եմ, քույր, պինդ մնա, քույր, մի թուլացիր, քույր, սիրում եմ քեզ, քույր... Բայց դե, ի՞նչ քույր, թքած ունենք քրոջ վրա... *(Մոտենալով դաշնամուրին:)* Կուզե՞ս նվագեմ քեզ համար, համերգ՝ կեղծավոր եղբոր համար. Բիթլս, Էլիսոր Ռիգբի: *(Եվագում է:)*

ՀԱՅԿ - Այս ի՞նչ ես նվագում, քույրիկ, պատահական ստեղներ ես սեղմում:

ՔՈՒՅՐ - Դու լսիր, լսիր, մի ընդհատիր, սա վերջին տարիների իմ հոգում կատարվածն է, մեկը՝ մեկին: Սրան համապատասխան պարն էլ կա, պարեմ՝ նայիր: *(Արտառոց շարժումներով պար է պարում:)*

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - *(հայտնվում են ու խառնվում քրոջ պարին):* Էլիսիս... Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր, է՛ն տան տեղը՝ էլի տուն, դրա տեղը՝ պստիկ հյուղակ, ավելի

վաղ՝ քոլիկ-մոլիկ... Էխխխ... Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր...

ՔՈՒՅՐ - Վերջ տվեք, խեղկատակներ, զգվում եմ ձեզնից: Սրանք կյանքս կերան, ինչ անում եմ՝ դուրս չեն գալիս տանից:

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր...

Ձառամյալների երգի հետ լավում է Մարդ-բորենու ծիծաղը

ՔՈՒՅՐ - Լռեք: *(խփելով, քշելով):* Այս տան տեղում միշտ այս տունն է... լռեք, լռեք...

Քույրը և զառամյալները չքվում են: Հայտնվում է Քեռին:

ՀԱՅԿ - Քեռի՛...

ՔԵՌԻ - Հա, քեռին եմ... Ոչ մեկդ ինձ տեսնել չեք ուզում, հենց տեսնում եք՝ սֆաթների ծովում ա:

ՀԱՅԿ - Չէ, քեռի, զարմանքից էր:

ՔԵՌԻ - Հէ էլ զարմանքից չէր, բայց ես սովոր եմ, անցած լինի: Վերջը չուղարկեցիր, էլի, չուզողութուն արիր, քրոջ տղա, ի՞նչ կլներ՝ ուղարկեիր:

ՀԱՅԿ - Ի՞նչը, քեռի:

ՔԵՌԻ - Ի՞նչը, ի՞նչը... Էն Աննայի համար եմ ասում, էլի, մի հատ կաստում չուղարկեցիր, հագնեի, գնալի ուզելու, էսպես գնացի՝ չտվին, ո՞վ կտար, իսկի գոտի չկա վրես, շալվարս թոկով եմ կապում:

ՀԱՅԿ - Ո՞վ պիտի տար, Աննան մենակ չէր ապրում:

ՔԵՌԻ - Չէ, պարզվեց՝ չենք իմացել, հետը էլի մարդ կար, էն խորքի երդիկով սենյակում, չտվին, ասին՝ չունևոր ես, ասին՝ չքավոր ես, գնա, քեզ նմանին գոի: Բայց որ մի հատ ամերիկյան կաստում-շվար ուղարկեիր, հագնեի, ո՞նց կասեին՝ չէ, Ամերիկային դեմ ո՞վ կգնա... կաստում-շվար, սպիտակ սառոչկա՝ էսպես կապուտ գոլերով, մեկ էլ կարմիր գալըստուկ, պահ-պահ-պահ, ինչ տղայա... Հա, կոշիկ էլ, սև լաքից, մեկ էլ նասկի, կողքերից արծաթագույն շախմատանախշ, էն, որ ձերոնք սիրում են, որ նստում ես՝ շալվարի տակից երևըմ ա, էլի: Վախ, ասի՝ շախմատանախշ, դշիս հիշեցի, դու չես տեսել, շախմատանախշ պոչով դուռ ունեի, յոթը թախլա վրա-վրա ֆռում էր օդում, մենակ տենայիր... Բազեն տարավ, հենց ըտենց ֆռալիս, իմ աչքի առաջ, խփեց-տարավ, օդում մենակ փետուրները մնացին, իրեք փետուր պարելով իջան ձեռիս վրա... Բա՛: Զլացար, էլի, քրոջ տղա, ալարեցիր, թե չէ ես գիտեմ՝ շորը ընդեղ թանգ չի:

ՀԱՅԿ - Է, ուզեիր:

ՔԵՌԻ - Է, ուզել եմ, խնդրեցի գրեն քեզ իմ անունից, ես, դե, գրածանաչ չեմ, գիտես: Չեն գրե՛լ...

ՀԱՅԿ - Չէ:

ՔԵՌԻ - Է՛հ, մտածել են՝ խելքը գցած

մարդ ա, ախմախ բաներ ա խոտում... Այ, ըտենց են, մեկը իմ մասին չի մտածել, անհիծված եմ եղել, անհիծված: Բախտիս քար գցին, էլի, ինձ բերին ստեղ, Աննաս մնաց ուրիշին, հիմա ամեն օր գնում, տեսնում եմ, տղամարդ ա՛ որ փոխում ա, վրա-վրա, պատահում ա՛ օրը էրկու, իրեք... իմ կարոտից ա, գիտեմ... Էհ, քրոջ տղա, դու էլ մի բարի պտուղ չեղար ինձ համար, չէ՛, բա ես էդպես եմ եղել... Բարձրացնում էի թթի ծառը, ասում էի՝ կեր, շնից չվախես, օձից չվախես, ես էստեղ եմ, ծիտ էի խփում, խորովում քեզ համար, հետդ ձան էի խաղում, հոլ էի պտտում, բաղնիք եմ տարել... Բաղնիքը հիշում ես, էն, որ պատի արանքով էն չաղ կնիկների լողանալուն էինք նայում, քո ուշքն էլ գնաց, ջուխտ սիլլայով եմ հետ բերել... Էհ, քրոջ տղա, քրոջ տղա, մնում ա խռովեմ քեզնից, հա, իմ արև, խռովում եմ: *(Չքվում է:)*

ՀԱՅԿ - Բռռռ... Գրողը տանի... Հյուրանոց պիտի գնայի, իզուր եկա գիշերով:

ՔՈՒՅՐ - *(հայտնվելով):* Ինչո՞ւ հյուրանոց, քո տունը չէ՞... Նայիր, ինչ լավն է, ամեն ինչ կա, ես էլ՝ մեջը... Կուզե՞ս՝ նստեմ մոտդ:

ՀԱՅԿ - *(սարսափած):* Ոչ:

ՔՈՒՅՐ - Ոչ, ոչ... Իսկ ես կնստեմ: *(Լստում է:)* Մի սարսափիր:

ՀԱՅԿ - Չեմ սարսափում:

ՔՈՒՅՐ - Սարսափում ես, դողերոցքդ սկսվեց: Միշտ էլ վախեցել ես ինձնից, հենց գալիս էի մոտդ, վերմակը քաշում էիր գլխիդ, շրջվում պատի կողմը, կծկվում ու դողում, ինչ է, թե հանկարծ չդիպչեմ: Իսկ ես ուզում էի դիպչել... Ես սիրում էի քեզ, փոքրուց, վեց տարեկանից, չէ, նույնիսկ՝ հինգ, միշտ:

ՀԱՅԿ - Սևեռվել էիր, քույր, հիվանդագին էր:

ՔՈՒՅՐ - Ինչ ուզում ես դիր անունը, ես ասում եմ՝ սեր էր: Ինչո՞ւ էիր խուսափում, ինչ է, շամ էի սգեղ:

ՀԱՅԿ - Քույրս էիր:

ՔՈՒՅՐ - Ի՞նչ անենք, հենց մենակ այդ պատճառով սերը մերժում են: Քիչ քույրեր ու եղբայրներ են իրար սիրել, դա ի՞նչ կեղծ պատճառաբանություն է, լավ էր ես անսեր մնայի՛ մեռնեի՞: Եթե մանկուց մեզ կորցրած լինեին, իրար չձանաչեինք, հետո օտարների պես պատահաբար հանդիպեինք ու սիրեինք, ի՞նչ էր լինելու... ոչ մի սարսափելի բան, չէ՛:

ՀԱՅԿ - Բայց մենք օտար չէինք, մենք գիտեինք, որ քույր ու եղբայր ենք:

ՔՈՒՅՐ - Օհ, գիտեինք, ո՞նց կլիներ, այդ գիտենալն է ամեն բան փչացնում, մարդուն թվում է, թե ամեն ինչ գիտի ու ըստ դրա կար-

գեր է սահմանել, օրենքներ, բարոյական նորմեր, եսիմ, էլի ինչ սուտի-մուտի բաներ, ու ամեն ինչ փչացնում է, ինքն էլ տառապում է իր, իբր, իմացածի ձեռքին: Քեռու շունը գյուղում իր հասունացած էգ թուլանների հետ էր կցվում, ինքս եմ տեսել, և ի՞նչ, քանդվեց աշխարհը... Էնքան էլ սիրուն թուլաներ բերեց էգը իր հորից, հայրն էլ համ հայրն էր, համ պապը ու հեջ էլ չէր նեղվում:

ՀԱՅԿ - Բայց մենք շուն չենք:

ՔՈՒՅՐ - Չհավատաս, մենք մեզ խաբում ենք, շուն ենք, կատու ենք, կապիկ ենք... տարբերությունը մեծ չէ:

ՀԱՅԿ - Մեծ է:

ՔՈՒՅՐ - Եթե նույնիսկ այդպես է, ապա՝ ոչ մեր օգտին, շունն ու կատուն կատարյալ են, մենք՝ թերի, նայիր, ինչ հստակ գիտեն իրենց անելիքը, իրենց օրենքներն իրենց ներսում են, ներսից հուշվում են իրենց, իսկ մենք մոգոնում ենք, մոգոնում ու ինքներս մեր ձեռը կրակն ընկնում՝ ներոզ ու փսխոզ, ընկնավորություն ու շիզոֆրենիա, պարանոյա ու մոլագարություն... *(Նրան դիպչելով):* Մարմինդ կակղել է, եղբայրս, ո՞ր են քարի պես ամուր մկաններդ, փափուկ-փափուկ ես դարձել, հիմա չէի սիրի... չէ, սուտ եմ ասում, կսիրեի: Սուտ ասել չեմ կարողանում, երբեք չեմ կարո-

ղացել, վատանում եմ, կապտում, շնչակտուր եմ լինում:

ՀԱՅԿ - Գիտեմ:

ՔՈՒՅՐ - Գիտեմ, չգիտեմ... Ի՞նչ ես կցկտուր կմկմում, կարգին խոսիր հետս, էլի, քսան տարի չես տեսել քրոջդ, գոնե քրոջ պես սիրի:

ՀԱՅԿ - Դու անհրական ես, քույրիկ, դու իմ հոգնած-գրգռված ուղեղի զառանցանքն ես:

ՔՈՒՅՐ - Ինչքան ես ենթակա պայմանականությունների, եղբայր, հիմա դու ինձ տեսնում ես, լսում ես, չէ՞, էլ ի՞նչ ես ուզում, ուզում ես անպայման գիտենա՞մ, թե ինչու է այսպես... Այսպես է, և վերջ, ստացվել է, բախտդ բերել է, վայելիր:

ՀԱՅԿ - *(քունքերը շփելով):* Գուխս պայթում է: Ծխեմ, չէ, խմեմ... *(Լցնում է բաժակը, խմում, սիգարետ է վառում):*

ՔՈՒՅՐ - Ես այդպես էլ տղամարդ չունեցա, երբ տղամարդիկ գրկում էին ինձ՝ զզվում էի, սիրտս խառնում էր, ծիշտ եմ ասում, իսկ երբ համբուրում էին, փսխում էի, հա, մեկի ուղիղ կրծքին եմ փսխել, ծեծեց անասունը, ո՞նց կլիներ, փոչոտ կրծքին փսխեցին... Ծեծեց ու տիրացավ, ես զկրտում էի, փսխում, նա խփելով ու տընքտնքալով տիրանում էր... Անասուն են տղամարդիկ, գազան, ու էդ հալներին՝ բարոյական նորմե-

րից են խոսում, քարոզներ են կարդում:

ՀԱՅԿ - (շոյելով): Խեղձ քոյրիկ...

ՔՈՒՅՐ - Չե՞ս նկատել՝ ո՞նց էի լոգարանի դռան վերի լուսամուտից թաքուն հետևում քեզ... Նկատել ես, չէ՞:

ՀԱՅԿ - Դե... մի անգամ ո՞նց որ...

ՔՈՒՅՐ - Միշտ էլ նկատել ես, ու որ նկատում էիր, սկսում էիր քեզ ցուցադրել՝ թև-թիկունքդ, մկաններդ...

ՀԱՅԿ - Չեմ զգացել, երևի բնագոյաբար... Տեսնլ ես, որձ թռչունները ո՞նց են էգերի առաջ պար գալիս...

ՔՈՒՅՐ - Բա ասում ես՝ շուն չե՞նք:

ՀԱՅԿ - Ընդհանրություններ կան, իհարկե, առանց դրա մարդը ո՞նց կապրի այս հողագնդի վրա:

ՔՈՒՅՐ - Դե, այդ ընդհանրություններին ենթարկվեիր, էլի, քրոջդ կանչեիր, մտներ լոգարան, տաք ցնցուղի տակ պինդ գրկեր քեզ...

ՀԱՅԿ - Անկարելի էր:

ՔՈՒՅՐ - Բայց գայթակղում էիր:

ՀԱՅԿ - Ոչ:

ՔՈՒՅՐ - Գուցե՞ ենթագիտակցորեն, չեմ վիժում, բայց եղել է, չէ՞:

ՀԱՅԿ - Հանգիստ թող ինձ... Ես մեղք չունեմ, որ դու սևեռված էիր...

ՔՈՒՅՐ - Ունես, վատը լինեիր, թաքցրնեիր քեզ, վերջապես, արձագանքեիր, ի՞նչ կլիներ:

ՀԱՅԿ - Չէի կարող:

ՔՈՒՅՐ - Չասես՝ քոյրս էիր, ժշմարտությունն ասա:

ՀԱՅԿ - Ասացի՛ չէի կարող:

ՔՈՒՅՐ - Ես կասեմ քո փոխարեն՝ պարզապես որպես կին չէի հուզում քեզ, եթե հուզեի՝ ոչ մի բանի առաջ չէիր կանգնի:

ՀԱՅԿ - Սուտ է:

ՔՈՒՅՐ - Ճիշտ է, ես հո գիտեմ քեզ, եղբայրիկ: Բայց մի անգամ շոյել ես...

ՀԱՅԿ - Չի եղել...

ՔՈՒՅՐ - Եղել է:

ՀԱՅԿ - Ես քնած էի, դու վերցրիր իմ ձեռքը և իմ ձեռքով շոյեցիր քեզ:

ՔՈՒՅՐ - Որ քնած էիր, ո՞նց զգացիր, ուրեմն արթուն ես եղել, աչքերդ փակ շոյել ես քոյրիկիդ, երկուսով ենք շոյել քոյրիկին, ես ու դու, ես ու դու... Դե ասա, ասա...

ՀԱՅԿ - Ես երբեք աղջկա կուրծք չէի շոյել... Բայց տագնապից ու ակնածանքից՝ բան չհասկացա:

ՔՈՒՅՐ - Թե՛ դուրդ չեկավ: Ես գեղեցկուհի չէի, պզուկուտ, կուրծքս՝ պստիկ, ուրիշ կուրծք կուզեիր շոյել, չէ՞:

ՀԱՅԿ - Դե, հանգիստ թող վերջապես, կյանքս կերար... Տգեղ էիր, այո, և չեմ սիրել, և ոչ էլ կարող էի...

ՔՈՒՅՐ - (աղաղակելով հարձակվում է): Զզվանք, տականք... Ատում եմ, կսպանեմ...

ՀԱՅԿ - Հանգստացիր, քոյրիկս, տգեղ չես, սիրուն ես, սիրուն ես...

ՔՈՒՅՐ - Հիմա էլ շողոքորթո՞ւմ ես...

ՀԱՅԿ - Դե չէ... Դու տգեղ չես, միայն...

ՔՈՒՅՐ - Միայն ի՛նչ, ասա:

ՀԱՅԿ - Ես ասացի՝ միայն:

ՔՈՒՅՐ - Ասացիր:

ՀԱՅԿ - Ասացի, ձիշտ է: Ուզում էի ասել՝ միայն թե քեզ չէիր հետևում, փնթի էիր, խելքիդ ազատական մտքեր էիր գցել, տղայի պես էիր պահում քեզ, իբր՝ ով ինձ ընդունում է, թող այսպես ընդունի՝ ո՛նց կամ:

ՔՈՒՅՐ - Ինքնապաշտպանական էր, այդպիսով պաշտպանվում էի աշխարհից: Ես տգեղ եմ, գիտեմ:

ՀԱՅԿ - Ամենևին: Դու բարոյությավորել ես քեզ, ժամերով նստում էիր հայելու առաջ ու ինքդ քեզ համոզում՝ տգեղ եմ, տգեղ եմ... Այդպես չէ՞, հայելին դրա պատճառով չջարդեցիր:

ՔՈՒՅՐ - Այո, ջարդեցի: Բայց ես տգեղ եմ, ես դա լավ գիտեմ: Այստեղ՝ ոչ, այստեղի օդը վրաս գալիս է, նայիր՝ նույնիսկ ոտքերս այնպես ծուռ չեն:

ՀԱՅԿ - Բո ոտքերը երբեք ծուռ չեն եղել:

ՔՈՒՅՐ - Մաշկս էլ հարթ է... Դժգոնությունը սազում է, չէ՞:

ՀԱՅԿ - Լավիկն ես, քույր:

ՔՈՒՅՐ - Դե գրկիր քույրիկիդ, գոնե հիմա գրկիր:

ՀԱՅԿ - Չեմ կարող:

ՔՈՒՅՐ - Գիտեմ՝ ինչու, որովհետև նրանք նայում են, պատերի միջից հետևում են, հատկապես այն քաղքենին, որ բոլորին ու ամեն

ինչի խանդում է, աշխարհը միայն իրեն պետք է սիրի, միայն: Զարն: Ատում եմ, ատում եմ, նրանք են ինձ այսպիսին ստեղծել, մայր, հայր, պապ, տատ, նախնիներ, նրանց գեների դավադրությամբ եմ ես այսպիսին, նրանց արյունները որոշեցին ծաղրել ինձ: Նրանց արյունն էր, որ ինքնասպանության հրեց:

ՀԱՅԿ - Գուցե թմրադեղերը, քույր:

ՔՈՒՅՐ - Ոչ, եղբայր, մեր գեներում կա ինքնավերումի կանչը, քեռին էլ ինքնասպան եղավ...

ՀԱՅԿ - Դե, նա հոգեկան էր...

ՔՈՒՅՐ - Հոգեկան էր... Յույց տուր մեկին, որ հոգեկան չէ: Անընդհատ ուրիշ պատճառներ ես փնտրում: Վախից է: Բայց դու մի վախենա, դու ամուր ես, քո մեջ բացակայում է սուիցիդի գենը, դու հայրիկին ես քաշել: Նայիր նրանց, նայիր, ականջները սրած՝ լսում են, լսում են ու փսփսում, լսում ու փսփսում, դավեր են նյութում, լսում ես նրանց փսփսոցը...

ՀԱՅԿ - Լսում եմ: Գալիս են կարծես...

ՔՈՒՅՐ - Գալիս են, բա չգամ՝ խառնըվեն...

Հայտնվում են Տատն ու Պապը, ձեռք-ձեռքի, ամոթխած գալիս, կանգնում են:

ՀԱՅԿ - Ո՛վ են:

Լսվում է երգը՝ «Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր»...

ՔՈՒՅՐ - Տատիկը և պապիկը, չճանաչեցի՞ր:

ՀԱՅԿ - Հա, հիշեցի... Միայն նկարով եմ տեսել, երբ ես ծնվեցի՝ նրանք երեք ամիս առաջ մահացած էին արդեն, այսինքն՝ զոհված: Հինգ րոպե տանից ուշ դուրս գալիս՝ ողջ էին մնալու:

ՔՈՒՅՐ - Չէին մնալու, դա չլիներ՝ ուրիշ բան կլիներ, նրանց ժամանակը եկել էր:

ՀԱՅԿ - Չեմ հավատում: Հիսուն մարդ մահացավ այդ վթարից, բոլորի ժամանակը մեկեն եկել էր:

Տատն ու պապը լուռ դիմախաղերով արձագանքում են խոսակցությանը:

ՔՈՒՅՐ - Մյուսներինը՝ չգիտեմ, բայց սրանցը եկել էր երևի...

ՀԱՅԿ - Ատելությամբ ես լցված:

ՔՈՒՅՐ - Իսկ դու երևի անչափ սիրով ես լցված, թոռնիկի քնքուշ սիրով: Ո՞նց եմ սիրել քեզ՝ հարմարվողիդ, վախկոտիդ, լղոզվածիդ...

Տատն ու պապը առաջ են գալիս, ինչ-որ բան են ասում, բայց ձայն չի լսվում, շարժումներով օգնում են իրենց, չի հասկացվում, սկսում են պարել:

ՀԱՅԿ - *(փնտրելով):* Բանալին ինչ եղավ, ո՞ր դրեցի, գրողը տանի: *(Պատուհանն է բացում:)*

ՔՈՒՅՐ - Վեցերորդ հարկն է, զգույշ:

ՀԱՅԿ - *(փակելով պատուհանը):*

Դո՞ւ ես վերցրել բանալին:

ՔՈՒՅՐ - Ծատ պետք է:

Գտնում է բանալին, գնում դեպի դուռը: Մարդ-բորենու ծիծաղը: Հանկարծ պատերից պոկվում, նրա վրա են գալիս ուրվականները՝ Մոր, Հոր, Քեռու, Չառամյալների, նրանց են միանում Քույրը, Պապը, Տատը:

ՄԱՅՐ - Ո՞ր ես աճապարում, որդիս, մեզ չեն կարոտել միթե:

ՀԱՅՐ - Երախտամոռ:

ՊԱՊ - Ետ արի, տղա:

ՏԱՏ - Անպատկառ:

ՀԱՅԿ - Լեզուներդ բացվե՞ց, քիչ առաջ չէիք խոսում:

ՏԱՏ - Ձև էինք անում, քեզ ուրախացնում էինք: Բայց արդարությունը մնում է արդարություն, արդարությունն առավել է, քան մարդասիրությունը:

Ուրվականները դարձյալ հարձակվում են, քաշքշում Հայկին:

ՀԱՅՐ - Անկյուն չկանգնեցնենք սրան, իր անկյունը:

ՀԱՅԿ - Ձեզ ինչ պատահեց, ինչո՞ւ եք գազազել... Դե, մի քաշքշեք, խոտուտ է գալիս:

ՄԱՅՐ - Ասում էիր՝ սիրում եմ քեզ, մայրիկ, ո՞նց թողեցիր-գնացիր, մայրուրաց որդի:

ՀԱՅՐ - Քսան տարվա մեջ գոնե մի անգամ չեկար, հիմա ես եկել, երբ

էլ չկանք, ոչ մեկս:

ՀԱՅԿ - Ուզում էի գալ, հենց առաջին օրից...

ՔՈՒՅՐ - Սհուտ:

ՀԱՅԿ - Սուտ չեմ ասում: Այնտեղ էլ կյանքը հեշտ չէ, գուցե նույնիսկ ավելի դժվար է, առավոտից...

ՀԱՅՐ - ...գիշեր աշխատում ենք, քիթ փորելու ժամանակ չունենք... Գիտեմ այդ երգը:

ՀԱՅԿ - Այո, այդպես է, ձեր երկրի պես չէ, մի օր չաշխատեցիր՝ կորած ես:

ՀԱՅՐ - Աշխատանքի մեռած եք, է, զոմբիներ, թո՛ւ, զզվում եմ:

ՄԱՅՐ - Ես՝ թույլ, հայրդ՝ հիվանդ, քույրդ...

ՔՈՒՅՐ - Զրոյց հետ գործ չունեք:

ՄԱՅՐ - Զույրդ՝ թմրամոլ, քեռիդ...

ՔԵՌԻ - Չասես, խնդրում եմ... Մի ասի, քույրիկս, խիղճ ունեցի, մարդ թաքցնում աս, թաքցնում աս, էնքան աս չարչարվում էր թաքցնելու վրա, մեկ էլ դու գալի ու ասում ես:

ՄԱՅՐ - Ճշմարտությունից չես թաքնրվի, քեզ մի խաբի: Ասում եմ: Կուզես՝ ականջներդ փակի:

ՔԵՌԻ - Որ չասես՝ չի լինի:

ՄԱՅՐ - Չի լինի:

ՔՈՒՅՐ - Ասելու է, քեռի ջան, տուր ականջներդ փակեմ: *(Ափերով փակում է քեռու ականջները:)*

ՄԱՅՐ - Զեռիդ՝ շիզոֆրենիկ:

ՔԵՌԻ - Ասեց:

ՔՈՒՅՐ - Ասեց:

ՔԵՌԻ - Վերջը ասիր, էլի, չդիմա-

ցար... Ախր, դու իմ քույրն ես, ես քու միևնույն արխայերն եմ, մի քիչ խիղճ ունեցի, անաստված...

ՊԱՊ - Անաստված է, այո:

ՄԱՅՐ - Դու սուս մնա, համ:

ՏԱՏ - Ամուսնուս բերանը չփակես:

ՄԱՅՐ - Պակաս շիզոֆրենիկն էլ դուք չեք:

ՏԱՏ - Ինչո՞ւ ձայն չես հանում, որդի, ինչո՞ւ ծնողներիդ չես պաշտպանում, հիմա էլ կրունկի տակ ես դեռ:

ՀԱՅՐ - Ես երբեք կրունկի տակ չեմ եղել, մայր, մի հնարիր: Լավ, վերջացրեք, ամոթ է: Իրար չենք քննում այսօր, այլ մի ուրացողի, մի երախտամոռի:

ՀԱՅԿ - Ես երախտամոռ չեմ, ուժերիս ներածի չափով ամեն ինչ արել եմ, ամեն ամիս ուղարկել եմ, շատ չէ, բայց ինչքան կարողացել եմ՝ ուղարկել եմ...

ՔԵՌԻ - Մի կաստում չդիմիշեցիր քեռուդ:

ՀԱՅԿ - Է, ուզեիր, մատիցս հոտ էի քաշելո՞ւ:

ՔԵՌԻ - Է, քաշեիր, ինչ կլիներ... Ես համեստ, ամաչկոտ մարդ եմ, ես իմ բերանով ո՞նց ասեի, բայց քրոջս խնդրել եմ... Ինչի՞ չես ասել, քույր:

ՄԱՅՐ - Սպասիր դու էլ քո կոստյումով...

ՔԵՌԻ - Կաստումը մեկի համար հեշտ աս, մեկելի համար կյանք աս, կյանք:

ՄԱՅՐ - Դե, մոռացել եմ, հիմա հո չե՞ն սպանելու, դու էլ պուճուր ժամանակ մոռանում էիր շավվարդ կոճկել...

ՀԱՅՐ - Իբր մեծ ժամանակ չէր մոռանում:

ՔԵՌԻ - Ախ, քուր, քուր, վերջը դա էլ ասիր... Դու ո՞ւմ քաշեցիր սենց ջադու:

ՀԱՅՐ - Քեզ զուսպ պահիր, այ տղա, կնոջս մասին կամ լավը, կամ ոչինչ:

ՄԱՅՐ - Գուլխ մի դիր, հիվանդ մարդ է, դառնանք մեր ոչխարին:

ՀԱՅՐ - Այո, մեր ոչխարին: (*Հայկին.*) Ի՞նչ ես հա կրկնում՝ ուղարկել եմ, ուղարկել եմ... Ուղարկածդ էլ մի բան լիներ... Բայց մեզ քո ուղարկածը չէր պետք, այլ՝ վերաբերմունք, այո, վերաբերմունք: Մեր միակ, սիրասուն գավակն էիր...

ՔՈՒՅՐ - Ես ձերը չեմ...

ՄԱՅՐ - Դու սուս, դու հաշվից դուրս ես:

ՔՈՒՅՐ - Ո՞նց թե...

ՄԱՅՐ - Այո, թմրամոլները հաշվի մեջ չեն, նրանք մարդկության թափափուկներն են, տականքը:

ՔՈՒՅՐ - Թափափուկը դու ես, որ հարազատ որդուդ գայթակղեցիր:

ՀԱՅԿ - Ինչե՞ր ես խոսում, քույրիկ:

ՔՈՒՅՐ - Լա էդպես է, բոլորին գայթակղում է, պետք է, պետք չէ՝ գայթակղում է, իսկական գիշատիչ է:

ՀԱՅՐ - Չայնդ կտրիր, անպատկառ աղջիկ:

ՄԱՅՐ - (*Իբր հուզված*): Oh, oh... աղջիկս, ինչպե՞ս կարելի է... (*Լաց է լինում:*)

ՔՈՒՅՐ - Դերասան, քաղքենի:

ՄԱՅՐ - Դե, ձայնդ կտրիր, երես առաք, հիմա գոտին կբերեմ...

ՔՈՒՅՐ - Չանես, աղաչում եմ:

ՄԱՅՐ - Կանեմ, նախ էդ չոր քամակդ կդաղեմ, հետո սմքած, ծուռտիկ ոտքերդ, հետո... Ասե՛մ հետոն...

ՔՈՒՅՐ - (*հարձակվելով*): Տականք...

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - (*Հայկին*): Քո պատճառով տունն իրար խառնվեց, ապրես, վաղուց էսպես չէինք զվարթացել, ապրես, ապրես...

ՀԱՅԿ - Դուք ո՞վ եք, ձեզ առհասարակ չեմ ճանաչում:

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Ո՞նց, մեռանք ասելով... (*Երգում են*): Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր...

ՀԱՅԿ - Չքվեք, հերիք է... Չքվեք, բոլորդ: (*Մոմը թափահարում է ուրվականների կողմը: Նրանք ետ են քաշվում:*)

ՔՈՒՅՐ - (*վերջին պահին պարանը վզից հանելով, զցելով եղբոր վզին*): Սա քեզ, որ միշտ հիշես քույրիկիդ:

ՀԱՅԿ - Դու էլ չքվիր: Դուրս, դուրս այստեղից, բոլորդ, հենց հիմա, չքվեք... (*Բանալին է փնտրում, չի գտնում:*) Ի՞նչ արիք բանալին, գողացա՞ք, ո՞ր է բանալին...

Ուրվականները քաշվել են պատերի մեջ, լռում են

ՀԱՅԿ - (նստելով բազմոցին): Այ թե ծուղակն ընկա... Գոնե շուտ լուսանար (ժամացույցին նայելով), դեռ ահագին կա: (Կոնյակ է խմում, սիգարետ վառում:) Հասկանում եմ ձեզ, քավության նոխազ եք գտել, բայց ես մեղք չունեմ, ես մեղավոր չեմ, որ դուք այնտեղ եք, իսկ ես՝ այստեղ, կյանքի օրենք է:

SUS - (հուշիկ մոտենալով): Այդպես խոսում ես, թոռնիկս, բայց հարցեր կան, հավատա, կան: Տես, չեմ ասում՝ ոսկի, ադամանդ, արծաթ... Բայց գոնե մի կարգին բուժետերիա կարող էիր ուղարկել տատիկիդ, որ զգայի՝ հիշում ես, մոռացված չեմ: Ընդամենը՝ բուժետերիա, բուսաֆորիա, զցեի վզիս, ձեռքերիս, ականջներիս, զցեի և գնայի բժշկականի իմ կուրսի ընկերների հետ հանդիպման, հիսուն տարի անց... Հինգ հոգի ենք մնացել ընդամենը, երեք աղջիկ, մեկ տղա, չէ, երկու տղա, այո, և երեք աղջիկ... Աղջիկ... ո՞վ ասաց՝ աղջիկ, էս... Ասենք՝ հա, լավ էլ ասացի, ի՞նչ է եղել: Թե՛ պառավ էի, թե՛ ինձ մենակ շալ-մալ էր պետք... Այն շալը որ ուղարկել էիր, ի՞նչ էր, խայտառակություն, կեսը՝ ակրիլան, սինթետիկա, կանցերոզեն, զցեի գլխիս՝ ուղեղի քաղցկեղ

ստանայի... այնքան որ ասեիր՝ տես, չեմ մոռացել, իրականում՝ կատարյալ անտարբերություն, ավելին՝ թշնամություն: Բայց ես էլ մարդ եմ, չէ՛, ես էլ եմ ուշադրություն ուզում, քնքշանք ուզում, սեր ուզում... Ախ, սեր... Կարգին սեր չունեցա, պապդ սիրող չէր, պապդ փորձանք էր իմ գլխին, արտաքինից՝ ինտելիգենտ, իրականում՝ դեսպոտ, հարբեցող, դեբոշիր... Խեղձ եմ եղել, խեղձ... Ինչո՞ւ չես խղճացել տատիկիդ, անպիտան:

ՀԱՅԿ - Տատ, բայց դու մոռանում ես, որ ես քեզ չեմ տեսել, ոչ էլ պապին եմ տեսել, երբ ծնվել եմ՝ դուք վթարից զոհված էիք արդեն:

SUS - Հա՛... Հա էլի... Ճիշտ է: Գիտես, ես այդ օրը հարբուխ ունեի, չէի ուզում գործի գնալ, պապդ ստիպեց, ասաց՝ մի նվնվա, հագնվիր՝ գնանք, տասներեքերորդ աշխատավարձ ունենք ստանալու: Աշխատավարձով խաբեց: Հագնը վեցինք, դուրս եկանք, մտանք ավտոբուս, հենց մտանք, ես ծանր կանխազգացում ունեցա, ճչացի՝ կանգնեցրեք, ես իջնում եմ, բայց էլ ո՞ր... Երբ վարորդը գոռաց՝ արգելակները չեն աշխատում, հասկացա՝ վերջն է, կյանքս հենց այստեղ ավարտվում է, մինչ ավտոբուսը զլորվում էր ջրանցքը՝ պապիդ ոտքով անդադար խփել եմ, եղունգի խար-

տոցով ծակծկել եմ՝ ինչո՞ ստիպեցիր, սրիկա, մենակ սատկել չէիր կարո՞ղ, իսկ նա նույնիսկ այդ պահին վեհանձն չեղավ, հարվածեց դեմքիս, իմ սիրուն, քնքուշ դեմքին, հետո պատուհանից ցատկել էր ուզում, ինձ մենակ թողնելը՝ ինքը ցատկեր, շալվարից բռնեցի՝ արի այստեղ, չես փախչի, ու ամուր գրկեցի, էդպես գրկընդխառն գլորվեցինք, գոնե ցավ էլ չհասցրի զգալ:

ԼԱՅԿ - (գրկում է տատին): Երանի այդ դեպքը չլիներ, տատ, ես քեզ այնքան բուժետերիա կնվիրեի...

ՏԱՏ - Ճիշտ ես ասում:

ԼԱՅԿ - Ճիշտ: Ոսկի էլ կնվիրեի... Այդ ավտոբուսը չնստեիք, էլի:

ՏԱՏ - Նրան էլ ես խղճում, այն դեսպոտին:

ԼԱՅԿ - Այո, խղճում եմ:

ՏԱՏ - Եվ ներում ես:

ԼԱՅԿ - Եվ ներում եմ, տատ:

ՏԱՏ - Ինչ բարին ես, թոռնիկս: Բայց ես քեզ պես չեմ կարող, այդ համաներումն ինձ համար չէ, կներես, բայց ինչ է նշանակում ներել նրան, ով իմ մահվան պատճառը եղավ:

ԼԱՅԿ - Բայց նա...

ՏԱՏ - Չարդարացնես, այլևս լսել չեմ ուզում: Իմ առաջինն էր մարդ, առաջինը, մեծատառով մարդ էր, և ինչպիսի տղամարդ... Բայց մեկ տարի էլ չապրեցինք, երեսուներթին գնաց, այսինքն՝ ինչ եմ դուրս

տալիս՝ գնաց, ինքը կգնանր, բա չէր գնա... վզին խփելով տարան խեղձին, այնքան մեղք էր, աչքերիս էր նայում, ծեծված շնիկի պես, կարծես գիտեր, որ վերջին անգամ է տեսնում սիրելի մուկիկին, ինձ մուկիկ էր ասում... Էհ, Միհրանս... չէ, Եղիազարս... չէ, Եղիազարն այս դեսպոտն է, Միհրանս... Թե՛... Դե սպասիր, ինչ ես գրկել, թող ազատ մտածեմ... Միհրանս, այո...

ՊԱՊ - (հայտնվում է): Միհրան, Միհրան... Այ անպատկառ, ինչեր ես պատմում թոռնիկիդ, առաջին անգամ ես տեսնում, մի կարգին բան ասա տղային, թե չէ՝ Միհրանս, Միհրանս... Եթե անդադար գլուխս չտանեիր քո Միհրանով, գուցե կարգին ապրեինք:

ՏԱՏ - Ո՞նց ապրեինք, եթե կործանեցիր ջահել կյանքս: Դեսպոտ, սաղիստ...

Հայտնվում է Միհրանը:

ՏԱՏ - Միհրան... Աստված իմ, Միհրանն է:

ՊԱՊ - Եկավ, եկավ նորից:

ՏԱՏ - Դու հեռացիր, խնդրում եմ, գոնե մեկ անգամ մարդ եղիր:

ՊԱՊ - Էլ չես ասի՞ դեսպոտ:

ՏԱՏ - Չեմ ասի:

ՊԱՊ - Չես ասի՞ սաղիստ, խուլիզան:

ՏԱՏ - Երդվում եմ, չեմ ասի:

ՊԱՊ - Լավ: Թող համբուրեմ գնալուց առաջ:

SUS - Ահա, համբուրիր շուտ և գնա:

Պատյը համբուրում է Տատի այտը, հեռանում է:

SUS - Միհրան, սիրելիս, ախր ինձ ո՞նց թողիր՝ գնացիր...

ՄԻՇՐԱՆ - Մուկիկ:

SUS - Չես փոխվել, գիտես, էլի այն սիրուն տղամարդն ես, համբուրիր ինձ:

ՄԻՇՐԱՆ - (*համբուրելով*): Ես չգնացի, ինձ տարան:

SUS - Չի ուզում կարգին համբուրել: Հասկանում եմ, զզվում ես քո մուկիկից, ծերացել է մուկիկդ, պառավ մուկ է դարձել:

ՄԻՇՐԱՆ - Մուկիկ:

SUS - Լավ ես պահպանվել, գիտես, տղա, Սիբիրը վրադ եկել է:

ՄԻՇՐԱՆ - Այդպես մի ասա, Սիբիրը դժոխք է, դժոխք:

SUS - Ահագին մարդ վերադարձավ, դու էլ գայիր, էլի, ի՞նչ կլիներ: Մի քիչ ծարպիկ լինեիր, ինչ ասում էին՝ ասեիր՝ ձեր ասածն է: Երևի էլի սկզբունքայնություն ես դրսևորել, քեզ պետք էր:

ՄԻՇՐԱՆ - Անտեղյակ մարդու դատողություններ ես անում, մուկիկ, դու ի՞նչ իմանաս՝ ծամբարն ինչ է, այնտեղ սկզբունքայնություն դրսևորել չկա, ծիծաղելի է նույնիսկ, այնտեղ մտածում ես միայն ոնց անես, որ չսատկես:

SUS - Վայ, Միհրանս... Զեզ սատկացնել էին ուզում սրիկաները:

ՄԻՇՐԱՆ - Ուզում էին, մուկիկ: Հիվանդ էի, հողերս ցավում էին, աջ ոտքս ուռել էր, ծախը, հակառակը՝ հյուծախտ էր ընկել, մաշկս կարմրել՝ քրքրվում էր... դեհ, առավոտից գիշեր ջրերի մեջ, ծահիճների մեջ... ծառ կտրի, քարշտուր... մոծակները վրա են տալիս, գայլերը ոռնում են, պահակները հայհոյում, ծեծում, տրվածները՝ բալանդ, շունը չի ուտի...

SUS - Խեղճս, խեղճս:

ՄԻՇՐԱՆ - Արի էլ չխոսենք այդ մասին:

SUS - Լավ, չխոսենք: Եկել ես՝ տանես ինձ, այո՞:

ՄԻՇՐԱՆ - Այո, մուկիկս, գնանք:

SUS - Գնանք, իմ սեր:

Հեռանում են Տատն ու Միհրանը:

ՊԱՊ - (*հայտնվելով*): Գնացի՞ն: Մի քիչ կֆռֆռա՝ ետ կգա, առաջին անգամը չէ, կապվածության ուժը հզոր բան է, սիրուց հզոր է, մենք կապված ենք իրար: Դու նրան մի հավատա, թոռնիկ, ես դեսպոտ չեմ, ինքն է դեսպոտ, բայց չեմ հակաճառում, ի՞նչ իմաստ, թող ասի, իրեն այդպես հեշտ է, հոգին թեթևանում է: Այն որ ասում է՝ ստիպեցիր ավտոբուս նստել, այդպես չէ, և ոչ էլ ինքն էր հիվանդ, ես էի հարբուխ, անկողնուց դուրս գալ չէի ուզում, ինքն էր կպել՝ գնանք գործի, բացակա

կղնեն, տասներեքերորդից կզըրկեն... Սկլերոզ ունի, անունները շփոթում է, դեպքերը՝ խառնում... Ի՞նչ անեմ, իմն է, հո չեմ թողնելու մենակ՝ այս մութ-ցուրտ աշխարհում: Բո բախտը բերել է՝ մեզ այս տեսքով ես տեսնում, իսկականը տեսնես՝ կսահմոկես. թեքերի միջից՝ ոսկոր, փողքերի միջից՝ ոսկոր, կոշիկների մեջ՝ ոսկոր... Հագուստները դեռ պահպանվել են, իսկ մենք՝ ոսկոր: Ախ, թոռնիկս... Գոնե չթողին՝ իրար տեսնենք: *(Գլուխը դնում է Հայկի կրծքին:)*

ՀԱՅԿ - Ես ձեզ այլ կերպ էի պատկերացնում, պապ, լուսանկարի վրա ուրիշ եք:

ՊԱՊ - Լուսանկար... լուսանկարը թիթիզություն է, իրականում ավելի լավն ենք, չէ՞:

ՀԱՅԿ - Հա, իհարկե:

ՊԱՊ - Խանդում էի մյուս պապիդ, ասում էի՝ իմ սիրո մասն էլ է նրան տալիս: Պիներ մարդիկ են մորական պապ ու տատդ, մինչև հիմա ողջ-առողջ ապրում են իրենց սարերում, սարերի օդն ուրիշ է, էլի, ավտոբուս էլ չկա, որ վթարվեն... Գնալու ես նրանց տեսնելու:

ՀԱՅԿ - Կգնամ, հա... դե եկել-հասել եմ այստեղ... Բայց սկզբում ձեր գերեզմաններին եմ այցելելու:

ՊԱՊ - Գնա, այցելիր, թոռնիկս, ապրես: Լսի, մի անիծյալ փուշ է աճում տատիկիդ կողմում, ամ-

ռանը չորանում՝ գարնանը նորից բուսնում է, սիրուն չէ, չի սազում, կպոկես, էլի, արմատով-բանով հանի, շարտի:

ՀԱՅԿ - Հա, պապ ջան, կպոկեմ:

ՊԱՊ - Ու շարտի, հեռու:

ՀԱՅԿ - Կշարտեմ:

ՊԱՊ - Փուշը ոնց որ գաղտնի գործակալ լինի, ոնց որ հուշի, թե տակը ոսկոր կա, առանց այն էլ գիտենք, էլի, լրացուցիչ հուշումն ի՞նչ պետք է: Էհ, ամենուրեք ոսկորներ են, մեր մոլորակի կեղևը ոսկորներից է կազմված: Հորս չեմ գտնում, Հայկ, չկա այդ մարդը, խիստ է խռովել աշխարհից, ոչ մեկիս տեսնել չի ուզում, թաքնվում է: Կոտորածի ժամանակ ինձ մորս հետ փախստականների սայլով ուղարկեց, ասեց՝ դուք փախեք էս դժոխքից, ես հեսա ձեր ետևից գալիս եմ... Չեկավ: Հետո մեկը պատմեց՝ մորթվածների մեջ էր տեսել... Խեղձ, որ պատկերացնում եմ՝ ծնկի եկած, թուրքի դանակի դեմ վիզը ծռած, աչքերը պլշած... կարծես հարցնում է, թե՞ իմ մեղքը ո՞րն է, ինչո՞ւ... Էս մեր մոլորակի մթնոլորտն ինչուներից է կազմված, ծիչ ու աղաղակից... Այսպես էլ մոլորակ, մեզ այս ո՞ր տեղավորեց Տերը, ո՞ր մեղքի համար...

SUS - Եղիազար, էյ, ո՞ր ես, մեռաքեզ փնտրելով:

ՊԱՊ - Այստեղ եմ, զրուցում ենք թոռնիկի հետ:

SUS - Արի գնանք, հոգնեց խեղճը, վրա եք տվել, խոսում եք, խոսում եք... Ճամփից է, թողեք մի քիչ հանգստանա, ուր որ է՝ լույսը կբացվի, հազար ու մի գործ ունի:

ՊԱՊ - Գնանք, հա: (*Հայկին:*) Մի բան խնդրեմ, տունը մի վաճառի, Հայկ ջան, տունը որ վաճառես՝ ոնց որ մեզ էլ վաճառես: Մենք հո հողի տանկ չենք, էստեղ ենք, տան մեջ...

SUS - Արի, ոտդ կախ մի գցի, ու իզուր էլ մի աղաչի, մեկ է՝ վաճառելու է, նա պարտքեր ունի:

ՊԱՊ - Հայկ, խնդրում եմ... (*Տառին.*) Մի կմճտի, այ կին, Միհրանը չեմ:

SUS - Միհրանի անունը չտաս, դու նրա անունը տալու իրավունքը չունես:

ՊԱՊ - Ունեմ:

SUS - Չունես:

Վիճելով հեռանում են:
Մարդ-բորենու ծիծաղը, նաև նրա ստվերն է փութանցիկ սահում-չքանում սենյակում

ՀԱՅԿ - Ծատ կակղեցի, գլխիս են նստում, նույնիսկ բանալին գողացան: (*Խմում է:*) Խոսեք, ինչո՞ւ լռեցիք... Լռում եք, հա՛, իբր՝ ուրվական ենք, հա՛... Դե, որ ուրվական եք, ձեզ ուրվականի պես պահեք: Դուք չկաք, դուք հայտնվում եք՝ երբ ես ինձ թոյլ եմ թողնում, այ, հիմա կամքս կլարեմ, ու

վերջ, էլ չեմ տեսնի ձեզ, վերջ, վերջ... Տեսա՞ք, ոնց չքվեցիք, իսկի շշուկ չեք հանում:

Շնագայլերի հաչոց, բորենու ռննց:

ՀԱՅԿ - Դո՞ւք որ խորքերից բուսնեցիք, դուք էլ լռեք:

Դարձյալ ռննց:

ՉԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էն տան տեղում՝ քոլիկ-մոլիկ...

ՀԱՅԿ - Լսել եմ, հերիք է:

ՉԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Քոլիկի տեղ՝ քար ու քռա...

ՀԱՅԿ - Ասացի՛ լռեք:

ՉԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Օձ ու կարիճ, գե՛լ ու գազան...

Հայկը գնում է պատուհանի մոտ, բացում, ծխում, նայում է ներքև:

ՀԱՅԿ - Ուր որ է՝ լույսը կբացվի... հարևաններին կկանչեմ, փակը կկտորեն, դուրս կգամ: (*Նկատում է սենյակում հայտնված Բեռուն:*) Բեռի՛...

ԲԵՌԻ - Ես եմ, մատաղ քեզ:

ՀԱՅԿ - Էլի կոստյումից ես խոսելո՞ւ:

ԲԵՌԻ - Հա:

ՀԱՅԿ - Չի՞ լինի՝ չխոսես:

ԲԵՌԻ - Չէ, խոսելու եմ, քրոջ տղա: Ես մեղք ունե՛մ, որ մի քիչ էսպես եմ ծնվել, ես կյանք տեսնել չեմ ուզո՞ւմ, ես սեր չեմ ուզո՞ւմ...

ՀԱՅԿ - Կոստյումը քեզ չի փրկելու, հասկանո՞ւմ ես:

ՔԵՌԻ - Դու էլ դաժան ես մորդ պես:

ՀԱՅԿ - Դաժանություն չէ, ծշմարտություն է:

ՔԵՌԻ - Ճշմարտությունը հենց դաժանությունն է, էլի:

ՀԱՅԿ - Կոստյումը քեզ չի փրկելու, քեռի:

ՔԵՌԻ - Էդպես մի ասա, քրոջ տղա, էնքան խնստեմ, որ կաստումը հագնում եմ, գալստուկը կապում՝ լրիվ դգվում եմ, հա, իմ արև: Մի ջուխտ էլ որ սև լաքից կոշիկ լինեմ, պլալացնեի՝ սիրուն երեսս մեջն երևար... Ախ, իմ երեսը, իմ քիթը, աչքերը... Ինչ եղան, ո՞ր եմ... *(Աչքերն արցունքվում են:)*

ՀԱՅԿ - Մի հուզվիր, քեռի, աղաչում եմ, ես սուտ ասեցի, ես լավ մարդ չեմ, սուտ ասեցի, որ ինձ արդարացնեմ, կոստյումը քեզ լավ էլ կփրկի ու շատ էլ կսազի, հատկապես շագանակագույնը, սպիտակ վերնաշապիկով, կարմիր փողկապով... Ճամպրուկում ունեմ ամեն ուզածդ, քեռի ջան, գնալիս կթողնեմ տանը, կվերցնես քեզ:

ՔԵՌԻ - Վայ, քո ցավը տանեմ... Ես գիտեի, գիտեի, որ քեռուդ սիրում ես: Դե, չխանգարեմ, հանգստացի, պառկի, ազիզ ջան... *(Տեսնելով, որ Հայկը պատուհանից ցած է նայում:)* Մի նայի, ետ քաշվի, Հայկ, քեզ եմ ասում, մի նայի...

ՀԱՅԿ - Ինչո՞ւ:

ՔԵՌԻ - Բարձրությունը գլխակեր ա, չնայես, ձգում-տանում ա: Չի տանում:

ՀԱՅԿ - Չէ:

ՔԵՌԻ - Էդ լավ ա: Ես կարծում էի՝ ինձ քաշած կլնես, ես փոքրուց ունեմ էդ վախը, շատ դաժան բան ա, ուզել եմ հաղթեմ, բայց չի ստացվել, Աննաս ասում էր՝ թե բարձրանաս պոպոքի ծառը, ինձ համար պոպոք իջացնես, կթողնեմ թուշս մի հատ պաչես... Գիտեմ, որ չեմ կարա, բարձրանում էի առաջին ծյուղին՝ գլուխս սկսում էր պտտվել, բարձրանում էի երկրորդին՝ արունս սառում էր, կանում էի ծառին, ոչ վերև, ոչ ներքև, անաստվածն էլ ծիծաղում էր, քրքջում, էնքան էլ զնգուն ձեն ուներ, էնքան սիրուն: Բայց վերջը հաղթեցի ես իմ վախին, վերջը, երբ արդեն էլ պետքս չէր, երևի որ էլ պետքս չէր՝ հենց էդ պատճառով էլ հաղթեցի, ասեցի՝ ինձ էլ ոչինչ պետք չի, ես քեզ հաղթելու եմ, ասեցի ու թռա... Հաղթած՝ սավառնում էի բազեի պես, ազատ, արձակ, մեր գյուղի բազեներին տեսած կլինես, էն որ թները տարածած պտտվում են ձորի վրա... Պարզվեց՝ էդ մի քանի պահը մի ամբողջ կյանք ա, սուտ եմ ասում, թե սիրտդ վախից օդում պայթում ա, մինչև գետնին հասնելը ամեն բան զգացի ու տեսա, բայց գետնին խփվելը՝ չէ, չեմ զգացել, ուշաթափ եմ եղել, երևի Տերը խնայեց, չուզեց ցավ պատճառի... Դե հա, ես անմեղ մարդ

եմ, ոչ գողացել եմ, ոչ ծեծել, ոչ սպանել, ինչի՞ պիտի ինձ ցավ պատճառեր:

ՀԱՅԿ - Էլի պիտի պատճառե՞ր, պատճառա՞ծը հերիք չէ՞ր...

ՔԵՌԻ - Չասես, էդ բանը չասես, դա՞ ժան մի եղիր մորդ պես, անհավատ մի եղիր հորդ պես, իմ պես եղիր, անշառ, անշահախնդիր... Ուզածս մենակ կաստումն էր, սպիտակ սառոչկեն, կարմիր գալստուկը, մեկ էլ...

ՀԱՅԿ - Սև լաքից կոշիկ...

ՔԵՌԻ - Հա, ցավդ տանեմ, քրոջ տղա, հիշում ես:

ՀԱՅԿ - Հիշում եմ, քեռի, հանգիստ գնա, կգաս՝ կվերցնես:

ՔԵՌԻ - Ապրես, ապրես... Դե, հանգրստացի, չխանգարեմ: (*Հեռանում է, ետ է գալիս:*) Հա, մի բան էլ ասեմ, հավատքի առումով:

ՀԱՅԿ - Քեռի, գնա, հոգնեցի:

ՔԵՌԻ - Լավ, լավ, գնացի: (*Հեռանում է:*)

ՀԱՅԿ - (*Վիակելով պատուհանը*): Ծատ ենք ծանրանում միմյանց վրա... Կոստյումի համար չեմ ասում, առհասարակ... Ազատ ապրել չենք սիրում, չգիտենք ազատության հմայքը: Ես քեզ համար եմ անում, որպեսզի հետո դու ինձ համար անես, այդպես կանենք իրար՝ մնանք, իրար նայենք, իրարից հոտ քաշենք, իրար աչք սրբենք, իրար մեղք ծանաչենք... Ես չեմ ուզում, ես ազատ

երկիր եմ գնացել, որ ազատ ապրեմ, իսկ դուք ուզում եք անդար կառչել, թե՛ ինձ մոռացել ես, ինձ էլ ես մոռացել, մենք քեզ պահել-մեծացրել ենք, մենք քեզ՝ դպրոց, մենք քեզ՝ մանկապարտեզ, քեզ համար ծիտ ենք խփել-խորովել, եսիմ էլի ինչ... Հա, ինչ անեմ, չապրեմ, անընդհատ մնամ պարտքի տա՛կ, մեղքի տա՛կ... Ինձ ուզում եք մեղքի տակ պահե՞ք, որ խեղդվեմ, խեղդվեմ, հա՛... Վերջապես ես էլ իմ որդուն եմ մեծացրել... (*Պատերհին:*) Դե, էդպես դատապարտող մի նայեք: Հա, չկարողացա գալ քո թաղմանը, քույր, հայր, մայր, չկարողացա, աշխարհի մյուս ծայրն է, հազար ու մի պրոբլեմ կա, մի օր չաշխատեմ՝ կկորչենք, տունը վարկով է, մեքենան՝ վարկով, տեխնիկան՝ վարկով, կահույքը՝ վարկով, կյանքը՝ վարկով... Մի քմծիծաղեք, այդպես է, այնտեղ էլ ազատություն չկա, այո, չկա, ազատություն ոչ մի տեղ չկա, պատրանք է, բայց մենք փնտրում ենք: Ես շատ եմ մտածել, նայել եմ երկնքին ու մտածել՝ տեսնես այս անտակ անեզրության մեջ կա՞ մի կետ, գոնե շատ պստիկ մի կետ, որտեղ ազատություն կա... Չկա, պատրանք է, մեր ներսում է միայն, այ, այստեղ: Ձեզ ի՞նչ կա, դուք ազատ եք, կատարելապես ազատ, ձեզ ո-

չինչ պետք չէ այլևս... Չէ, պետք է, ինձ տանջել է պետք: Բայց հասկացեք, էս չեմ մեղավոր, որ հիվանդացել եք, որ ծերացել եք, որ մահացել եք, որ զոհվել եք, որ կախվել եք, որ կամուրջից նետվել եք... Ուրիշ տեղում է ձեր թշնամին, նրա հետ կռվեք, ինձ հանգիստ թողեք: Հա, եկել եմ, հիմա եմ եկել, հիմա գործերից ազատ էի՝ եկել եմ... Կասեք՝ տունն ազատվել է, եկել է տանը տեր կանգնի. հա, եկել եմ տեր կանգնեմ, հո անտեր չի մնալու տունը... Այն ժամանակ ազատ լինեի՝ այն ժամանակ էլ կգայի, բայց զբաղված էի... Վերջապես ոնց կարողանում եմ՝ այնպես էլ ապրում եմ: Թե չէ դուք սրբերի պես եք ապրել: Ու էլ մի եկեք՝ դեմս թատրոն սարքեք, վերջ, ես քնում եմ, ինձ հանգստանալ է պետք: Ոնց որ ձերը չլինեմ, այ մարդ, ոնց որ թշնամի լինեմ: *(Պառկում է:)* Չի լուսանում՝ պրծնեմ: *(Պատի ժամացույցն է խփում կկվի կանչով: Վեր է թռչում:)* Միայն դու էիր պակաս, դու էլ ես ինձ դեմ, հա՛... Թե՛ հակառակը, կարոտից ես խփում: Հերիք է, լավ... Հերիք է, ասացի... *(Կոշիկը կատաղած խփում է, ժամացույցը լռում է, ինքը դարձյալ պառկում է:)*

Մարդ-բորենու հեռավոր ոռնոց-ծիծաղը, Չառամյալների երգը՝ կամաց, հազիվ լսելի:

ԶՈՒՅՐ - *(հայտնվելով, մոտ գալով:)* Հոգնած է եղբայրիկս... Հոգնացրինք խեղձին, անխիղճ ենք, անխիղճ: Պառկիր, հանգիստ պառկիր, պառկիր՝ մերսեմ, հովի պես քնքուշ կմերսեմ, կհանեմ ամբողջ հոգնությունդ: Ինչո՞ւ ձայն չես հանում: Չե՞ս ուզում խոսել հետս... Չե՞ս ուզում մերսեմ քեզ... Դու ուզում ես, որ նա՛ մերսի, այն քաղքենի՞ն:

ՄԱՅՐ - *(հայտնվելով):* Չարածձի տղա, ասում են՝ շոյել ես մայրիկիդ, այր՞:

ԶՈՒՅՐ - Կեղծավոր, իբր ինքը չի գայթակղել... Հիշում եմ, ոնց էր պառկում՝ ոտքը բաց, կուրծքը բաց... Ասում էր՝ «Վախ, խեղճ տղաս մրսել է, արի մամայի ծոցիկը, տաքացիր»... Ասում էիր, չէ՞, նա էլ գալիս էր, չէ՞... Ինչո՞ւ մի անգամ էլ ինձ չուզեցիր տաքացնել, ինչո՞ւ:

ՄԱՅՐ - Որովհետև դու քո ասածին, չար ու մեծամիտ աղջիկ էիր:

ԶՈՒՅՐ - Որովհետև տգեղ էի, գեղագիտական ընկալումներդ թույլ չէին տալիս, քաղքենի:

ՄԱՅՐ - Դե ասա, տղաս, ո՞ւմ մաշկն էր ավելի թարմ, ավելի նուրբ, ի՞մ, թե՛ այս բանսարկուի... Չե՞ս ասում... Ա՛, հասկանում եմ, նրա ներկայությամբ չես ուզում, չես ուզում վիրավորել քույրիկիդ, դու միշտ նրբանկատ ես և բարի:

ԶՈՒՅՐ - Գիտե՞ք ինչ կա, թե՛լ եմ եր-

կուսիդ վրա էլ: *(Զքվում է:)*

ՄԱՅՐ - Դե ասա, ինչպե՞ս էիր շոյում մայրիկին, ասա:

ՀԱՅԿ - Ես... չեմ շոյել...

ՄԱՅՐ - Շոյել ես, ակնածանքով, վախվորած, դողալով...

ՀԱՅԿ - Շոյել եմ:

ՄԱՅՐ - Սիրահարված էիր մայրիկին, տղաս, ես քո առաջին սերն էի...

ՀԱՅԿ - Սիրահարված էի:

ՄԱՅՐ - Դու հիմա տառապում ես այդ պատճառով, տղաս... Մի տառապիր, հանցանք չէ, սիրո տարերքը կառավարելն անհնար է, նա այնպիսի խորքերից է գալիս, որտեղ հարցեր-պատասխաններ չկան, արգելքներ չկան:

ՀԱՅԿ - Դու ինձ ներում ես:

ՄԱՅՐ - Իհարկե, ներում եմ, տղաս: Կուզե՞ս, նորից շոյիր, թող արթնանան հուշերդ... Մի վախեցիր, մոտ բեր ձեռքդ... Վախենում ես... Երգեմ քեզ համար, որ խաղաղվի հոգիդ... *(Օրորոցային է երգում:)*

ՀԱՅԿ - *(ընդհատելով):* Պետք չէ, մայր, մի երգիր, խնդրում եմ:

ՄԱՅՐ - Սպասիր, այս մի տունն էլ երգեմ...

ՀԱՅԿ - Աղաչում եմ:

ՄԱՅՐ - Լավ, համարյա ավարտեցի: Մի երգիր, մի երգիր... Ինչո՞ւ չերգեմ, քանի՞ տարի մորդ երգը չես լսել, էլ չե՞ս սիրում ինձ:

ՀԱՅԿ - Սիրում եմ, մայր, բոլորիդ էլ սիրում եմ, իմն եք:

ՄԱՅՐ - Ես՝ ես եմ, մի շփոթիր, անպիտան մանչուկ, թե չէ կպատժեմ, թաթիկներդ փայտով կծե՞ծեմ:

ՀԱՅԿ - Մի պատժիր ինձ, մայրիկ, խնդրում եմ:

ՄԱՅՐ - Հայրդ էլ իմ երգը տանել չէր կարողանում, կատաղած ներխուժում էր խոհանոց, ասում էր՝ դու կարո՞ղ ես սպասքն առանց երգելու լվալ, լուռ: Ես միայն մեղրամսին էր ինձ սիրում, ինչ էլ երգեի, թեկուզ շատախոսեի, չէր ընդհատի, բայց նրա մեղրամիսը կես ամիս էլ չտևեց, գնաց ուրիշի գիրկը: Ես գիտեի, միշտ իմացել եմ, եթե չեմ էլ իմացել՝ զգացել եմ, բայց ոչինչ չէի ասում, որովհետև ուրիշների ծոցից կարոտած էր գալիս ինձ մոտ, նորոգվում էր մեր անկողինը, նա չէր սիրում ինձ, չէ, միայն կիրք, վայրենի կիրք, միայն: Դե ոչինչ, ես էլ նրան չեմ սիրել, ես ուրիշին էի սիրում, նա հիմա էլ դեռ այդտեղ է, ձեր մեջ: Երբեմն նայում եմ իրեն վերից, տակից, կողքից... Ո՞նց եմ քեզ սիրել՝ ասում եմ, դու ի՞նչ սիրելու բան ես... Զառամյալ ծերուկ է դարձել, ամբողջ օրը բերանը լվմացնում է, ձգձպացնում, միզում է տաքատին... հայ-հայը գնացել է, վայ-վայն է մնացել... Ժամանակին սիրունիկ էր, ուզում էր՝ ամուսնանանք, բայց ես չուզեցի, սերը՝ սեր, բայց կյանքն էլ՝ կյանք, նա լավ էր միայն սիրո

համար, կյանքի համար պիտանի չէր, սերը ոչ կհագնես, ոչ կուտես, նա իսկի տուն չուներ, պապի-տատի տանն էր ապրում: Իսկ հայրդ իսկական տղամարդ էր, նախաձեռնող, գործունյա... Հա, դավաճանում էր, միշտ դավաճանել է, անդադար, ցլիկ էր, ինչ կարող ես անել, հո դրա պատճառով չէի բաժանվելու, առողջ տղամարդիկ բոլորն այդպես են: Այն մեկը՝ չէ, նա չէր դավաճանի, բայց դե, նա էլ կարգին տղամարդ չէր... չէ, չեմ քնել հետը, չհասցրինք, բայց զգում էի, կինը միշտ զգում է, հրաշալի համբուրում էր, փաղաքշում էր, ուշադիր էր, բայց, բայց, բայց... Մի խոսքով: *(Երգում է:)* Ասում ես՝ լավն էր մայրիկի մաշկը... Պատմիր ինձ իմ մասին, կարոտել եմ, ես ինձ կարոտել եմ, Հայկ...

ՀԱՅՐ - *(հայտնվելով):* Հանգիստ թող երեխային, չես տեսնում՝ ոնց է նեղվում: Պուժուր տղա էր, հետաքրքրասեր, հետաքրքրվել է, թե կինն ինչ բան է, ինչ մաշկ ունի, ինչ ջերմաստիճան, ինչ հոտ... Անգիտակցականի խաղերին ո՞վ կարող է դիմակայել:

ՄԱՅՐ - ՈւՖ, եկավ էլի... Թե քեզ ով խնդրեց, որ մեջ ընկար... Ամեն բան փչացրեց, չի թողնի՝ մի լավ բան ավարտին հասնի: *(Չքվում է:)*

ՀԱՅՐ - Այո, տղաս, սա է կյանքը:

Քույրդ քեզ էր սիրահարված, դու՛ մորդ, ես էլ... ես, Օ, ես... Իմը... Իմը մի քիչ բարդ է: Մի խոսքով: Այդպես է սերը. սերը, տղաս, սիրում է անհնարին տարբերակներ... Թեև ինչ իմանանք՝ որն է անհնարին, որը հնարավոր, սերը ինքը երևի ավելի լավ գիտի: Շոյել ես, գիտեմ, չկա ոչինչ գաղտնի, որ չդառնա հայտնի, ինչ էլ այդտեղ գաղտնի է մնում՝ այստեղ է բացահայտվում: Բայց դու մի հուզվիր, այստեղ այնպիսի բաներ իմացվեցին, որ դա ինչ է, երեխայություն: Խեղճ երեխա: Իսկ ինչ վերաբերում է մորդ... Մայրդ ոչ ոքի չի սիրել, առհասարակ, քեզ երևի ասել է, թե՛ կար քնքուշիկ մեկը, սիրում էի և այլն... Սուտ է, ինքն իրեն է համոզում, նա եսակենտրոն անձնավորություն է, իրենից բացի ոչ ոքի սիրել չի կարողացել, իսկի քեզ էլ չի սիրել, նա քեզ սիրում էր իր համար, ուզում էր որդիական սիրո տեր լինել, սեփականատեր:

ՀԱՅԿ - Գուցե բոլորս էլ մեզ համար ենք սիրում:

ՀԱՅՐ - Չգիտեմ, դժվար խնդիր ես բարձրացնում: Ինչ հիմար բան ասացի՝ բարձրացնում. դա այն խնդիրն է, որ միշտ բարձրում է:

ՀԱՅԿ - Բայց քեզ նա սիրել է, ես, զոնե, տեսել եմ...

ՀԱՅՐ - Թաքուն հետևել ես:

ՀԱՅԿ - Դե չէ...

ՀԱՅՐ - Դե հա: Ինչքան ես խանդել, խեղճ տղա: Բայց դու սեքս ես տեսել, ոչ թե՛ սեր: Լա ինձ երբեք չի սիրել, ոչ մի ժամ: Սակայն չսիրելը չի խանգարում հաճույք ստանալ սիրուց: Օ՛, ինչ գիշերներ ենք անցկացրել... և ինչո՞ւ միայն գիշերներ... Շաբաթը մեկ ասում էր՝ սիրում եմ, խաբում էր, խաբում էր, որ հանկարծ չհեռանամ, որովհետև իմ թիկունքում իրեն պաշտպանված էր զգում, գիտե՞ս, ինչ կարևոր է պաշտպանված լինելը... Հետո՝ հագնում էի, կերակրում... Գիտե՞ս, ինչ կարևոր է կերակրվելը, թվում է՝ մեծ բան չէ, ոնց էլ լինի՝ կլինի, բայց ոչ, դժվար է, իսկ լավ կերակրվելը՝ համարյա անկարելի: Չնայած այս ամենին՝ մայրդ իմ կարոտից մեռավ, հետաքրքիր է, չէ՞, ինձնից հետո ընդամենը մեկ տարում տառացիորեն մարեց, այն եսակենտրոն, ինքնիշխան, մսեղ, կենսալեցուն կինը կարոտից չորացավ, սմբեց, հալվեց-գնաց: Այսպես ահա, որդիս: Խեղճս:

ՀԱՅԿ - Ինչո՞ւ ես ինձ խեղճ անվանում, ինչո՞ւ եք բոլորդ ինձ խեղճ անվանում:

ՀԱՅՐ - Խեղճ չե՞ս, չես ուզում խեղճ լինե՞լ:

ՀԱՅԿ - Չեմ ուզում:

ՀԱՅՐ - Միշտ վիժում ես հորդ հետ, փոքրուց: Եթե հայրդ ասում է՝ իմ

խեղճ որդի, ի՞նչ կլինի, որ չհակաճանես:

ՀԱՅԿ - Չեմ հակաճանում, փորձում եմ հասկանալ:

ՀԱՅՐ - Ոչ, հենց հակաճանում ես: Իբր՝ դու մի երկրից ես, որտեղ խեղճությունը հարգի չէ, համ, այնտեղ բոլորդ պողպատից եք, համ... Ես չեմ տեսել այդ երկիրը, բայց գիտեմ՝ սուտ բարքեր են, կեղծ: Եղբայր, ես չեմ էլ ուզում տեսնել այդ երկիրը, մի ստիպեք, բոլորին ստիպում եք, բոլորին կանչում եք... Եվ մի վիժիր հորդ հետ, ասում եմ՝ խեղճ, ուրեմն՝ խեղճ:

ՀԱՅԿ - Դե լավ, խեղճ եմ, լավ:

ՀԱՅՐ - Ինձ զիջում պետք չէ: Դու իսկապես որ խեղճ չես, տղա, երբեք էլ չես եղել, հիշում եմ, ասում էի՝ այս բանը չի կարելի, կատաղությունից մատս բռնում՝ կծում էիր...

ՀԱՅԿ - Չի կարելի, չի կարելի... Ամբողջ մանկությունս չիկարելիի տակ է անցել, պատանեկությունս էլ՝ հետը: Հասմիկին ինչու դեմ եղաք, ինչո՞ւ չթողեցիք՝ ամուսնանանք: Տան աղջիկ չէ, ման եկած է, կույս չէ... Ձեզ ի՞նչ, դո՞ւք էիք ապրելու հետը:

ՀԱՅՐ - Դու էիր ապրելու, թշվառական, մեզ խայտառակ էիր անելու ամբողջ աշխարհով:

ՀԱՅԿ - Զո սիրուհիները ձեզ խայտառակ չէին անում, էն մարմնավաճառները, որ փողոցից վերցնում՝ մտնում էիր հյուրանոցները, խայ-

տառակ չէին անում, թե՛ կարծում
ես՝ ոչ ոք չէր տեսնում:

ՀԱՅՐ - Հակառակը, դա բարձրաց-
նում էր մեր վարկը, տղամարդուն
դա վայելում է: Բո այդ Հասմիկ
կոչեցյալը ինձ գայթակղում էր,
տեղյակ էլ չես իսկի, այո-այո,
ծունկը քսում էր ծնկիս, երկի-
մաստ նայում աչքերիս մեջ:

ՀԱՅԿ - Սուտ է:

ՀԱՅՐ - Ուզում ես ավելի՞ն ասեմ... ես
քնել եմ նրա հետ:

ՀԱՅԿ - Սուտ ես խոսում:

ՀԱՅՐ - Փսխքոտ:

ՀԱՅԿ - Սուտ ես ասում, հայր:

ՀԱՅՐ - Զնել եմ և լավ եմ արել, նա
ուզել է, ես ուզել եմ, քնել ենք, լավ
էլ քնել ենք՝ սա էլ նշեմ: Բա չէ,
քեզ հետ էր քնելու: Դու ո՞վ ես,
ի՞նչ ես ներկայացնում քեզնից, այ
փսլնքոտ, միայն մորդ շոյես, երբ
քնած է, հետո մտնես զուգարան՝
ծեռնահարես:

ՀԱՅԿ - Վերջ տուր, հայր, խնդրում
եմ, այլապես...

ՀԱՅՐ - Պահ, վախեցնում է: Դու ո՞վ
ես, է... դու ոչինչ ես, հասկանում
ես, ոչինչ, գնացիր հարուստ եր-
կիր, ինչի՞ հասար, պարտքերի
մեջ խրված ես, չէ՞, էլի հույսդ հայ-
րական տան վրա է, ծախես՝
պարտքերդ մարես, փսլնքոտ:

**Հայկը բռնում է հորը, սկսում է
խեղդել:**

ԶԱՅՆԵՐ - Ի՞նչ ամոթ, հորն է խեղ-

ղում, նա խեղդում է իր հորը, ով
մեծացրել, կերակրել, պահել է
նրան... Չի էլ հիշում՝ հայրն էր, որ
նրան փրկեց գետում խեղդվելուց,
հայրն էր, որ սատկացրեց իրեն
կծող շանը, հայրն էր, որ սպանեց
իրեն վախեցնող առնետին...

**Հայկը թողնում է հոր կոկորդը,
հայրը հռչառալով չքանում է:**

ՀԱՅԿ - (մոտենում է պատուհանին,
բացում, սիգարետ վառում, ծխում,
նայում է դուրս: Կտրուկ շրջվելով):
Բանալին ո՞ր է, ի՞նչ արեցիք բա-
նալին:

ԶԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էս տան տեղում
մեծ պալատ էր, պալատի մեջ՝
սիրուն աղջիկ, և անունն էր նրա՝
Հասմիկ...

ՀԱՅԿ - (մոմը թափահարելով):
Չքվեք, ծիվաղներ:

**Չառամյալները չքվում են: Հայկը
գրպաններն է տնտղում**

ՀԱՅԿ - (բանալին գրպանից հանե-
լով): Այ քեզ բան, պարզվում է՝
գրպանիս մեջ էր: Բայց դե հիմա
ո՞ր գնամ, շուտով կլուսանա: Մի
հատ էլ խմեմ, չի ազդում, ո՞նց որ
ջուր լինի: (Խմում է: Պառկում է
բազմոցին:)

ՀԱՅՐ - (հայտնվելով): Է՛է, որդիս,
խմում ես, շատ ես խմում, առող-
ջությանդ չես հետևում:

ՀԱՅԿ - Դո՛ւ, դարձյա՛մ...

ՀԱՅՐ - Այո, որդիս, էս: Կարոտում

եմ, հայրական կարոտը, գիտեն, ինչ բան է, մայրականի պես սենտիմենտալ նվնվոց չէ, ուղղակի խեղդում է, խեղդում: Քանի տարի չեմ տեսել քեզ:

ՀԱՅԿ - Քսան:

ՀԱՅՐ - Տասնութ: Դրան հաջորդող երկու տարին այստեղ եմ եղել: Թեև, էլի հաշիվ է: Հազար տարի հետո կհաշվեմ, որ հազար քսան տարի քեզ չեմ տեսել, այդտեղ մեզնից ոչ ոք չի լինի, գուցե առհասարակ ոչ ոք չլինի, և միայն իմ կարոտը կպատվի մոլորակի վրայով... մեկ էլ՝ իմ ցավը, որ հիմա էլ այդտեղ տնքում է: Ախ, որդիս, չես պատկերացնում, դու այդ ցավը չես պատկերացնում...

ՄԱՅՐ - (շուկոյ): Խեղձ, խեղձ, խեղձ, մղկտում էր, մղկտում էր, մղկտում էր...

ՀԱՅՐ - Ենթաստամոքսային գեղձի քաղցկեղը կատակ բան չէ, ոչ վիրահատության է ենթակա, ոչ բուժման, և ցավում է, սարսափելի է ցավում, նույնիսկ մորֆինի իզոպրոլ չէր մոռացնելու:

ՄԱՅՐ - Ես էի խնամում նրան, խեղձ, խեղձ, խեղձ, կանաչել էր, նիհարել, կմախք էր դարձել, վերմակը քաշում էր գլխին, լաց էր լինում, տեսնում էի՝ ոսկրոտ ուտերը ցնցվում են, ցնցվում են, ցնցվում են... Ոչնչով օգնել չէի կարող, միայն շոյում էի, շոյում էի, շոյում էի, ասում էի՝ խեղձս, անպաշտ-

պանս, պատիկս... Ամեն բան ներել էի, հիվանդությունը քենի, վիրավորանքի նշույլ չէր թողել մեջս, միայն՝ խղճահարություն, շապիկի տակից ոսկորները հատիկ-հատիկ հաշվում էի, կերածը ետ էր տալիս, խմածը ետ էր տալիս... Մտածում էի, աղոթում՝ աստված իմ, հանկարծ ինձ էլ այսպես չխփես, ո՞նց եմ դիմանալու:

ՀԱՅՐ - Խնդրեմ, ես մեռնում էի, իսկ նա էլի իր մասին էր մտածում, իր համար էր աղոթում:

ՄԱՅՐ - Անշնորհակալ... Վամտ եմ խնամել, քիչ եմ փաղաքջել, փսխածոջ չեմ մաքրել...

ՀԱՅՐ - Ախ, որդիս, դաժան է, հիվանդության ու ցավի ընդամենը երկու ամսվա տանջանքը խաչ է քաշում ամբողջ ապրածիդ վրա, վայելքներիդ, ուրախություններիդ վրա, ասես չեն էլ եղել, ասես միշտ միայն ցավն է եղել, ասես մնացածը սուտ էր, էլի ցավ էր, որ հետո էր խտանալու:

ՀԱՅԿ - Բայց դե, դու էլ մեղավոր ես, հայր:

ՀԱՅՐ - Ինչո՞ւ, որդիս:

ՀԱՅԿ - Յուղոտ ձաշեր շատ էիր ուտում, քաղցրեղեն, տորթեր, դարակո երբ բացեի՝ մեջը լիքը կոնֆետ կար, գիշերով արթնանում՝ ուտում էիր:

ՀԱՅՐ - Կերել եմ, հա, մեղքս ինչ թաքցնեմ, կերել եմ... Կերել եմ,

խմել եմ, ծխել եմ... զուրկ պահեմի՞
ինձ, կյանքը սիրում էի, ազահո-
րեն էի սիրում, անկուշտի պես, ու
մտքովս չէր էլ անցնում, թե ինձ
բան կարող է պատահել: Իսկ էն
Հասմիկի համար իզուր ես նեղա-
նում, չեմ քնել հետը, սուտ ասե-
ցի, բայց մեկ է՝ դուրս ընկած էր,
քեզ վայել չէր, ու ինձ էլ իսկապես
թարս էր նայում, դե, այն ժամա-
նակ կարգին տղամարդ էի, կիի-
շես երևի, բոյո՛վ, ձիգ, մեջքս
պինդ, մազերս խիտ:

ՀԱՅԿ - Նա քեզ երբեք թարս չի նա-
յել, հայր, դու էիր նրան թարս նա-
յում, մի անգամ էլ ձեռքդ, իբր
պատահաբար, դրել էիր...

ՀԱՅՐ - Տուտուզին: Ասել է, հա՛...
Հրաշալի ֆորմաներ ուներ, այո...
Բայց սուտ է, հնարել է լիրբը, ըն-
դամենը մեջքին էի դրել, պարում
էինք, տանգո էր, քոչարի չէր:

ՀԱՅԿ - Լավ, թող լինի մեջքին, հի-
մա կարևոր չէ:

ՀԱՅՐ - Կարևոր է, ամեն մանրուք
կարևոր է, չես էլ պատկերաց-
նում՝ ինչ կարևոր է: Ու քանի որ
չկա ոչինչ անհայտ, որ չդառնա
հայտնի, խոստովանում եմ՝ քա-
մակին եմ դրել ձեռքս և... Կներես,
այնուամենայնիվ, քնել եմ հետը:

ՀԱՅԿ - Ինչ եղել՝ եղել է:

ՀԱՅՐ - Ներում ես:

ՀԱՅԿ - Քեզ ո՞նց է պետք...

ՀԱՅՐ - Դժվարանում է ներել, դժվա-
րանում է, հեշտ բան չի, թթու թան

չի, ամեն մարդու բան չի, առհա-
սարակ՝ մարդու բան չի:

ՀԱՅԿ - Հասկացա, քեզ պետք է, որ
չներեմ: Բայց ես ներում եմ:

ՀԱՅՐ - Պահ, ներում է, նա ներում է,
աշխարհի անմեղն է, ներում է մե-
ղավորիս: Երեսպաշտ:

**Չանգում է Հայկի հեռախոսը:
Հայրը ջքվում է: Հայկը հանում է
հեռախոսը գրպանից:**

ՀԱՅԿ - Ո՞վ է:

ԿԻՆ - (ծայնը): Ես... Ես եմ, լսում ես:

ՀԱՅԿ - Հա, դու: Լսում եմ, ասա:
(Մարդ-բորենու քսու ծիծաղը, բո-
րենին դիպչում է Հայկի ձեռքին,
բայց չի երևում:) Էս ինչ է... ո՞վ է...
Ք22...

ԿԻՆ - Ի՞նչ պատահեց... Մենակ չե՞ս:

ՀԱՅԿ - Մենակ եմ, ասա: Բայց դո՞ւ
ես որ...

ԿԻՆ - Էլ ո՞վ:

ՀԱՅԿ - Ձայնդ ուրիշ է... Մի տեսակ
ես... (Մարդ-բորենուն, որ հայտ-
նըվել՝ լիզում է ձեռքը:) Ան,
հայտնվեցիր, եկար ի տես...

ԿԻՆ - Դու ես մի տեսակ, ի՞նչ է եղել::

ՀԱՅԿ - Ոչինչ էլ չի եղել:

ԿԻՆ - Բայց ո՞վ է կողքիդ:

ՀԱՅԿ - Ծուն է:

ԿԻՆ - Ծո՞ն:

ՀԱՅԿ - Հա, շուն... կամ նման մի
բան:

ԿԻՆ - Ծունն ի՞նչ է անում այդտեղ:

ՀԱՅԿ - Չգիտեմ, ի՞նչ իմանամ: Հի-
մար հարցեր մի տուր: Խոսիր, գի-

շերով զանգել ես, որ լռես:
ԿԻՆ - Այդտեղ հիմա գիշեր է:
ՀԱՅԿ - Գիշեր է, այո:
ԿԻՆ - Ճիշտ որ, ժամերի տարբերությունը մոռացա:
ՀԱՅԿ - Այդտեղ ցերեկ է:
ԿԻՆ - Այո:
ՀԱՅԿ - Երանի քեզ:
ԿԻՆ - Ուզում էի իմանալ՝ ոնց հասար, ոնց ես:
ՀԱՅԿ - Լավ եմ, հրաշալի, ուրիշ:
ԿԻՆ - Էլի ինչ-որ բան էի ասելու...
ՀԱՅԿ - Ասա: *(Մարդ-բորենին դարձյալ քսվում է ձեռքին:)* Մի կաշի, ռադ եղի:
ԿԻՆ - Ինչ:
ՀԱՅԿ - Բեզ հետ չեմ:
ԿԻՆ - Իսկ ո՞ւմ հետ ես:
ՀԱՅԿ - Ծունն է... թե՛ բորենի... Ասա վերջապես, ինչ էիր ասում:
ԿԻՆ - Որդիդ ուզում է գալ:
ՀԱՅԿ - Ո՞ր գա...
ԿԻՆ - Բեզ մոտ: Ասում է՝ գնամ, հորս օգնեմ՝ տունը ծախենք, համ էլ Երևանը կտեսնեմ: Բայց փող չունի, կթողնեն՝ քո հաշվից հանի:
ՀԱՅԿ - Իմ հաշվից... Ինչ գործ ունի իմ հաշվի հետ... Ինչ գործ ունի տուն ծախելու հետ... Ոչ մի դեպքում... Երևանն է ուզում տեսնել... Ինչ Երևան, Երևանն ինչի՞ն է, Երևանում իրեն հետաքրքրող բան չկա, ինձ էլ օգնություն պետք չէ, լսում եմ, ասա՝ թող չգա:
ԿԻՆ - Բայց ի՞նչ է եղել, սթրեսային ես մի տեսակ:

ՀԱՅԿ - Ոչինչ չի եղել, գիշեր է, հասկանում ես, ուշ գիշեր:
ԿԻՆ - Լավ, էլ չեմ խանգարի:
ՀԱՅԿ - *(անջատելով հեռախոսը):* Ոնց որ ձեռ առնի՝ ինչ է եղել, հա, ինչ է եղել: Ի՞նչ է եղել: *(Գոռում է:)* Ի՞նչ է եղել, ձեզ եմ հարցնում: Ըհը, ոչինչ էլ չի եղել, քնում ենք: *(Տեսնելով Ջառամյանների ստվերները, երգում է ծաղրելով:)* «Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր, էն տան տեղ՝ էլի տուն, դրա տեղում՝ քոլիկ-մոլիկ, քոլիկի տեղ՝ քար ու քոռա...»... Լավ է՞... դե, չքվեք:
ՋԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Զոլիկի տեղ՝ քար ու քոռա, ժայռ ու քարափ ու քարանձավ:

Մարդ-բորենին քսու ծիծաղում է, քանվում է Հայկին:

ՀԱՅԿ - Զսվիր ինչքան ուզում ես, չեմ քշելու, ինքդ կհոգնես: Ես զզվում եմ քեզնից: Դու ինձնից չե՞ս զզվում... Ծիծաղելի բան եմ ասում, ես միս եմ, մսից ո՞նց կզզվես...

Հայտնվում են քարանձավային մարդիկ՝ Տղամարդը և Կինը, մտնում են, տնտղում Հայկին: Մարդ-բորենին չքվում է: Հայկը սիգարետ է վառում, քարանձավային մարդիկ ընկրկում են:

ՀԱՅԿ - *(ծխելով):* Ձեզ ինչով հետաքրքրեց իմ անձը, ասեք, դուք էլ ասեք:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հու -հու -հու... *(Ծեծում է կործքը, հազում սիգարետի*

ծխից, ցույց է տալիս, որ հեռաց-
նի սիգարետը:)

Հայկը հանգցնում է սիգարետը:

ԿԻՆ - Ուու, ուու... (Շոյում է Հայկին,
ապա մազերի մեջ քուջուջ անում,
հոտոտում գլուխը, տեսնում է
Հայկի վզի պարանը, սարսափած
պահանջում:.) Հան, հան, հանե...
(Ինքն է հանում պարանը, շարտում
մի կողմ, հանում իր վզի կոպիտ
զարդը, անցկացնում Հայկի պա-
րանոցին, նայում է, հավանում, ու-
րախացած ծափ տալիս:.) Սի, սի,
ուն, ուն...

ՏՂԱՄԱՐԴ - (ոսկոր տալով Հայ-
կին): Ուտտու, ուտտե...

**Հայկը հոտոտում է ոսկորը,
հու-հու է ամում՝ ի նշան շնորհա-
կալուքյան, դնում մի կողմ:**

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ուտտի... (Հուշում է՝
կեր, համեղ է:)

**Հայկը կրծում է ոսկորը, ցույց է
տալիս՝ իբր շատ համեղ է:**

ՏՂԱՄԱՐԴ - (ուրախացած): Հու-հու-
հու...

ԿԻՆ - Նանի, նանի... (Երգում է Հայ-
կի համար, շատ նման է մոր եր-
գած օրորոցայինին:)

**Տղամարդը գոտկատեղին կախ
տված պաշտամունքային առար-
կան է հանում՝ զանգուկրի կտոր,
վրան՝ մազածածկով չորացած
զանգամաշկ: Ակնածամքով տա-
լիս է Հայկին, ցույց է տալիս, որ**

**նա կապի գոտկատեղին:
Հայկը սուկումով մի կողմ է
դնում:**

ՏՂԱՄԱՐԴ - Օօու ու... (Հասկացնում
է, որ տվածը Բարձրյալ ուժ ունի:)

**Հայկը վերցնում է, բայց դարձյալ
մի կողմ է դնում:**

ՏՂԱՄԱՐԴ - (վերցնելով իրը, ստի-
պում է կախել): Արրա, արրա, ա-
րա...

ՀԱՅԿ - Լավ, լավ, ահա... (Կապում է,
բայց նույն պահին սարսափով
հանում է:)

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հու, հու... (Զայրացած
խլում է իրը, քաշում է կնոջ ձեռ-
քը, իբր՝ զնանք:)

ԿԻՆ - (ուզում է հանել իր զարդը Հայ-
կի վզից, հայացքը պահում է նրա
աչքերի մեջ ու վերջին պահին
մտափոխվում է, թողնում): Խե,
խե, դըժը...

**Քարանձավային նախնիները
հեռանում են, տղամարդը մի
պահ ետ է դառնում՝ պատի մե-
խին կախ գցում իր պաշտամուն-
քի առարկան: Հայկը դա չի
նկատում, բաժակը լցնում է,
խմում:**

ՄԱՅՐ - (հայտնվում է, մոտենում,
շոյում Հայկին): Նյարդային ես,
տղաս, քո նյարդայնությունը մեզ
էլ է փոխանցվում, ախր, նույն
մսից-արյունից ենք: Թոռնիկն էլ
մեր միսուարյունից է... Վերջա-
պես կտեսնեմ նրան, թե չէ միայն

լուսանկարով եմ տեսել, հոտը չգիտեմ, մարդուց մինչև հոտ չքաշես՝ քոնը չի դառնա:

ՀԱՅԿ - Նա չի գա, ես արգելեցի:

ՄԱՅՐ - Կգա, չի դիմանա:

ՀԱՅԿ - Կդիմանա:

ՄԱՅՐ - Չի դիմանա, փողի հոտ է առել, փողի հոտին դիմանալը դժվար է:

ՀԱՅԿ - Ասացի՛ չի գալու:

ՄԱՅՐ - Լավ, չի գալիս՝ թող չգա, մի բորբոքվիր: Անդադար բորբոքվում ես, տղա, քնքուշ վարվիր մորդ հետ: Բեր, բեր լուսանկարների ալբոմը նայենք, հիշում ես, ոնց էինք միասին նայում՝ առաջին նկարից, որտեղ դու մի տարեկան ես, տկլորիկ-մկլորիկ, ետևից իմ ձեռքն է երևում, մեջքդ պահել եմ, որ լուսանկարվես:

ՀԱՅԿ - Բերեմ:

ՄԱՅՐ - Բեր, տղաս, նույն տեղում է, հիշում ես:

ՀԱՅԿ - Հիշում եմ: *(Պահարանից հանում, բերում է ալբոմը: Երեսխայի պես թլկացած:)* Մամ, ցույց կտամ, ցույց տուր, էլի:

ՄԱՅՐ - Հա, տղաս, իհարկե, ցույց կտամ: Մոտիկ նստիր: *(Թերթելով ալբոմը:)* Մորաքույրդ է, ծովափին, նայիր, ինչ փարթամ կուրծք ունի, տղամարդիկ տզի պես կաչում՝ պոկ չէին գալիս, երեխա էի, նրան կպռկող տղամարդիկ ինձ պաղպաղակ, լիմոնադ էին հյուրասիրում, բայց ինձ

էլ էին ծուռ նայում, երբեմն էլ քամակս կմճտում էին թաքուն: Կտրեցին խեղճի կրծքերը, քաղցկեղ ուներ, այս փարթամ կրծքերի տեղը տափարակ էր դարձել, այս կրակոտ աչքերը խամրել էին եփած ձվի սպիտակուցի պես: Սա քեռիդ է, նայիր աչքերին, փոքրուց էր խև, մայրիկս ասում էր՝ բժիշկներն են մեղավոր, ծննդատանը գլխից անզգույշ սրսկում են արել, դիպել են ուղեղին, բժիշկներն էլ ասում էին՝ ժառանգական է... Պրոֆիլից նման է քեզ, գիտես: Սա ես եմ, սա հայրդ է, պապիկդ, տատիկդ, հորեղբայրդ *(արագացնում է թվարկումը)*, տատիկի եղբայրը, պապիկի քույրը, հայրիկը, ես, նա, պապիկը, քույրը, մենք, ես, դու...

ՀԱՅԿ - *(նայելով ալբոմին):* Այստեղ նկար չկա, ոչ մի հատ, ալբոմը դատարկ է, մայր, ինչո՞ւ ես խաբում:

ՄԱՅՐ - Դատարկ է, այո... այրել եմ, բոլոր նկարները այրել եմ, բոլոր նամակները այրել եմ, նկարը լավ բան չէ, նամակը լավ բան չէ, նկարը դանակ է, ծակում է, ծակոտում, մորթում, նկար պետք չէ, եթե գնալ կա՝ գալ պետք չէ, ոչինչ պետք չէ, ոչինչն է իրականը, ոչինչն է ճիշտը, ոչ գալ, ոչ գնալ, ոչ ունենալ, ոչ սիրել... քեզ էլ իզուր եմ ունեցել, քրոջդ էլ, հորդ էլ, ինձ էլ իզուր եմ ունեցել, ինչո՞ւ ես

եկել, ո՞ր ես եկել, միամիտ տղա, խորամանկ տղա, ազահ տղա, բարի տղա, անշահախնդիր տղա, փողասեր տղա, խեղճ տղա, չար տղա, դու հասկանո՞ւմ ես՝ ուր ես եկել, դու հասկանո՞ւմ ես՝ որտեղ ես...

ՀԱՅԿ - Մեր տանը...

ՄԱՅՐ - Հիմար բաներ մի խոսիր, տուն չկա, ի՞նչ տուն, չկա տուն...

*Ձառամյալներն են հայտնվում, երգում են, Մայրն էլ է միանում. «Էս տան տեղը ուրիշ տուն էր, էն տան տեղը՝ էլի տուն, դրա տեղը՝ պատիկ հյուղակ, ավելի շուտ՝ քուլիկ-մուլիկ, քուլիկից շուտ՝ քար ու քռա, քարի տեղում՝ ոչ ու փուչ, սառը ոչինչ, սև խոռոչ»։ Երգելով՝ աստիճանաբար չքանում են։
Հայկը նետվում է պատուհանի մոտ, բացում, նայում է դուրս։*

ՀԱՅԿ - Ինչ բարձր է, գրողը տանի։ Հայրս մի անգամ, խմած, թևատակերիցս բռնեց, կամրջի բազրիքից այն կողմ պահեց, ասեց՝ զցե՛մ, թե չզցե՛մ, կատակում էր իբր, չորս տարեկան էի, բայց այսօրվա պես հիշում եմ հեռու ներքևում գալարվող գետը, այնքան բարձր էր, որ խշշոցը չէր լսվում, համր գետը կանչում էր ինձ, սարսափից կարկամել էի, ծայն հանել չէի կարողանում, հայրս հռհռաց՝ ինձ ետ բերեց, դրեց գետնին. այդ օրից հորս ծիծաղն իմ մեջ նույն գլխապտույտն

է առաջացնում, ինչ բարձրության սարսափը: *(Թիկունքից փսփսոց է լսում, բայց չի շրջվում, շնչում է դրսի օդը:)* Երևանի գարունը չքնաղ է, Երևանում երկու ամիս պետք է ապրես, մայիսին և սեպտեմբերին, չէ, ապրիլն էլ վատը չի, հոկտեմբերն էլ, այ, նոյեմբերն արդեն ցուրտ է, խոնավ, թուխա... հետո՝ դեկտեմբեր՝ նոր տարվա պատրաստություն, նոր տարի, հունվար... նոր տարվա հեքիաթը փետրվարին էլ դեռ պահպանվում է, իսկ մարտը զզվելի է, նոյեմբերի պես: Հիմա մայիսն է: Չէ, մարտն է, մարտի տասներկուսն է, չէ, արդեն տասներեքը, ինչո՞ւ ինձ թվաց, թե մայիսն է... *(Քամի է փչում, մոմերի կրակը հանգսնում է: Հայկը փակում է պատուհանը, վառում մոմերը: Մոմերի վերևում, պատին, սրբապատկեր է նկատում՝ նույն տեղում, որտեղ քարանձավային տղամարդն իր պաշտամունքն էր մեխից կախ գցել):* Ինչ սրբապատկեր է, առաջ չկար... Մի՞թե հայրս հավատացյալ էր դարձել... Թեև հիվանդության ցավերը, մահվան սարսափը ամենաթունդ անհավատին էլ հավատացյալ կդարձնեն: Խեղճ հայրիկ, չե՛մ պատկերացնում նրան՝ սրբապատկերի առաջ աղոթելիս:

Հայկը ետ է գալիս, հայտնաբերում է բազկաթռոխն նստած

Մարդ-բորենուն, անձայն մատում է դիմացը, ծխում է:

ՀԱՅԿ - (սիգարետ առաջարկելով):

Ծխեք: Ծխելը լավ է... Հետաքրքիր բան է ծխելը... Ես հայտնաբերել եմ, որ ծխելու սովորությունը միայն նիկոտինով կամ ձեռքի կրկնվող շարժումներով չի պայմանավորված, կարոտախտով է պայմանավորված, նույնիսկ եթե ընդամենը կես ժամ առաջ ես ծխել՝ ուզում ես վերադառնալ այն իրավիճակին, ուր կես ժամով ջահել էիր... չէ, այսպես ասեմ՝ կես ժամով հեռու էիր մահից... Համաձայն չե՞ք...

Մարդ-բորենին ծիծաղում է, Հայկն էլ է միանում ծիծաղին:

ՀԱՅԿ - Գիտե՞ք, երբեմն լավն ու վատը ներսումդ այբան միասին են, այնքան միաժամանակ, որ չգիտես՝ երգես, պարես, թե՛ կախվես:

Մարդ-բորենին դարձյալ ծիծաղում է, Հայկը դարձյալ միանում է ծիծաղին:

ՀԱՅԿ - Հասկանո՞ւմ եք... Դե, գոնե դուք պիտի որ ինձ հասկանաք...

Մարդ-բորենին գլխի շարժումով հաստատում է. լուրջ է, չափազանցված լուրջ, չի խոսում, միայն շարժումներով է արձագանքում Հայկի մեծախոսությանը:

ՀԱՅԿ - Երանք չեն հասկանում... Երանք... գիտեք նրանց, էլի...

Երանք քավության նոխազ են գտել ի դեմս ինձ... Չապրողն ապրողին չի հասկանա, դժվար է, չապրելու չարությունը չի թողնի... Ապրողի համար կյանքն իր օրենքներն ունի... Ես ապրում եմ, այո, ապրում եմ... զարմանալու բան չէ... Եվ քանի դեռ ապրում եմ՝ պիտի ապրեմ, տրամաբանական է, չէ՞... Հո ինքնասպան չե՞մ լինելու... Ինքնասպանությունը թուլություն է, փախուստ է, փոքրոգություն է... Թե՛ չէ... Ինչ բարդ է, գրողը տանի... Գիտե՞ք, ախր, եթե ապրում ես, եթե որոշել ես ապրել, պիտի, ուրեմն, ապրես, սա, կարծում եմ, հստակ է, իսկ եթե ապրում ես, պիտի, մեղմ ասած, վերցնես մատուցված հնարավորը, չէ, հնարավորի մատուցվածը, չէ... Մի խոսքով, դուք ինձ հասկացաք... Ապրելն ասում է՝ վերցրու, խնդրեմ, ամբողջ սպեկտրը առջևդ է, դժվար է՝ ձգնիր, ջանք ներդիր, մի քիչ կռիվ տուր... չէ՞... Իսկ եթե չես ուզում, եթե ուզում ես պարզապես շնչել, նայել, հոտ քաշել, դա էլ ապրելու ձև է, կարող ես չձգնել, կռիվ չտալ, ինչ ձեռդ ընկնի՝ դրանով գոհանալ, բայց կարո՞ղ ես... հենց էնպես չի լինում, էլի ոնց էլ լինի՝ մասնակից ես, ոտքդ մի տեղ պիտի դնես, դե, գուցե ոչ ոտքդ, այլ քամակդ, որովհետև պասիվն ես ընտրել, բայց ասեմ

(ծիծաղում է), քամակն ավելի շատ տեղ է գրավում... Իսկ տեղերը զբաղված են, տեղի հարցը սուղ է, հենց էնպես տեղեր չկան, ոչ մի թիզ, հասկանում եք... Եթե չես ուզում՝ գնա, հեռացիր... Բայց չես հեռանում, չէ՛, քաղցր է, չէ՛, ապրել ես ուզում, չէ՛... նույնիսկ էն ցավագար վերջին վայրկյաններին էլ՝ էլի ուզում ես՝ շնչել, նայել, շոշափել... էլի, էլի, մի պստիկ էլ... (Դադար:) Բայց ես նրանց սիրում եմ, բոլորին: Ինչո՞ւ չեք խոսում... Ձայն հանեք, մի բան ասեք, ի՞նչ եք ամեն ասածիս հավանություն տալիս, ծաղրում եք...

Մարդ-բորենին նայում է պատի կողմը, ուր, սրբապատկերի տակ, հայտնվել է Հայրը:

ՀԱՅԿ - Ի՛նձ նայիր, երբ հետո խոսում եմ, այլանդակ... (Հայկը շրջվում է Բորենու ակնարկի ուղղությամբ, տեսնում է հորը, որ աղոթք է մրմնջում սրբապատկերի առջև:) Հայր:

Մարդ-բորենին չարախնդալով քքվում է

ՀԱՅՐ - Ես եմ, տղաս:

ՀԱՅԿ - Աղոթում ես:

ՀԱՅՐ - Այո: Եկ, եկ՝ դու էլ աղոթիր, աղոթիր, որդիս, քանի ուշ չէ:

ՀԱՅԿ - Ես չեմ հավատում, հայր, և չեմ հավատում, որ դու ես հավատում:

ՀԱՅՐ - Բայց ի՞նչն է խանգարում, հավատա, էլի, գոռոզությունդ թող ու հավատա, էլի հույս է, ոչնչից լավ է, եկ, եկ, լսիր հորդ, անհավատ մի եղիր, գոռոզությունը մեղքերից վատթարագույնն է, եկ:

ՀԱՅԿ - Չէ դե... այնպես չէ, որ բոլորովին չեմ հավատում, ինչ-որ բանի հավատում եմ... Բայց թե ինչին՝ ինքս էլ չգիտեմ...

ՀԱՅՐ - (զգաստացած): Լսում ես... Մոցարտն է, Ռեքվիեմը... Ես սարսափում եմ այս երաժշտությունից, Հայկ, որդիս, պաշտպանիր ինձ, խնդրում եմ, աղաչում եմ, ահա՝ ծնկաչոք պաղատում եմ... Վերցրու քեզ վրա, նա գալիս է... Դու չես վախենում, չէ՛:

ՀԱՅԿ - Ոչ: Ես կպաշտպանեմ քեզ, հայր: (Գրկում է հորը, երաժշտությունն ուժգնանում է՝ մոտենում, Հայկը հանում է հեռախոսը, ինչ-որ հիմար երաժշտություն միացնում, պահում մոտեցող Ռեքվիեմի կողմը:) Հեռացիր, նա վախենում է, նրանք վախենում են, գնա, հանգիստ թող նրանց, նրանք շատ են հոգնել:

Երաժշտությունը լռում է:

ՀԱՅՐ - Ինչո՞ւ քշեցիր նրան, տղաս:

ՀԱՅԿ - Վախենում ես, չէ՛:

ՀԱՅՐ - (բարձր, որ հեռացողը լսի): Ո՞վ ասաց, ես պաշտում եմ Ռեքվիեմը, այն աստվածային է: Գուցե դո՞ւ ես վախենում նրանից,

որդիս, դու, որ ուզում ես չտեսնել
ինքդ քեզ:

ՀԱՅԿ - Ես... Ես չչեմ վախենում, ես
չունեմ մամ...

ՀԱՅՐ - Ասա, ինչո՞ւ ես կմկմում:

ՀԱՅԿ - Ես չունեմ մեղք:

ՀԱՅՐ - Չունի, նա մեղք չունի, լսե-
ցի՞ք, չունի:

ՁԱՅՆԵՐ - Նա մեղք չունի, չունի նա
մեղք...

ՀԱՅՐ - Այո, չունի, չի ստում, իմ որ-
դին չի ստում... ոչ ոք չի ստում,
ստել առհասարակ հնարավոր չէ:
Ոչ ոք մեղք չունի այս մոլորակի
վրա, այստեղի բոլոր արարած-
ներն անմեղսագիտակ են:
Մարդասպանն ի՞նչ մեղք ունի,
կարողանում է չսպանել և սպա-
նո՞ւմ է... Չի կարողանում, չէ՞, դրա
պատճառով էլ սպանում է, մար-
դասպանը մեղկ է, նա մեղք չունի,
գողը մեղք չունի, գողը մեղկ է,
Հայկը մեղք չունի, Հայկը մեղկ է,
շատ մեղկ... Էհեյ, անմեղսագի-
տակներ բոլոր աշխարհի, ի՞նչ եք
սարսափած մտել ծակուռները,
դուք անմեղ եք, դուք մեղք չունեք,
դուրս եկեք, պարզերես նայենք
միմյանց, հավաքվենք՝ միասին
փնտրենք մեղավորին:

Բոլորը դուրս են գալիս:

ՀԱՅՐ - Էհեյ, Մեղավոր, ո՞ր ես,
դուրս արի, դուրս արի՝ տեսնենք,
ամաչո՞ւմ ես, մի ամաչիր, գուցե
դու էլ անմեղսագիտակ ես, մենք
քեզ կներենք, մենք բարեգութ
ենք, արի...

ԲՈԼՈՐԸ - Մեղավոր, ո՞ր ես, արի, մի
վախենա, մենք բարեգութ ենք...

ՀԱՅԿ - (*մոմը վերցնելով*): Ու՞ր ես,
մեղավոր...

ՁԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - Էէէհ... Էս տան
տեղը ուրիշ տուն էր, էն տան տե-
ղը՝ էլի տուն, դրա տեղը՝ պստիկ
խրժիթ, ավելի շուտ՝ քոլիկ-մոլիկ,
քոլիկից շուտ՝ քար ու քռա, քարի
տեղում՝ ոչ ու փուչ, սառը ոչինչ,
սև խոռոչ: (*Բոլորը, ձեռք-ձեռքի,
երգում են ու պարում, Հայկը՝
նրանց հետ:*) Էէէհ... Էս տան տե-
ղը ուրիշ տուն էր...

**Հայկը հանկարծ աղաղակելով
պոկվում է՝ վազում պատուհանի
կողմը, ցած է նետվում:**

ԲՈԼՈՐԸ - Նա գցեց իրեն...

**Մարդ-բորենու ծիծաղը:
Բոլորը չքվում են՝ մտնում պա-
տերի մեջ:**

ՁԱՌԱՄՅԱԼՆԵՐ - (*ծայները*): Գալիս
է... Ինչ շուտ կատարվեց:

**Կենտրոնում հայտնվում է Հայկի ուրվականը,
մտնում է պատի մեջ, չքանում է:**

Սամվել ԿՈՍՅԱՆ

*«Կա և չկան» ընդամենն
ավելացնելու է չբեմադրվող
գործերի թիվը: Մեր*

*ռեժիսորները ստեղծագործություններ են պեղում չգիտես որտեղից,
ապա հայարտորեն հայտարարում են, որ կարողացել են դրանց
ժամանակակից շունչ հաղորդել: Սա է պատճառը, որ մեր բեմերում
ժամանակն էլ է բուտաֆորիա: Վաղը դերասաններ էլ պետք չեն
լինի: Կգործի արհեստանոց, որտեղ ըստ հերոսների կերպարների
կարելի կլինի ռոբոտներ պատվիրել: Ռոբոտների ներկայությունն
արդեն հերիք է, որպեսզի ներկայացումը ժամանակակից թվա:
Հանդիսատեսն էլ կասի. «Նման էր, բայց ինքը չէր»:*

ԿԱ ԵՎ ՉԿԱ

Կիսակատակերգություն

Գործող անձինք

ԱՐՏԱԿ

ԱՐԹՈՒՐ

ՄԱՆԵ

ԱՇՈՏ

ԱՆԾԱՆՈԹ

Պատկեր առաջին

Չբնակեցված, դատարկ բնակարան: Բնակարանի կենտրոնում՝ անտաշ տախտակներից շինված ինքնագործ սեղան ու իշոտնուկ: Պատուհանից երևում է Արարատը: Երաժշտություն: Պարային շարժումներով հայտնվում է Արտակը:

ԱՐՏԱԿ - *(հասնելով պատուհանին, անսպասելի ոգևորվում է, ձեռքը առաջ է պարզում ու երգում է):* Դիմացն Արարատ... *(Կտրուկ շրջվում է:)* Իսկ հետևում այս անձաշակ ներկա՞ծ պատն է: Պատին երևի խոսել սովորեցնեմ, ինչպես Ռոբինզոնը՝ ուրբաթին: *(Արագ մոտենում, ձեռքով հարվածում է պատին:)* Գոնե տնքա, մի կերպ արձագանքիր... Հիմա երևի այնքան կհիմարանամ ու կջրիկանամ, որ շաղ կգամ հատակին ու մանրատախտախտակն էլ կփչացնեմ: Դրսում ուրիշ է, պիտի ավելորդ ո-

չինչ չանես, բայց սեփական տանդ մեջ ամեն ինչ կարող ես քեզ թույլ տալ: Հասկացանք, ամեն ինչը խելքին մոտ չէր, բայց շատ բան կարող ես թույլ տալ: Բո սեփական բնակարանում՝ ինչպես սեփական մարմնի մեջ: *(Նորից է խփում պատին:)* Գաղտնիք պահել գիտես, չէ՞... Լուռ, անշարժ կանգնելը հերիք չէ: Իսկական պատ՝ ոչ միմիկա, ոչ արտահայտություն: Ծարունակում եմ հիմարանալ: Պարզվում է՝ վկա չլինի, հիմարությունն էլ է լիցքավորում, թուլացնում է նյարդերի լարվա-

ծությունը: Սա իմ տունն է: Այստեղ կարելի է պարել: (*Հեռախոսով երաժշտություն է միացնում, պարում է:*) Կարելի է չպարել: (*Չի պարում:*) Կարելի է նստել հատակին, կարելի է հատակին պառկել: (*Ստում է հատակին, հետո պառկում է:*) Կարելի է բղավել: (*Բղավում է:*) Կարելի է աղոթել: (*Ձեռքերը միացնում է իրար, աչքերը փակում է և հայացքը վերև, անձայն, միայն շրթունքները շարժելով աղոթում է: Հետո կտրուկ ձեռքերն իջեցնում է:*) Չեղավ, էս աղոթքը Տիրոջը չի հասնի: Սա չորրորդ հարկն է, վերևում էլի տասը հարկ կա... Ովքեր են վերևի ապրողները, ի՞նչ դավանանքի են: Ծենքը նոր է, հնարավոր է՝ ապրողներ էլ չլինեն: Մի հոգի էլ լինի, չի թողնի՝ աղոթքս Տիրոջը հասնի: Ամեն ինչ փախցնում են, միայն ձրի լինի... Կարող է՝ պարսիկներ էլ լինեն, հիմա պարսիկներից շատերն են բնակարան գնում Երևանում: Իրանի համար խառը ժամանակներ են... Բայց կարևորը, որ ես էլ վերջապես բնակարան ունեցա: Պիտի մտածել կահավորելու մասին, բայց մտածելը երևի ամուսնանալուց հետո: Թե չէ դու մտածում ես, հայտնըվում է իգական սեռի մեկը, և պարզվում, որ մինչև հիմա հակառակ ես մտածել, չնայած չգիտեմ՝ մտածելու հակառակը որն է:

(*Նորից է խփում պատին:*) Դու էլ չգիտես... Ոնց որ մեր ջուրը մի առվով չի գնալու: Երևի գույնից է, երեխայի կղկղանքից չի տարբերվում: Հոտն էլ տհաճ է: Երբեք չէի մտածի, որ իմ պատն այսքան տհաճ հոտ կունենա, այն պատը, որի դիմացի պատուհանից երեվում է Արարատը: Բողոքում եմ: Հացադուլ եմ հայտարարում, ու մինչև պատը կղկղանքի գույնը չփոխի՝ այս տանը հաց չեմ ուտելու: (*Նորից է խփում պատին:*) Լսեցի՞ր... Ամբողջ խնայողություններս, բանկից վերցրած վարկը նրա համար չեմ տվել, որ կղկղանքի ու դրա հոտի մեջ ապրեմ: Թուի, այնքան կրկնեցի, մինչև իսկապես սենյակը գարշահոտով լցվեց...

ԱՐԹՈՒՐ - (*ներս է մտնում և Արտակին տեսնելով՝ զարմացած նրան է նայում, հայացքով ոտքից գլուխ չափում*): Ուրիշի բնակարանում ի՞նչ ես անում:

ԱՐՏԱԿ - Դու ո՞վ ես:

ԱՐԹՈՒՐ - Դու չէ, դուք... Այս հաղթանդամ մարմնի մեջ չի կարող մի հոգի լինել: Այս մարմնի մեջ առնվազն մի չորս-հինգ հոգի կապրի: Երբեք չեմ ասում՝ ես կամ, ես գնում եմ, ես հզոր եմ... Այլ՝ մենք ասում ենք, մենք կանք, մենք գնում ենք, մենք հզոր ենք:

ԱՐՏԱԿ - Առաջինը դու դու-ով դիմեցիր:

ԱՐԹՈՒՐ - Ոնց որ դպրոցում լավ

չես սովորել, ուշ ես գլխի ընկնում:

Ոչ թե դիմեցիր, այլ՝ դիմեցիք:

ԱՐՏԱԿ - Հիմա ձեր հարցին պատասխանեմ, թե ինչ եմ անում ուրիշի բնակարանում:

ԱՐԹՈՒՐ - Հա, ինչ ես անում:

ԱՐՏԱԿ - Նախ՝ ուրիշի չէ, իմ բնակարանում: Հետո, պարտավոր չեմ ամեն պատահածի հաշվետվություն տալ, թեկուզ այդ պատահածի մեջ բանակ տեղավորված լինի:

ԱՐԹՈՒՐ - Լռիր:

ԱՐՏԱԿ - Իմ բնակարանում ոչ մեկը չի կարող ինձ հրամայել:

ԱՐԹՈՒՐ - Աղմկում ու խորհրդակցությանը խանգարում ես:

ԱՐՏԱԿ - Ի՞նչ խորհրդակցություն...

ԱՐԹՈՒՐ - Մերոնք խորհրդակցում են, թե քեզ որտեղից դուրս գցեն՝ դռնից, թե՛ պատուհանից:

ԱՐՏԱԿ - Հարգալից չե՞ք կարող...

ԱՐԹՈՒՐ - Հատկապես ո՞ւմ ես խնդրում:

ԱՐՏԱԿ - Լսիր... Էլի խառնեցի: Լսեք... Տրամադրություն չունեմ որևէ ուղղությամբ թռչելու: Հետո էլ՝ թռչուն չեմ, ոչ էլ թիթեռ ու թռչել չգիտեմ:

ԱՐԹՈՒՐ - Ուրեմն՝ պատուհանը բացառվում է... մենք մարդասպան չենք: Հիմա ասա՝ բնակարանը ե՞րբ քոնը դարձավ:

ԱՐՏԱԿ - Երբ մի ամբողջ կապիտալ մուծեցի:

ԱՐԹՈՒՐ - Ո՞ւմ...

ԱՐՏԱԿ - Ում պետք է:

ԱՐԹՈՒՐ - Հավատալու չէ:

ԱՐՏԱԿ - Նոտարի կողմից հաստատված առքուվաճառքի պայմանագիրը ցույց տամ:

ԱՐԹՈՒՐ - (գրպանից ինչ-որ թուղթ է հանում, մեկնում է Արտակին): Սրանից...

ԱՐՏԱԿ - (համարյա ձեռքից թռցրնում է թուղթը, կլանված կարդում է: Իր գրպանից է նմանատիպ թուղթ հանում և երկու թղթերի բովանդակությունը համեմատում է): Ըհը... նույնն է... նույն հասցեն, նույն բնակարանը... էլի նույնն է... Նոտարի կնիքն էլ նույնն է, ստորագրությունն էլ: Նույն ազգանունը... գումարի չափն էլ: Այս մի ազգանունը տարբեր է... (Արթուրին.) Ձեր ազգանունը կասե՞ք:

ԱՐԹՈՒՐ - Հալաբյան:

ԱՐՏԱԿ - Այս պայմանագրերում միայն մեր ազգանուններն են տարբեր:

ԱՐԹՈՒՐ - Եղբայրս չես, որ նույնը լիներ:

ԱՐՏԱԿ - (դեռ իր մտքերի հետ է): Մնացածը նույնն է: Նշանակում է՝ մեկը կեղծ է: Կեղծը ձերը կլինի: Ես գումարի մուծման կտրոնն էլ ունեմ:

ԱՐԹՈՒՐ - (գրպանից փոքրիկ թղթի կտոր հանելով): Սրա հետ ես...

ԱՐՏԱԿ - (մտահոգ): Հա: Բնակարանը փոքրանում է... (Արագ մտենում, ոտքով խփում է նույն պատին): Չհամարձակվես առաջ

գալ, մտքովդ էլ չանցնի: *(Նորից է խփում:)* Չեմ հասկանում... Դուք ինչ-որ բան հասկանում եք:

ԱՐԹՈՒՐ - Դպրոցում լավ եմ սովորել:

ԱՐՏԱԿ - Ճիշտ էիք, ձեր մեջ մի քանի հոգի կա: Բոլորին տեսնում եմ՝ մեկ, երկուս, երեք, չորս... Չորսն են... Կարող է՝ հինգերորդն էլ կա, բայց չի երևում:

ԱՐԹՈՒՐ - Դուռը երևում է: Դուռը տեսնում ես:

ԱՐՏԱԿ - Ոնց որ...

ԱՐԹՈՒՐ - Ինքնուրույն դուրս կգամ, թե՛ ասեմ՝ օգնեն:

ԱՐՏԱԿ - Չեք հասկանում, մեզ խաբել են...

ԱՐԹՈՒՐ - Մեզ չէ՛ քեզ: Ու պատի հետ կռվելու փոխարեն փողոց դուրս արի, կառավարության շենքի առաջ գոռոռա: Ասենք՝ դատախազության շենքի առաջ ավելի արդյունավետ կլինի:

ԱՐՏԱԿ - Բա ինչո՞ւ չեք գնում, ո՞ւմ եք սպասում... Մի քանի հոգու ծայնն ուժեղ կհնչի:

ԱՐԹՈՒՐ - Մենք մեր անելիքը գիտենք: Միայն թե հեղափոխություններից զզվում ենք, միտինգներից էլ՝ զժվում... Խառնել չենք սիրում: Խառնելիս կեղտը միշտ էլ ջրի երես է բարձրանում: Խաղաղությունը լավ բան է:

ԱՐՏԱԿ - Ինչ հեղափոխություն, ինչ խառնել, բնակարանը երկու սեփականատեր չի կարող ունենալ:

ԱՐԹՈՒՐ - Բա մեր ասածն ինչ է... Վեժի առիթ էլ չկա: Ինչո՞ւ վիճենք, եթե բնակարանը մերն է:

ԱՐՏԱԿ - Բա էս, ինձ անընդհատ մոռանում եք:

ԱՐԹՈՒՐ - Թողնո՞ւմ ես՝ մոռանանք... ոչ գնում ես, ոչ լռում:

ԱՐՏԱԿ - Հարբած եք, թե՛ թմրամոլ... մեզ խաբել են: Խա-բել-են: Ձեր մեջ մի սթափը չկա՞, որ մյուսների հասկացնի կատարվածը:

ԱՐԹՈՒՐ - Չոգևորվես, թե չէ պատին քսի կտամ վրադ:

ՄԱՆԵ - *(նախ երգի ձայնն է լսվում, ապա թևերը թափահարելով և ասես թռչելով հայտնվում է նաև ինքը: Նկատելով տղամարդկանց՝ մի պահ ընկրկում է, ապա արագ գնահատելով իրավիճակը՝ ուղղում է փեշը, արագ հարդարում է մագերը, բնակարանում խունջիկ-մունջիկ պտտվում է):* Երբ եք հասցրել: Խելագարվելու ժամանակներ են... Չես հասցնում էջումդ գրառել, որ բնակարան ունես և ուզում ես ամուսնանալ, խնդրեմ, փեսացուները դիմավորում են: Հրաշք է, չէ՞: Ծանոթանանք: Երևի իմ անունն արդեն գիտեք:

ԱՐԹՈՒՐ - Աղջիկ ջան, ո՞նց իմացար, որ փեսացուներ ենք: Երկուսիս հետ էլ հո չե՞ս ամուսնանալու: Ինչ իմացար՝ մեզնից ո՞րն է քո փեսացուն:

ՄԱՆԵ - Հնարավոր է՝ ոչ մեկիդ հետ էլ չամուսնանամ... Բախտս ամեն

պատահածի հետ չեմ կապելու:
Եթե փեսացու չեք, ո՞վ եք:

ԱՐԹՈՒՐ - Էն իշտոնուկի բարեկամները:

ՄԱՆԵ - Իշտոնուկը գիտի, որ բարեկամներ եք: Ոնց որ այնքան էլ ոգևորված չէ:

ԱՐԹՈՒՐ - Իրեն հարցրու՝ նրա ինչն ենք:

ՄԱՆԵ - Սեղանն ո՞ւմ բարեկամն է:

ԱՐԹՈՒՐ - (*ցույց է տալիս Արտակին*): Կարող է՝ նրա, կամ էլ տիրոջն է սպասում:

ՄԱՆԵ - Հա, ուրախ շրջապատ է... բայց, ջենտլմեններ... Թե՛ ջենտլմեն էլ չեք...

ԱՐԹՈՒՐ - Ջենտլմենն էլ ենք, պարոն էլ ենք, կոմս էլ, գոսպոդին էլ...

ԱՐՏԱԿ - Չէ մի՛ կոմս, գոսպոդին... Քիչ առաջ պատին էր քսի տալիս վրաս:

ԱՐԹՈՒՐ - Այս երիտասարդը մի քիչ հիստերիկ է, բայց ստախոս չէ: Ափսոս, պատը նրան մոտիկ չգնաց... Պատերն էլ են զարգացել, ամեն ինչին վրա չեն պրծնում:

ԱՐՏԱԿ - Ձեզ էլ չէր խանգարի զարգանալ, որ անձանոթին հիստերիկ չանվանեք: Առաջին անգամներում եմ՝ զգուշացնելու նպատակով...

ԱՐԹՈՒՐ - Դժվարն առաջինն է:

ՄԱՆԵ - Այնուամենայնիվ, ջենտլմեններ, չնայած ջենտլմենները անձանոթ կնոջ ներկայությամբ չեն վիժում, կարծում եմ՝ ձեր հեռանալու ժամանակն է:

ԱՐԹՈՒՐ - Առաջինը նրան եմ ասել, որ հեռանա: Պատուհանն եմ ցույց տվել, դուռն եմ մատնացույց արել... Կարծում ես, հեռացել է ու սա նրա պատճենն է: Չէ, էլի ինքն է ու մինչև վերջ ինքն է լինելու:

ՄԱՆԵ - Դեռ ուշ չէ, դեռ կարող ես նրա հետ ինքդ էլ գնալ: Ինչ մտել եմ՝ էներգիա պակասում ու պակասում է:

ԱՐԹՈՒՐ - Լախ, ոչ թե՛ ես, այլ՝ եք, ոչ թե՛ ինքդ, այլ՝ դուք:

ԱՐՏԱԿ - Չզարմանաս, ինքն էլ է իր հետ հոգնակիով խոսում... Մեջը միայն ինքը չէ, չորսին անձամբ եմ տեսել:

ՄԱՆԵ - Այսպես էներգիա լրիվ կպրծնի... Վերջ, ամուսնությունը հետաձգվում է: (*Հանում է հեռախոսը, ուղիղ երաժշտություն է միացնում*): Նյարդայնանալիս պիտի պարեմ, թե չէ... (*Պարային շարժումներ է անում*): Չե՞ք պարում, օգնում է...

ԱՐԹՈՒՐ - Բոլոր խաղերը խաղացել էինք, մնացել էր պարելը...

ՄԱՆԵ - Տխուր է, որ հայ տղամարդիկ հետ են վարժվել իրենց կողքին ուրախ կին տեսնելուց: (*Մոտենում է իշտոնուկին ու սեղանին ձեռքով խփում է*): Սրանց ինչի՞ն է ուրախությունը... սրանց սարքել են ծառայելու համար, սրանք էլ ծառայում են, չկոտրես՝ հազար տարի կծառայեն: Միայն ծառայելու համար սարքվածները... (*Դադար*): Ուրախությունից

կամ տխրությունից փտում են...
(Անջատում է երաժշտությունը:)
Պարահանդեսն ավարտվեց, խընդրում եմ լքեք պարասրահը: Ձեր բարեկամներին էլ չմոռանաք: (Ցույց է տալիս իշոտնուկն ու սեղանը:)
Ծառայողների համար միևնույն է՝ ում ծառայել:

ԱՐԹՈՒՐ - Պարահանդեսը չէ, ներկայացումը, ներկայացումն է ավարտվել: Վերջ, ֆինի, կոնեց...
Էլ պետք չէ խաղալ: Խաղացի՞նք, որ էս օրն ընկանք...

ՄԱՆԵ - Ուրեմն՝ իրավունքներս պաշտպանելու համար ստիպված եմ ուստիկանություն զանգել: (Նորից է հանում հեռախոսը:)

ԱՐՏԱԿ - Պետք չէ վիճակն ավելի ծանրացնել: Այս բնակարանը, որտեղից մեզ ուզում ես հանել, մեր բնակարանն է: Բայց այն միաժամանակ վաճառել են և ինձ, և նրան: Հիմար վիճակ է, չէ՞: Կուզենայի՞նք գնալ, բայց ո՞ր... Առայժմ չենք որոշել:

ԱՐԹՈՒՐ - Թե չէ՝ ուրախությո՞ւն, ջենտլմեններ, անհասկանալի օյիններ... Ոնց որ մեռելատանը քոչարի պարես...

ՄԱՆԵ - Ում են վաճառել... իմ բնակարանը ձեզ են վաճառել:

ԱՐԹՈՒՐ - Մենք քիչ էինք՝ արջն էլ ջիպով եկավ: (Կապկելով ու ծամածուլվելով:)
Որ մեզ են վաճառել, քոնը ո՞նց եղավ:

ՄԱՆԵ - Իմն է, որ այստեղ եմ:

ԱՐՏԱԿ - Կարո՞ղ ես ապացուցել:

ՄԱՆԵ - (պայուսակից թուղթ է հանում, մեկնում է Արտակին):
Նոտարի կողմից հաստատված պայմանագիրը:

ԱՐՏԱԿ - (վերցնում է պայմանագիրը, նայում է և անսպասելի բղավում է):
Թյուրիմացություն չէ, խաբել են, նրան էլ են խաբել, երեքիս էլ խաբել են... Նույնն է, նոտարի ստորագրությունն էլ է նույնը: (Այդ բառերը մի քանի անգամ կրկնելով պտտվում է սենյակում, վերջապես կանգնում է պատուհանի դիմացի պատի մոտ և սկսում է ոտքով հարվածել:)
Խաբել են, խաբել են, խաբել են... Ջգում էի, որ լռությանդ մեջ դավադրություն կա: Ամոթի՞ց էիր լռում, թե՞ ստորությանը վկա լինելուց էիր ամաչում:

ՄԱՆԵ - Սրան ի՞նչ եղավ:

ԱՐԹՈՒՐ - Քո գծվելու հերթն էլ կգա... երրորդը դու ես: Այսինքն՝ ավելորդը:

ՄԱՆԵ - Ավելորդը...

ԱՐԹՈՒՐ - Քանի դեռ չգիտենք՝ գլխներիս ինչ փլավ են եփել...

ԱՐՏԱԿ - Համենայնդեպս, երրորդ խաբվածը բացառում է թյուրիմացությունը:

ՄԱՆԵ - (զարմացած ու անորոշ մեկ Արտակին է նայում, մեկ՝ Արթուրին):
Ի՞նչ ես ուզում ասել:

ԱՐՏԱԿ - Նույն պայամանագիրն է, նույն ստորագրությունը...

ՄԱՆԵ - (բորբոքված):
Մտքներովդ չանցնի, որ կարող եք խաբել: Մինչև ՄԱԿ կբողոքեմ...

ԱՐԹՈՒՐ - Ասում էի, չէ՛, կգժվես...

ԱՐՏԱԿ - Գրագետ ես երևում...
(Գրպանից հանում է իր պայմանագիրն ու երկուսը մեկնում է Մանեին:)
Համեմատիր...

ՄԱՆԵ - (համարյա թռցնում է թղթերը, արագ աչքի է անցկացնում):
Նույնն է, նույնն է, նույնը... Ինչի՞ համար, ո՞ր մեղքիս... Մայրիկը զգուշացնում էր իրադարձություններից առաջ չընկնել: Ժամանակից շուտ ոգևորվեցի: Պարզվում է՝ բնակարանը ունեմ և չունեմ: Երևի աշխարհում ամեն ինչն է, որ և ունես, և չունես: Կյանքն է՛լ... (Դիմում է երկուսին:)
Կզիջեք, չէ՛... բնակարանը կթողնեք ինձ: Էլ այդքան գումար ինձ չեն տա: Ամերիկայի քեռուս հազիվ էի համոզել: Գյուղ էլ չեմ ուզում վերադառնալ: Գյուղում օրգաններս էներգիա չեն արտադրում, միայն սպառում են, մի քանի օրից ավելի չեմ դիմանում: Մերոնց ինչ եմ ասելու... Կզիջեք, չէ՛, դուք ուժեղ եք, դուք ձեր հարցերը կլուծեք: Մտածում էի՝ բնակարանից հետո տասը կյանք եմ ապրելու... (Պայմանագրերը զցում է հատակին, դանդաղ մոտենում է պատուհանին, պայուսակը դնում է պատուհանագոգին և հայացքը հառում է Արարատին:)
Արարատը ինձ կների, նա էլ է շատ կորցրել: (Խաչակնքում է, փորձում է բարձրանալ պատուհանագոգին:)

ԱՐԹՈՒՐ - Իսկապես գժվեց... շառ

հո չե՛ս... (Արագ մոտենում է Մանեին, գրկում, հեռացնում է պատուհանից:)

ԱՐՏԱԿ - Էլի իրադարձություններից առաջ ես ընկնում:

ՄԱՆԵ - (փորձում է ազատվել Արթուրի ձեռքերից): Թող, իրավունք չունես արգելել:

ԱՐԹՈՒՐ - Չունեք, ոչ թե՛ չունես... Մտքովս էլ չի անցնում արգելել: Բայց ուրիշ պատուհանից քեզ գցիր: Էս շենքում լիքը ավելի բարձր պատուհաններ կան: Թե չէ օրերով չես ապացուցի, որ մենք չէ, ինքն է իրեն գցել:

ՄԱՆԵ - Բաց թող, էլ չեմ ուզում մեռնել... Երբեք էլ չեմ ուզել...

ԱՐԹՈՒՐ - Բա պատուհանագոգը...

ՄԱՆԵ - Փորձում էի այդպես ազդել, որպեսզի բնակարանը ինձ զիջեք:

ԱՐԹՈՒՐ - Բայց ոնց որ այնքան էլ չազդվեցինք:

ՄԱՆԵ - Մոռացել էի՝ ում բարեկամներն եք: (Մոտենում, ձեռքով խփում է սեղանին ու իշտանուկին:)
Ոնց էլ գտել եք իրար...

ԱՐՏԱԿ - Միայն չորրորդն ու հինգերորդը չհայտնվեն... Իրադարձություններն անկանխատեսելի են դառնում:

ՄԱՆԵ - Լռիր: Օրգաններս էլի դադարեցին էներգիա արտադրել: Էս բնակարանն էլ չեմ ուզում, ուրախություն չկա սրա պատերի մեջ:

ԱՐԹՈՒՐ - Որ էդ սրիկային գտնենք՝

փողը ոսկորների մեջ էլ պահած լինի՝ կհանեմ:

ՄԱՆԵ - Պիտի փնտրենք, հո ինքը չի՞ մեզ գտնելու:

ԱՐՏԱԿ - Փոխարենը ջուր ենք ծեծում: Պատճառն էլ գիտեմ: (*Նորից է մոտենում, խփում է պատին:*) Սրա գույնն է հիպնոսացնում ու զոմբիի վերածում: Սրա ներկայությունը ում ասես կարող է հիմարացնել:

ՄԱՆԵ - (*հեզանքով*): Իշոտնուկն ու սեղանն ավելի կասկածելի են:

ԱՐԹՈՒՐ - Չեղավ, պետք չէ թացը

չորին խառնել: Մեր կռիվն ուրիշ տեղ է ու ճիշտը հիմա այդ տեղում լինելն է:

ԱՐՏԱԿ - Էլ ո՞ւմ ենք սպասում... Անորոշությունը վամպիրներից դաժան է կլանում մեր ուժերը: (*Շարժվում է դեպի դուռը:*)

ԱՐԹՈՒՐ - Մենակ ո՞ր... Չայնդ էլ չեն լսի: (*Շեստում է Արտակին:*)

ՄԱՆԵ - (*հատակից վերցնում է պայմանագրերը*): Թղթերը մոռացաք, թղթերը... (*Վազում է նրանց հետևից:*)

Պատկեր երկրորդ

Նույն բնակարանը: Ամեն ինչ՝ ինչպես նախորդ պատկերում, նույնիսկ իշոտնուկի ու սեղանի դիրքն է նույնը:
Ներսեսն մտնում Մանեն, Արթուրն ու Արտակը:

ՄԱՆԵ - (*մոտենում է իշոտնուկին, այսուայնկողմ է շարժում*): Իսկը իշոտնուկների երկիր... Սրա մեջ ավելի ջերմություն կա: Թքած, որ մարդը կորցրել է... Թքած, որ մարդն ինքն է կորել...

ԱՐՏԱԿ - (*մոտենում է պատին, ոտքով խփում է*): Էս պատի պես... Ուր գնում ես, էս պատն է՝ սառը, անտարբեր, կղկղանքի գույնի... Չկա, չքվել է, գետնի վրա չէ, հողի տակ չէ, երկնքում չէ, ջրում չէ: Զրի կաթիլ էր ու գոլորշիացավ: Թռավ, թրո...

ՄԱՆԵ - Ասում են՝ հետախուզում են հայտարարել: Եթե փողերը ծախսել է, ինչ տարբերություն՝ խաբեբան կամ, թե՛ չկա, բանտում է, թե՛ առողջարանում, գետնի վրա է, երկնքում, թե՛ ջրի տակ... Ոչ մեկը տեղը չգիտի: Ասում են՝ սպասեք: Մինչև երբ... Ասում են՝ մինչև կգտնվի: Կարո՞ղ է՝ ծերանանք, ու չգտնվի...

ԱՐՏԱԿ - Շուտ գտնեն՝ բոլորը ծախսած չի լինի... Չի հասցնի...

ՄԱՆԵ - Գոնե իմ փողերը ծախսած չլինի:

ԱՐԹՈՒՐ - Փողերի վրա քո նկամրն է... Որ չէ՛ չի տարբերելու, որը ում փողն է:

ՄԱՆԵ - Խաբելը գիտի, տարբերելն էլ թող իմանա... Իրավունք չունեմ...

ԱՐՏԱԿ - Ինչ իրավունք:

ՄԱՆԵ - Երկիր չէ՞, պետություն չէ... Խաբված չլինելու իրավունքը: Տանիք ունենալու իրավունքը: Առավոտից խոսքի ազատությունից են խոսում... Հիմա որ ինչ ուզեմ՝ ասեմ, գոռամ, հայտարարեմ, բողոքեմ, ազատ խոսեմ, էլ չէն խաբի: Որ ասացի՝ իշխանությունները լավը չեն, խարդախները եկեղեցի էլ են լցվել, երկիրը քանդվում է, կոռուպցիան սկսել է ասֆալտը ուտել, սառնարանս կլցվի՞, անբարոյականությունը կվերանամ: Էլի չէն ասելու՝ սպասիր ու համբերիր: Ասենք, ինչ ուզեցի՝ ասացի ու համբերեցի, ասացի ու համբերեցի, հետո՞... Ես սպասեցի, ես համբերեցի, բա կյանքը... Չի սպասի, կգնա, չէ՞: Մենք կսպասենք, ինքը կգնա: Գլխի էլ չենք ընկնի՝ մեր ապրելու ժամանակը երբ պրծավ: Կստացվի, որ քո բաժին կյանքը ոչ թե ապրել, այլ սպասել ես:

ԱՐՏԱԿ - Երևի մեր նմանների գործը համբերելն ու սպասելն է:

ՄԱՆԵ - Մեր նմաններն այլմոլորակային են, թե՛ մեր իրավունքները կավից են, մյուսներինը՝ ոսկուց: Երեսունս կլրանա, ու դեռ չեմ էլ

հասցրել սիրահարվել: Ծուռ հասկացա, որ սերն անտերություն չի սիրում, որ թշվառության մեջ ծնված սերը՝ ոնց որ ջրի մեջ վառվող լուցկին...

ԱՐԹՈՒՐ - Եթե ձեր ծնողներին չլքեիք, էս տունը ձեզ պետք չէր գա, ու խաբված չէիք լինի: Հանգիստ խղճով վարունգ կհավաքեիք կամ կով կկթեիք: Պիտի ձեր կյանքով ապրեք, թե չէ ուրիշի միջավայրում վաղն էլ փողոցի ցեխն են հարիսայի տեղ մատուցելու:

Արտակը իշտոնուկի օգնությամբ բարձրանում է սեղանի վրա, հայացքը՝ դեպի պատուհանը, որտեղից Արարատն է երևում:

ՄԱՆԵ - Նրա հետ ինչ-որ բան է կատարվում:

ԱՐՏԱԿ - Ուզում եմ ելույթ ունենալ:

ԱՐԹՈՒՐ - Մինչև հիմա լավ էլ խոսում էիր:

ԱՐՏԱԿ - Ոչ մեկն իր կողքինի ասածները լուրջ չի ընդունում: Չեն հավատում, որ իրենց հետ հավասար կանգնածը կարող է իրենցից ավելին իմանալ: Պիտի բարձրից ասես, որ լսեն ու հավատան: *(Փորձում է ավելի հարմար կանգնել:)* Այս պատուհանից սուրբ լեռան՝ Արարատի պատկերն է: Հայը նրան նայելով պիտի ամաչի իր չար արարքների համար: Բայց հիմա շատերի գլուխն է կախ...

ԱՐԹՈՒՐ - *(Ծափահարում է):* Բրա-

վո... Հիմա իջիր, որ չընկնես ու գլուխդ թևիդ տակ չհայտնվի:

ԱՐՏԱԿ - Արարատը մեղավոր չէ: Լեռն ասում է՝ գոնե հայր հայի դեմ չար չպիտի լինի: Չեն լսում: Ո՞ւմ են լսում որ... Սարը մեղավոր չէ: Հիսուսն ասում է՝ մի շնացեք, միևնույն է՝ շնանում են: Ասում է՝ սիրեք մերձավորին, չեն սիրում ու խաբում են: Որովհետև անհավատ են, էնքան են գլուխները կախ քայլել, որ մոռացել են Տիրոջ տեղը: Երբ այստեղ չէիք, ուզեցի աղոթել, բայց հիշեցի, որ վերևում էլի հարկեր կան ու չաղոթեցի: Աղոթքն էլ են գողանում... Ուրիշի աղոթքը, ուզում են, իրենց անունով երկինք հասնի: Օրենքները չպիտի թղթից լինեն, որ ով ուզի՝ ձմրթի ու աղբարկղը նետի:

ԱԾՈՏ - *(աննկատ ներս է մտել, ուշադիր լսում է):* Չեղավ... Ուրիշի բնակարանը Ազատության հրապարակ են սարքել, միտինգ են անում: Չեղավ... Միտինգը պիտի ազատ մարդը անի: Մյուս կողմից էլ՝ ազատ մարդու ինչին է պետք միտինգը: Ասիացին չպիտի եվրոպացի ձևանա: Բոլորը եվրոպացի են ձևանում, մտածելով՝ ազատություն շռայլողն է եվրոպացին, մինչդեռ հենց մտածեցիր, որ ազատությունն ավելին է, քան պետք է, նշանակում է՝ հասել է ազատությունից թաքնվելու ժամանակը:

ՄԱՆԵ - Թաքնվելու տեղ էլ չի մնա-

ցել... տներն էլ ոնց որ պատեր չունենան...

ԱԾՈՏ - *(ուշադիր ու երկար նայում է Մանեին):* Պատերը՝ չգիտեմ, բայց տարածքը շատ են զարդարում:

ՄԱՆԵ - *(փոքր-ինչ կոկետ):* Ինչո՞ւ որ...

ԱԾՈՏ - Ո՞վ գիտի, հազարավոր աստղերից ինչու է միայն արևը տաքացնում:

ՄԱՆԵ - Արևի նման եմ:

ԱԾՈՏ - Ավելի սիրուն ես: *(Շրջվում է սեղանի վրա կանգնած Արտակի կողմը):* Իջիր, իջիր... *(Ցույց է տալիս Մանեին):* Այսպիսի գեղեցկությունը ներքևում թողած՝ տղամարդը վերևում միտինգ չի անի:

ԱՐՏԱԿ - *(իջնում է սեղանի վրայից, Մանեին):* Ամեն ինչ տեղներս էր, արջն էլ երթուղայինով եկավ: Ու ոչ այս, ոչ այն՝ սկսեց քեզ սիրահետել, ինձ էլ վիրավորել:

ԱԾՈՏ - Սիրահետելը իմը չէ... Իրոք գեղեցիկ է:

ՄԱՆԵ - Հաճելի, իսկապես հաճելի է... Ոչ մեկն այսքան հաճոյախոսություն չէր արել:

ԱԾՈՏ - Ժամանակ ունեն որ... Հիմա տղամարդկանց մեծ մասի սերը կամ պաշտոնն է, կամ քաղաքականությունը, դրանց են հաճոյանում, քծնում, անքուն գիշերներ են լուսացնում: Խնդրեմ... *(Ցույց է տալիս Արտակին):* Զեզ գրավելու փոխարեն ուրիշի տանը միտինգ է անում:

ԱՐՏԱԿ - Ինչո՞ւ ուրիշի...

ԱԾՈՏ - Որովհետև տունը իմն է ու չեմ հասկանում, այստեղ ի՞նչ ես անում:

ԱՐՏԱԿ - Հիմա ականջներս կպոկվեն... խելագարություն չէ, ի՞նչ է... *(Մոտենում է պատին, հիստերիկ հարվածում:)* Էլի՞ ես լռելու, էլի՞, էլի՞, էլի՞... Մի փոքրիկ բնակարանը քանիսի՞ն կարող է տեղավորել: Տասին, քսանին, հազարին... Թե՛ հաշվել չգիտես: Քանիսի՞ն կարող է տեղավորել...

ԱԾՈՏ - Սա էլ ապացույցը, որ բնակարանն իմն է: *(Գրպանից հանում է նախորդ պայմանագրերից ոչնչով չտարբերվող պայմանագիրը, մեկնում է Արտակին:)* Նայիր, որ ուրիշի պատերը ոտքով չծակես:

ՄԱՆԵ - Մեզ խաբել են: Այս բնակարանը վաճառել են և ինձ, և նրան, և երրորդին... Հիմա էլ դու հայտնրվեցիր:

ԱՐՏԱԿ - *(Աշոտի ձեռքից թոցնում է պայմանագիրը, արագ աչքի է անցկացնում, հուսահատ վերադարձնում է):* Նույնն է, փոփոխություն չկա... Էլի քանի՞սը կհայտնվեն՝ տամսը, քամնը... Իրար գիրկ պիտի նստենք, որ տեղավորվենք:

ԱԾՈՏ - Ի՞նչն է նույնը... *(Չարմացած նայում է պայմանագրին:)* Չի կարող նույնը լինել:

ԱՐԹՈՒՐ - Մի կասկածիր, նույնն է... Մենք քեզնից շատ ենք զարմացել:

ԱԾՈՏ - Երեքդ միանգամից եք զարմացել:

ՄԱՆԵ - Մենք-ը ինքն է: Իրեն «ես» չի ասում, այլ՝ «մենք»: Ասում է՝ հնարավոր չէ, որ իր հաղթանդամ մարմնի մեջ մեկը լինի: Չորսին նա է տեսել: *(Արտակին.)* Տեսել ես, չե՞...

ԱՐՏԱԿ - Նրա զարմանքի պահին երևացին...

ԱԾՈՏ - Միտինգը դրա համար էր... Հետաքրքիր է, շատ հետաքրքիր է: Ասում եք՝ խաբել են: Կամ չեմ հավատում, կամ ինչ-որ անհասկանալի բան է կատարվում, որ չեմ ցնցվում: Վրայիցս ծեփ էլ չթափվեց: *(Մանեին.)* Կարծում եմ, քո ներկայությունը թույլ չտվեց ցնցվել: Վերադառնանք խաբելուն... Այստեղի միտինգը ինչո՞վ է օգնելու: Ինչքան ուզում ես գոռա, լսողն ո՞վ է: Ուրիշ գործողություններ են պետք:

ԱՐԹՈՒՐ - Գիտենք, որ պետք են, բայց պայմանագիր կնքողը քաղաքում չէ, բացակայում է: Մյուսներն էլ երեսներն են շրջում, իբր, առանց նրան ոչինչ հնարավոր չէ: Հիմա բոլորով նրան են փնտրում: Համահայկական պահմտոցի է: Փախածը թաքնվում է, ազգը նրան է փնտրում: Հնարավոր է, որ փախածը ձևացնի, իբր՝ թաքնվում է, ազգն էլ ձևացնի, իբր՝ փնտրում է: Երևի մտածում են՝ թաշկինակ ենք կորցրել ու խորհուրդ են տալիս սպասել: Մենք էլ սպասում ենք:

ԱՆՈՏ - Լրագրողներին չպիտի մոռանալիք: Աղմուկ չեղավ, կսվաղեն՝ կգնա: Բայց դեռ ուշ չէ... Սրա աղմուկը պիտի բարձր լինի: Մի երկու կուսակցություն էլ կուզենան առիթն օգտագործել: Թող օգտագործեն: Կարևորը մերը մեզ վերադարձնելն է: *(Մոտենում է սեղանին ու իշտոնուկին:)* Էս կահույքն ո՞վ է բերել... Բերողը սեղանը դատարկ չպիտի թողներ, դատարկ սեղանը լավ նշան չէ: *(Անսպասելի դուրս է գնում:)*

ՄԱՆԵ - Գնա՞ց... Առանց նրան սենյակը ոնց որ փոքրացավ:

ԱՐՏԱԿ - Ասա՝ հինգերորդին հետը չբերի:

ԱՐԹՈՒՐ - Եթե լրագրողների հետևից է գնացել, վաղը սերիալի հերոս ենք դառնալու:

ՄԱՆԵ - Լրագրողների հետևից գնա՞ց:

ԱՐՏԱԿ - Իզուր էլ անհանգստանում ես, ինչքան քիչ, այնքան լավ: Բայց չլինի՞...

ԱՐԹՈՒՐ - Կլինի, կլինի... Ուր որ է՝ կերևա: Խաբվածներն իրենց խաբված տեղից հեռու չեն գնում: Մենք էլ ենք լուվել-մնացել:

ԱՆՈՏ - *(հայտնվում է ինչ-որ փաթեթներով, որոնք տեղավորում է իշտոնուկի վրա, թերթ է փռում սեղանին, միանգամայա օգտագործման ակտներն ու բաժակներ է հանում, օղու շիշ, հանքային ջուր, ուտելիք: Բացում է օղու շիշը, լցնում է բաժակները, առա-*

ջինն ինքն է բաժակը վերցնում): Այ, հիմա կյանքի հոտ եկավ սենյակից, թե չէ խաբեության հոտը սպանում էր: Մոտեցեք, մոտեցեք, կյանքը շարունակվում է: Մեզանից յուրաքանչյուրը մտածում է, որ իր տանն է, իր նոր տանը... Ծնորհավորենք բոլորիս բնակարանամուտը: Այստեղ գալիս չգիտեինք, որ մեզ խաբել են: *(Խմում է:)*

ԱՐՏԱԿ - Չեմ խմի, հացադուլ եմ հայտարարել: *(Խփում է պատին:)* Մինչև սա գույնը չփոխի, չեմ ուտելու ու չեմ խմելու... Այս սենյակում...

ԱՐԹՈՒՐ - Կարելի՞ է նրա բաժակն էլ... մեկը քիչ կլինի մեզ:

ՄԱՆԵ - Իմն էլ վերցրու, մեջներդ կռիվ չընկնի: *(Հեռախոսով երաժշտություն է միացնում):*

ԱՐԹՈՒՐ - Կպարեհի, բայց մեկս մյուսիս խանգարում ենք: Բնակարանամուտը ես էլ եմ շնորհավորում: *(Խմում է առաջին բաժակը:)* Երկրորդը, որ դուրս եկողը հետը չարություն չտանի ու մնացողի բարին ցանկանա: Մեր ճակատագրերը նույնացել են: Հաճախ է պատահում, որ նույն ճակատագրի մարդիկ մի տեղ հավաքվեն, ասենք՝ ինքնաթիռի մեջ: Մեջները կարող է բացառություն լինել, ու էդ մեկը փրկվում է: Ըակատագիրը մեզ նույն տեղում հավաքելով գիտի՝ ինչ է լինելու: Մեր ուզածը, որ

արդար լինի: *(Երկրորդ բաժակն է դատարկում:)* Երրորդը...

ԱՐՏԱԿ - Գժվեցի՞ք... ձեր գումարները չէ՞ն տարել, ձեզ չէ՞ն թալանել:

ԱՐԹՈՒՐ - Որ սերը չմեռնի մեր մեջ ու չգժվենք: *(Խմում է:)*

ԱԾՈՏ - Սպասելն ավելի սարսափելի է: Թունելի պես է, որի երկարությունը չգիտես: Երևի դրա համար է հաջողությունը խուսափում սպասողներից, շահում են, ովքեր սպասելու փոխարեն ընդառաջ են գնում:

ՄԱՆԵ - Նույնը չէ՞, եթե չգիտես՝ ում ու ինչին ընդառաջ գնալ: Այդուհանդերձ, ընդունում եմ, որ սպասելն ավելի զգվելի է: Ինչքան եմ սպասելու, հո ամբողջ կյանքս ձեզ հետ չեմ անցկացնելու: *(Անջատում է երաժշտությունը:)* Պայմանագրերն են նույնը, մենք էլ հո նույնը չենք:

ԱԾՈՏ - Դժվարը տարբերությունն ապացուցելն է: *(Հայացքով ինչոր բան է փնտրում:)* Կավձի կտոր էլ չկա...

ՄԱՆԵ - *(դուրս է գնում, վերադառնում է, կավիճը տալիս է Աշոտին):* Ի՞նչ ես անելու:

ԱԾՈՏ - Կտեսնես: *(Կավիճով սենյակը չորս մասի է բաժանում:)* Յուրաքանչյուրիս՝ մեր բաժինը: Ավելի հեշտ կլինի պարզել՝ ով ով է:

ԱՐԹՈՒՐ - Համաձայն եմ, ավելի լավ է մի կտոր մերը, քան ընդհանուր ոչ մեկինը:

ԱՐՏԱԿ - Ինչո՞ւ, եթե ամբողջ բնակարանի համար եմ վճարել:

ԱԾՈՏ - Մենք էլ... Չես ուզում, կարող ես քո բաժինը մեկնումեկիս վարձով տալ: Եթե ուրիշը համաձայնի, նրան էլ կարող ես վարձով տալ: Հասկանալի է, որ այս ամենը ժամանակավոր է...

ԱՐՏԱԿ - Վիճակահանությամբ ավելի արդար կլինի:

ԱԾՈՏ - *(բաժանված չորս հատվածները թվակալում է՝ 1, 2, 3, 4):* Մի թղթի կտոր ու գրիչ տվեք: *(Սեղանին փռած թերթից պատռում է, չորս մասի է բաժանում:)* Գրիչ ո՞վ ունի:

Մանեն պայուսակից գրիչը հանում, տալիս է Աշոտին:

ԱԾՈՏ - *(թղթի կտորների վրա թվեր է գրում, ծալում, լցնում է պատուհանագրգի վրա, խառնում է):* Մոտեցեք...

ԱՐԹՈՒՐ - Առաջինը միշտ էլ շահում է: *(Վերցնում է թղթերից մեկը, նայում է:)* Մեկ: *(Գնում, կանգնում է մեկ թվով հատվածի մեջ:)*

ԱՐՏԱԿ - *(չափազանց լարված վերցնում է թուղթը, բացում է):* Չորրորդը... *(Գնում է իր հատվածը:)*

ՄԱՆԵ - Եթե երրորդը ինձ ընկնի...

ԱՐԹՈՒՐ - Ապա ի՞նչ... Ասա, մեջդ մի պահիր, շոգ է՝ կփչանա:

ՄԱՆԵ - Նայելուց հետո, միայն նայելուց հետո: *(Վերցնում է թղթերից մեկը, նայում է, վեր է թռչում:)*

Երրորդը... *(Պարելով գնում է իր հատվածը:)*

ԱՆՈՏ - Մնաց երկրորդը: Սեղանն ու իշտոնունկն ինչ ենք անելու: Առաջարկում եմ այնպես տեղավորել, որ բոլորից հավասար տարածք խլի:

ԱՐԹՈՒՐ - Գոնե մի ընդհանուր բան կլինի... Թե չէ իրարից լրիվ անջատվելն էլ մի բան չէ: Էս հատվածները ճիշտ ու ճիշտ գերեզմանատեղերի չափ են՝ երկուսը երեքի վրա:

ԱՐՏԱԿ - Սիրտս նեղվում է... մարդավարի քնել էլ չի լինի: Պիտի զգուշանաս, որ ոտքդ կամ ձեռքդ ուրիշի բաժնում չհայտնվի: Որ մտածում եմ՝ չեմ կարող դուրս գալ, չի կարելի, քիչ է մնում...

ԱՐԹՈՒՐ - Մեզ համար այդ քիչն էլ քիչ է: Այսքանով երկուսը երեքի վրա... Վախենում ենք, որ քնած ժամանակ ոչ թե ոտքը, այլ մեզանից մեկը ուրիշի հատվածում հայտնվի:

ԱՐՏԱԿ - Ոնց որ բանտարկված... էս պատն էլ... *(Ոտքով խփում է պատին:)* Ուզում է առաջ գալ: Չեմ գծվել, մտքովս էլ չի անցնում գծվել: Պատերն առաջին հայացքից են անշարժ... Ինքնուրույն էլ չշարժվեն, մարդկանց են ստիպում, որ մարդիկ իրենց այս ու այն կողմ շարժեն ու իրենց ուզած տեղը տանեն: *(Արթուրին.)* Համեմատիր... իմ բաժինն ավելի նեղ է ու դեռ էլի է նեղանալու:

ԱՐԹՈՒՐ - Սիրտդ չնեղվի... Տարածքը կծախես, սրտիդ հետ ինչ ես անելու:

ՄԱՆԵ - Չե՞ք լռելու, այդքան եսասեր չի կարելի... Հարևաններին խանգարում եք:

ԱՐԹՈՒՐ - Բնակարանը փոխիր:

ԱՆՈՏ - Ծենքը պիտի փոխես: Վատ հարևանը մի քանի պատի հետևից էլ վատ է ազդում:

ԱՐՏԱԿ - Դողդոց չե՞ք լսում... պատն է առաջ գալիս: Չեմ թողնի... Չեմ թողնի, որ որևէ մեկն իմ ճակատագիրը տնօրինի: Դուք էլ մի բարի պտուղ չեք: Ձեզ ուժեղ եք երևակայում, ավելի խելոք, ուզում եք շեղել ուշադրությունս: Ձեր անտարբերության պատճառով է, որ պատերը ենթադրում են, իբր, իրենց թուլատրված է շարժվել... Անիմաստ անտարբերություն... Վտանգավոր ներողամտություն... Միամիտներ... Դեռ գալու են ժամանակները, որ պատերն էլ են դատարաններում պաշտպանելու իրենց իրավունքներն ու ներկայանալու են որպես ճնշված փոքրամասնություն: Որովհետև դարերով դատապարտվել են անշարժության, երբ իրականում միշտ էլ շարժվել են... *(Ոտքով խփում է պատին:)* Սրա դողդոցը ականջներիս մեջ է:

ԱՐԹՈՒՐ - Իմ ականջների մեջ էլ միայն քո ծայնն է: Ու քո ծայնը խանգարում է սպասելուն: Մերը՝ սպասելն է: Ինը ամիս սպասում

ենք, մինչև ծնվենք, մի քանի տարի՝ մինչև խոսել սովորենք, տասը տարի՝ մինչև թույլ տան խոսենք: Հետո էլ ուշադրություններս դռան կողմն է, որ մահվան ոտնաձայները բաց չթողենք:

ԱՇՈՏ - Զսան տարի, երեսուն տարի... Ով չի ուզում սպասել՝ յոթ ամսական է ծնվում, բայց շուտ ծնվելը արտոնություններ չի տալիս: Աստծո դրած կարգը չի լինի փոխել: Ճիշտը՝ մտքիդ մեջ մեկը լինի ու վստահ լինես, որ այդ մեկն էլ քեզ է սպասում և ուզենաս, որ հենց այդ մեկը քեզ սպասի: Թե չէ պատերի հետ կռիվ տալը ապագա չէ:

ԱՐՏԱԿ - Ըստ քեզ, ապագան քաշածդ կավձե գծերն են: Բիչ է մնում շնչառությունդ էլ պահես, որ կողքինիդ տարածքում չարտաշնչես: Էս տարածքի մեջ հոգիդ էլ կնեղանա, կփոքրանա ու մեկ էլ տեսար՝ թռավ մեջիցդ ու գնաց ավելի լայն տարածքներ գտնելու... Թը՛ռ: Պատերի մասին ասածներս էլ ձձմարտություն են: Մի օր էլ Արարատն է շարժվելու: Մտնելու է քաղաք: Եվ այս անպատժելիությունը վերանալու է:

ԱՐԹՈՒՐ - Չի մտնի, քաղաքում չի տեղավորվի:

ԱՐՏԱԿ - Մեծը չտեղավորվեց՝ փոքրը կգա: *(Ձեռքերով բռնում է գլուխը:)* Ինձ լավ չեմ զգում, հատակի գծերը ոնց որ միջովս անցնեն... Դրանք վերջը պարանոցիս են

փաթաթվելու ու խեղդելու են: Բայց այդքան թույլ չեմ, որ ով ինչպես ուզի՝ հետս վարվի: Ես ինձ կարող եմ պաշտպանել: Երբեք չէի մտածի, որ կամավոր կհամաձայնվեմ վանդակ մտնել: Բոլոր խնայողություններս սովեցի այս տունն առնելու, որպեսզի հեշտ լինի վանդակներից խուսափելը: Հիմա կամավոր շնչահեղձ եմ լինում: Ինչո՞ւ... *(Բղավում է:)* Ինչո՞ւ... Ինքս իմ սխալը կուղղեմ, ինքս...

Գրպանից հանում է թաշկինակը, ծնկում է ու թաշկինակով հատակից ջնջում է գծերը: Ջնջում է ու ինչ-որ ձայներ է հանում: Վերջապես ջնջում է վերջին գիծն ու «ազատություն» գոռալով վազում է դուրս:

ԱՐԹՈՒՐ - Պետք չէ նրան մենակ թողնել: *(Սենյակից դուրս է գնում:)*

ԱՇՈՏ - Չգժվի՛ր... *(Ինքն էլ է սենյակից գնում:)*

ՄԱՆԵ - Խեղձին մի բան չլինի... *(Պատուհանից դուրս է նայում:)* Սարը չի երևում... Կամ ինքն է թաքնվել ամպերի հետևում, կամ էլ ամպերն են ծածկել, որ մեր ինչը չտեսնի: *(Պատն է շոշափում:)* Սովորական պատ է... *(Ականջը հպում է պատին:)* Չայն էլ չկա, միայն գույնը մի քիչ...

ԱՇՈՏ - *(ներս է մտնում, լսում է Մանեի վերջին խոսքերը):* Գույնը չես հավանում՝ փոխել տամ:

ՄԱՆԵ - Տան տերը դեռ հայտնի չէ, չգիտեմ՝ ինչ գույն կուզի: Արտակն ո՛ր գնաց:

ԱԾՈՏ - Մենք-ի հետ բակում են... Ավելի հանգիստ էր:

ՄԱՆԵ - Ճիշտ էր ասում, որ այստեղ երկար չի կարելի մնալ: Գծերից ես էլ էի նեղվում;

ԱԾՈՏ - Հետաքրքիր է, շատ հետաքրքիր է... Վախենում եմ: Երանց հետ չէի վախենում: Հիմա, երբ ուրիշը չկա, քո ներկայությունից վախենում եմ:

ՄԱՆԵ - Առաջին անգամ ես աղջկա հետ մենակ մնում:

ԱԾՈՏ - Առաջին անգամ է, որ աղջիկն ինձ իսկապես դուր է գալիս:

ՄԱՆԵ - Սիրահարվել ես:

ԱԾՈՏ - Ուզում եմ ձշտել ու չգիտեմ՝ ոնց... Գուցե լրագրողները հուշեն: Առաջարկում եմ մամուլի ակումբ գնալ:

ՄԱՆԵ - Ես էլ գամ...

ԱԾՈՏ - Վստահ եմ, որ քո ներկայությունը հաջողություն կբերի:

ՄԱՆԵ - Ուրեմն, գնացինք հաջողության հետևից:

ԱԾՈՏ - Զեղ հետ՝ թեկուզ դժոխք:

Դուրս են գնում:

Պատկեր երրորդ

Նույն սենյակը: Պատուհանի դիմացի պատի վերևում ամրացված թղթի վրա մեծ տառերով գրված է՝ «հացաղույ»: Նույն պատի վրա ինչ-որ մեկի կավճե ուրվագիծն է: Մեղանն ու իշտոնուկը տեղափոխված են պատուհանից դեպի աջ պատը: Արթուրը պատուհանից նայում է դուրս: Մանեն ու Աշտը չկան: Թերթերով ծածկված սեղանին պատկած Արտակը անսպասելի նստում է:

ԱՐՏԱԿ - Դրսում ի՞նչ եք փնտրում:

ԱՐԹՈՒՐ - Մեր ներսում ոնց որ բացականեր կան... Կարող է՝ դրսում լինեն:

ԱՐՏԱԿ - Սենյակից դուրս եկող չի եղել:

ԱՐԹՈՒՐ - Երանց չէիր տեսնի, կարողանում են աննկատելի լինել:

Ներսի դատարկությունը չլինե՛ր՝ մենք էլ գլխի չէինք ընկնի:

ԱՐՏԱԿ - Բայց դրսից չի երևում, որ ներսում դատարկություն է: Եղել է, որ միայն դուք լինեք:

ԱՐԹՈՒՐ - Մորս մահվան օրը: Լիքը ժողովուրդ կար, բայց մեր մեջ դատարկություն էր: Կարծես նույնն է

կրկնվում, կամ, հնարավոր է, նույնը կրկնվի: Երբ լքում են, դատարկությունն ընդարձակվում է:

ԱՐՏԱԿ - Մտածեք, որ ձեզ հետ եմ:

ԱՐԹՈՒՐ - Արդեն մտածում եմ: Բայց սկզբում, երբ իմացանք, որ բնակարանը նաև քեզ են վաճառել, շատ բարկացանք ու չարացանք, այնքան, որ առաջին զգացումը քեզ լուսամուտից կամ դռնից դուրս զցելու ցանկությունն էր: Այս քանի օրը ինչ-որ թելերով կապվեցինք, մտերմացանք, հիմա ինչ-որ ջերմություն մեզնից քեզ, քեզնից մեզ է շրջանառվում: Դրա համար էլ անհանգստացած ենք, որ կարող է՝ սովին չդիմանա:

ԱՐՏԱԿ - Կդիմանամ, սոված երեկոներ շատ եմ անցկացրել: Այս բնակարանի գումարը ստամոքսիս հաշվին եմ հավաքել: Ափսոս, գումարը չհերիքեց, ստիպված էի բանկից վարկ վերցնել:

ԱՐԹՈՒՐ - Առողջության հաշվին երջանկություն չի լինում:

ԱՐՏԱԿ - Միևնույն է, պարտքերս առողջությանս հաշվին եմ փակելու: Գոնե տան վարձից ազատվեի: Հույսս այս բնակարանն էր: Ինքս էլ չհասկացա՝ ինչպես անդունդի եզրին հայտնվեցի: Ու ոչ մեկի պետքը չէ: Ոնց որ այլմուրակայինի են խաբել: Նրանց խորհուրդն ինչի՞ն է պետք՝ սպասել: Ինչքան... Մի ամիս, երկու, մի տարի, երկու...

ԱՐԹՈՒՐ - Իսկական սպասարահ՝ երկիր-սպասարահ... Որտեղից հեռանում են տարբեր ուղղություններով... Սպասելու պարտականությունից ազատվելու համար...

Արտակը իջնում է սեղանից, մտնում է դիմացի պատին, փորձում է մարմինը տեղավորել կավճե ուրվագծի մեջ:

ԱՐԹՈՒՐ - Ի՞նչ ես անում:

ԱՐՏԱԿ - Խնդրելու եմ՝ ուրվապատկերս նորից գծես:

ԱՐԹՈՒՐ - Հինը ջնջիր:

ԱՐՏԱԿ - Չէ, սրա մեջ եմ ուզում գծես: Հետաքրքիր է, ինչքան եմ նիհարել:

ԱՐԹՈՒՐ - Հացադուլը թողնելի՞ս ես:

ԱՐՏԱԿ - Երեք օր է... գոնե շաբաթը լրանա:

ԱՐԹՈՒՐ - Միայն առաջին օրը մի քանի լրագրող եկավ: Վերջ: Սերիալի հերոս էլ չդարձանք: Ավելի շուտ մոռացան, քան հասցրինք ասել՝ ինչ ենք ուզում: Երևի սովորական է խաբելն ու խաբվելը:

ԱՐՏԱԿ - Եթե չհնովնիկի կամ օլիգարխի չեն խաբել... Այն ժամանակ սրա գոռոցն էլ կլսվի...
(Ուտքով խփում է պատին:)

ԱՐԹՈՒՐ - Խոստացել էիր պատը հանգիստ թողնել:

ԱՐՏԱԿ - Սրա նմաններին հիշելիս ակամայից կատաղում եմ: Աշխարհն էլ քանդվի՝ սրա նմանները ծալտուն չեն հանի, մինչև

աշխարհին իրենց մեջ չքանդվի:

ԱՐԹՈՒՐ - *(վերցնում է պատի տակ ընկած կավիճը):* Ավելի լավ է պարզենք՝ ինչքան ես պակասել:

ԱՐՏԱԿ - *(կրկին այնպես է կանգնում, որպեսզի մարմինը տեղավորվի պատի ուրվագծի մեջ):* Ինքս իմ մեջ շատ հարմար է...

ԱՐԹՈՒՐ - Ոնց որ կորիզը պտղի մեջ... *(Կավիճով փորձում է Արտակի նոր ուրվապատկերը գծել: Սկսում է գլխից, իջնում է մինչև պարանոցը, ուսի վրայով պատկերում է թևը, իրանը, հասնում է ոտքերին: Նոր ուրվապատկերը հնից փոքր է ստացվում:)* Երեք օրվա համար շատ չէ, էլի պակասելու տեղ ունես:

ԱՐՏԱԿ - *(դուրս է գալիս գծապատկերի միջից):* Երեք օր, պլյուս ողջ կյանքս: *(Ուշադիր գնում է իր գծապատկերը:)* Իմանայի, թե էլի ինչքան եմ փոքրանալու:

ԱՐԹՈՒՐ - Մինչև փչակում տեղավորվես:

ԱՐՏԱԿ - Եթե ազատ փչակ գտնեմ: Ամեն ինչ սեփականաշնորհված է: Անգամ ապրելու իրավունքը:

ԱՐԹՈՒՐ - Մանեն ու Աշոտն ինչ եղան:

ԱՐՏԱԿ - Սիրահարվածների համար ծովը ծնկներից է: Մեզ էլ են մոռացել, տունն էլ:

ԱՐԹՈՒՐ - Չորսով ուժ էինք: Այսպես ավելի լքվածի ենք նման: Չլինեին՝ մոտոդ մի լրագրող էլ չէր գա...

ԱՐՏԱԿ - Ասում են՝ սերը ամպերի մեջ է: Հիմա երևի ամպերի մեջ են, ու այդքան վերևից հազիվ երևանք:

ԱՐԹՈՒՐ - Չթռած հոպ մի ասա: Բա որ մի լավ լուր բերեն:

ԱՐՏԱԿ - Ավելի հավանական է, որ իրենց գլխի ճարը տեսել են: Եթե հաջողացրել են փողերը հետ վերցնել, էլ չեն երևա:

ԱՐԹՈՒՐ - Ամպերի մեջ:

ԱՐՏԱԿ - Փողը ամպերի մեջ էլ փող է: Փողս տան՝ ամպերից էլ վեր կթռչեմ: Միայն չփիլիսոփայեք, որ թռչելու կարիք չունեք:

ԱՐԹՈՒՐ - Ձորը նետվելն էլ թռիչք է... բայց էդ չէինք ուզում ասել: Տունը տուն է դառնում, երբ նրա մեջ ապրում են: Տուն սարքողը եթե չպատկերացնի, որ նրա մեջ ապրելու են, տունը չի կարողանա կառուցել: Այս տունը կառուցողն էլ է պատկերացրել, որ այստեղ ապրելու են: Ինչ էի ուզում... ուզում էի ասել, եթե բոլորդ հրաժարվեք, այդ ապրողը երևի մենք լինենք:

ԱՐՏԱԿ - Որ նայում եմ... *(Նորից խփում է պատին:)* Ոնց էլ ներկես, կղկղանքի գույնը տակից դուրս է տալու:

ԱՐԹՈՒՐ - Կարծում ես, Աշոտն ու Մանեն կգիջեն:

ԱՐՏԱԿ - Չեն երևում: Արդարության էինք սպասում, հիմա հետն էլ նրանց ենք սպասելու: Հասկանալով, որ հնարավոր է՝ այլևս

չերևան: Ո՛ւմ բացատրես, որ սպասելը շատ բաներից ավելի վտանգավոր է: Անտեսանելի օրգանիզմ է ու սնվել է ուզում: Սնունդը չհասցրիր՝ սպասողին է խժռելու: Մեզ կրկնակի է խժռելու... Դրանից եմ անընդհատ փոքրանում: Եթե մի անգամ էլ ուրվապատկերս գծես... վերջին անգամ...

ԱՐԹՈՒՐ - Խելքիդ տիրություն արա: **ԱՐՏԱԿ** - Խնդրում եմ...

ԱՐԹՈՒՐ - Զո երեսից նկարիչ էլ կդառնամ: *(Վերցնում է կավիճը:)* Ոչ թե սպասելուց ես փոքրանում, որովհետև ամեն գծելիս քեզնից պատին ահագին բան է մնում:

ԱՐՏԱԿ - *(տեղավորվում է նախորդ ուրվապատկերների մեջ:)* Պատաստ եմ:

ԱՐԹՈՒՐ - *(նախորդ անգամների պես սկսում է գլխից և ավարտում է նույն հերթականությամբ:)* Երրորդը երկրորդից մեծ ստացվեց:

ԱՐՏԱԿ - Որովհետև... որովհետև... *(Հարվածում է պատին:)* Սա էլ իմ ուրվագծերն է խժռում... աննկատելի, անաղմուկ: Անգեն աչքով էլ է նկատելի, որ երկրորդը փոքրացել է: Իսկ երրորդը երկրորդից մեծ է: Պարզվում է՝ հացադուլից գիրանում են: Հավատո՞ւմ եք, կասկածելի չէ՞... Բայց եթե սպասելուց գիրանային կամ նիհարեին, դուք էլ կգիրանայիք կամ կնիհարեիք: Մնում է՝ այս այլանդակին հարցնել՝ ի՞նչ է անում:

(Խփում է պատին:) Ասում եք՝ հետը չկռվեմ... Սա ու սրա նման պատերը... *(Երաժշտություն է հնչում՝ կլարնետ-դիոլով: Աշխույժ ռիթմը հուշում է, որ ուրախության խնջույք է: Արտակը զարմացած շուրջն է նայում, արագ ականջը հպում է պատին:)* Սրա միջից է, ուրախանում է...

ԱՐԹՈՒՐ - Պետք չէ: *(Դուրս է գալիս, քիչ անց վերադառնում է:)* Կողքը բնակարանամուտ են նշում:

ԱՐՏԱԿ - Բնակարանամուտ... քանի՞ հոգով են:

ԱՐԹՈՒՐ - Ազգ-բարեկամ, ընկերներով...

ԱՐՏԱԿ - Բնակարանը քանի՞ տեր ունի:

ԱՐԹՈՒՐ - Մեկն է, որ ուրախանում են, թե չէ մեզ նման կսպասեին:

ԱՐՏԱԿ - Ուրեմն՝ արդարությունը դեռ չի վերջացել, ափսոս, տեղը չգիտենք: Երևի նրանք գիտեն, մենք՝ չէ: Կամ նրանից է, որ պարում-ուրախանում են, կամ գտել են, դրա համար էլ պարում-ուրախանում են: Փորձել է պետք... Կարելի է ուրախանալ, նաև պարել... *(Երաժշտության ռիթմով անձոռնի շարժումներ է անում, իբր՝ պարում է:)* Դուք ինչո՞ւ չեք պարում, պարեք, ձեր ներսում հիմա քչով եք, իրար ոտք չեք տրորի: Սպասելուց լավ է... Ուրախությունը հույսը մեծացնում է: Բայց մենք է՞րբ ենք տխուր եղել: Մերը՝ հուսահատությունն է: Հու-

սահատությունը տխրության հետ
չեն շփոթի: (Շարունակում է *ան-
ձոռնի շարժումները*:) Պարեք,
պարեք, իսկապես թարմացնում
է...

ԱՐԹՈՒՐ - Պարենք, եթե գործին օ-
գուտ է... (Դանդաղ շարժումներով
պարում է:) Զանի օր է՝ չես կերել,
ոտքերդ պլաստիլինի պես փա-
փուկ կլինեն, տես, ուրախու-
թյանդ ծանրությունից չծալվեն:

ԱՐՏԱԿ - Մթնեց... (Նայում է ժամա-
ցույցին): Արևի խավարում է:

ԱՐԹՈՒՐ - Ուղեղի խավարմանն ա-
վելի նման է: Սովաժ ստամոքսով
երագում են, ոչ թե պարում:

ԱՐՏԱԿ - Իմ երագները չեն կատար-
վում:

ԱՐԹՈՒՐ - Երագելիս գոնե ուտելի-
քի անունները չես մոռանա:

ԱՐՏԱԿ - (երաժշտությունը դադա-
րում է, Արտակը ևս դադարեցնում
է պարը): Չտեսա՞ք՝ ինչ էին ու-
տում:

ԱՐԹՈՒՐ - Ներս չմտանք:

ԱՐՏԱԿ - (հշոտնուկի վրայով բարձ-
րանում է սեղանին, պառկում է):
Քնած սովը չեմ զգում:

ԱՐԹՈՒՐ - Ուտելուց հետո ընդհան-
րապես սով չես զգա:

ԱՐՏԱԿ - Չեն էլ զանգե՛լ:

ԱՐԹՈՒՐ - Ովքե՛ր...

ԱՐՏԱԿ - (ծեռքի շարժումով հաս-
կացնում է՝ Աշոտն ու Մանեն):
Երանք, էլի...

ԱՐԹՈՒՐ - Մենք ի՞նչ ենք անում, որ
նրանք ինչ անեն:

ԱՐՏԱԿ - Սպասելը քիչ է: Սպասում
ենք: Ու սպասելով օգնում ենք
արդարադատությանը:

ԱՐԹՈՒՐ - Եթե արդարադատությու-
նը ցանկանում է մեր օգնությու-
նը...

ԱՐՏԱԿ - Ոնց որ ավելի եմ փոքրա-
նում: Չամաչեի, կիսնդրեի, որ մի
անգամ էլ մարմնիս չափերը
վերցնեիր: (Նստում, նայում է
պատուհանից դուրս, կտրուկ
կանգնում է, տազնապաժ:) Սարն
անհետացել է, Արարատը չի
երևում:

ԱՐԹՈՒՐ - Երեկվանից է անհետա-
ցել:

ԱՐՏԱԿ - Ո՞նց է՝ չեմ նկատել, ինչո՞ւ
չեմ նկատել... Չլինի՞ փոքրերը
շատ մեծերին չեն նկատում, չեն
կարողանում նկատել: Իսկ չէիր
հավատում, որ փոքրացել եմ...

ԱՐԹՈՒՐ - Եղանակն է փչացել, ամ-
պերը չեն թողնում՝ երևա:

ԱՐՏԱԿ - Մի հավատա, ամպերը
ո՞նց կարող են Արարատը ծածկել:
Խարդախների, խաբեբաների ու
կաշառակերների հնարածն է, որ
իրենց մութ գործերին խանգարող
չլինի: (Իջնում է սեղանից:) Միա-
միտներ... Կարծում են, եթե ի-
րենք չեն տեսնում՝ սարն էլ իրենց
չի տեսնում: Փոքրերը մեծերին
չեն տեսնում, բայց մեծերն ամեն
ինչ տեսնում են: (Մոտենում է
պատին:) Դու է՛լ չես հավատում,
որ Արարատը զալու է, և դատաս-
տանի օրը հեռու չէ: Բոլորը պա-

տասխան են տալու, բոլորը...

ԱՐԹՈՒՐ - Ոնց որ դուռը ծեծում են:

ԱՐՏԱԿ - Ասում էի, չէ՞, գալու է...

ԱՐԹՈՒՐ - Ծտապ օգնությունը... ինչ էլ իմացել են: *(Գնում, քիչ անց վերադառնում է:)*

ԱՐՏԱԿ - Ո՞վ էր:

ԱՐԹՈՒՐ - Մեղը էին ծախում:

ԱՐՏԱԿ - Նրանք չէին:

ԱՐԹՈՒՐ - Չէ:

ԱՐՏԱԿ - Ուրեմն՝ լքել են: Այս իշտոնուկն ու սեղանը չեն լքի, պատը կլքի: Առայժմ չի լքում, որովհետև հսկում է: Ի՞նչն ես հսկում... Ուզում ես իմանալ՝ ինչքան եմ փոքրանալու: Հնարավոր է, որ քո կղկղանքի գույնից լինի: Հնարավոր է՝ այդ գույնը մարդկային է-

ներգիայի հաշվին չի խունանում: Հնարավոր է... Նրանք ինչո՞ւ չեն գալիս: Ինչո՞ւ, եթե գիտեն, որ իրենց սպասող կա: Սպասում ենք, չէ՞... Չենք սպասում: Եթե այլևս չերևան, նշանակում է... փրկվել են սպասելուց: Չսպասելու տարբերակները երկուսն են՝ կամ մեռել են, կամ հասել են ուզածներին: Մեռնելու համար առողջ էին: Երկրորդ տարբերակը չէր կարող խանգարել, որ երևային... Ինչո՞ւ չկան: Մրսում եմ... Այս տան պատերից սառնություն է փչում: Ավելի լավ է՝ դրսում սպասեմ: Ավելի լավ է... *(Դուրս է վազում:)*

ԱՐԹՈՒՐ - Պատմությունը կրկնվում է: *(Վազում է նրա հետևից:)*

Չորրորդ պատկեր

Նույն բնակարանը: Արթուրը մտնում, զարմացած շուրջն է նայում:

ԱՐԹՈՒՐ - Էլի չեն եկել: Մեկը հիվանդանոցում է, երկուսը քանի օր է՝ համբարձվել, չքվել են: Չլինի՞ որոշել են բնակարանն ինձ թողնել: Որոշած էլ լինեն՝ օրենքը թույլ չի տա, օրենքը կդիմադրի: Օրենքը նրա համար է, որ անհատի որոշումներին դեմ լինի: Եթե խոսքը նույնիսկ մարդու իրավունքներին է վերաբերում: *(Մոտենում է պատուհանի դիմացի պատին:)* Հետաքրքիր է, էս

պատը մյուս պատերից ինչո՞վ է տարբերվում, նույն գույնն ունի, ինչ մյուսները... Սրա տեսքից ինչո՞ւ էր կատաղում: *(Ծոյում է պատը, մյուս պատերը:)* Ոչ մի տարբերություն: Մարդկանց պես տարբերությունը դրսից չի երևում: Դժվար է տարբերել՝ ով է էներգիա տալիս, ով է վերցնում: Տվողների հետ հեշտ է, վերցնողների կողքին թվում է՝ պակասում ես... *(Նորից է պատուհանի դիմացի)*

պատին մոտենում։) Ինքն էլ էր փոքրանում... Կարող է պատը... (Կրկին շոշափում է։) Սովորական պատ է... (Շրջվում է պատուհանի կողմը։) Արարատը այսօր էլ չի երևում։ Հետո՞ ինչ, ձմեռները հազվադեպ է երևում։ Բայց ոչ մեկը չի գծվում։ Նա Արարատի բացակայությունից էլ էր թևաթափ։ Ամեն հայ էլ Մասիսի հետ իրեն ավելի վստահ է զգում։ Բոլորն էլ գիտեն, որ եթե սարը չի երևում, միևնույն է, այնտեղ է։ Ինքն էլ պիտի հասկանա, որ ոչ մեկը սարը չի կարող տեղաշարժել, եղանակի պարզվելու հետ նորից կերևա։ Հետաքրքիր է, հարևան բնակարանում ինչպե՞ս է... Բնակարանամուտը տոնել, հեռացնել են, թե՛ տեղավորվել, ապրում են։ Վատ չէր լինի հետները ծանոթանալ։ Երբեմն հարևանները հարևանների մասին ավելին են իմանում։ Մեր պատմության մասին լսած կլինեն։ (Պատրաստվում է դուրս գալ, բայց տեսնելով ներս մտնող Մանեին՝ զարմացած ընկրկում է։)

ՄԱՆԵ - Ոնց որ ուրվական տեսնեիք, ինչո՞ւ վախեցաք։

ԱՐԹՈՒՐ - Կարող ես դու-ով դիմել... Ներսս դատարկ է... հիմա բոլորի փոխարեն եմ սպասում։

ՄԱՆԵ - Ո՞ւմ...

ԱՐԹՈՒՐ - Խառը պատմություն է։ Էլ խարդախին, էլ լուր դատախազությունից, էլ պատվիրատու

կազմակերպության ներկայացուցչին, էլ մարդու իրավունքների պաշտպանին, էլ արդարությանը, էլ լրագրողներին... Ծերությանը, մահվանը... Վերջին օրերին էլ՝ ձեզ։

ՄԱՆԵ - Աշոտը քաղաքում չէ, Ռուսաստանից կանչեցին։

ԱՐԹՈՒՐ - Կարծում էի՝ առանց քեզ չի գնա։

ՄԱՆԵ - Պատկերս հետն է տարել։

ԱՐԹՈՒՐ - Բա որ կորցնի՞։

ՄԱՆԵ - Խոստացել է զգույշ լինել։

ԱՐԹՈՒՐ - Միևնույն է, մենակ չպիտի թողնեիր։

ՄԱՆԵ - Ծուտով ես էլ եմ գնալու։ Քեռուս մասին ասել եմ։ Էս պատմությունից բարկացել ու չի ուզում, որ մի օր ավելի այստեղ մնամ։ Հրավիրում է Ամերիկա՝ մշտական բնակության։

ԱՐԹՈՒՐ - Առանց Աշոտի՞։

ՄԱՆԵ - Կարիքս զգա՞ կգտնի։

ԱՐԹՈՒՐ - Ամերիկյան մեծ երկիր է։

ՄԱՆԵ - Ռուսաստանն էլ կղզի չէ։

Պետք լինեմ՝ երկնքում էլ կգտնի։ (Ուշադիր շուրջն է նայում։) Ամեն ինչ նույնն է... Իշտոնուկն ու սեղանն էլ չեն փոխվել։ Չնայած Աշոտն ասում էր, որ դատարկ սեղանը շուտ է մաշվում։ (Աչքն ընկնում է «հացադուլ» գրված պաստառին։) Հացադուլ... ինչի՞ համար։ Կարծես ուտելու բան եք գտել, հիմա էլ հրաժարվում եք։

ԱՐԹՈՒՐ - Ես չէ, նա է...

ՄԱՆԵ - Որ ինքն է՞ ո՞ր է։ Թե՛ քեզ

համար է հայտարարել, որ չուտես:

ԱՐԹՈՒՐ - Ուտելը՝ ուտում եմ: Լինի՝ էլի կուտեմ: Նրա նյարդերը չդիմացան, հիվանդանոց ընկավ: Արդեն երկու օր է:

ՄԱՆԵ - Հիվանդանոց... լավ լուր չէր: *(Ցույց է տալիս պատի գծապատկերները:)* Էս խզբզոցներն ո՞ւմն են:

ԱՐԹՈՒՐ - Էլի նրանը: Կարծում էր՝ փոքրանում է, դրանցով էր ստուգում՝ ինչքան է պակասել:

ՄԱՆԵ - Ամեն օր գալիս էիք:

ԱՐԹՈՒՐ - Ուրիշ ո՞ր գնայինք, դրսում կարծես գիտեին, որ խաբված ենք: Կարծես ուզում էին հասկացնել, որ իրենց գրպաններն էլ են դատարկ: Էս օրերին դժվար է... այստեղ գոնե մուրացկանի տեղ չեն դնում:

ՄԱՆԵ - Ձուր տեղը ձեզ ներշնչել էք:

ԱՐԹՈՒՐ - Չեմ վիճում: Հնարավոր է՝ ներշնչվել ենք, հնարավոր է՝ իսկապես էլ չեն կարող օգնել...

ՄԱՆԵ - Ծուտով քննիչը բոլորիս կկանչի:

ԱՐԹՈՒՐ - Գտե՛լ են:

ՄԱՆԵ - Դեռ չէ: Պարզվում է, այդ սրիկան իսկապես լիազորված է եղել առքուվաճառքի պայմանագրեր կնքել: Բայց հիմա մեր բողոքը լիազորող կազմակերպության դեմ է, նա պիտի մեր վնասը հատուցի: Աշտուղ նոտարի դեմ էլ է հայց ներկայացրել:

ԱՐԹՈՒՐ - Վրա մի տուր... Ասում ես՝ նրա ներկայությունը պարտադիր չէ... Չգտնեն, էլի դատավարություն լինելու է: Էլ ո՞ւմ էինք սպասում: Որ որոշել են դատ ու դատաստան սկսել, նշանակում է՝ առանց նրան էլ հնարավոր էր: Չէր կարելի՞ էր դատն ավելի շուտ սկսել: Էլ ինչո՞ւ էինք սպասում, տառապում, թե նրան երբ են գտնելու: Թե՛ աշխարհի բանն է, որ խաբվածներին լուրջ չընդունեն: Կլինի՞ կլինի, չի լինի՞ թող սպասեն: Մեկն արդեն խելագարության շեմին է... Այս հսկա մարմնի մեջ մնացել ենք ես ու քամին: Երրորդը, չգիտես, Ռուսաստանից կվերադառնամ, թե՛ կմնա սպիտակ արջերին տաքացնելու: Չորրորդն այստեղ արդեն Ամերիկայի կյանքով է ապրում: Բոլորը լքում են, ինչո՞ւ... Երևի, որ այս տանն անարդարությունն է եղել:

ՄԱՆԵ - Գույները մի խտացրու: Ո՞վ ասաց՝ ապրում եմ: Ոչ մի կյանքով էլ չեմ ապրում, մանավանդ, որ Աշտուն էլ այստեղ չէ: Սպասում եմ՝ փողերս վերադարձնեն: Այն ժամանակ կորոշեմ որտեղ, ինչպես և ում հետ ապրել:

ԱՐԹՈՒՐ - Կարծում ես՝ կստացվի:

ՄԱՆԵ - Ի՞նչը:

ԱՐԹՈՒՐ - Փողերը հետ բերել:

ՄԱՆԵ - Բա Ամերիկա ո՞նց եմ գնալու:

ԱՐԹՈՒՐ - Սիրտս վկայում է, մինչև

նրան չգտնեն, ոչ մեկը մեր փողերը չի տա:

ՄԱՆԵ - Լավատեսությունը լավ բան է: Նախկին հիմարները չենք, ում ենք սպասելու: Գուցե խեղդվել է, սպանել են՝ չկա: Մեռածին ենք սպասելու... Անձամբ ինձ հետաքրքիր չէ նրա անձը: Նրա անձով թող լիազորող կազմակերպությունը զբաղվի: Ինձ իմ փողերն են պետք: *(Հեռախոսազանգ: Գրպանից հանում է հեռախոսը:)* Այո... էս անիծված տանը... Արթուրի հետ: Հիվանդանոցում է, նյարդերը չեն դիմացել: Ինչ փաստաբան... նոր եք ընկերացել: Ասում ես՝ ո՞ր էր... Չեմ լսում, բարձր ասա, նորից չեմ լսում: Նորություն... Ինչ նորություն... Չեմ մոռանա: Կարծում ես... Ես էլ եմ Արթուրին ասում՝ լավատես լինի: Անպայման, անպայման, կսպասեմ, առաջով: *(Հեռախոսը պահում է:)* Աշոտն էր:

ԱՐԹՈՒՐ - Գլխի ընկա: Նորություն չուներ:

ՄԱՆԵ - Ասում էր՝ մեր դատը երկրի ամենալավ փաստաբաններից մեկն է պաշտպանելու: Ընկերն է:

ԱՐԹՈՒՐ - Առաջին անգամ եմ ուզում, որ շաբաթը ուրբաթից շուտ գա:

ՄԱՆԵ - Գործներս հաջող գնաց, հնարավոր է՝ կիրակին ավելի շուտ գա: Էլի եղև է, որ ներսդ մենակ լինես:

ԱՐԹՈՒՐ - *(ցույց է տալիս պատի գծանկարը):* Նույն հարցը նա տվեց:

ՄԱՆԵ - Ի՞նչ ես պատասխանել:

ԱՐԹՈՒՐ - Եղել է, մորս մահվան օրը: Ժամերով լուռ էի, ինքս ինձ հետ էլ չէի խոսում:

ՄԱՆԵ - Հիմա այդքան երկար չես կարող լռել:

ԱՐԹՈՒՐ - Զգում եմ, որ չի ստացվում: Երևի իմ լռելու մեխանիզմն էլ է փչացել:

ՄԱՆԵ - Այստեղ ի՞նչ ես անելու:

ԱՐԹՈՒՐ - Ծարունակելու եմ ժամանակ սպանել, այսինքն՝ իմ կյանքի ժամանակը:

ՄԱՆԵ - Ասում եմ, չայցելե՞նք... *(Ցույց է տալիս գծապատկերը:)* Քննիչը հավանաբար վաղը նրան էլ կկանչի: Այդ լուրը հաստատ կուրախացնի նրան: Կարող է նաև ոգևորվել, որ վերջապես ուզում են սայլը տեղից շարժել:

ԱՐԹՈՒՐ - Վատ միտք չէ... Ինքս էի ուզում առաջարկել, վախեցա՝ չհամաձայնես:

ՄԱՆԵ - Աշոտն էլ մտահոգվեց, երբ իմացավ, որ հիվանդանոցում է:

ԱՐԹՈՒՐ - Հա, շատ կարևոր է, որ գոնե այս պահին չլքենք իրար:

Անսպասելի հայտնված անձանքը ուշադիր ուսումնասիրում է տունը, Արթուրին և Մանեին: Նրանք արդեն նկատել են, սպասում են, թե անձանքն ինչ է ասելու կամ անելու: Վերջապես Արթուրը հագում է, հասկացնելով, որ ինչ-որ բան պիտի անել:

**Արթուրի միջամտությունից ան-
ծանոթը զգաստանում է:**

ԱՆԾԱՆՈԹ - Այստեղ ի՞նչ եք անում:

ԱՐԹՈՒՐ - Կասենք, երբ ասես, թե
դո՞ւ ինչ ես անում:

ԱՆԾԱՆՈԹ - Իմ տունն է, ինչ ուզեմ՝
կանեմ:

ԱՐԹՈՒՐ, ՄԱՆԵ - (միասին): Ի՞նչ...

ԱՆԾԱՆՈԹ - Իմ տանն ի՞նչ եք ա-
նում:

ԱՐԹՈՒՐ - (ասես ուշքի գալով): Առ-
քովաճառքի պայմանագիրը
մոտո՞ղ է:

ԱՆԾԱՆՈԹ - Պայմանագիրն էլ,
կտրոնն էլ:

ԱՐԹՈՒՐ - Տոյց տուր:

ԱՆԾԱՆՈԹ - Ի՞նչ իմանամ՝ ով եք:

ՄԱՆԵ - Հեռվից ցույց տուր:

ԱՆԾԱՆՈԹ - (գրպանից հանում է
պայմանագիրն ու հեռվից ցույց է
տալիս): Երևում է:

**Արթուրն ուշադիր նայում է պայ-
մանագրին, ապա սկսում է հիս-
տերիկ ծիծաղել:**

ԱՆԾԱՆՈԹ - Ծիծաղելու պատճառը
չեմ հասկանում:

ԱՐԹՈՒՐ - Ծիծաղողը ես չեմ: Իշուտ-
նուկն ու սեղանը տեսնո՞ւմ ես...
Երկուսի ուշքն էլ գնում է ծիծաղե-
լու համար: Ամեն ստից առիթով
ծիծաղում են: (Ավելի հախուռն է
ծիծաղում:)

ԱՆԾԱՆՈԹ - (Մանեին): Ձեր ընկերը
հիվանդ է:

ՄԱՆԵ - Այստեղ մտնողը հիվանդա-
նում է:

Մանեն էլ է սկսում ծիծաղել: Եր-
կուսով ցույց են տալիս պայմա-
նագիրը և ծիծաղում են ավելի
բարձր ու հիստերիկ: Անծանոթը
զարմացած մերթ Արթուրին է
նայում, մերթ Մանեին, չկարողա-
նալով հասկանալ, թե ինչ է կա-
տարվում:

ԱՐԹՈՒՐ - Ասում է՝ իմ տունն է... Ա-
սում է՝ իմ տունն է... Չգիտի, որ
կա ու չկա, կա ու չկա, կա ու
չկա...

ՄԱՆԵ - Կա ու չկա, կա ու չկա... Հի-
վանդ է... ասում է՝ իմ տունն է...
(Ծիծաղում է՝ ամբողջ մարմնով
ցնցվելով:)

**Անսպասելի հայտնվում է Արտակը, մոտենում է Արթուրին ու Մանեին ու
նրանց պես մատը անծանոթին պարզած ծիծաղում է, կրկնելով՝ կա ու չկա,
կա ու չկա: Երեքով հռչում են: Թվում է՝ աշխարհն է ծիծաղում: Հախուռն,
բարձր, համերական քրքիջ ու հռչոց... Քրքիջի, հռչոցի ուղեկցությամբ
բեմն աստիճանաբար մթնում է:**

ՄԵՐ ՆԵՐԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ՆԵՐԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ՆԵՐԻՆԱԿԸ

Կարինե ԽՈՂԻԿՅԱՆ

*Մարդուն տրված
խաբկանքներից մեկն էլ այն է,
թե ինքն այնպես է ապրում, որ
հաջորդ պահին կարող է իր կյանքում փոխել ինչ-որ բան, կամ ամեն
ինչ: Ու սկսել նորից: Գուցե դա է պատճառը, որ այսօրն ապրում է
որպես սևագրություն՝ վաղը մաքրագիրն անելու համոզմունքով:
Իսկ եթե այդ ինքնախաբկանքը փրկության օղակ է, գուցե «սկսել
սկզբից» նրան տրված չէ ընդհանրապես:*

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՉԷ, ՈՒՐԲԱԹ 13-Ն ԷՆ ՉԷ

Գործող անձինք

Կին

Տղամարդ

Ընկերուհի

Չայներ

Բենի խորքում՝ եկրան: Նկարահանումներն արված են հին խրոնիկայի տեսքով՝ ժապավենի ծայրերը դեղնած-խումացած, հնության բնորոշ աղմուկով:

Առաջին պատկեր

1-ին տեսարան. բնական ռիթմով ընթացող կադրեր

Բազմոցի վրա քնած կինն արթնանում է, հաճույքով ձգվում ու մի ցատկով դուրս է թռչում անկողնուց: Արագ հավաքում է անկողինը: Միացնում է ձայնարկիչը, ռիթմիկ երաժշտությունը լցվում է սենյակը: Կինը պիժամայով է, մազերը՝ թեթև գզգզված, հագիվ նկատելի մանկական մի բան կա այդ հասուն կնոջ մեջ, քանի դեռ... վերջնականապես չի արթնացել ու մտել իր «շրջանակի» մեջ: Մի քանի կիսածույլ պարա-մարզային շարժումներ անելով մտնում է խոհանոց, դուրս է գալիս հյուրով լի բաժակը ձեռքին: Խնամ է, բաժակը թողնում է սեղանիկին ու մտնում լոգարան: Ու նույն պահին դուրս է թռչում, վերցնում է բջջայինը: Երաժշտությունը խանգարում է լսել, թե ինչ է խոսում, բայց պիտի հասկացվի՝ շատ մտերմիկ, ամենօրյա երկխոսություն է՝ պինգ-պոնգի էֆեկտով: Խոսելով մտնում է լոգարան:

2-րդ տեսարան

Կինը լոգարանից դուրս է գալիս խալաթով, սանրված, դիմահարդարված: Հեռախոսը դնում է սեղանիկին, դատարկ բաժակը տանում է խոհանոց, վերադառնում է սուրճի բաժակով: Բաժակը դնում է սեղանիկին, նստում, վառում է սիգարետը, ինքն է համար հավաքում: Նորից բառերը չեն լսվում, բայց այս անգամ նա լսողի դերում է. ավելի շատ՝ մեխանիկորեն գրոխն է տմբտմբացնում, իսկ այդ ընթացքում հաճույքով ներս է քաշում օրվա առաջին սիգարետի ծուխը, խնամ է սուրճը: Վերջին կումի հետ ինչ-որ բան է

ասում, անջատում է հեռախոսը, սուրճի բաժակը թողնում է սեղանին, մտնում կողքի սենյակը:

3-րդ տեսարան

Դուրս է գալիս սենյակից արդեն հագնված՝ զուսպ ու ճաշակով: Պորտֆելի մեջ է դնում սեղանի թղթերը, վերցնում է ձեռքի պայուսակը, այդ պահին զանգում է տան հեռախոսը: Անընդմեջ հնչող երաժշտության մեջ հեռախոսազանգերը շատ պարզորոշ պիտի լսվեն: Մոտենում է՝ ընթացքում նայելով ձեռքի ժամացույցին, վերցնում է լսափողը: Այս անգամ ինքն է խոսողը: Բառերը չեն լսվում, բայց պիտի հասկացվի, որ շատ անգամ կրկնված բառեր է հիմա ասում՝ սովոր, վարժ, ընթացքում զննում է մատները, մանիկյուրը, կոշիկները... Ավարտելով խոսակցությունը՝ անջատում է ձայնարկիչը, մոտենում է դռանը, բայց ինչ-որ բան հիշելով՝ վերադառնում է, վերցնում է սուրճի դատարկ բաժակն ու մոխրամանը, զննում խոհանոց, մաքուր մոխրամանը բերում, դնում է սեղանիկին ու դուրս է գնում՝ վերջին հայացքը զցելով պատից կախված հայելուն:

Խամրող Էկրանի վրա լույսի առկայծում ու պտտվող ժապավենի ճրթճրթոց...

Խավար

Երկրորդ պատկեր

1-ին տեսարան - նույնն է, ինչ Առաջին պատկերի առաջին տեսարանում, բայց կիսով չափ արագացված տեմպով:

2-րդ տեսարան - նույնն է, նույն չափ արագացված տեմպով:

3-րդ տեսարան - միայն հագուստն է տարբեր, տեմպը նախորդների նման:

Երրորդ պատկեր

1-ին, 2-րդ և 3-րդ տեսարանները՝ ինչպես ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐՈՒՄ, բայց կրկնակի արագացված տեմպով:

Այս 3 պատկերները պիտի տևեն, ասենք՝ 6 րոպե: 1-ին պատկերը՝ 3 րոպե, 2-րդը՝ 2 րոպե, 3-րդը՝ 1 րոպե

Չորրորդ պատկեր

Բենը լուսավորվում է: Էկրանին սենյակն է՝ նույն տեսքով, բայց առանց Կնոջ: Նա բեմ է մտնում՝ նույն պիժամայով, առանց շուրջը նայելու մոտենում է բազմոցին ու այն է՝ պառկելու է, բայց ասես ինչ-որ բան հիշելով՝ ելնում է տեղից, կուլիսներից քարշ տալով բերում, ձախ կուլիսների դիմաց իրար կողք է շարում 2 աթոռ՝ երկար, փակ թիկնակներով, ստուգում է՝ նույն գծով են դրված ու գոհ մնալով՝ գալիս է բեմառաջ:

ԿԻՆ - (դահլիճին): Մարդուն հատուկ է կարգավորված կյանքի ձգտումը: Երբ կարողացել ես գտնել քո տեղը, դերն ու անելիքը: Եվ ինչքան հաստատուն ու միօրինակ է այդ ամենը՝ այնքան քեզ հանգիստ ես զգում, եթե չասեմ՝ ինքնավստահ: Մարդուն հատուկ է չնախատեսված շրջադարձից խուսափելը: Դրա համար նույնիսկ կարելի է դառնալ կոյր, խուլ... անհաղորդ, միայն թե չխաթարվի հազիվ կարգավորված, քանոնի պես գծված

կյանքդ, որին հասնելու համար ինչերի միջով ես անցել: Քանի չի սկսվել իմ պատմությունը, հասցրենեմ ասել՝ սա խոստովանություն չէ, ոչ էլ՝ դերասանություն: Պարզապես այսպես ստացվեց: (Մի պահ լռում է, հետո՝ սթափվելով:) Ես ձեզ ոչինչ չեմ ասել, դուք էլ ոչինչ չլսեցիք: Սկսում եմ սկզբից...

Գնում, պառկում է էկրանից մեզ արդեն ծանոթ դիրքով, հարմարվում ու աչքերը փակում: Ներկայացումն սկսված է:

1-ին տեսարան

Բազմոցի վրա քնած կինն արթնանում է, հաճույքով ձգվում ու մի ցատկով դուրս է թռչում անկողնուց: Արագ հավաքում է անկողինը: Միացնում է ձայնարկիչը, ռիթմիկ երաժշտությունը լցվում է սենյակը: Կինը պիժամայով է, մազերը՝ թեթև զգզված, հազիվ նկատելի մանկական մի բան կա այդ հասուն կնոջ մեջ, քանի դեռ... վերջնականապես չի արթնացել ու մտել իր «շրջանակի» մեջ: Մի քանի կիսածույլ պարա-մարզային շարժումներ անելով մտնում է խոհանոց, դուրս է գալիս հյութով լի բաժակը ձեռքին: Խմում է, բաժակը թողնում է սեղանիկին ու մտնում լոգարան: Միանում է բջջայինը, նույն պահին կուլիսներից դուրս է գալիս Տղամարդը, նստում աթոռին՝ դեմքով՝ կուլիսները: Ու նույն պահին Կինը դուրս է թռչում լոգարանից վերցնում է բջջային հեռախոսը:

ԿԻՆ - Դ՛րո՛ ես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Իսկ ո՞վ պիտի լիներ:

ԿԻՆ - (մի կողմ): Ժավել ծախողը:

(Լսափողի մեջ:) Այս ժամին, քեզ-

նից բացի՝ միայն դու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կարոտեցի:

ԿԻՆ - Միայն...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ո՛ւր էր, թե...

ԿԻՆ - Կհամբերես:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Ուրիշ տարբերակ չկամ:
ԿԻՆ - Ինչքան ուզես:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Գոնե մեկն ասա:
ԿԻՆ - Հենց հիմա արի:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Գալիս եմ:
ԿԻՆ - Գիժ... ես դուրս եմ գալիս:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Իսկ ես մտնում եմ:
ԿԻՆ - Օֆիս:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Իսկ ավելի կոնկրետ...
ԿԻՆ - Վերելակի մեջ ես:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Չես պատկերացնում,
 ինչ է ինձ համար այս խոսակ-
 ցությունը...

ԿԻՆ - ...գործնական հանդիպումից
 առաջ:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Վիուկ ես:
ԿԻՆ - Նորություն ասա:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Այսօր կտեսնեմ քեզ:
ԿԻՆ - Ստիպված պիտի սպասեմ
 քեզ:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Համբուրիի ինձ:
ԿԻՆ - Արդեն ու վաղուց:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Վիուկ:
ԿԻՆ - Կրկնվում ես: (*խոսելով*
մտնում է լոգարան:)
Տղամարդը դուրս է գնում:

2-րդ տեսարան

**ԿԻՆը լոգարանից գալիս է խալաթով, սանրված, դիմահարդարված: Հեռախոսը
 դնում է սեղանիկին, դատարկ բաժակը տանում է խոհանոց, վերադառնում է
 սուրճի բաժակով, որը դնում է սեղանիկին, նստում, վառում է սիգարետը, ինքն է
 հեռախոսով համար հավաքում: Կուլիսներից գալիս է Ընկերուհին, նստում
 մյուս աթոռին, դնքով՝ կուլիսները:**

ԿԻՆ - Ո՞նց ես:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ո՞նց պիտի լինեմ:
 (*Ծաղրով:*) Հիասքա՛նչ:
ԿԻՆ - (*ծուխը հաճույքով ներս է քա-
 շում, սուրճ է խմում*): Է՛լ ինչ կա:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Գրող ու ցավ: Հեսա՛
 թքում եմ ամեն ինչի վրա ու...
ԿԻՆ - Էդ մեկը միշտ էլ կհասցնես:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - 15 տարի է՝ չեմ հաս-
 ցրնում:
ԿԻՆ - Բո խելքից է:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Իմ բախտից է:
ԿԻՆ - Էլի տուն չի՞ եկել:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Որ եկել է՝ ի՞նչ...
 Օրգանիզմը ննջարանում է, բայց
 գիտեմ, չէ՞, ինքը որտեղ է:
ԿԻՆ - Վրացին ասում է. «Պապս մե-
 ռավ, էնքան մարդ կար՝ դագաղը
 երկու տեղ դրեցինք»... Փաստորեն,
 մարդդ էլ նույն վիճակում է:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Սև հումորդ առավոտ
 ծեգին՝ մի ուրիշ բան է:
ԿԻՆ - Հումորս սև չէ...
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ոչ էլ իմ պրոբլեմն է
 սև:
ԿԻՆ - Բայց վարդագույն էլ չէ:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ո՞նց էի մոռացել, որ վարդագույնն ես նախընտրում:

ԿԻՆ - Ըհը, քո սև սրտին իմ վարդագույն... (Ծիծաղում են:)

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Երեխեքն էլ են ջոկել, որ մեջներս սև կատու է անցել:

ԿԻՆ - Արդեն երկրորդ անգամ սև բառն ասիր:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Սևը ածական է:
ԿԻՆ - Չասի՝ գոյական, ասի՝ բառ:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Բայց գոյականը նկատի ունեիր: Ու գոնե էս հարցում չվիճես՝ թվերը քոնն են, բառերը՝ իմը:

ԿԻՆ - Համոզեցիր: Էս երկու օրը հանդիպենք:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Խելքդ քոնը չէ, որ մխիթարես... դժբախտիս:

ԿԻՆ - Ծուն-գել՝ ընկերուհիս ես, այն էլ՝ մանկության:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Համոզեցիր: Երեկոյան գամ... ես, իբր, դարդլամիշ

կլինեմ, դու, իբր, կմխիթարես:
ԿԻՆ - (դժկամ): Միայն ոչ այսօր:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Պարզ է՝ հանդիպում եք: Որից հետո սրտակերդ օրգանիզմը կտանի տուն՝ իրեն թողած քո գրկում:

ԿԻՆ - (խայթվածի պես ընկրկում է, բայց կարողանում է չկորցնել ինքնատիրապետումը, անգամ փորձում է կատակել): Հիմա ո՞վ է սև հումոր անում:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - (դադարից հետո): Կներես... գիշերը չեմ քնել:

ԿԻՆ - Պատահում է: Դե լավ, ուշանում եմ, մինչև... (ծգում է՝ ինչ-որ բան հաշվարկելով) վաղը:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ոնց ասես: (Դուրս է գնում:)

Կինը մի պահ «մարսում է» խոսակցությունը, ոտքի է կանգնում, գնում կողքի սենյակը:

3-րդ տեսարան

Դուրս է գալիս արդեն հագնված՝ զուսպ ու ճաշակով: Պատրաստվում է տնից գնալ՝ պորտֆելի մեջ է դնում սեղանի թղթերը, վերցնում է ձեռքի պայուսակը, նայում է տան հեռախոսին: Հեռախոսը լռում է: Սպասում է: Մովորական, սպասվող զանգը չկա: Ծատ քեթև տազնապում է՝ գրաֆիկը խախտվում է: Ծուրջն է նայում, պատրվակ գտածի զգացումով բաժակն ու մոխրամանը վերցնում է, բայց շատ դանդաղ է գնում խոհանոց, վերադառնալով՝ մոխրամանը դնում է սեղանին, տեղն ուղղում, մոտենում է հեռախոսին:

ԿԻՆ - Մամ... քեզ ի՞նչ եղավ: Ուշանում եմ, չէ՞... (Նայում է ժամացույցին:)
Դեռ չեմ ուշանում, բայց հինգ րոպեից որ դուրս գամ՝ խցանումի մեջ

կընկնեմ... Սպասիր, կարո՞ղ է... (Անսպասելի մտքից արագ վերցնում, ականջին է մոտեցնում լսափողը, լսում է:)
Աշխատում է:

(*Լսափողը դնում է տեղը:*) Կարող է քնել-մնացել ես: Մամ... քո տարիքում շատ քնելը վնաս է: Մի կես ժամ էլ քնես՝ կլինի կլինիկական մահ: Բայց՝ ինձ համար, որովհետև ուշանում եմ: (*Ասես համոզում է ապարատին:*) Դե, հաշվում եմ մինչև 3-ը: 1... 2... Չէ, մինչև 5-ը: Ծիլայի վերջին գդալը չէի ուտում, ասում էիր՝ հաշվեմ մինչև 5-ն ու ինքս կուտեմ: Ոչ մի անգամ չթողեցի, որ դու ուտես... ասենք, քո ուզածն էլ դա էր: (*Արագ:*) 1, 2, 3, 4, 5: (*Լայելով ժամացույցին:*) Սա արդեն չեղանվ...

Գնում է դեպի դուռը, մեկ անգամ էլ է նայում հեռախոսին ու դուրս է գնում: Կողպեքի մեջ պտտվող բանալու ձայնը: Լռություն, հետո արագ պտտվում է բանալին, բացվում է դուռը, վերադառնում է ավելի զայրացած, քան անհանգիստ, մոտենում է հեռախոսին:

ԿԻՆ - Իզուր ժամանակ կորցրի, պիտի զանգեի... (*Հավաքում է 3 համար ու մատը անշարժանում է սկավառակի վրա:*) Չհասկացա... ոնց էր... Ինչպես Լինան է ասում՝ ужас-маньяк! Ճիշտ է, նրա ասածը վերաբերում է ձախորդ փեսային, իմը՝ վաղահաս սկլերոզին, բայց փաստն է կարևոր... (*Ինքն իրեն դիմելու սովորություն ունի, սա այդ դեպքն է:*) Ջանս, քեզ հավաքիր, ասեմ՝ չեն հավատա, որ թիվ ես մոռացել, էն էլ՝ հեռախոսի: Էն

էլ՝ մորդ տան հեռախոսի... Ասենք, չհավատալու ինչ կա, միշտ ինքն է զանգում... Այդպես իրեն է հարմար: (*Լայում է ժամացույցին:*) Վե՛րջ, խցանումն սկսվեց, ինչ տարբերություն՝ մեքենայի մեջ եմ, թե այստեղ... Իսկ կես ժամից խորհրդակցություն ունեմ: (*Խորը շունչ է քաշում, ասես իրեն համոզելով:*) Այսօր երկուշաբթի չէ, ուրբաթ 13-ը չէ, երազումդ էլ հարևան Օսիկին չես տեսել... (*Նոր է գլխի ընկնում:*) Չլինի վատացել է... Մամ, գործ չունես, առանց քեզ էլ քիթս սրբելու ժամանակ չունեմ... Երեք հանդիպում ունեմ... (*Մեխանիկորեն համարը հավաքում է, զանգերը գնում են:*) Ըհը, հիմա էլ չի պատասխանում... (*Գործնական, մտազբաղ:*) Թե վատացել է... ուրեմն հիվանդանոց, մտոր մնալ... (*Լսափողի մեջ, անհանգիստ:*) Ախր, ո՞ր ես կորել, է... (*Ու միանգամից սթափ ծայնով ինչ-որ հաշվարկներ է անում:*) Նուշի մոր համար բուժքույր էին վարձել... պիտի զանգել, Նուշից իմանալ: Մարդ ես, մեկ էլ տեսար... (*Լսափողի մեջ, թեթևացած շունչ քաշելով:*) Մամ, ո՞ր ես... Ինչի՞ չէիր զանգում: Ինչ... Դու իմ մասին մտածում ես... մտքովս ինչ ասես՝ անցավ... Նույնիսկ հեռախոսիդ համարը գլխիցս թռավ... Ինչ ես ծիծաղում, հա, մի ամբողջ վար-

չության թվերը գլխումս են, բայց վեց թիվ մոռացա... (Շեշտով:) Ընդամենը մոռացա: Ասում ես, ինչ էիր անում Մանիկի մոտ... Ո՞նց... սիրտը: Մոտն էլ մարդ չի եղել... Ծտապ օգնությունը տարավ: (Մի կողմ:) Էս անգամ մենք պրծանք: (Լսափողի մեջ:) Հեչ, ասում եմ՝ փորձանքից հեռու... (Մտնելով իր «շրջանակի մեջ»:) Բայց կարող էիր նախ զանգել, հետո ինչքան սիրտդ ուզեր՝ մայր Թերեզա խաղալ... Հասկացանք՝ մենակ է, քեզ ինչ, շաքարիդ մասին մոռացել ես: Ուրիշին ես օգնում, մեկը լինի... Ինչ ես ասում, չեմ լսում... Ու երբ պիտի հասկանաս, որ առանց այդ էլ պրոբլեմներս շատ են, ըհը, հիմա քո շնորհիվ մարդիկ նստած՝ ինձ են սպասում, իսկ ես... Մամ, ինչ ես քիթդ վեր քաշում... լաց ես լինում... Ինչ ես ասում, չեմ հասկանում... վաճառ կզանգես... (Այն կողմում լսափողը կախում են:) Լաց է լինում: Կարող էր, չէ, այնպես լալ, որ չլսեի, բայց ո՞նց կլինի՝ կոպիտ խոսեցի: Ինքը մի քանի րոպե կլացի, իսկ իմ օրը փչացրեց: Բա չասեմ, չհիշեցնեմ, որ աշխատում եմ, որ իրեն էլ պահեմ... (Լսափողը շարտում է ապարատին: Ինքն իրեն:) Հա, կոպիտ եմ, բայց ինչո՞ւ ավելորդ անգամ հիշեցնել այդ մասին...

Չանգում է բջջայինը: Նայում է

համարին, իրեն «հավաքում», հանգիստ, գործնական ձայնով:

ԿԻՆ - Լսում եմ, շեֆ:

ՇԵՖ-ի ձայնը - Անտոնյանը քաղաքում չէ, ժամը 7-ի հանդիպմանը դու կգնաս:

ԿԻՆ - (վատ թաքցրած դժգոհությամբ): Իսկ ո՞ր է Անտոնյանը:

ՇԵՖ - Ինչ կարևոր է:

ԿԻՆ - Կարևոր է այնքանով, որ նա է նախագծի պատասխանատուն, իր բաժինն է փաստաթղթերը կազմել:

ՇԵՖ - Դու ընդամենը ներկայացնելու ես:

ԿԻՆ - Անտոնյանին լավ գիտեմ, նրա նախագիծը չի անցնի, պատասխանը նս եմ տալու:

ՇԵՖ - Ինձ դետալները չեն հետաքրքրում:

ԿԻՆ - Գիտեմ, միայն արդյունքը:

ՇԵՖ - Բա էլ ինչի՞ ես երկարացնում:

ԿԻՆ - Փորձում եմ բացատրել...

ՇԵՖ - Իսկ ես ասում եմ՝ կգնաս, ու վերջ:

ԿԻՆ - Բայց...

Հեռախոսն անջատվում է: Կինը հեռախոսը շարտում է սեղանին, փորձում վերագտնել ինքնատիրապետումը:

ԿԻՆ - Հաշվիր՝ 1, 2, 7, 8, 15, 20... Հանգստացա՞ր: Դե, էլ ու գնա գործիդ: Հասկացա՞ր: Ապրես: Եվ այդ ապուշ Անտոնյանի նախագիծը ընդունել կտաս՝ ինչ էլ լինի:

Եղա՛վ: Ուրեմն՝ գնացինք: (Պայուսակը վերցնում ու հիշում է:) Գրողը տանի... (Կիսածայն հաշվարկում է:) 7-ին որ սկսվի... մինչև ներկայացնենք... հետո քննարկում... Ժամ ու կես: Ամենաքիչը երկու ժամ կտևի: (Կատաղած:) Քեզ քիչ է, որ զոքանչիդ հետ ես ապրում, Անտոնյան... Իհարկե, դա շատ քիչ է, բայց մենք պստիկ բանով ուրախացող ենք... (Ջանգում է, ու հենց միանում է՝ միանգամից վրա է տալիս): Ջանս, ներիդ, բայց հանդիպումը հետաձգվում է երկու ժամով: Ժամը 7-ից շուտ չհայտնվես:

Կանացի ծայն - Իսկ ես հայտնվելու միտք չունեմ:

Կինը հեռախոսը հեռու է տանում, փորձում է անջատել՝ մատները չեն ենթարկվում:

Կանացի ծայն - (դիմում է ինչ-որ մեկին): Էս ի՞նչ գործնական նարար ես գտել...

Կինը հեռախոսն անջատում, դնում է սեղանին, ձեռքը սրբում է հագուստի վրա, փորձում է «մարսել» լսածը:

ԿԻՆ - Նանար... Էն էլ՝ գործնական: Ոնց էլ ջոկեց: Կի՛նն էր... Բայց...

Անթափանց դեմքով, որը դիմակ է հիշեցնում, մտածում է: Մոտենում է տան հեռախոսին, մի պահ հապաղելուց հետո համար է հավաքում:

Մեկ այլ կանացի ծայն - (ծորուն): Ալ... լի...

Կինը դնում է լսափողը, ինչ-որ բան որոշելով, նորից համար է հավաքում, սպասում է:

ԿԻՆ - Կինը միամիտ տանը նստած, ավելի շուտ՝ պառկած է: Նրա ստատուսի կանայք կեսօրից շուտ անկողնուց դուրս չեն գալիս... չէ, ինձ նման, աշխատավոր ձի...

Ձայն - Ընդունարան:

ԿԻՆ - (ծայնը կեղծելով): Տնօրենին եմ խնդրում:

Ձայն - Տեղում չէ:

ԿԻՆ - Մենք պայմանավորվել էինք...

Ձայն - Հանդիպման համար:

ԿԻՆ - Հա... լրագրող եմ, հողված եմ գրում կատուների մասին, որոնց ոնց էլ ներքև գցես՝ կանգնում են չորս թաթերի վրա:

Ձայն - (անկեղծորեն զարմացած): Բայց դա ի՞նչ կապ ունի...

ԿԻՆ - Ունի: Հասարակությանը հետաքրքիր է, թե այդ մասին ինչ են մտածում մեր հայտնի մարդիկ...

Ձայն - (անհամբեր): Գիտեք, եթե անգամ պայմանավորվել եք, երևի ինչ-որ բան շփոթել եք:

ԿԻՆ - Այդ ինչո՞ւ:

Ձայն - Չորեքշաբթի օրերը նա 11-ից շուտ չի գալիս:

ԿԻՆ - (ինքն իրեն): Նոր գրաֆիկ է... (Լսափողի մեջ:) 11-ից հետո որ գա, չմոռանաք հիշեցնել...

Ձայն - Հողված մասին:

ԿԻՆ - Չորս թաթանի կատուների:

(Անջատում է հեռախոսը:) Ու նրանց չորեքշաբթիների ռոմանտիկ առավոտների մասին...

Լսափողը դնում է ապարատին, վերցնում է պայուսակը, պորտֆելը, բջջային հեռախոսը, մոտենում է դռանը:

ԿԻՆ - Հետաքրքիր է, կիաջողվի այսօր տնից դուրս գալ... (Հենվում է դռանը:) Երկուշաբթի չէ, ուրբաթ 13-ը չէ, Օսիկն էլ երազի չի եկել: Ուրեմն՝ ամեն ինչ նորմալ է: Գնացի՞նք:

Բացում է դուռը: Գնում է: Բայց փակվող դռան ձայնը չի լավում: Դադարից հետո սենյակ է խուժում: Ու սկսվում է ցունամին ու տորնադոն: Պայուսակ ու պորտֆել թռնում են սենյակի հակառակ կողմ, կռիկները հանում, շարտում է տարբեր անկյուններ... միացնում է բարձր երաժշտությունն ու շարունակում ավերմունքը: Երբ վերջապես կանգ է առնում՝ փոխված է ոչ միայն արտաքուստ, ներսում ինչոր բան է կոտրվել... թե՞ ամրացել: Գզգզված, բորիկ, զուլպան պատռված, բլուզի մի կոճակը թռած... ու ժպտում է վիուկային ժպիտով:

ԿԻՆ - Ձեր մերը... ձեր սաղի մերը... տիրոջ մերը... (Մտածում է, հարմար հայհոյանք կարծես թե չի գտնում:) Առաջին անգամ նախանձեցի դրանց ցեղին՝ քրֆելը իրենց շնորհքն է, հո զոռով չէ՞, լավ է ստացվում մոտները՝ ասա-

ծը շատ հանգիստ ու սահուն կարող են վերածել գործողության: Չնայած, լավ որ մտածես, անհնար բան չկա: Սամարայում տաքսի նստեցի, դեկին կին էր: Հարցրի՝ տաքսի քշելը դժվար չէ: Ասաց՝ չէ, քշելուց առաջ քրֆելն եմ սովորել: (Խոր շունչ է քաշում, ինքն իրեն:) Հանգստացա՞ր... ուրեմն՝ հաշվիր. 1, 2, 7, 8, 15, 20... Իսկ Պիտերում, ռեստորանի մոտ, գիշերային թիթենուկը շվեյցարի յոթ պորտն էր իրար խառնել... ո՞նց էր նախշում, ու ես հասկացա, որ նրա գեղեցիկ, ցանկալի մարմնի մեջ կինը չկար: Մեռել էր: Արհամարհել եմ կեղտոտ բերանով կանանց՝ կինը դրա իրավունքը չունի: (Ինքն իրեն, ծաղրով:) Բա հիմա ինչո՞ւ ես ուզում բերանիդ եկածն ասել, նանար ջան: (Ձեռքին եկածը շարտում է պատին:) Նանար: Նանարիկ... Հետո՞ ինչ, որ ենթականերդ վախենում են քեզնից, կոնկուրենտներդ՝ զգուշանում, փաստն այն է, որ պատահածի բերանում դու նանար ես... Ու վերջ, ջանս, պրծավ քո դրայվը, վարորդդ մեքենայի մեջ թող սպասի փողոցում, աշխատողներդ էլ՝ քո կաբինետում, իսկ դու վիրավոր գազանի պես քեզ պատեպատ տուր, որ մի կարգին քֆուրն ինչ է, չես կարող տալ: (Բջջայինը զանգում է: Նայում է

էկրանին, անջատում է, չարա-
խինդ:) Կսպասեք... սուրճ խմեք,
առաստաղին նայեք, ծուլ-ծուլ
բամբասեք, բնականաբար, ինձ,
որովհետև չկամ ու, բնականա-
բար, շշուկով, որովհետև վախե-
նում եք ինձնից, եթե նույնիսկ
մոտերքում չեմ: Նստեք, նստեք,
դուք ուրիշ բանի ընդունակ չեք, ոչ
կարող եք մտածել, ոչ խելքը
գլխին ինչ-որ բան առաջարկել,
պետք եղավ՝ տասը ժամ էլ
կսպասեք, որովհետև ասողն էլ
ես եմ, առաջարկողն էլ ես եմ: Ես՝
նանարս... (Երգում է՝ տեղում բա-
ռերը հորհնելով):

Նանար յարս

Նանար յարս

Կարմիր հագած (նայած՝ հագուս-
տը ինչ գույն է)

Էշից ընկած

Մանդրաժ յարս...

(Երգում ու ասես առաջին անգամ
է սենյակը տեսնում՝ գնում-ու-
սումնասիրում է:) Չեմ ուզում...

Դուրս գնալ չեմ ուզում: Տնից
դուրս գնալ չեմ ուզում: Ոչ մեկի ե-
րեսը տեսնել չեմ ուզում... Առա-
ջին անգամ է... երբվանից: Չեմ
հիշում: Վաղուց չորեքշաբթի, ցե-
րեկով տանը չեմ եղել: Ծաբաթվա
բոլոր օրերին տանը չեմ եղել, կի-
րակիից բացի: Կիրակին էլ՝ կամ
քնած, կամ՝ վարսավիրանոցում,
լողավազանում... Ստացվում է՝
օրվա այս ժամին ես իմ տունը չեմ

ձանաչում: Ինչ է կատարվում
այստեղ իմ բացակայության ժա-
մանակ, ընդհանրապես, ինչ է
կատարվում մի տան մեջ, որտեղ
ոչինչ չի կատարվում... Չէ, հինգ-
շաբթի Արմուշն է գալիս, տունը
հավաքում-մաքրում է, բայց մնա-
ցած օրերին... (Շուրջն է նայում):
Կոնկրետ հիմա այստեղ բարդակ
է: Իսկ դու, ջանս, հուզախոյնիվ
փորձում ես փիլիսոփայել ավե-
րակների վրա: (Ինքնահեզնան-
քով:) Բայց դեմք ես, մի քանի
րոպեում ո՞նց հաջողացրիր էս
երկրաշարժը սարքել: Էլի լավ է,
որ բավարարվեցիր միայն այս
սենյակով, թե չէ վաղը Արմուշը որ
գա՝ խեղճի ինսուլտն ապահով-
ված է: Ինսուլտ ասիր՝ հիշեցի...
(Ստուգում է զարկերակը:) Վատ
չէ: Նույնիսկ լավ է: Ու քանի որ
դուրս գալ չեմ ուզում... Ո՞նց էր...
Մուսամեղն ու սարը... ով ում էր
հյուր գնում: Հիմա կպարզենք:
(Չանգում է:)

**Ներս է գալիս Ընկերուհին,
նստում իր տեղում, նույն դիրքով:**

ԿԻՆ - Ինչ ես անում:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Այսինքն...

ԿԻՆ - Հարցնում եմ՝ ինչ ես անում
հիմա դու:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Տանը վեր ընկած եմ
հիմա ես:

ԿԻՆ - Ինչքան ժամանակ է պետք,
որ հյուր գաս դու:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ցնդվա՛ր... ո՛ր գամ:
ԿԻՆ - Տուն, ինձ մոտ:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Գործի չե՛ս:
ԿԻՆ - Լրիվ հակառակը:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ասում ես՝ գամ:
ԿԻՆ - Խնդրում եմ՝ գաս:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Հիմա՛:
ԿԻՆ - Հենց հիմա:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Եկա: *(Անջատում է հեռախոսը:)*

Կի՛նը ուզում է ինչ-որ բան կարգի բերել սենյակում, բայց միտքը փոխում է, դեռ մի բան էլ ավելացնում է իրարանցումն ու զնում է խոհանոց: Երբ հայտնվում է՝ մատուցարանի վրա երկու բաժակով՝ նույն պահին Ընկերուհին առաջ է գալիս: Նայում են իրար: Ընկերուհին զննում է շուրջը, համարյա չզարմացած:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Էդպես էլ գիտեի:
ԿԻՆ - Ու լռում էիր:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Իսկ ի՛նչ կարող էի ասել:
ԿԻՆ - *(բաժակները սեղանին դնելով):* Անելու բան կգտնվեր:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Անել՝ չգիտեմ, բայց ասել կարելի էր... երևի թե:
ԿԻՆ - Ուրեմն, կասե՛ս, թե այստեղ ինչ է կատարվել:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - *(նստում, Կնոջն ասես կրկնօրինակելով՝ վառում է սիգարետը, նույն կերպ ծուխը ներս է քաշում ու սուրճից կում անում, համարյա գոհունակ):* Ինչքան ցնցող է հանդիպումը, այնքան ջնջող է բաժանումը:

ԿԻՆ - В точку!
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Մի ամիս առաջ էր... ասացիր՝ ուզում ես երեխա ունենալ:
ԿԻՆ - Դու էլ ասացիր, որ չչտապեմ: *(Կծու:)* Մի պուտ ջուր եմ՝ երեսունվեցս չի լրացել:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Սրտակերդ արդեն երեք ամիս է՝ թարմ միս է ձեռք գցել:
ԿԻՆ - Ծնորհակալություն համեմատական կոմպլիմենտի համար:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ինձնից լավ գիտես, որ հնացող ապրանք չես:
ԿԻՆ - Արդեն սկսեցիր մխիթարել: Իսկ որ գիտեիր ու չասացիր...
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Չկարողացա, հատկապես այդ օրը աչքերդ մի ուրիշ ձև էին փայլում:
ԿԻՆ - Իմ աչքերը միշտ էլ փայլում են:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Դրա համար էլ մինչև հիմա չեմ ասել: Ու ո՛նց ասեի... որ էդ անասունը քեզ խաբում է...
ԿԻՆ - Ճիշտ որ, չէիր կարող ասել, դու միշտ էլ խնայել ես ինձ:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Էլ ո՛ր օրվա ընկերուհիս ես:
ԿԻՆ - Այն էլ անբաժան՝ մանկապարտեզում, դպրոցում, ձիշտ է, ինստիտուտները տարբեր էին, բայց դասերից հետո էլի իրար հետ էինք: Մեկիս գաղտնիքը մյուսի սեփականությունն էր:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - *(իբր՝ հուշերի մեջ):* Հիշո՛ւմ ես՝ հարսանիքիս ոնց

տանջվեցիր՝ թխվածքները, սա-
լաթները դու սարքեցիր, բա տա-
րոսիկները... Ու ո՞նց էիր պա-
րում-ուրախանում:

ԿԻՆ - Իսկ որ ծննդատուն էինք
տանում, ինչ էիր ասում...

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Չի՞ լինի, իմ փոխարեն
ծննդաբերես... (Ծիծաղում են:)

ԿԻՆ - (անսպասելի տոնով): Այդ
դեպքում կասե՛ս, թե ինչու ես այդ-
քան ինձ ատում:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - (ինքն էլ «հավաքվե-
լով»): Վերջին բառը չլսեցի՞:

ԿԻՆ - Հենց վերջին բառը լսեցիր:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ինչի՞ ես կանչել:

ԿԻՆ - Ինչքան գիտեմ՝ երբևէ
ձանապարհիդ չեմ կանգնել:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ի՞նչ գիտես:

ԿԻՆ - Ե՛րբ:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Մի՛շտ: Մանկապար-
տեզում, դպրոցում... միշտ առա-
ջինն էիր... ու միայն հետո՝ ես:
Պատկերացրո՛ւ ես էի ուզում ըն-
դունվել տնտեսագիտական, բայց
այդտեղ էլ հասցրիր առաջինը
գործերդ տալ, ու ես ստիպված
դարձա լեզվաբան... որ գոնե ինս-
տիտուտում քեզ չտեսնեի:

ԿԻՆ - Մտքովս չի անցել:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ես էլ հավատացի...
բա ինչո՞ւ ձերոնց թողած՝ ինձ
քարշ տվեցիր ցուցակները նայե-
լու: Ավելին՝ ինձ առաջ հրեցիր,
որ ես կարդամ անունդ:

ԿԻՆ - Ախր, քեզնից ի՞նչ տնտե-
սագետ, ընդամենը ինձ էիր
ուզում նմանվել: Ու ոչնչի չէիր

հասնելու, իսկ այսպես, գոնե
դպրոցում տեղավորվեցիր:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Տես, է՛... Ես էլ ասում
եմ, ինչո՞ւ ոչնչի չհասա, ոռոտի
պես գնում-գալիս եմ դպրոց ու
ձանձրոյթից մեռնում: Իսկ դու հո
կարիերա չես անում:

ԿԻՆ - Զո տեսակը կարիերա անել չի
կարող:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Իսկ որ գժի պես սի-
րում էի մեր բակի Հայկի՛ն... Իսկ
նա, իհարկե, աչքը չէր կտրում
քեզնից: Դու թքած ունեիր նրա ու
նրա աչքի վրա, բայց առիթը բաց
չէիր թողնում՝ դեմը ոնց էիր ջար-
դուկտոր գալիս...

ԿԻՆ - Ձախորդ Փանոս էր... ռոման-
տիկ ապուշ: Էս կազանովադ կա-
րող է գոնե ընտանիք պահել...

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Այսինքն՝ այստեղ էլ
ես ինձ փրկել... քեզ եմ պարտա-
կան, որ չսիրելով ամուսնացա ա-
ռաջին պատահածի հետ ու էլի
ձանձրոյթից մեռնում եմ... (Դա-
դար:)

ԿԻՆ - Կյանքդ ոնց էլ դասավորեիր,
արդյունքում ձանձրոյթից մեռնե-
լու էիր: Տեսակի խնդիր է:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ոնց կասես...

ԿԻՆ - Իսկ ո՞րն է ձանձրացող,
չասեմ՝ նախանձող, մարդու միակ
մխիթարանքը: Ատելությունը:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Գիտե՛ս, ես ոչինչ չեմ
զգում նրա այդ... նանարների
նկատմամբ: (Կինը ցնցվում է:)
Քեզ ի՞նչ եղավ... Նանար բառը
վրադ ազդում է... Բայց ոչինչ ա-

նել չեմ կարող՝ նանարին ուրիշ ինչ ասեմ, որ քաղաքավարի հնչի... Ինչ էի ասում... հա, չգիտեմ՝ կազանովայիս նանարները ով են, ինչ են: Չեմ էլ ուզում իմանալ: Փոխարենը դու կաս, չէ՞ որ ուրիշ կնոջից գողանում ես նրա օրինական ամուսնուն: Ու զավեշտն այն է, որ դո՛ւ ես ինձ մխիթարում, իսկ ես լսում եմ:

ԿԻՆ - Բայց ո՞վ է քեզ ստիպում լսել:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ես: Որովհետև քեզ պես չեմ կարող ցավը մեջս պահել ու քիթս ցից ման գալ, ասես աշխարհի երեստվածն եմ: Ինձ պետք է մեկը, ում մոտ լաց լինեմ, բողոքեմ ու... դու ես կողքիս՝ շունգել՝ հազար տարվա ընկերուհիս:

ԿԻՆ - Գուցե դեռ կատակո՞ւմ ես:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ծատ կուզենայիր... Ու հերիք խաղաս՝ քիչ առաջ էիր անկեղծ, երբ կարողացար հարցնել, թե ինչու եմ քեզ ատում: Ի դեպ, ե՞րբ հասկացար:

ԿԻՆ - Վաղուց... ու այսօր առավոտ:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Հա, ընդամենը մի վայրկյան ինձ բաց թողեցի, ներվերս թուլացել են... Հիմա կանչել ես, որ ինչ...

ԿԻՆ - Որ գաս, քո աչքով տեսնես ինձ ու երջանկացած գնաս:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Այստեղ էլ առաջ անցար: Մի ամիս է՝ մտածում էի՝ ոնց եմ ասելու ու վերջապես պիտի տեսնեմ քեզ՝ վիրավորված, նսեմացած ու... լաց լինող: Ոչ մի անգամ լացդ չեմ տեսել, վերջա-

պես բախտը պիտի ժպտար ինձ... Դրա համար էլ ձգում էի հաճույքիս պահը: Իսկ դու կանչում ես, որ տեսնեմ, թե էս ավերակի մեջ ոնց ես նստել՝ չոր աչքերով, հանգիստ ու քո պարտությունը իմ դեմքին ես շարտում: Հասկացիր վերջապես, ընկերության մեջ հավասարակշռություն պիտի լինի, գոնե մի քիչ: Մի օր ես եմ առաջինը, տասը օր՝ դու, բայց գոնե մի օրը՝ ես... Դու մի օրն էլ ինձ չես զիջել: *(Ծունչ քաշելով:)* ԿայՖ է, չէ՞, երեսունմեկ տարվա մտերմությունը մի քանի բոպեում ինչ դարձավ: *(Կանգնում է:)* Որ իմացա, զանգեցի սրտակերիդ, հարցրի՝ ինչո՞ւ ես ընկերուհուս խաբում: *(Բացահայտ չարախնդությամբ:)* Ուզո՞ւմ ես՝ ասեմ, ինչ պատասխանեց:

ԿԻՆ - Չեմ ուզում ու դու չես ասի:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Ամեն գնով ուզում ես ինձ գերազանցել: Հասկանում եմ, ի վերջո, ոչինչ չունես, մենակ ես: Իսկ ես, թեկուզ կազանովա, բայց մարդ ու երկու երեխա ունեմ: Մխիթարվիր անգերազանցելի լինելու գիտակցությամբ:

ԿԻՆ - Ինչո՞ւ խորհուրդ տվեցիր երեխայի համար չչտապել:

ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Դա իմ միակ անկեղծ խորհուրդն էր: Չեմ ուզում, որ երեխան, թեկուզ քոնը, անհայր մեծանա:

ԿԻՆ - Պարզվում է՝ քո միակ անկեղծ

խորհրդին չեմ հետևել:
ԸՆԿԵՐՈՒՇԻ - Միայն չասես, որ...
ԿԻՆ - Հա, գոնե մենակ չեմ մնա:

Ընկերուհին արագ դուրս է գնում՝ փախչում է: Կինը նայում է ժամացույցին:

ԿԻՆ - Արդեն եկած պիտի լինես, այնպես չէ՞, չորսթաթանի կատուս... *(Զանգում է:)*

Տղամարդը գալիս, նստում է իր աթոռին, նույն դիրքով:

Ձայն - Ընդունարան:
ԿԻՆ - Տնօրենին ասեք՝ չորս թաթերի վրա վայրէջք կատարող կատուների մասին...

Ձայն - Այո, այո, մեկ վայրկյան... *(Դժվար լսելի բառեր, դադար:)*

ՏՂԱՄԱՐԴՈՒ Ձայնը - Ինչ է պատահել:

ԿԻՆ - Ոչինչ:
ՏՂԱՄԱՐԴ - Ես էլ հավատացի: Այսքան տարվա մեջ առաջին անգամ օֆիս ես զանգում: Ու դեռ տանն ես:

ԿԻՆ - Տանն եմ: Ինձնից լավ ես հասկանում ինձ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դա է իմ առավելությունը, թեև շատ կասկածելի:

ԿԻՆ - Կարող ես հիմա գալ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - *(դադարից հետո):* Հիմա ամեն ինչ կբացատրեմ...

ԿԻՆ - Դեռ կհասցնես... Հիմա ուրիշ պրոբլեմ է: Իմ տնով ցունամի է անցել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինչ...

ԿԻՆ - Եթե ուզում ես առանձին վերցրած մեկ սենյակում տեսնել դրա հետևանքները՝ շտապիր:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ես... հիմա:

ԿԻՆ - Հենց հիմա:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Գալիս եմ: *(Հեռախոսն անջատում է:)*

Կինը բարձրանում է, ուզում է իրեն կարգի բերել, բայց միտքը փոխում է, ընկերուհու բաժակը տանում է խոհանոց: Երբ հայտնվում է՝ սուրճով բաժակը ձեռքին՝ նույն պահին Տղամարդը բարձրանում, շրջվում է Կնոջ կողմը: Սկզբում նայում է սենյակի իրարանցումին, հետո՝ Կնոջը:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Էդպես էլ գիտեի:

ԿԻՆ - Որ նանար եմ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Գուցե փորձեմ բացատրել...

ԿԻՆ - *(բաժակը սեղանին դնելով, համարյա սիրալիր):* Ինչ պիտի բացատրես, ջանս, ինչ կարող ես ավելացնել ասվածին: Որ նանար չեմ... այսինքն՝ սիրուհիդ չեմ: Սիրուհին էլ ո՞նց է լինում: Ճիշտ է, ամբողջ քաղաքը տեղյակ չէ, բայց առանձին ինդիվիդներ լավ էլ կուրսի մեջ են, իսկ ոմանք վերցնում են քո հեռախոսն ու քո փոխարեն ինձ հետ են խոսում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հասկանում եմ, ինչ ես զգում, բայց թույլ տուր բացատրեմ...

ԿԻՆ - Բացատրես, թե ինչու ես թարմ միս գտնի:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինչ միս...

ԿԻՆ - Թարմ, սիրելիս, հարթ, ողորկ, ջահել, առանց ցելյուլիտի, մի խոսքով՝ դելիկատես ու նորություն...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Մի գոեհկանա:

ԿԻՆ - Ով թարմ միս ուտի՝ ով գոեհկանա:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Վերջ տուր, քեզ չի սագում:

ԿԻՆ - Զեզ էլ բիժ լինելը չի սագում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ի՞նչ...

ԿԻՆ - Բա որ իմանաս, թե ինչ հաճույքով քո տիրու մերը իրարահան կանեմ...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Լավ չես քրֆում, տեքստը չգիտես, ասածիդ վրա էլ վստահ չես...

ԿԻՆ - Ինչն եմ սիրում՝ կատվի խասյաթդ՝ ոնց էլ օգեմ՝ չորս թաթերիդ վրա կմնաս:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Կասկածելի կոմպլիմենտ է, բայց դա ավելի լավ է, քան քաղաքավարի շեշտով արտասանված հայհոյանքը:

ԿԻՆ - Մեկ էլ հումորդ եմ սիրում... ճիշտ է՝ որձի հումոր է՝ դիմացինին ոչնչացնող, ինքդ քեզ փրկող, բայց հումոր է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ո՞նց ես քեզ պատեպատ տալիս, ինչ է, թե վիրավորանքդ ցույց չտաս:

ԿԻՆ - Ի՞նչ կարևոր է, չէ՞ որ բավական է գրկես՝ ու լեզու

կապապանծվի:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հիմա էլ մորթում ես...

ԿԻՆ - Չէ, ջանս, ինչո՞ւ մորթեմ, այն էլ՝ քեզ: Ուժո՞վ ես տիրացել ինձ, թե՞ հավերժ հավատարմության երդում ես տվել: Կինդ չեմ, ընդամենը՝ սիրուհիդ, որին պատահածը իրավունք ունի ասել նանար: Լավ է, գոնե՝ գործնական լինելս նկատվեց:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հիմա գիտե՞ս, ինչի ես նման... Կարծես դու քեզ փիտրում ես...

ԿԻՆ - Լավ ասացիր... մեկ-մեկ պոկում եմ փետուրներս, որոնցից մեկը անհիմն հպարտությունս է, մյուսը՝ կասկածելի արժանապատվությունս, երրորդը կամ հինգերորդը՝ ծիծաղելի վիրավորվելս... Պոկում եմ դրանք ու ցավ չեմ զգում: Գիտե՞ս, ինչու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Որովհետև կին ես:

ԿԻՆ - Բա չէ... կարծում էիր՝ կանչում եմ, որ խանդի տեսարան սարքեմ: Սուրճի խմիր, արդեն քո ուզածի չափ սառն է:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հիմա ներում-բեկում չկա՞...

ԿԻՆ - Իսկ ինչո՞ւ եմ քեզ սիրում՝ որովհետև ինձնից լավ ես ինձ հասկանում:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Միայն դու կարող ես այնպես ասել այդ գրողի տարած «սիրելը», որ վիրավորանք հնչի: *(Սուրճի բաժակը վերցնում, պահում է ձեռքերի մեջ, բայց խմելու*

միտք չունի:) Վաղոց գիտեիր, որ քեզ... *(Չի գտնում բառը:)*

ԿԻՆ - Դժվար է ձիշտ բառը գտնել: Հասկանում եմ: Ասես՝ դավաճանել՝ ինձնից առաջ կնոջդ ես դավաճանում, այն էլ՝ կրկնակի... չէ, արդեն՝ եռակի դոզայով: Ասես՝ խաբել... երեխա՞ եմ, որ ինձ խաբես: *(Լրջանալով:)* Մեկ ամիս կլինի:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Դրա համար ասացիր... երեխայի մասին: Ու այդ օրվանից մինչև այսօր հազար ու մի պատճառ գտար ու հետս չպառկեցիր:

ԿԻՆ - *(հրր անվրդով):* Հիմա ընդունված է ասել՝ քնել:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Բո կողքին, ու քնել... *(Դադար:)* Ահավոր կին ես:

ԿԻՆ - Հնարավոր է...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Այնքան հանգիստ ես, քիչ է մնում հավատամ, որ պետքդ չէ:

ԿԻՆ - Կայք է, չէ՞, յոթ տարվա ինտիմը մի քանի բոպեում ինչ դարձավ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ինտիմը...

ԿԻՆ - Ընդամենը: Իսկ երեք ամիս առաջ ընդամենը պիտի հայտնեիր... մենյուիդ մեջ հայտնված թարմ մսի մասին: Ի դեպ, ընկերուհիս զանգե՛լ է քեզ:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Հա:

ԿԻՆ - Եվ ի՞նչ ես պատասխանել դու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ուզում ես, որ ասեմ...

ԿԻՆ - *(կարժ մտորումից հետո):* Չեմ ուզում, ու չես ասի:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Վերջին պահին անգամ չես ուզում դեմքդ կորցնել:

ԿԻՆ - Եթե իմանաս՝ ինչերից եմ հրաժարվել այս դեմքն ունենալու համար...

ՏՂԱՄԱՐԴ - Համոզված եմ, եթե ընկերուհիդ չիմանար՝ դու կշարունակեիր մեր... ինտիմը:

ԿԻՆ - Այ, առաջին անգամ ինձ չհասկացար: Սուրճը չե՞ս խմելու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Գիտես, որ չեմ խմելու: Դրա համար էլ քաղցր ես եփել... Յոթ տարվա մեջ առաջին անգամ: Մի գդալ շաքար ես լցրել, կռահեցի՞:

ԿԻՆ - Երկու:

ՏՂԱՄԱՐԴ - Ամեն կերպ ուզում ես ցույց տալ գերազանցությունդ: Ասեմ, որ ստացվում է, շատ լավ է ստացվում: Բայց իմաստը...

ԿԻՆ - *(նայելով ժամացույցին):* Դու ուշանում ես:

ՏՂԱՄԱՐԴ - *(մոտենալով դռանը):* Իսկ դու արդեն ժամանակից ես առաջ անցնում: Կնոջ ու տղամարդու մտերմության մեջ հավասարակշռություն պիտի լինի, զոնե մի քիչ: Մի օր դու ես առաջինը, տաս օր՝ ես, բայց դու մի օրն անգամ ինձ չես զիջել:

ԿԻՆ - *(կամաց):* Ինձ եմ քեզ զիջել:

Տղամարդը գնում է: Կինը կարգի է բերում սենյակը, հետո մոտենում է հայելուն, առանց իրեն նայելու, սովոր շարժումներով ուղղում է սանրվածքը, դեմքն է շպարում, շուրթերն է մերկում:

Հայելու մեջ արդյունքը ստուգելով ու գոհ մնալով, համար է հավաքում:

ԿԻՆ - (զանգում է): Ծեֆ... ընդամենը պիտի ասեմ, որ դուք էլ, ձեր ապուշ Անտոնյանն էլ կարող եք գնալ... հասկացաք, թե՛ ուր: Չընդհատեք, թողեք ասելիքս ավարտեմ. ինձ վերջնականապես զզվեցրել են ձեր անգրագետ որոշումները, ինքնասիրահարված հրամանները... Ինչ... այդ տոնով եմ խոսում, որովհետև այլևս չեմ հանդուրժելու... այո, չեք սխալվում: Անգործ չեմ մնա, չմտածեք... (Հեռախոսն անջատում է:)
Անասուն, տեսնեմ՝ ինչ ես անելու քո համբալ Անտոնյանի հետ:

Համար է հավաքում:

ԿԻՆ - Մամ, ժամանակ չունեմ, ինչ որ ասեմ՝ քննարկման չդնես... Հենց այսօր կգաս ինձ մոտ: Իսկ տունդ վարձով կտանք... Չես ուզում՝ կփակենք, մարդ չենք թողնի, բայց էլ մենակ չես ապրի: Մանիկի պես... Ինձ ոչինչ չի պատահել, պարզապես մտածեցի, որ ժամանակ չունեմ: Հա, ես միշտ էլ ժամանակ չունեմ, բայց հիմա ուրիշ ժամանակի մասին եմ խոսում: Մինչև գամ՝ ծամպրուկդ կապած լինես... Մամ, ոչինչ էլ չի

եղել, ընդամենը որոշել եմ սկսել նորից: Սկզբից: Ու դու կողքիս պիտի լինես, լսում ես, այսօր մի բան հասկացա՝ քեզնից բացի հարազատ մարդ չունեմ: Լալիս ես... ուրախանալու փոխարեն... Մամ, հավատա, սրանից հետո ամեն ինչ լավ է լինելու: Գիտեմ, անհնար է սկզբից սկսել, բայց ես կարող եմ, դու ինձ լավ ես ծանաչում... Հիմա գնում եմ օֆիս, հաշիվներս փակեմ, հետո կգամ քո հետևից... Դեռ ամեն ինչ կորած չէ: (Անջատում է հեռախոսը:)

Տեղահար պատրաստվում է դուրս գալ՝ մենախոսելով:

ԿԻՆ - Ես դեռ ցույց կտամ... Բոլորիդ, մեկ առ մեկ... Մենամկ... Ոչ մի մենակ: Երեխա կունենամ: Աղջիկ: Գուցե նաև՝ տղա, եթե նորմալ մեկին գտնեմ: Իսկ ես կգտնեմ՝ եթե մտքիս լինի: Ու դու, մամ ջան, թոռներիդ կմեծացնես...

Դուրս է գնում: Դադար: Լուսավորվում է էկրանը: «Ոստիկանական լրատու» հաղորդումն է:

Հաղորդավար - Այսօր առավոտյան անհայտ ավտոմեքենայի վարորդը վրաերթի է ենթարկել երիտասարդ կնոջ, որը տեղում մահացել է: Պարզվում է նրա ինքնությունը...

Էկրանին՝ պայուսակն ու պորֆելը, աղոտ երևում է գետնատարած ձեռքը:

ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ԼԵՂԻՆԱԿԸ

Գագիկ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

*Մենք բոլորս
դատապարտված ենք
սպրեյու միևնույն
աշխարհաքաղաքական
տարածքում: Յուրաքանչյուրս
ունի իր պատմությունը, բայց անկախություն ձեռք ենք
քերել միասին: Պատերազմը, ատելությունն ու
անհանդուրժողականությունը ջլատում են ուժերը: Եթե
այսպես շարունակենք, կկորցնենք
դարերով երազած մեր անկախությունը:
Գուցե արդեն կորցրել ենք:*

ԴԱՏԱՊԱՐՏՎԱԾՆԵՐԸ

Գործող անձինք

I տղամարդ - դեղին փողկաղ է կրում

II տղամարդ - կադույս փողկաղ է կրում

III տղամարդ - կարմիր փողկաղ է կրում

ԱՂՋԻԿ

Գործողությունը կատարվում է անորոշ վայրում:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Առաջին պատկեր

Բենի կենտրոնում սեղան և երեք աթոռ՝ դեղին, կապույտ ու կարմիր ներված: Հեռվում լույս է երևում: Ներս է մտնում I տղամարդը՝ նայում է չորս կողմը, պտտվում է բենում ու տեսնում է աթոռները: Նստում է դեղին աթոռին, հետո՝ կապույտին, հետո՝ կարմիրին, որոշում է մատել դեղին աթոռին: Նստում է, ինքնագոհ ժպտում:

Ներս է մտնում II տղամարդը: Նայում է չորս կողմը, գաղտագողի մոտենում է աթոռներին, տեսնում է I տղամարդուն: Չևսցնում է, իբր՝ չի նկատում: II տղամարդը փորձում է երկու աթոռն ու մատում է կապույտին: II տղամարդը նայում է I տղամարդուն, հագում է ուշադրություն գրավելու համար: I տղամարդը խստահայաց նայում է նրան: II տղամարդը նայում է առաստաղին:

Ներս է մտնում III տղամարդը, մոտենում ու մատում է ազատ աթոռին:

Նրանք նայում են իրար:

III տղամարդ - Դե ինչ, սկսեցի՞նք:

II տղամարդ - Այո, ժամանակն է:

I տղամարդ - Ես ձեզ զգուշացնում եմ, իմ վրա հույս չդնեք:

III և II տղամարդիկ ուսերն են վեր քաշում, նայում են վերև:

III տղամարդ - Բավականն չէ՝ նայենք երկինք:

II տղամարդ - Դու նկատի ունես առաստաղը:

III տղամարդ - Ես նկատի ունեմ երկինքը, իմ վերևում աստղեր են երևում:

II տղամարդ - Իսկ ինձ մոտ... առաստաղի վրա սարդ է շարժվում:

III տղամարդ - Դու ի՞նչ ես տեսնում:

I տղամարդ - Ձեզ զգուշացրի, ինձ վրա հույս չդնեք: Ես ոչինչ չեմ տեսնում, ոչինչ չեմ լսում, ոչինչ չգիտեմ: Առաստաղ է, թե երկինք՝ ինձ համար միևնույն է: Երկու դեպքում էլ գոհ եմ այս կյանքից ու երջանիկ: *(II և III տղամարդիկ ծիծաղում են:)* Այո, այո, երջանիկ: Եվ բավական է ինձ հարցեր տաք: Իմ համբերությունը անսպառ չէ:

III տղամարդ - Գուցե ներկայանամ:

I տղամարդ - Էլ ի՞նչ կուզեք: Ես անունդ հարցրի՞:

II տղամարդ - Իմ կարծիքով, դա պարտադիր չէ:

III տղամարդ - Այո՛:

Երաժշտություն: Նրանք ոտքի են կանգնում, պտտվում են աթոռների շուրջը: Երաժշտությունը լռում է: Նրանք կանգնում են հաջորդ աթոռի մոտ: Դժկամ մատում են:

I տղամարդ - Ես մի կերպ հարմարվել էի այդ աթոռին:

III տղամարդ - Դու նկատի ունես իմ տակի՞նը:

I տղամարդ - Այո՛:

I տղամարդ - Ես էլ էի սովորել իմ աթոռին, որին հիմա դու ես նստած:

III տղամարդ - Բայց ո՞վ ասաց, որ մեզնից յուրաքանչյուրին նախատեսված է մեկ աթոռ:

I տղամարդ - Ձեր կարծիքով, ինչո՞ւ էի այդ աթոռի վրա ինձ լավ

զգում: Որովհետև, հարգելիս, այդ աթոռի գույնը իմ փողկապի գույնին է: Իսկ դեղինը կարմիրին հակադրում է, ես չեմ կարողանում մտածել:

II տղամարդ - Ես պարոնի հետ համաձայն եմ, եկեք փոխենք աթոռները:

III տղամարդ - Պարոնայք, ողջամիտ եղեք: Աթոռը նստելու համար է:

I տղամարդ - Ես հասկացա, որ քեզ համար միևնույն է՝ ի՞նչ աթոռի վրա ես նստելու, որտե՞ղ ես, ի՞նչ մարդկանց հետ գործ ունես, ի՞նչ ես ուտելու, ի՞նչ ես խմելու:

III տղամարդ - Բնականաբար, այդպիսի մանրուքներն ինձ չեն անհանգստացնում:

I տղամարդ - Զարմանալի է, իսկ կյանքդ ինչո՞վ էիր լցնում:

III տղամարդ - Օ՛, ես բազմաշնորհ մարդ էի: Տարբեր գործեր էի անում, իսկ ամենից շատ հաճույք էի ստանում, երբ նոր մարդու հետ էի ծանոթանում:

I տղամարդ - Ինչպես հիմա՞:

III տղամարդ - Բնականաբար:

II տղամարդ - Պարոնայք, եկեք չվիճենք, փոխենք աթոռներն, ու դրանով հարցը կլուծվի:

III տղամարդ - Խնդրեմ, ես պատրաստ եմ զիջելու իմ աթոռը...

I տղամարդ - Բո աթոռը... ժառանգությունն ես ստացել:

III տղամարդ - Բայց...

Երաժշտություն: Նրանք ոտքի են կանգնում ու քայլում են բան-

տարկյալների պես: Երաժշտությունը լռում է: Նրանք կանգնած են հաջորդ արթոնի մոտ:

Երաժշտություն: Նրանք քայլում են: Երաժշտությունը լռում է: Նստում են պատահած արթոնին:

III տղամարդ - Խորհուրդ կտայի համակերպվել իրավիճակին:

II տղամարդ - Իսկ մենք ինչ իրավիճակում ենք, որ պիտի համակերպվենք:

III տղամարդ - Դե, արթոնները... որը պատահի՝ պիտի նստենք վրան և գույների մասին չմտածենք:

I տղամարդ - Ինձ զայրացնում են բոլոր գույները, բացի դեղինից:

II տղամարդ - Ես գերադասում եմ կապույտ գույնը:

III տղամարդ - Ես կարմիր գույնը ընտրեցի պատահաբար:

I տղամարդ - Ինչից բխում է, որ տարբեր մարդիկ ենք, ինչ գործունենք իրար հետ:

II տղամարդ - Պարոնայք, եկեք տրամաբանություն չփնտրենք:

III տղամարդ - Իսկ ինչ ենք փնտրելու, կարծում ես, մեր այստեղ գտնվելը անտրամաբանական է... Իհարկե, ոչ, ինքներս գիտենք՝ ինչու: (Դադար:)

I տղամարդ - Պարոնայք, այստեղ այնքան էլ վատ չէ: Քայլում ենք ու նստում: Երաժշտությունն էլ հայրենասիրական զգացմունքներ է առաջացնում:

III տղամարդ - Այս երաժշտությունը նույնիսկ երաժշտության նման չէ, չգիտեմ՝ ով է կոմպոզիտորը, բայց կարող եմ ասել, որ կարողանում է մարդկանց նյարդերի հետ խաղալ:

II տղամարդ - Շան որդի, մեր նյարդերի հետ է խաղում: Դեռ կտեսնենք՝ ով է ում խաղալիքը:

I տղամարդ - Զգուշացիր, մեր ամեն մի բառը ձայնագրվում է, մեզ կարող են ձերբակալել:

III տղամարդ - Եթե մեզ ձերբակալելու են, միանգամից ասա:

II տղամարդ - Կասկածելի անձնավորություն ես երևում, ապա, հոգիդ բաց:

I տղամարդ - Ես ուզում եմ ասել, որ զգույշ լինեք, մեր գլխին փորձանք չբերեք: Մենք չգիտենք՝ ինչքան պիտի մնանք:

III տղամարդ - Մենք ձերբակալված ենք:

I տղամարդ - Իսկ ինչո՞ւ ենք այստեղ քամակ մաշում:

III տղամարդ - Ես կարող եմ հեռանալ:

I տղամարդ - Էլ ո՞ւմ ես սպասում: (Դադար:) Ես գտնում եմ, որ վատ վիճակում չենք, այստեղ տաք է, զազի վարձ էլ չենք մոծում:

II տղամարդ - Գիտես, ինչ եմ մտածում քո մասին:

I տղամարդ - Թքած... Կարևորը, որ ես գիտեմ իմ ով լինելը, ի հեծուկս քեզ...

II տղամարդ - Ի՞նչ, ուզում ես ասել, որ ես չգիտեմ...

I տղամարդ - Դա ինձ չի հետաքրքրում: Իմ պապը սերվել է մեծ մարդուց: Նա ապրել է 620 տարի

և երկրագունդը լցրել մարդկան-
ցով: Նրանք կապուտաչյա էին,
զանգուր մազերով:

III տղամարդ - Ինչպես դու: Խոպո-
պիկների որտեղ ես պահել, այ
քաչալ:

I տղամարդ - Չայրույթից ձեռքերս
քոր են գալիս:

III տղամարդ - Իսկ գլուխդ քոր չի
գալիս:

I տղամարդ - Սա արդեն չափից
դուրս է: Իմ պապը կարգին տղա-
մարդ է եղել:

III տղամարդ - Նայելով քեզ՝ չէի ա-
սի...

Դադար:

II տղամարդ - Երբ իմ պապն իջավ
երկրի վրա...

III տղամարդ - Պարզ է: Մի հոգե-
ցունց պատմություն էլ դու ունես:

II տղամարդ - Եթե չեք ուզում լսել՝
չեմ պատմի:

I տղամարդ - Պատմիր: Գուցե մեր
պապերը եղբայրներ են եղել:

II տղամարդ - Չեմ կարծում: Նա ի-
ջավ երկիր և չցանկացավ վերա-
դառնալ:

III տղամարդ - Դու էլ այլմոլորակա-
յինի նման ես:

I տղամարդ - Հետաքրքիր է, քո
պապն ո՞վ է եղել:

III տղամարդ - Ես պապ չեմ ունեցել:
Հասկացեք, անցյալով ապրողնե-
րը ժամանակ են կորցնում: Այսօր
ինձ համար կարևոր է, թե մենք
ուր ենք գնում, մեզ ուր են տա-
նում: Ուշքի եկեք, պարոններ, հե-
տո ուշ կլինի:

I տղամարդ - Հիմարություն: Անցյալ
չունեցող մարդը ապագա էլ չունի:
Միանգամից ասա, որ ընկեցիկ
ես:

III տղամարդ - Այնպես արա, որ քեզ
հարգեմ:

I տղամարդ - Իսկ դու մի հարգիր:

III տղամարդ - Զեզ վերջին անգամ
եմ ներում:

II տղամարդ - Պարոններ, իրար վի-
րավորելու իրավունք չունենք:
Դեռ ճանապարհ ունենք գնալու:

**Երաժշտություն: Նրանք քայլում
են: Երաժշտությունը լռում է,
նստում են:**

III տղամարդ - Ահա ուր հասանք:
Լռում ենք: Երկամր ենք լռելու:

I տղամարդ - Ես ներողություն եմ
խնդրում:

III տղամարդ - Ես առաջարկում եմ
հաշտության չիբուխը ծխել:
(Գրպանից հանում է ծխամորժը:)
Մի օր որոշեցի գրող դառնալ,
գնեցի այս չիբուխը, ցիլինդր, ոս-
կեծայր գրիչ... Արդեն նման էի
գրողի, բայց, չգիտես ինչու, գրե-
լու ցանկություն չունեի: Չիբուխը
մնաց որպես հուշ: Ո՞վ լուցկի
ունի... այնքան էի շտապում, որ
կրակայրիչս մնաց տանը:

II տղամարդ - Ես մշտական ծխող
չեմ:

I տղամարդ - Իսկ ես առողջական
պրոբլեմներ ունեմ, բայց լուցկի
միշտ մոտս պահում եմ, վերցրու:

**III տղամարդը վառում է ծխա-
մորժը, ծուխ քաշում, տալիս է II**

տղամարդուն: Նա էլ ծուխ քաշում, առաջարկում է I տղամարդուն:

I տղամարդ - Չէ, նոր եմ հիվանդանոցից դուրս գրվել, թոքերիս մեկը թողեցի այնտեղ:

II տղամարդ - Ուզում ես երկամբ արել:

I տղամարդ - Ո՛վ չի ուզում:

III տղամարդ - Թունդ թութուն չէ, նիկոտինը 1 միլիգրամ է:

I տղամարդ - Ես մեծ հաճույքով կծխեի, բայց գրող դառնալուց անկույթուն չունեմ:

Ծիծաղում են:

II տղամարդ - Երբ դուրս էի գալիս տնից, անձրևում էր, ծանապարհին հովանոցս կորցրի, իրերիս նկատմամբ անփույթ եմ: Դա մեծ ողբերգություն չէր: Բայց թրջվեցի մինչև գուլպաներս և երբ այստեղ հասա, մուտքի մոտ այնքան պահեցին, մինչև չորացա:

I տղամարդ - Իսկ ես որ դուրս եկա, անտանելի փոթորիկ էր, քամին ծառերն էր արմատախիլ անում: Սեղմվեցի պատին, բայց մի ճյուղ խփեց գլխիս: Այնքան պառկած մնացի, մինչև ուշքի եկա: Աչքս բացի՝ մուտքի մոտ էի:

III տղամարդ - Այսօր առավոտյան արև էր, ես պիջակով եմ դուրս եկել:

I տղամարդ - Ուզում ես ասել, որ մենք ստո՞ւմ ենք: *(Դադար:)*

II տղամարդ - Եղանակը շուտ է փոխվում, համատարած տաքա-

ցում է: Եթե այսպես շարունակվի, մի օր քաղաքը կծածկվի աղի ջրով ու շնածկները լող կտան փողոցներով:

I տղամարդ - Երեխաներին պետք է զգուշացնել, որ փողոց դուրս չգան՝ դառնան շնածկան կեր:

III տղամարդ - Ես դուրս եկա՝ արև էր, երեք ժամ նստեցի սրճարանում, ոչ մի փոթորիկ չկար, ոչ էլ փողոցներում թափառող շնածկներ կային: Մատուցողուհին սուրճ բերեց, ես հասցրի խմել:

I տղամարդ - Բո կասկածներն անհիմն են...

II տղամարդ - Եթե մի բաժակ սուրճ լիներ, ես կասեի՝ երջանիկ եմ:

I տղամարդ - Մի բաժակ սուրճով երջանկանո՞ւմ ես: Իմ պահանջներն ավելի մեծ են, անսահման... Ես այնտեղ եմ թափառում:

II տղամարդ - Սուրճից լավ ոչինչ չկա:

III տղամարդ - Մատուցողուհին սուրճի մրուրով ապագաս գուշակեց:

I տղամարդ - Կանայք ամեն ինչի էլ ընդունակ են:

II տղամարդ - Աստված նրանց ավելին է տվել, թեև նրանց մեր կողոսկրից է ստեղծել:

I տղամարդ - Ես էլ ասում եմ՝ ինչու է կողս ցավում:

III տղամարդ - Ամենակարևորը՝ նրանք կարողանում են իրենց ուզածով դաստիարակել տղամարդկանց: Մի ազգական ունեի, լայն թիկունքով, հաստաբազուկ տղամարդ էր: Ամուսնացավ, մի

բուռ դարձավ: Կարողացավ կնոջ բռան մեջ տեղավորվել: Մի օր էլ կինը նրան պայուսակի մեջ դրեց: Խանդում էր, ուզում էր, որ միշտ իր հետ լինի: Տղամարդը վատ չէր զգում, պայուսակում ամեն հարմարություն կար՝ փոքրիկ բարձիկ, որ կինը թաթախում էր դիմափոշու մեջ: Հայելի, որով տղամարդը իրենով հիանում էր: Ուտում էր օրը վեց անգամ, կինը նրան շատ էր սիրում ու մրմնջում՝ «Օ՛, իմ գեղեցիկ տղամարդ»: Մի օր էլ կինը պայուսակը թափ տալիս կորցրեց տղամարդուն: Յոթ օր ու գիշեր ողբում էր:

I տղամարդ - Զո կինն էր:

III տղամարդ - Նման եմ այդ տղամարդուն:

I տղամարդ - Դու ասացիր:

III տղամարդ - Ես ասացի տղամարդկանց մասին: (*Դադար*):

II տղամարդ - Միննույն է՝ կանանց եմ սիրում:

I տղամարդ - Ես էլ եմ գերադասում կանանց:

II տղամարդ - Նրանք ավելի զգույշ են:

I տղամարդ - Եվ համբերատար:

II տղամարդ - Ա՛խ, Աստված իմ, այնքան էինք սիրում զբոսնել ծովափին: Լուսնյակ գիշեր էր, ավիքները ոստոտում էին քարերի վրայով: Զրահարսերը երգում էին սրտաձմլիկ մի երգ: Մենք գրկախառնված քայլում էինք, նա ինձ պաշտում էր, իսկ ես ասում էի. «Դու ես իմ միակ, անկրկնելին, ես քեզ սիրում եմ»: Նա էլ կրկնում

էր. «Ես քեզ սիրում եմ»: Մենք մի տասն անգամ կրկնեցինք: Հետո...

I տղամարդ - Ի՞նչ՝ հետո:

III տղամարդ - Ի՞նչ ես վրա տալիս, թող պատմի:

II տղամարդ - Մենք տեսանք՝ ինչպես են ծայերը ձուկ որսում: Սոված էինք, որոշեցինք ձուկ որսալ: Նա հանեց վարտիքը, դրանից երկար պարան սարքեցի, իսկ որպես կեռիկ օգտագործեցինք կրծկալի ամրակը: Խայծ փնտրեցինք... իսկ քաղցը տանջում էր, ամբողջ օրը ոչինչ չէինք կերել, միայն ասում էինք. «Ես քեզ սիրում եմ»: Հետո հասկացանք, որ դատարկ փորով սեր չի լինում: Երբ սոված ես, պատրաստ ես հոշոտել ընկերոջդ:

I տղամարդ - Հոշոտեցի՞ր:

II տղամարդ - Չէ: Որպես խայծ նա կծեց ոտքիս միջնամատն ու ամրացրեց կեռիկին:

I տղամարդ - Դատարկ-դատարկ դուրս ես տալիս, առանց մատի ղնց ես քայլում:

II տղամարդ - Ծատ լավ, չորս մատս եմ լվանում, հինգերորդի վրա ժամանակ չեմ ծախսում: Ժամանակը ոսկի է:

I տղամարդ - Դե, գիտե՞ս ինչ, մենք հիմար չենք:

II տղամարդ - Ցանկանում եք շարունակե՞մ, թե՞ ոչ:

III տղամարդ - Խնդրեմ, վերջացրու պատմությունը, երբ կիսատ է մնում, նյարդայնանում եմ:

II տղամարդ - Նա պարանը կապեց

ծեռքին ու խայծը գցեց ծովը: Երկար չսպասեցինք: Ջրահարս էր խայծը կուլ տվել: Նա սկսեց մեզ կանչել իր մոտ, ջրի հատակը, մյուս ջրահարսերն էլ միացան ու սկսեցին երգել: Նա ասաց՝ արի միասին գնանք, ես ասացի, որ սովոր եմ մարդկանց հետ ապրել, մայրս ինձ է սպասում: Նա ինձ լքեց... ջրահարս դարձավ: Ես նստեցի ափին և աղիողորմ ողբացի:

I տղամարդ - Խեղդե՛լ ես նրան, խոստովանիր:

II տղամարդ - Իմ պատմությունը կարող է անհավատալի թվալ, որպես ապացույց կարող եմ հանել կոշիկս, ձախ թաթիս մի մատը չկա:

I տղամարդ - Վերջ տուր, մենք երեխա չենք, ամեն ինչ հասկանում ենք:

II տղամարդ - Նա անտանելի էր դարձել, հալածում էր ինձ:

I տղամարդ - Կացնո՛վ:

II տղամարդ - Ուզում էր սպանել, մատս կորցրի: Դե, ես էլ... (Դադար:)

III տղամարդ - Իսկ դո՞ւ:

I տղամարդ - Ես...

III տղամարդ - Այո, դու:

I տղամարդ - Ուզում եք իմանալ՝ ընտանիք ունե՞մ, թե՞ ոչ: Իսկ ձեր ի՞նչ գործն է:

III տղամարդ - Ձանձրույթը փարատելու համար:

I տղամարդ - Աշխարհում ամեն ինչ եղել է, ամեն ինչ գրվել: Ես ձեզ չեմ կարող զարմացնել:

II տղամարդ - Որպեսզի իրար վստահենք:

III տղամարդ - Այո, հավաքվել ենք մի տեղ, պիտի իրար ճանաչենք: (Դադար:)

I տղամարդ - Իմ կյանքն էլ այդպես դասավորվեց: Պատերազմ էր: Մի վայրկյանում կորցրի 7 կանանց ու 30 երեխաներիս: Երազանքներս չիրականացան:

III տղամարդ - Ես էլ եմ եղել պատերազմում, մարդիկ մեռնում էին: Խոտի նման հնձում էի նրանց: Զզվելի էր:

II տղամարդ - Ինչո՞ւ չփախար, թաքնվեիր մի տաքուկ տեղ ու սպասեիր:

I տղամարդ - Պատերազմը մտավ մեր տուն: Մեծ եղբայրս գնաց, հետո՝ մանկության ընկերս: Զոհվեցին հենց առաջին օրը: Նրանք հավատում էին, որ չեն զոհվելու: Բայց պատերազմը տանում է լավագույններին: (Դադար:) Ես չէի կարող տանը մնալ: Գնացի, վիրավորվեցի ու կորցրի 7 կանանց ու 30 երեխաներիս: Էլ ի՞նչ եք ուզում իմանալ:

Երաժշտություն: Նրանք քայլում են: Երաժշտությունը լսում է: Նստում են աթոռներին:

III տղամարդ - Մենք պարում ենք ուրիշի դուդուկի տակ:

II տղամարդ - Հետո՞ ինչ, մեկ է, փոխել չենք կարող:

I տղամարդ - Կարևորը՝ այստեղ տաք է, գազի փող էլ չենք մոծում:

III տղամարդ - Չենք մուծում, որով-
հետև չեն պահանջում:

I տղամարդ - Մենք պարտավոր
չենք:

III տղամարդ - Փոքր տարիքում այդ
բեռը դրել էինք ծնողների ուսե-
րին, իսկ հիմա ում վրա ենք զցել:

I տղամարդ - Կարևորը՝ տաք է:

II տղամարդ - Հիշեցի ծնողներին...
Ինչ պայմաններում էլ որ լինենք...

III տղամարդ - ... Չմոռանանք ծնող-
ներին: Այդ բաժակաձառը վեր-
ջին անգամ ասել եմ մեկ շաբաթ
առաջ, ընկերներով քեֆ էինք ա-
նում:

I տղամարդ - Միայն նրանք են մեզ
սպասում:

II տղամարդ - Նրանք սպասում են...
մեզ:

I տղամարդ - Ես կպատմեմ իմ մոր
մասին:

III տղամարդ - Տափաշշիս մեջ
տնական օղի կա, 70 աստիճան,
մի կում արա, որ չընկճվես:

**III տղամարդը նրան է տալիս
տափաշշիքը: I տղամարդը մի
կում խմում է:**

I տղամարդ - Ծանր է: Վերջին երե-
կոն մտա տուն, մայրս ապուր
լցրեց, գիտեր, որ քաղցած եմ:
Նա գիտեր որ ծարավ եմ: Մի կուժ
գինի դրեց: Ես ուզեցի ապուրն ու-
տել... բայց եփած չէր, ուզում էի
գինի խմել, գինին քացախ էր: Հի-
շեցի, որ գագի վարձը չեմ վճարել
և մայրս ամբողջ օրը սառել է:
Պարոնայք, նա հազում էր, նա
լուռ էր, բայց աչքերից երևում էր,

որ հանդիմանում է ինձ: «Ասա,
մայրիկ, սիրում ես ինձ: Ինչո՞ւ
վերնաշապիկս հարդուկված չէ,
ինչո՞ւ տաբատս կեղտոտ է: Ո՞ր է
հայրս, որտե՞ղ ես նրան մոռացել,
ինչո՞ւ էր նա փախչում, ո՞վ էր մե-
ղավորը: Դու նրան ի՞նչ ես արել:
Ինչո՞ւ ես այդպես նայում, բավա-
կան է, էլ նյարդեր ունեմ, էլ չեմ
դիմանում: (Լալիս է, հետո շփում
է ձակատը:): Ո՞ր հասա:

III տղամարդ - Ներիր, չգիտեինք,
որ մորդ այդքան սիրում ես:

I տղամարդ - Նա չներեց, որ գագի
վարձը չեմ մուծել:

III տղամարդ - Իսկ իմ մայրը տարի-
քով էր: Նրան տարեկից էլ ոչ ոք
չկար: Չէր զգում, չէր ծանաչում,
չէր տեսնում: Միայն շնչում էր:
Երբ գնում էինք տեսության, կար-
ծում էր՝ իր փոքրիկ շնիկն եմ:
«Քրիս, մոտ արի: Այ դու բկլիկ,
ինչո՞ւ ես սառնարանի դուռը բա-
ցում: Մի կեղտոտիտ տան մեջ,
ժամանակն է, որ սովորես էթի-
կայի կանոնները»: Նրան զցեցի
ծերանոց: Չէի կարող տեսնել, թե
ինչպես է քայքայվում: (Լալիս է:)
Ներիր, որ չեմ այցելում, ներիր,
որ չկարողացա լավ որդի լինել...
Ե՛ս ուր հասա:

I տղամարդ - Երևում է, շատ ես սի-
րում մորդ:

II տղամարդ - Թույլ տվեք ես էլ
պատմեմ:

III տղամարդ - Գիտե՞ք, մենք պար-
տավոր ենք սիրել մեր մորը:

I տղամարդ - Նրանք մեր սիրո կա-
րիքն ունեն:

II տղամարդ - Պարոնայք, խնդրում եմ... Նա գեղեցիկ կին էր, իսկ հայրս տաքսու վարորդ էր, բերանից միշտ օղու հոտ էր գալիս, ամեն օր իրար ծեծում էին: Յոթ տարեկան էի, երբ մայրս հեռացավ տնից: Ես նրան ասում էի. «Մայրիկ, մի գնա, ես քեզ սիրում եմ, ես հայրիկին չեմ սիրում, ես առանց քեզ կմեռնեմ»: Գնաց առանց հետ նայելու: Հետագայում շատ մայրիկներ ունեցա, բայց սիրեցի միմիայն նրան: Հիմա էլ եմ նրան սիրում, եթե իմանայի՝ որտեղ է, կգնայի մոտը: *(Դադար:)* Ես կգնայի մոտը, ատրճանակս կհանեի, տեղն ու տեղը կգնդակահարեի: *(Դադար:)*

Երաժշտություն: Նրանք քայլում են:

III տղամարդ - Այնպես ենք քայլում, կարծես բանտարկյալներ լինենք:

II տղամարդ - Ժիշտ է՝ մեկ, երկու, երեք, չորս:

I տղամարդ - Դա ընդունված տարբերակ է:

III տղամարդ - Գրողը տանի, ես ազատության կողմնակից եմ, առաջարկում եմ քայլել՝ ով ինչպես կարող է:

I տղամարդ - Կարծում ես, այդպես ավելի լավ կլինի:

III տղամարդ - Առանց փորձելու ինչ իմանանք:

II տղամարդ - Մենք կարող ենք այնպես քայլել, որ երաժշտությունը կորցնի ռիթմը:

III տղամարդ - Հենց ասեմ երեք՝ սկսում ենք: Երեք:

Քայլում են, ինչպես ուզում են, երաժշտությունը կորցնում է ռիթմը: Լավում են ոստիկանական սուլոցներ և տագնապի ազդանշան: Շան հաչոց: Վախեցած սկսում են վազել:

I տղամարդ - Օգնեցեք, շունչս կտրվում է, մեռնում եմ:

III տղամարդ - Մի կանգնիր, մի ստիպիր, որ քեզ տրորեմ:

II տղամարդ - Վազեք, վազեք, նրանք մեզ կբռնեն: Նրանք մեզ կտանեն բանտախուց, կտտանքի կենթարկեն:

I տղամարդ - Օգնեցեք, գազի հոտ եմ առնում:

III տղամարդ - Վազեք, մենք չպիտի հանձնվենք:

II տղամարդ - Ես չեմ ուզում բանտախուց ընկնել:

Երաժշտությունը լռում է: Հոգնած ընկնում են աթոռների:

I տղամարդ - Զո բութ համառության պատճառով մեր վրա գազ բաց թողեցին, իսկ շները, քիչ մնաց, կծեին ոտքս:

III տղամարդ - Մի փոքր սեղմեցին՝ քեզ կորցրիր: Հետագայում ինչ պիտի անես:

I տղամարդ - Ես հրաժարվում եմ ձեզ ճանաչել: Ձեր ներկայությունն անտանելի է:

II տղամարդ - Մենք ընդամենը ուզեցինք այլ կերպ քայլել:

III տղամարդ - Ամեն մարդ իրավունք ունի քայլել իր ուզածով: Հակառակ դեպքում կնմանվենք

բանտարկյալի: Մի՞թե բանտում ենք:

I տղամարդ - Ինձ ոչինչ չի հետաքրքրում: Հենց սկզբից ասացի, որ հարգում եմ օրենքը:

III տղամարդ - Երանք ուզում են մեզ հոգեպես ջարդել:

I տղամարդ - Երանց պահանջը մեկն է. լսվում է երաժշտությունը՝ կանգնում ես ու համաչափ քայլում: Լռում է՝ վեր ես ընկնում աթոռիդ: Ամենապարզ ու տարրական առաջադրանքն է, որից, չգիտեմ ինչու, խորշում եք: Եկեք միասին գոռանք. «Մենք զղջում ենք»: Մեկ, երկու, երեք՝ «Մենք զղջում ենք, մեր արարքն անթույլատրելի էր»: Ինչո՞ւ ինձ չձայնակցեցիք, ախր, նրանք կսպանեն:

III տղամարդ - Եթե քեզ սպանեն, ես մորուք կպահեմ:

I տղամարդ - Բայց ինչո՞ւ ես, ինչո՞ւ ես...

II տղամարդ - 40 օր չենք սափրվի:

I տղամարդ - Ես հրաժարվում եմ նրանց հետ նույն օդը շնչել:

III տղամարդ - Ոչ մի տեղ չես կարող փախչել: Կաթսան եռում է:

Դադար:

I տղամարդ - Ոչ մի կաթսա էլ չկա:

III տղամարդ - Ավելի լավ է՝ լռես: Թող ի մի բերեմ մտքերս:

I տղամարդ - Այս ի՞նչ անիծյալ օր էր: Առավոտյան դուրս եկա և այդպես էլ չհասա... Ասա՝ քեզ ո՞վ էր ասում՝ գլխիցդ մեծ գործեր բռնես: Կնստեիր տանը, հեռուստացույց կդիտեիր, բա՛: Շտապե-

լու տեղ էլ չունեի: Ով ինչ ուզում է, թող անի: Իմ հենչ պետքը չէ: Ես սրա...

Դադար:

III տղամարդ - Տես, է, ոնց է քնել: Պարոն, վեր կաց, մի մոռացիր՝ որտեղ ես գտնվում:

II տղամարդ - Ի՞նչ երագ էր: Տեսա մեր քաղաքը: Հիշո՞ւմ եք, գարնանը...

III տղամարդ - Փտախտով հիվանդ քաղաքը վերջին շնչում էր:

II տղամարդ - Յասամանի հոտը լցվել էր քաղաքը: Մարդիկ իրար նվերներ էին տալիս, ծաղիկներ:

III տղամարդ - Նման էր կոկորդը կտրած հավի: Թփրտում էր արյան մեջ:

II տղամարդ - Իսկ ի՞նչ գեղեցիկ աղջիկներ էին փողոցում քայլում:

III տղամարդ - Ագռավները կռռում էին, անգղները՝ պտտվում:

II տղամարդ - Բավական է, քո երագը զգվելի է:

III տղամարդ - Ես քնած չեի:

II տղամարդ - Ուրեմն, թող ապրեմ իմ երագով:

III տղամարդ - Երագդ դիր գրպանդ: Կխաղաս պարապ ժամանակ, իսկ մեր գլուխը մի տար:

II տղամարդ - Դու գիտես՝ ով ես:

III տղամարդ - Իսկ դու...

Դադար:

I տղամարդ - Քաղցած եմ: Ի՞նչ կարծիքի եք, մեզ կերակրելո՞ւ են:

II տղամարդ - Երանք չեն ասել, որ կերակրելու են:

I տղամարդ - Այսքան տանջվելուց

հետո պետք է վերականգնենք մեր ուժերը:

II տղամարդ - Ավելի լավ է՝ երազենք:

I տղամարդ - Երազելով փոր չես կշտացնի:

Սկուտեղը ձեռքին ներս է մտնում ԱՂՋԻԿԸ, ափսեները շարում է սեղանին:

II տղամարդ - Ներեցեք, դուք այստեղ եք ապրում: Նրանք ինչ են մտածում մեր մասին: Արդյոք ժամանակը չէ՞ ավելի մոտիկից ծանոթանալու համար: Դուք զեղեցիկ եք: Ես կանանց նկատմամբ անտարբեր չեի: *(Աղջիկը դուրս է գնում:)* Նա չուզեց ինձ հետ երկու բառ փոխանակել:

I տղամարդ - Որովհետև կանանց հետ վարվել չգիտես: *(Նայում է ապուրին:)* Ինչ անտանելի հոտ ունի:

II տղամարդ - *(հոտ է քաշում):* Ուտել կլինի, բանտում սրանից վատն էին տալիս:

III տղամարդ - Բանտ ես նստել:

II տղամարդ - Ջահել ժամանակ ուղեղումս քամիներ էին պտտվում:

I տղամարդ - Չգիտեմ՝ դուք ինչպես, բայց ես հրաժարվում եմ ուտել:

III տղամարդ - Ապուրը մեզ համար են եփել: Մենք պարտավոր ենք մարսել այն:

I տղամարդ - Ես սոված կմնամ այնքան ժամանակ, մինչև հասկանան, որ մարդկանց հետ գործ ունեն, ոչ թե խոզերի:

III տղամարդ - Բո պատճառով կա-

րող են մեզ էլ պատժել:

I տղամարդ - Դա ինձ չի հետաքրքրում: Հասկանում եք, ես չեմ կարող, ստամոքսի խոց ունեմ:

III տղամարդ - Ասում եմ՝ կեր:

I տղամարդ - Ո՛չ:

III տղամարդ - Կստիպենք:

I տղամարդ - Դուք իրավունք չունեք: Ես ստամոքսի խոց ունեմ:

III տղամարդ - Օգնիր, բերանը բացեմ:

II տղամարդ - Ասա՛ ան, թե չէ ատամներդ կջարդեմ:

II տղամարդը բռնում է I տղամարդու գլուխը, III տղամարդը գոլալով ապուրը լցնում է բերանը:

I տղամարդ - Չեմ ասի: *(II տղամարդը բացում է I տղամարդու բերանը:)*

II տղամարդ - Լցրու: *(III տղամարդը լցնում է:)* Իսկ հիմա կուլ տուր:

I տղամարդը կուլ է տալիս ապուրը: Նույնը կրկնվում է 3 անգամ:

I տղամարդ - Ձեր արածը բռնություն է:

III տղամարդ - Մենք բախտակից ենք, ամեն մի քայլդ պիտի ստանա հարևաններիդ համաձայնությունը:

I տղամարդ - Կորեք գրողի ծոցը: Ես ձեզ ատում եմ: Ֆոն, ինչ զգվելի էր: *(Ներս է մտնում Աղջիկը, հավաքում է ափսեները:)* Ներեցեք, ուզում եմ իմանալ՝ հաջորդ անգամ նրբ եք կերակրելու: *(Աղջի-*

կը նայում է նրան:) Հիմա առավրտ է, թե՛ երեկո: Մեզ ընթրիք տվեցիք, թե՛ նախաճաշ: Օրիորդ, խնդրում եմ, իմ բողոքը ներկայացրեք ձեր ղեկավարությանը: (Աղջիկը գնում է:) Սովաճ մնացի:

III տղամարդ - Հաջորդ անգամ ինչ տալիս են՝ կեր, հասկացա՛ր:

Երաժշտություն: Ուտքի եմ կանգնում, քայլում եմ ռիթմով:

Երկրորդ պատկեր

Նրանք նստած են:

III տղամարդ - Բավական է հուսահատ լռեք:

II տղամարդ - Մեզ խանգարում ես խրվել մեր հուշերի մեջ:

III տղամարդ - Անցյալը գոյություն չունի, ավելի լավ է մտածենք մեր հետագա անելիքների մասին: Այսպես սուսուփուս մեռնել չեմ ուզում:

I տղամարդ - Մենք պիտի մեռնենք:

II տղամարդ - Ես է ասում: (Դադար:)

III տղամարդ - Ժամեր շարունակ ամեն ինչից խոսեցինք, ծխեցինք, կերանք հոտած վոդիկը, պարեցինք ու լռեցինք: Այդ լռությունը նստած է իմ ուսերին: Ես դժվարությամբ եմ շնչում, նույնիսկ ծխելը թողեցի: Տեղը գալիս աքլորանում ենք, բայց վախենում ենք խոսել հիմնական նյութից: Մենք գիտենք՝ ինչի համար ենք այստեղ... (Դադար:)

I տղամարդ - Այդ հարցը քննարկման առարկա չէ, ես դեմ եմ: Ես չեմ ուզում լսել ձեզ... իմ ինչ գործն է, թե դուք ինչու եք այստեղ: Ամեն անգամ պատմե-

լիս մի սուտ եք հնարում, չեմ կասկածում, որովհետև ինքս էլ քանի տարի սուտ եմ մոգոնել, որ ամեն հարցնողի ողբալով պատմեմ: Բայց գտնում եմ, որ դա անազնվություն է: Ես չեմ ուզում ստորանալ ձեր առջև, ի վերջո, պարտավոր չեմ արդարանալ: Ապրում ենք, էլի...

III տղամարդ - Այդպես ոչ մի տեղ չենք հասնի:

I տղամարդ - Ես գոհ եմ իմ վիճակից:

III տղամարդ - Բռնությունը մեզ համար սովորական է դարձել:

I տղամարդ - Իսկ կա՞ մի տեղ, ուր բռնություն չլինի: Ես համակերպվել եմ ձակատագրին: Ուրեմն՝ այսպես պիտի լինի:

II տղամարդ - Համակերպվեմ այս կյանքին: Ավելի լավ է ինքնասպան լինեմ: Ատորձանակը կդնեմ քունքիս ու կկրակեմ:

III տղամարդ - Ես առաջարկում եմ դուրս գալ ընդդեմ բոլորի:

I տղամարդ - Ես չեմ ուզում քավության նոխազ դառնալ:

II տղամարդ - Նոխազ ի՞նչ է նշանակում:

I տղամարդ - Մատաղացու ոչխար: Մորթում են, տերտերն աղոթում է, հետո ուտում են:

II տղամարդ - Մենք մատաղացու ոչխար ենք:

III տղամարդ - Այն խաղը, որը տանում են այնտեղ, անբարոյական է, իսկ արդարացնելու համար արյուն է հարկավոր:

I տղամարդ - Իմ արյունն առաջին կարգի է:

II տղամարդ - Իմը՝ երկրորդ:

III տղամարդ - Միայն չասե՛ք՝ ազնրվականի արյուն ունե՛ք:

I տղամարդ - Ի՞նչ իմանանք:

Դադար:

II տղամարդ - Ես կարոտել եմ անաղարտ լույսի:

III տղամարդ - Վախով ու նվաստացումով լույսի չես հասնի:

Դադար:

I տղամարդ - Զգուշացե՛ք, մարդ է գալիս: (Լարված սպասում են:)
Ոտնաձայն լսեցի:

Լսվում է ոստիկանական շչակի ձայնը: Վախեցած ոտքի են կանգնում, հետ մայելով՝ վազում: Ներս է մտնում Աղջիկը, ակնդետ նայում են նրան: Աղջիկն առըրճանակներ է դնում սեղանին ու դուրս է գնում: Շչակի ձայնը աստիճանաբար խլանում է: Զգի-

տեն՝ նստե՞մ, թե՞ վազեմ: Կանգնում են:

I տղամարդ - Տեր Աստված, ահա թե ուր հասանք: (Լստում են:)

III տղամարդ - Ահա թե մեզնից ինչ են սպասում:

II տղամարդ - Սա չլսված բան է: (Դադար:)

I տղամարդ - Ինչքան էլ ստիպեն, ձեր վրա չեմ կրակի:

II տղամարդ - Բայց քո մտքով անցավ, չէ՞:

I տղամարդ - Բնական է, չէ՞ որ ատրճանակ է: (Բացում է թմբուկը:)
Ընդամենը մեկ գնդակ է, գուցե նրանք առաջարկում են, որ ինքնասպան լինենք: (Դադար:)
Մենք ուզում ենք ինքնասպան լինել: Իմ կարծիքով, նրանք չարաչար սխալվում են: Անձամբ ես հույս ունեմ մինչև խոր ծերություն ապրել:

II տղամարդ - Ես մտածում եմ, որ այս պարագայում սխալմունք կա: Կյանքում մարդ չեմ սպանել... ճիշտ է, գառ եմ մորթել, բայց շատ զգվանքով: Այնպես ստացվեց, որ այդ պահին ուրիշ մորթող չկար, կանայք էին ու մի երիտասարդ աղջիկ, մոտավորապես այս Աղջկա տարիքին: Նրանք ինձ ստիպեցին ձեռքերս թաթախել գառան արյան մեջ: Չեմ կարծում, որ գառ մորթելու համար ինձ սադիստ կհամարեք: Աշխարհում շատ գառներ կան, որ մորթվում են և ուտվում: Եթե այդպես մտածենք, ապա ամբողջ մարդկությունն է...

III տղամարդ - Ինչ:

II տղամարդ - Չգիտեմ՝ ինչպես բացատրել:

III տղամարդ - Նրանք մեզ լավ են ծանաչում: Դրա համար էլ ատորձանակներ են ուղարկել: Կարող էին շոկոլադի սալիկներ ուղարկել, բայց ատորձանակ են ուղարկել:

I տղամարդ - Անձամբ ես պատիվ չեմ ունեցել ծանոթ լինել նրան, և հետո, ինչո՞ւ են ուղարկել: Մենք այնքան գիտակից մարդ ենք, որ...

III տղամարդ - Նրանք գիտեն, որ ծանծրույթից մեռնում ենք: Ոչ մի առաջընթաց, դոփում ենք տեղում ու իրար հայիոյում, իսկ ինչո՞ւ չկրակենք, մի քիչ չզվարձանանք:

II տղամարդ - Մենք ենք զվարձանալի, թե՛ մեզ հետևողներին ենք զվարձացնելու: *(Դադար:)*

III տղամարդ - Մենք կարող ենք ռուսական ռուլետկա խաղալ: Թմբուկը պտտում ես ու դնում քունքիդ: Ողջ մնացողը կտիրանա մյուս աթոռներին:

I տղամարդ - Ես կգնամ ու իմ աթոռը մեծ հաճույքով կգիջեմ քեզ:

III տղամարդ - Եթե կարող ես՝ գնա: Ո՞ւմ ես սպասում: Գիտես, որ չես կարող... Եվ այսպես, վերցնում ենք ատորձանակները: *(Վերցնում են:)* Պտտեք թմբուկները: *(Պտտում են:)* Ավելի արագ, առանց կանգնելու: Միմյանց աչքերի մեջ չնայեք:

I տղամարդ - Ես չեմ ուզում մեռնել:

III տղամարդ - Ավելի արագ: Այս խաղը վախկոտների չի սիրում:

Տղամարդ եղեք:

II տղամարդ - Մենք կարող ենք չկրակել:

I տղամարդ - Ես կրակել չգիտեմ:

III տղամարդ - Բավական է ստեք, փողը մոտեցնում ենք քունքներիս: *(Մոտեցնում են:)* Կհաշվեմ մինչև երեքը, ու կկրակենք:

I տղամարդ - Մենք ուրիշ ծանապարհ չունենք:

III տղամարդ - Մեկ...

II տղամարդ - Իսկ եթե բախտներս չբերի՞:

III տղամարդ - Երկու...

I տղամարդ - Անիծյալ լինեք:

III տղամարդ - Երեք: Կրակ: *(Նրանք կրակում են ու տապալվում:)*

I տղամարդ - Ես ողջ եմ: Եթե խոսում եմ, ուրեմն ողջ եմ: Օ՛, բարեկամներ, դուք էլ ողջ եք: *(Կանգնում է, վերցնում է ատորձանակը:)*

II տղամարդ - Այ թե փորձություն էր: Մարմինս փշաքաղվեց: *(Վերցնում է ատորձանակը:)*

III տղամարդ - Հակառակ մեր կամքի՝ պետք է խաղանք մինչև վերջ:

I տղամարդ - Ես չեմ ուզում խաղալ:

III տղամարդ - Բա ինչո՞ւ ես վերցրել ատորձանակը: Ծպրտիր...

I տղամարդ - Որ ինձ պաշտպանեմ: Ես կարող եմ ինձ պաշտպանել: *(Ատորձանակը պահում է նրանց վրա:)*

III տղամարդ - Ուրեմն, դու մեզնից ես վախենում՝ ամենամոտիկ ընկերներից: Այսքան ծանապարհանցանք, դիմացանք ամեն փորձության... Կամ կմիանաս մեզ...

II տղամարդ - Կամ էլ քեզ չենք ների:

I տղամարդ - Ընկերներ, պարոններ, տանը մեզ սպասող կա: Հայրենիքին անհիմաստ զոհեր հարկավոր չեն: Նույնիսկ մարդկությունն է դեմ սպանությանը: Աստվածաշնչում գրված է «Մի սպանիր»:

III տղամարդ - Ձեռքներիդ բարձրացրեք: (*Բարձրացնում են:*) Թմբուկները պտտեք: Արագ, ավելի արագ... իսկ հիմա նշան բռնեք մեկդ մյուսի քունքին: (*Կատարում են:*) Հաշվում եմ մինչև երեքը: Մեկ, երկու, երեք... կրակ: (*Կրակում են ու տապալվում:*)

I տղամարդ - Հի-հի-հի, ես խելագարվում եմ, եթե այսպես շարունակվի, ինձ գժանոց կտանեք: (*Գոռում է:*) Էլ չեմ դիմանում, շան քաճ, անբարոյականի ծնունդ:

II տղամարդ - Թրջել ես տակդ:

III տղամարդ - Երեքս էլ նույն վիճակում ենք:

I տղամարդ - (*գոռում է:*) Ինչ են ուզում, ինչո՞ւ են մեզ տանջամահ անում:

III տղամարդ - Չվարձալի է, չէ: (*Սկսում են ծիծաղել:*)

Ներս է մտնում Աղջիկը:

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Ես բավական ուշ հասա: Հասա այն պահին, երբ նրանք ընկած էին գետնին, իրենց իսկ արձակած գնդակից: Նրանցից արյուն էր հոսում, ես փակում եմ նրանց աչքերը, լուրթ աչքերը, ո-

րոնք ոչինչ չեն տեսնում: (*Փակում է նրանց աչքերը:*) Իսկ հիմա քնեք, քնեք խաղաղ ու հավերժ:

III տղամարդ - Մենք ողջ ենք, մենք ապրում ենք:

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Դուք ընկած եք ձեր իսկ ստեղծած ճահճի մեջ ու խոզի նման խոնչում եք:

II տղամարդ - Ձայնդ... դու էիր պակաս, որ մեզ ապրել սովորեցնես:

I տղամարդ - Չգուշացեք, այդ աղջիկը նրանցից է...

III տղամարդ - Թեև իմ ուզած կանանցից չես, բայց կստիպեմ ինձ հարգել:

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Ծարան-շարան, ոչխարները գնում են սար՝ որոճալու: Գայլերը նրանց են սպասում: Գայլերը նրանց կոկորդն են կրծում:

II տղամարդ - Ձայնդ կտրելո՞ւ ես...

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Ահա հոշոտված ոչխարը, նրանից արյուն է հոսում: (*Երևում է հոշոտված ոչխարը:*) Գորշ գայլերը լիզում են նրա արյունը:

I տղամարդ - Տեր Աստված, սա ինչ է: (*Երեքը սարսափած նայում են ոչխարին:*)

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Ոչխարից արյուն է հոսում, մինչև արյան լժակ առաջանա:

I տղամարդ - Կյանքումս այսպիսի գարշելի տեսարան չէի տեսել:

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Լիզեք արյունը, գայլեր:

III տղամարդ - Մենք գայլ չենք, մարդ ենք:

Ա.Ղ.ՋԻԿ - Լիզեք արյունը, գայլեր: Սա է ձեր ընթրիքը: Հրամայում եմ:

- I տղամարդ** - Աղջիկը հոգեկան հիվանդ է, միթե ես նման եմ գայլի: Իմ բերանում ժանիք տեսնում եք:
- II տղամարդ** - Բո ատամները մեծ են:
- I տղամարդ** - Եթե գայլի ժանիքներ տեսած լինեիք՝ չէիք շփոթի:
- III տղամարդ** - Նրանք ուզում են, որ մենք գայլ դառնանք:
- I տղամարդ** - Այդքան ցածրանամ... բացառվում է:
- II տղամարդ** - Մենք արյուն չենք լիզի:
- I տղամարդ** - Արյան տեսքն իսկ զզվելի է:
- ԱՂՋԻԿ** - Լիզեք արյունը, գայլեր:

Երեքն սկսում են լիզել արյունը:

- ԱՂՋԻԿ** - Նրանք լիզեցին արյունը, նրանք կորցրին իրենց դեմքը, նրանք գայլ դարձան:
- III տղամարդ** - Բավական է:

Աղջիկը դուրս է գնում:

- I տղամարդ** - Այս ինչ արեցինք, կորցրինք մեր մարդկային դեմքը:
- II տղամարդ** - Մեր դեմքն արյունոտ է:
- III տղամարդ** - Նրանք մեզ ստիպեցին գազան դառնալ: Դա աններելի է:

Երաժշտություն: I տղամարդը և II տղամարդը սկսում են պտտվել աթոռների շուրջը, III տղամարդը նստում է աթոռին:

- I տղամարդ** - Դու չես քայլում:
- III տղամարդ** - Ոչ ոք մեզ չի ասել, որ երաժշտության ժամանակ պիտի քայլենք:
- II տղամարդ** - Նկատի ունես, որ կարող ենք նստել:
- I տղամարդ** - Իսկ եթե...
- III տղամարդ** - Ինչ... եթե վախենում եք՝ քայլեք, ես հրաժարվում եմ:
- I տղամարդ** - Դեռ ժամանակը չէ:
- II տղամարդ** - Ես էլ եմ նստում: (Նստում է:) Դու մեզ հետ չես:
- I տղամարդ** - Լավ, որտեղ դուք, այնտեղ էլ՝ ես:

Նստում են, երաժշտությունը մի քանի վայրկյան անց լռում է:

- III տղամարդ** - Տեսնում եք, այնքան էլ դժվար չէ մեր պայմանները թելադրել: Այս պահից ես կռվելու եմ իմ արժանապատվության համար:
- II տղամարդ** - Մենք չգիտենք՝ ինչ դժվարություններ ենք ունենալու:
- I տղամարդ** - Այստեղ տաք է, գազին փող չենք տալիս, ուտելիքի վրա փող չենք ծախսում, տանիք ունենք և, վերջապես, մեր աթոռները ում ենք թողնելու:

Մթություն:

II ՄԱՍ

I պատկեր

**Չյուն է գալիս, հեռվից լսվում է երաժշտությունը:
Նրանք իրար գրկած քայլում են:**

I տղամարդ - Անտանելի ցուրտ է, շուտ եմ հարբուխ ընկնում, իսկ եթե հիվանդացա, էլ տեղիցս չեմ շարժվի:

II տղամարդ - Գոնե կրկնակոշիկ ունենայինք, ոտքերս սառեց:

III տղամարդ - Զիչ մնաց, լույսը երևում է, կհասնենք լույսին, իսկ այդտեղից ուր ուզենանք՝ կգնանք: *(Դադար:)*

I տղամարդ - Այդ լույսը նման չէ արևի, սառն է:

II տղամարդ - Նման է լուսնին:

I տղամարդ - Լուսինը այդքան գորշ չէ:

III տղամարդ - Այդ լույսը հենց այնպես չէր երևա, նախատեսված է միայն մեզ համար:

I տղամարդ - Իսկ ինչո՞ւ այսքան խավար ու հեռու...

III տղամարդ - Մառախուղ է, զգույշ, իրար չկորցնենք:

Քայլում են:

I տղամարդ - Տափաշշում օղի կամ:

III տղամարդ - Պահում եմ նեղ օրվա համար:

I տղամարդ - Սրանից նեղ օր չկա, տուր, մի կում անեմ:

III տղամարդ - Մի կումից ավելի չխմես:

I տղամարդը խմում է:

II տղամարդ - Մենք կարող ենք սառչել ու մեռնել, այդ հեռանկարը ինձ սարսափեցնում է:

I տղամարդ - Կգան օրեր, որ մենք երանի կտանք մեր աթոռներին: Լսում եք, մեր երաժշտությունն է:

II տղամարդ - Մենք քայլում էինք ու նստում, քայլում էինք ու նստում:

I տղամարդ - Երջանիկ էինք:

III տղամարդ - Գնացինք: Առանց հետ նայելու: Մեր ապագան լույսն է, մեր նպատակը նրան հասնելն է: Հենց հասանք...

I տղամարդ - Դրախտի դռները բացվելու են ու մանանա է թափվելու: Մենք ուտելու ենք փորներս պայթելու չափ: Ես մեռնում եմ, ես մեռնում եմ սովից: 7 կինս ու 30 երեխաներս կորբանան:

II տղամարդ - Առաջարկում եմ վերադառնալ: Նրանք մեզ կներեն:

I տղամարդ - Ես սիրում եմ իմ երեխաներին, ամեն օր նրանց համար քաղցրավենիք էի գնում, սիրում եմ նաև իմ ձեռքով խմորեղեն թխել, այնքան մեծ տորթ էի թխում, որ մեկ ամիս ուտում էինք՝ չէր վերջանում:

III տղամարդ - Դրա համար ես փոր գցել:

I տղամարդ - Իմ փորը ազնվական յուղով է ճարպակալել:

II տղամարդ - Առաջարկում եմ քվեարկել:

III տղամարդ - Բավական է, դուք ոչ տուն ունեք, ոչ ընտանիք: Ես տեսել եմ լույսը, առանց մտածելու հետևեք ինձ:

I տղամարդ - Մթնեց, չեմ տեսնում ձեզ: *(Դադար:)*

Ձեռքերը պարզած առաջ են քայլում:

I տղամարդ - Իմ կանայք ինձ սիրում էին: Ես ինչ գործ ունեմ ձեզ հետ: Զաղաքական հայացքներ էլ չունեմ: Զեզ մոտ շեղվածություն կա:

II տղամարդ - Ես ապրում էի մեկուսի վայրում, գառներն էի տանում սար արածելու, իսկ երեկոյան վերադառնում էի տուն:

I տղամարդ - Գայլեր կային:

II տղամարդ - Մի անգամ գայլը մտավ հոտ, 12 գառ խեղդեց, հրացանիս փողն ուղղեցի վրան, իսկ նա մարդու նման սկսեց ծիծաղել: Հասկացա, որ նրան հնարավոր չէ սպանել:

III տղամարդ - Դուք ինձ զայրացնում եք, բավական է դոփեք տեղում, մտածեք՝ ինչպես հասնենք լույսին:

I տղամարդ - Տուրտ է, մատներս սառել են, ոտքերս առաջ չեն գնում:

II տղամարդ - Քունս տանում է, ուզում եմ երազ տեսնել:

II տղամարդ - Ամեն մեկդ մտել էք

ձեր պատյանը, չեք ուզում դուրս գալ: Լույսն էլ կարծես չի երևում:

I տղամարդ - Ասում էիր, որ տեսնում ես լույսը, մենք էլ հիմարի պես հավատացինք քեզ:

III տղամարդ - Ես կբարձրանամ բլրի գագաթը և կտեսնեմ լույսը, իսկ դուք...

II տղամարդ - Իսկ դու մեր մասին մի մտածիր:

I տղամարդ - Ես քաղցած եմ, ես ծարավ եմ, ոտքերս առաջ չեն գնում:

III տղամարդ - Մենք պետք է մագլցենք բլուրը:

II տղամարդ - Մառախուղը խտանում է, իրար կկորցնենք:

Ձեռքերը առաջ պարզած քայլում են:

I տղամարդ - Անի, որտե՞ղ եք: Կոշիկիս կապիչներն արձակվել են: Պարոնայք, ինձ չկորցնեք: *(Կռանում է, որ կապիչները կապի: II տղամարդը դիպչում է նրան, նրանք ընկնում են:)* Օգնեցեք:

II տղամարդ - Մի գոռա, ես եմ:

I տղամարդ - Մտածեցի՝ վրաս հրեշ ընկավ: Ձեռքերս սառել են: Օգնիր կապեմ:

II տղամարդ - *(կապում է):* Մեր ընկերոջը տեսնում ես:

I տղամարդ - Անունն էլ չգիտենք, հիմա ինչպե՞ս գոռամ: Հեյ, եղբայր, մենք այստեղ ենք:

III տղամարդ - Հանգստացեք, ձեր կողքին եմ:

I տղամարդ - Լույսը տեսնում ես: Ինչ գույն է, դեղին, կարմիր, կապույտ... ինչպես մեր փողկապները:

III տղամարդ - Բլուրը խանգարում է, որ տեսնեմ:

I տղամարդ - Դու պատասխանատվություն վերցրիր, մենք քեզ հավատացինք, իսկ հիմա ինչ-որ մի բլուր խանգարում է:

III տղամարդ - Մենք պիտի բարձրանանք բլրի գագաթը:

II տղամարդ - Իսկ եթե չերևամ...

III տղամարդ - Կիջնենք ու նորից կբարձրանանք:

I տղամարդ - Իսկ եթե լույս չկամ... դու մեզ խաբեցիր:

III տղամարդ - Լույս կա: Մենք պիտի փնտրենք ու գտնենք:

II տղամարդ - Գտնելուց հետո ի՞նչ ենք անելու:

III տղամարդ - Լույսով ծանապարհը կերևա:

II տղամարդ - Ծանապարհը ո՞ր է տանելու:

III տղամարդ - Մենք կգնանք, որ որ ուզում ենք:

I տղամարդ - Բայց չէ՞ որ եկանք հենց այդտեղից:

Դադար:

I տղամարդ - Փոքր ժամանակ ուր ուզում՝ գնում էի, երբ մեծացա, սկսեցի գնալ այն ծանապարհով, որով կարող էի: Հետո ծանապարհը կորցրի: Մտածում եմ, որ անիմաստ է ծանապարհ փնտրելը: Այս բլուրը քարքարոտ է ու անանցանելի, կարող ենք ոտքերներս ջարդել:

III տղամարդ - Լույսի տակ կերևա

իսկական ծանապարհը: Ոտքի կանգնեք, գնում ենք:

Դադար:

I տղամարդ - Զեզ չեմ հավատում, ավելի լավ է՝ ծանապարհի կեսից վերադառնամ:

III տղամարդ - Վերադարձիր, իսկ մենք կշարունակենք:

I տղամարդը փորձում է ոտքի կանգնել, չի կարողանում:

I տղամարդ - Ոտքերս չեմ զգում, ոտքերս սառել են, չեմ կարող քայլել: Օգնեցե՞ք, մեռնում եմ:

II տղամարդ - Փորձիր վեր կենալ, քեզ կօգնենք:

I տղամարդ - Չեմ կարող, ցավն անտանելի է:

II տղամարդ - (*III տղամարդուն*): Վերցնենք մեր ուսերին:

III տղամարդ - Ծանապարհը երկար է, չենք դիմանա: Մենք էլ կզոհվենք:

I տղամարդ - Ինձ թողնում եք բախտի քմահաճույքի՞ն:

III տղամարդ - Խոստանում եմ, հենց լույսը գտնենք՝ կգանք: Դու սողամեր հետևից, որ չսառչես:

II տղամարդ - Մի վախեցիր, կգամ, չեմ մոռանա բախտակից ընկերոջս:

I տղամարդ - Լույսը շամ է հեռու:

III տղամարդ - Բլրի հետևն է: Չպառկես, սողա, անընդհատ սողա:

III և II տղամարդիկ գնում են, մնում է I տղամարդը:

I տղամարդ - Կարոտել եմ իմ աթոռին, պտտվում էի, հետո՝ նստում, պտտվում էի, նստում... Ծատ հե-

տաքրքիր կյանքով էի ապրում, ամենակարևորը՝ ապահով էի: Անիծյալ լինես, ինձ կործանեցիր:

Սկսում է սողալ:

Երկրորդ պատկեր

III և II տղամարդիկ ձեռքերը պարզած, խաղիսափելով քայլում են, I-ը հետին պլանում սողում է:

II տղամարդ - Տեսնո՞ւմ ես լույսը:

III տղամարդ - Չէ:

II տղամարդ - Կարծում ես՝ կտեսնե՞նք լույսը:

III տղամարդ - Պարտավոր ենք տեսնել:

II տղամարդ - Դեռ շատ պիտի բարձրանանք:

III տղամարդ - Բուք ու խավար է, չեմ տեսնում:

II տղամարդ - Սա վերջ ունի՞:

III տղամարդ - Տեսողությունս վատացել է:

II տղամարդ - Տեսողությունդ ցրտից է վատացել:

III տղամարդ - Երբ տեսողությունս լավ էր, հոգս չունեի, կյանքին նայում էի գունավոր ապակիներով: Ամենագեղեցիկ գույնը կարմիրն էր: Սիրում էի կարմիր դրոշ բռնել:

II տղամարդ - Հանգստանանք:

III տղամարդ - Մեր ընկերն սպասում է:

I տղամարդ - (*հեռվից*): Օգնեցե՛ք:

II տղամարդ - Երևում է, նեղն է ընկել:

I տղամարդ - Օգնեցե՛ք:

III տղամարդ - Ապուշ... գայլերը նրան կհոշոտեն:

II տղամարդ - Մենակությունից վախենում է:

III տղամարդ - (*գոռում է*): Համակերպվիր վիճակիդ: (*II տղամարդուն.*) Դեռ մտածում է, որ կարող է քայլել:

II տղամարդ - Գլուխս պտտվում է, հոգնել եմ:

III տղամարդ - Հանգստացիր, բայց չնստես, կցրտահարվես:

II տղամարդ - Չեմ կարող կանգնել: (*Լստում է:*)

III տղամարդ - Կմեռնես:

II տղամարդ - Ինձ կթողնես մենամկայս ամայի վայրում:

III տղամարդ - Ես պիտի գտնեմ այդ լույսը, հակառակ դեպքում կորած ենք:

Դադար:

II տղամարդ - Կնոջդ մասին պատմությունը ինձ շատ հուզեց:

III տղամարդ - Բո պատմությունն էլ էր ողբերգական:

II տղամարդ - Իսկ քո տարօրինակ ծնունդը ցնցեց հոգուս խորքը:

III տղամարդ - Ես էլ քո ծնունդով էի զարմացել:

II տղամարդ - Ես գիտեմ իմ ով լինելը, նույնիսկ տատիս անունը գիտեմ:

III տղամարդ - Բո կարծիքով, ես պապիս մասին չգիտեմ:

II տղամարդ - Իմ պապը հայտնի մարդ էր, անուն ազգանուն ուներ:

III տղամարդ - Իմ պապը կարմիր ձիով քաղաք է գնացել ու ոտքով վերադարձել է: Ձին խաղատանն է տարվել:

II տղամարդ - Ցավալի է, որ չկարողացանք լիարժեք կյանքով ապրել:

III տղամարդ - Հերիք է հանգստանանք, գնացինք:

II տղամարդ - Չէ, հոգնել եմ, ուզում եմ քնել, մտքերս սառել են, չեմ կարող քեզ օգնել:

III տղամարդ - Ինձ մենակ մի թող:

II տղամարդ - Ես կպառկեմ, իսկ դու գնա, օգնության կանչիր:

III տղամարդ - Մենք լավ ընկերներ ենք, հենց լույսը գտնեմ՝ կգամ քո հետևից:

II տղամարդ - Ոչ մի լույս էլ չկա: Դու

չես գա: Գնա, չեմ ուզում քեզ տեսնել:

III տղամարդ - Չքնես, սողա իմ հետևից:

II տղամարդ - Լավ: Իմ մասին մի մտածիր, ես կսողամ:

III տղամարդ - Արի համբուրվենք եղբայրաբար: (*Համբուրվում են:*)

II տղամարդ - Խնդրում եմ, շուտ գտիր լույսը:

III տղամարդը վազքով հեռանում է:

I տղամարդ - (*սողալով*): Ինձ մոռացան: (*Գոռում է:*) Օգնեցեք, ես ողջ եմ, ես վախենում եմ:

II տղամարդ - Նա չի վերադառնա, խոսքի տերը չի լինի: Խավարից սիրտս կծկվում է: Օգնեցեք, ես չեմ ուզում մեռնել:

Վազելով մտնում է III տղամարդը, նայում է երկինք, փնտրում է լույսն ու նորից անհետանում:

I տղամարդ - Ես կդիմեմ միջազգային կազմակերպություններին, նրանք պարտավոր են ինձ օգնել: Ես կողմ եմ միջազգային համերաշխությանը: (*Սողում է:*)

II տղամարդ - Նախանձում էի նրան, այնքան սուր միտք ուներ, զգում էր, որ ատում եմ իրեն: (*Դադար: Սողում է:*) Նա գիտեր, դրա համար էլ ինձ թողեց այստեղ: Տրտից մատներս կապտել

են, պիտի սողամ, հակառակ դեպքում գլուխս էլ կկորցնեմ:

Վագելով ներս է մտնում III տղամարդը:

III տղամարդ - Վերջապես: (Ընկնում է ցած:) Վերջապես հասա գագաթին: (Նայում է շուրջը:) Մութ է, ոչինչ չի երևում: (Լսվում են I և II տղամարդկանց կանչերը:) Նրանք ինձ են սպասում: Տեր Աստված, օգնիր ինձ, նրանց միակ հույսն եմ: (Դադար: Նայում է երկինք, հետո՝ ներքև:) Անիծյալ անդունդ, ոնց է քաշում իրեն: (Մի քայլ ետ է սողում:) Միթե իմ տեսած լույսը խաբկանք էր:

Հեռվից ճիչ է լսվում: Երևում է հին լուսարձակ, ետևում փշալարեր են՝ գառան մորթին վրան:

III տղամարդ - Ահա և լույսը: (Մտտենում է, հետո վախեցած ընկըրկում է:) Եղբայրներ, սա լույս չէ, ընդամենը լուսարձակ է, մենք սխալ ճանապարհ ենք ընտրել: Մենք կմեռնենք դանդաղ սողալով, անիծելով ամեն օրը: Ես չեմ կարող ձեզ օգնել:

Հեծեծալով ընկնում է ցած: Երևում է Աղջիկը: Նա մոտենում, պարանի օղակն անցկացնում է նրանց պարանոցը: Պարանի մյուս ծայրը փաթաթում է ձեռքին

ու քաշում է: Չանգում է բջջային հեռախոսով:

Ա.ՂԶԻԿ - Այո, բռնեցի փախստականներին... թավալ են գալիս իրենց ստեղծած կյանքի մեջ:

I տղամարդ - Ես չեմ ուզում սողալ, ես ուզում եմ երկու ոտքով քայլել: (Սողում է:) Ես սողուն չեմ, ես մարդ եմ, ուզում եմ մարդավարի ապրել: Այն ապուրը, որ ինձ հրամցրին՝ խոզն էլ կհրաժարվեր:

Ա.ՂԶԻԿ - (քաշում է I տղամարդու պարանը): Դու դատապարտված ես: Բո կատարած հանցանքը մեծ է, քավիր մեղքդ, խոզ:

I տղամարդ - Խնդրում եմ, խղճացեք մեղավորիս, ես չեի ուզում փախչել: Նրանք ստիպեցին: Ես կարոտել եմ իմ աթոռին, պատրաստ եմ անվեհապահորեն ենթարկվել ձեր բոլոր հրամաններին: Պատրաստ եմ հրաժարվել լույսից: Ազատությունը հիմարություն է, աշխարհն այնքան է փոքրացել՝ դարձել է մի բռան չափ: Ես պատրաստ եմ ցանկացած ստորության, ուզում եք՝ զրպարտչական նամակներ գրեմ: Կարմիր փողկապավորը բռնության կողմնակից է, իսկ կապույտ փողկապավորը շատ համարձակ քաղաքական հայացքներ ունի, նա ասում է, որ նախագահի աջ-

քերի վերևում հոնքեր կան, իսկ ատամները... Ես վախենում եմ արտահայտվել:

Աղջիկը կապում է նրա ոտքերն ու ձեռքերը, միացնում պարանոցին:

I տղամարդ - Խնդրում եմ, այդպես մի կապեք, ես ոչխար չեմ, ես պատրաստ եմ ուրանալ կրոնս, հայրենիքս, կնոջս ու երեխաներիս: 7 կին և 30 երեխա՝ դատարկ բռռեր են: Կյանքում կին չեմ տեսել: Դուք շարունակում եք պարանը ձգել... վիզս շատ բարակ է և ցավի նկատմամբ զգայուն: Ես գիտեմ՝ ով է ինձ դատապարտել: Ես պատրաստ եմ կրել պատիժը:

Դատար: Աղջիկը մոտենում է II տղամարդուն ու սկսում նրան կապել:

II տղամարդ - Տիկին, ես չգիտեմ՝ ով

է ինձ դատապարտել: Նա մարդու որդի է, թե՛ անասնական ցեղի է պատկանում: Համենայնդեպս, նրան չեմ ներում: Եթե սպանելու ես՝ միանգամից սպանիր: Ես հոգնել եմ սպասելուց...

Աղջիկը մոտենում է III տղամարդուն:

III տղամարդ - Ձեր մեղադրանքները կեղծ են ու շինծու: Ես չեմ ընդունում: Ես ազատ մարդ եմ, մարդ, ով արժանապատվություն ունի: Ես խոզ չեմ: Ես ձեզ ներում եմ... Ես ունեմ վերջին ցանկության իրավունք: Թույլ տուր տափաշիշս դատարկեմ: *(Աղջիկը տալիս է տափաշիշը: Նա խմում է մինչև վերջ:)* Լավ է, սիրտս հովացավ: Դուք ասում եք՝ դատապարտված եմ: Հա, ես դատապարտված եմ...

Լույսը հանգչում է: Մթություն:

Լույսը վառվում է: Երեք տղամարդ մտած են սեղանի շուրջը: Երաժշտություն: Նրանք ոտքի են կանգնում ու քայլում բանտարկյալների պես:

Ջանիբեկ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

500 տարի առաջ
Հակոբ Մեղապարտը արդյոք
գիտակցում էր այն վիթխարի
նշանակությունը, որ ունենալու
էր իր ձեռնարկած գրատպութ-
յունը հայ ժողովրդի գոյապահպանության և մշակույթի
զարգացման գործում:

Այս և բազում հարակից հարցերի եւ ձգտել
պատասխանել «ՈՒՐԲԱԹԱԳՐՔՈՒՄ»:

Մարդաբանները հանգուցյալի մի ոսկորով անգամ կարո-
ղանում են վերականգնել նրա տիրոջ ֆիզիկական և մտա-
վոր կերպարը: Ես էլ, կառչելով Հակոբ Մեղապարտի
մասին մեզ հասած կցկտուր տեղեկություններից, իր իսկ՝
**«Վասն աշխատող տոմարիս Ջուղայեցի Մահուեսի
Հակոբ վաճառականս...»** տողից, փորձել եմ ստեղծել մի
վառ կերպար՝ մարդ, քաղաքացի, հայրենասեր այր:
Որքանով է այն հաջողվել՝ կասի ընթերցողը:

ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐՔ

Պատմագեղարվեստական դրամա 2 գործողությամբ,
8 տեսարանով

Գործող անձինք

ՀԱԿՈՔ - հարուստ վաճառական, ով հետո դիտարկում էր իր զուտ հարստության շնորհիվ հասնելու
Մեղադատված Հայոց գրաստության սկզբնավորողը, մոտ 40 տարեկան

ՄԱՐԿՈ ԾԻԱՆԻ - իսպաղացի գործարար, վեցստիկոն բացել է
«Հայոց տուն» իջևանատունը

ԶՈՎԱՆՆԻ ԲԵԼԼԻՆԻ - նկարիչ, Բարձր վերածննդի հիմնադիրը
վեցստիկոն, 82 տարեկան

ՏԻՑԻԱՆ ՎԵՉԵԼԼԻՆ - Բելլինիի աշակերտը, 36 տարեկան

ԱՐԻՎՆՆԱ - իսպաղացի հնագետ-դասախոս

ԶՈՐԱՆ ԱԼԲԵՐՏՈ - վեցստիկոնի տղազույց-նախնադիրը

ՏՈՏՈ, ՎՈԼՈՆՏԵ, ՍՈՐԳԻ - վեցստիկոնի վաճառականներ

ԵՐԵՄԻԱ - Հակոբի ֆարավանադար

ԳԼԱԿ - ֆարավանի ուղեցույց ուղևորներ

ԳԱՅԼ ԱՐԲԱԿ - ֆարավանի դահլիճային ղեկավարը

Մղասավորներ, սղասուիներ, ուղևորներ, նվագողներ, երգողներ, դերասաններ:

Գործողությունները տեղի են ունենում 1512 թվականին, Իսպաղացի
վեցստիկոն ֆաբրիկայում:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

Տեսարան առաջին

Բեմը ներկայացնում է իտալական վերածննդի ոճով կառուցված «Հայոց տուն» իջևանատան բակը: Իջևանատան անվանումը հայատառ է: Բակի մի անկյունում գտնվող սյունին ամրացված է վագրաբան: Վարագույրը բացվելուց առաջ լսվում են քարավանի զանգերի դողալներ, ուղտերի բռնակ, ուղտապանների ձայներ՝ «Ողջո՛ւյն, վեցստիկոն», «Ողջո՛ւյն, «Հայոց տուն»: «Դարպասներդ բաց, «Հայոց տուն»»:

Իջևանատանից դուրս է գալիս Մարկո Ծիանին՝ իջևանատան սպասավորների հետ, ովքեր արագ բացում են դարպասները: Ներս է մտնում Հակոբը՝ ջուղայեցի վաճառականի տարագով: Նրան հետևում են երկու սպասավոր:

ՀԱԿՈՒՐ - Սինյոր Մարկո, բարեկամս...

ՄԱՐԿՈ - Սինյոր Հակոբ: Բարով տեսանք: *(Գրկախառնվում են, ողջագուրվում:)* Մենք ձեզ մեկ շաբաթ առաջ կսպասեինք:

ՀԱԿՈՒՐ - Ես ևս կջանայի մեկ շաբաթ առաջ իջևանել քո հյուրընկալ հարկի տակ, բայց ջենովացիք խանգարեցին:

ՄԱՐԿՈ - Ջենովացիք: Ազնիվ վաճառականիդ ո՞վ համարձակվեց...

ՀԱԿՈՒՐ - *(ընդհատելով):* Սիրելի Մարկո Ծիանի, ինձ սխալ հասկացար: Ավելի ձիշտ՝ ես սխալ արտահայտվեցի: Ջենովացիք, պարզապես, քարավանս բեռնաթափեցին: Կարծես առաջին անգամ էին արևելյան ապրանքներ տեսնում: Հազիվ մի քանի ուղտաբեռ փրկեցի՝ վենետիկցի իմ հարգարժան վաճառականների համար:

ՄԱՐԿՈ - Բրավո, բարեկամս: Այդ ապիկար ջենովացիներին պետք է երես տալ:

ՀԱԿՈՒՐ - Հաջորդ այցիս այնքան ապրանք բերեմ, որ ջենովացոց ոսկիները չհերիքեն:

ՄԱՐԿՈ - Այդպես պիտի հագեցնես նրանց ծարավը: *(Սպասավորներին.)* Ուղտերը բեռնաթափեք, ապրանքը պահեստավորեք: Իսկ դու, փոքրավոր, վազիր շուկա և վաճառակններին ավետիր Արեվելքի մեծ խոջայի գալուստը:

Սպասավորները գնում են հանձնարարությունը կատարելու: Գալիս է սպասուհին, ձեռքին՝ ջրի սափոր ու սրբիչ:

ՄԱՐԿՈ - Իսկ հիմա, բարեկամս, ազատվիր ծանապարհի փոշուց, մինչև բաղնիքը կտաքացվի:

Սպասուհին ջուրը լցնում է լվացարանի մեջ: Հակոբը լվացվում է, սրբվում:

ՀԱԿՈՒՐ - Ուխա՛յ, ինչ երկնային պարզ է ջուրը, սինյորա: Իզուր չեն ասել՝ կենարար, կենսատու: Անգամ ոսկու հետ չեմ փոխի: Ինչ թարմություն է հաղորդում, ինչ ավյուն: *(Սրբիչը տալիս է սպասուհուն:)*

ՄՊԱՍՈՒՎՅԱ - Ձեզ հավերժ թարմություն եմ մաղթում, սինյոր: *(Նազանքով ժպտում է:)*

ՀԱԿՈՒՐ - Ծնորհակալություն, անուշիկս:

ՄԱՐԿՈ - Ապրանքը գնահատել գիտես, Հակոբ: Ճշմարիտ ես: Ջուրն է կյանքի աղբյուրը: Բայց այժմ հարկ է, որ վայելես վենետիկյան խորտիկները, որոնք զրգոն պիտի ջրի պահանջը:

ՀԱԿՈՒՐ - Սիրով, բարեկամս:

Հակորը, Մարկոն, սպասավորները գնում են: Բեմում միայն սպասուհին է:

ՍՊԱՍՈՒՆԻ - (մեկուսի): Իսկ հիմա լուր ուղարկեմ Արիաննային, որ Հակորը ժամանել է: (Գնում է:)

Հնչում է դարպասի կոչնակը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - (ներսից): Եկա, եկա... (Բացում դարպասի դուռը:)

Բակ են մտնում Տոտոն, Վոլոնտեն, Սորդին, երկու սպասավոր:

ՏՈՏՈ - (սպասավորին): Դռները գոցել՝ ձաշի եք նստել, հա՛:

ՎՈԼՈՆՏԵ - Մարկոն այդպես էլ չսովորեց պատվական վաճառականներին ձաշի հրավիրել:

ՍՈՐԴԻ - Երբ Հակորն այստեղ է, նա ամենքիս մոռանում է:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Ներս համեցեք, սինյորներ, ես հիմա կգեկուցեմ:

ՏՈՏՈ - Սպասիր: Ներս չենք գալու: Սպասուհիներին կանչիր, թող ամառային տաղավարում սեղան բացեն: (Իրենց սպասավորներին.) Եղած-չեղածը ներս բերեք:

Սպասավորները գնում, ներս են բերում արկղերով զինի, մեծ շամփուրին հագցված խորոված խոճկոր, ձկնեղեն և այլ ուտելիքներ: Սպասուհիներն արդեն բակում են, օգնում են տաղավարում սեղան բացել: Գալիս է Մարկո Ծիանին:

ՄԱՐԿՈ ԾԻԱՆԻ - (կեղծ բարկացած): Այս ինչ խառնակություն է,

սինյորներ, ինչ գրոհ է «Հայոց տան» վրա: Ճանապարհից եկած մարդ կա, չեք թողնում՝ փոքր-ինչ հանգստանա:

ՏՈՏՈ - Ծիանի, եղբայր, մոռանում ես՝ վաճառականը վաճառականին կփնտրե, ոչ թե՛ հանգիստ:

ՎՈԼՈՆՏԵ - Եվ, հանգստից առաջ, Ծիանի, ուտել կուզե:

ՍՈՐԴԻ - Իսկ նրա ձաշակը մենք գիտենք:

ՄԱՐԿՈ - Ուրեմն ես՝ «Հայոց տան» տերս, Հակորի ձաշակը չգիտեմ:

ՏՈՏՈ - Գիտես, բա ո՞նց... Նայիր այստեղ: (Ցույց է տալիս բացված սեղանը:) Ա՛յ, սա է Հակորի ձաշակը, ոչ թե քո իտալական սպագետին:

Գալիս է Հակորը:

ՀԱԿՈՐ - Այդպես էլ գիտեի, բարեկամներս, որ միայն դուք կարող եք այսպիսի աղմուկ բարձրացնել: (Ողջագուրվում է վաճառականների հետ:) Տոտո, սիրելիս... Օ՛, Վոլոնտե, խոճկորը դո՞ն ես խորովել: Գինին էլ, հաստատ, Սորդիի մառանից է:

ՍՈՐԴԻ - Զե՛ք ենք անելու, Հակոր, հայավարի:

ՏՈՏՈ - Բայց մինչև սեղանը կարգի բերեն, եղբայր Հակոր, ասատեսներ՝ ջենովացիներից ինչ ես կարողացել փրկել, հասցնել մեզ:

ՀԱԿՈՐ - Որտեղի՞ց իմացաք:

ՏՈՏՈ - Լրաբեր աղավնին հայտնեց:

ՀԱԿՈՐ - Ապահով եղեք, սինյորներ:

Ինչ որ ձեզ պետք է՝ բերել եմ. պարսկական մետաքս, դամասկոսյան դիպակներ, գոհարեղեն, համեմունք, մոմ...

ՏՈՏՈ - Հայկական համեմունք:

ՀԱԿՈՒՔ - Իհարկե, հայկական: Բո սիրած ռեհան ու սամիթ, համեմ ու մաղադանոս: Ես թեյախոտեր՝ քարաուրց և դաղձ...

ՍՈՐԴԻ - Սեղանը պատրաստ է, համեցեք:

Մոտենում են սեղանին, տեղա-

վորվում: Մատովակը զինի է լցնում գավաթները:

Բաժակների զնգոց, բարենաղթանքի խոսքեր... Ներս են գալիս երաժիշտներ, պարուհիներ և պարող տղաներ, երգիչ-երգչուհիներ: Աշխույժ երգ ու պար, երբեմն նրանց են միանում զինովցած վաճառականները:

ՄԱՐԿՈ - (երաժիշտներին): Իսկ հիմա՝ հայկական պարեղանակ:

Տոտոն, Վարդանեն և Սորդին Հակոբին հրավիրում են պարի:

Տեսարան երկրորդ

Աղբիատիկ ծովի ափ: Երեկո է: Արիաննան հայացքը հառել է հեռուն, սպասում է ինչ-որ մեկին:

ԱՐԻԱՆՆԱ - (մեկուսի): Չէ, Հակոբ, դու ինձ չես սիրում: Հակառակ դեպքում վաղուց այստեղ կլինեիր: Չէ՞ որ քեզ լուր եմ ուղարկել, որ այս ժամին այստեղ կսպասեմ:

ՀԱԿՈՒՔ - (հեռվից): Արիաննա՛, Արիաննա՛...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Այստեղ եմ, Հակոբ... այստեղ եմ...

ՀԱԿՈՒՔ - (ներս է վազում, գրկախառնվում են): Արիաննա, սիրելիս...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Հակոբ: Ինչ անհոգի ես, երկու տարի է՝ աչքս ջուր կտրեց: Բոլոր եկվորներին հարց ու փորձ էի անում, ոչ ոք քեզնից լուր չտներ:

ՀԱԿՈՒՔ - Դժվար է վաճառականի գործը, Արիաննա, միշտ ծանապարհին...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Մնա՛ միշտ ինձ մոտ, Հակոբ, հրաժարվիր թափառական կյանքից:

ՀԱԿՈՒՔ - Չեմ կարող, հոգյակս...

ԱՐԻԱՆՆԱ - (խոռովկան): Չես կարող, որովհետև ինձ չես սիրում...

ՀԱԿՈՒՔ - Ինչ ես ասում, խենթ: Սիրում եմ քեզ... Բայց չեմ կարող մշտապես լքել իմ ծննդավայրը: Զուղան մեծ քաղաք չէ, Արիաննա, բայց սիրելի է ինձ, իմն է, ես հոգով կապված եմ նրա հողին ու ջրին: (Եերջնջանքով): Հոյակնայ է Երասխ գետը, Արիաննա: Հին Կտակարանում կոչվել է Գի-

հոն, որը երբայերեն նշանակում է «Հարձակմամբ հոսող»: Հին աշխարհի հեղինակներն այն կոչել են Արաքս, որ հունարեն նշանակում է աղմկոտ: Խելառ, աղմկոտ գետ է, առաջ է վազում՝ ավերին զարկվելով: Իմացիր նաև, իմ Արիաննա, Գիհոնը դրախտի չորս գետերից մեկն է: «Եվ գետն Երասխ՝ կամուրջներ չհանդուրժող»։ քո հայրենակցի՝ հռոմեացի մեծ բանաստեղծ Վերգիլիոսի խոսքերն են՝ գրված ավելի քան մեկուկես հազարամյակ առաջ: Բայց ջուղայեցիք կարողացել են «թամբել» խելառ «երիվարին»՝ Երասխ գետը. հոյակա՛մպ է հնգաթռիչք կամուրջը՝ վեհանիստ, հզոր, գետի երկու ավերը՝ սիրահար սրտերը իրար կապող կամուրջը... (Դադար:) Արիաննա, մանկությանս օրերին, ընկերներիս հետ ինչքան եմ նստել գետափի ժայռերին՝ հմայված նայել ներքևում սրընթաց հոսող ջրերին ու ցած նետվել՝ արևից շիկացած մարմինիս տապը մարել գետի սառը ջրերում... (Խոհերով տարված՝ լռում է:)

ԱՐԻԱՆՆԱ - Պատմիր, էլի պատմիր, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ - (սթափվելով): Պատմե՛մ: Ո՞ր մեկը պատմեմ: Ծածկած շուկա՛ն՝ արևելյան վառ գույներով ու բույրերով լեցուն: Այնտեղի ժխորն անգամ ախորժալուր է ունկերիս: Հապա Սուրբ Սարգիս, Սուրբ Աստվածածին, Սուրբ Գ-

ևրոզ և Սուրբ Հովհաննես եկեղեցիների մանրանկարներն ու ձեռագիր մատյանները... Իսկ Ջուղայի խաչքարադա՛շտը: Դա՛ է առաջին հրաշալիքն աշխարհի: Դու պատկերացնո՞ւմ ես, Արիաննա, այդ խաչքարադաշտը գերեզմանատուն է: Ջուղան ընդամենը քսան հազար բնակիչ ունի, իսկ այնտեղ տաս հազար խաչքար ու մի այդքան էլ տապանաքար կա: Իմ նախնիներն են այդտեղ թաղված՝ սկսած 9-րդ դարից: Ինչպե՛ս կարող եմ լքել նրանց:

ԱՐԻԱՆՆԱ - (տխուր): Ես էլ չէի կարող, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ - Այդ խաչքարերը չեն կրկնում միմյանց: Եզակի են: Զարագործ վարպետներից յուրաքանչյուրը իր ձեռագիրն ունի, իր ոճը:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Տար ինձ Ջուղա, Հակոբ: Ես սիրեցի քո քաղաքը: Ես հնագետ-պատմաբան եմ, կուսումնասիրեմ Ջուղայի խաչքարադաշտը և կգրեմ նրա պատմությունը:

ՀԱԿՈԲ - Իսկ գիտե՛ս, որ աշխարհում ոչ մի այլ ազգ խաչքար չունի: Խաչքարը հայկական երևույթ է ու հայի մենաշնորհը:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Տո՛ւր ինձ այդ հնարավորությունը, Հակոբ, տա՛ր ինձ Հայաստան, Ջուղա, որ կարողանամ ճանաչել ու պանծացնել այդ եզակի երևույթը:

ՀԱԿՈԲ - Չեմ կարող, Արիաննա, հայ քրիստոնյան չի կարող երկու

կին ունենալ: Բազմակնությունը մեզ մոտ արգելված է: Իսկ հարսնացուիս՝ Մարիամին, չեմ կարող լքել:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Բայց կարող ես դավաճանել:

ՀԱԿՈՒՔ - Գեղացկությունը սիրելը միթե դավաճանություն է:

Ինչ անեմ, կամ ինչ լինամ, յու՛ր տենում աղոր, նայ սիրեմ, Թէ գյաւիտենից պատճառն եմ ուտել, ես երթամ, ասեմ.

*Չաղէկն այլ ի գիրկս առնեմ, զաստուծոյ երթամ, ցըցընեմ.
- Չաղէկըն դու՛ ստեղծեցիր, ինձ յէ՛ր մեղք դընես, թէ սիրեմ:*

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ինչ գեղեցիկ ու ձշմարիտ է ասված՝
Գեղեցիկը դու՛ ստեղծեցիր,

*Աստված,
Ինչո՞ւ ես ինձ մեղադրում,
որ սիրում եմ:*

Ո՞վ է գրել:

ՀԱԿՈՒՔ - Իմ հայրենակիցը՝ Նահապետ Քուչակը՝ երիտասարդ, բայց արդեն հայտնի աշուղ-երգիչ, նա ապրում է Խառակոնիս գյուղում, Վանի նահանգում:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Նա էլ, երևի, քեզ նման երկու քարի արանքում է:

ՀԱԿՈՒՔ - Երկու սիրո՞, խենթուկս, երկու սիրո՞:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Գնանք սիրո ետևից: Գնանք, ծովի ալիքներում վայելենք մեր սերը:

Վազում եմ դեպի ծով:

Տեսարան երրորդ

Բեյլինի արվեստանոցը: Ամեն կողմ՝ նկարներ, նկարակալի մոտ նստած է **Բեյլինին**, կողքին՝ **Տիցիանը**:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Աստված բարեհաճ չգտնվեց իմ նկատմամբ, Տիցիանո, ինձ՝ ծերուկիս, որ շուտով ութսուներկուսս կբոլորեմ, թողեց, Ջորջոնեին տարավ, իմ հանձարեղ աշակերտին:

ՏԻՑԻԱՆ - Եվ իմ լավագույն ընկերոջը, Բեյլինի:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Երկու տարի է անցել նրա մահից, բայց չեմ կարողանում հաշտվել այդ մտքի հետ: Ինձ շատ էր օգնում: Եվ այսօր, երբ

ձեռքս տկար է արդեն, նրա կարիքն առավել եմ զգում:

ՏԻՑԻԱՆ - Քեզ, վարպետ, էլի օգնականներ կլինեն: Իսկ ես կորցրի մի ընկերոջ, որին ոչ ոք չի կարող փոխարինել:

Ներս է մտնում Հակոբը:

ՀԱԿՈՒՔ - Ողջույն, սինյորներ: (*Հանում է գլխարկը, խոնարհվում:*) Եկա, որ հարգանքիս հավաստիքը հաղորդեմ իմ լավ բարեկամներին:

ԲԵԼԼԻՆԻ, ՏԻՑԻԱՆ - Ողջոյն, Հակոբ:

Տիցիանը կանգնում է, ողջագուրվում: Հակոբը մոտենում է նստած Բելլինին՝ ողջագուրվում:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Ե՛րբ ես եկել, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ - Երեկ, սինյոր Բելլինի: Ու անմիջապես աճապարեցի իմ ողջոյնը բերել Իտալիո մեծ նկարչիդ, մեծագոյն ուսուցչապետիդ: Ուրախ եմ, որ ձեզ ողջ-առողջ եմ տեսնում:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Ծնորհակալ եմ, Հակոբ, իսկ մենք այստեղ...

ՀԱԿՈԲ - ...փորձում եք վերլուծել-մեկնաբանել աշխարհի առեղծվածը:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Եթե կարողանայինք: Անհնարին բան ես ասում, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ - Վարպետ, դու Վերածննդի հիմնադիրը եղար Վենետիկում ու քո արվեստանոցում բազում նկարիչների կյանքի ուղեգիր տվեցիր, մի՞թե աշխարհի առեղծվածը չբացահայտեցիր քո գեղանկարներում: Այստեղ, այս արվեստանոցում քո գոյի անմահության սկիզբը դրեցիր:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Չափազանցնում ես արածս, եղբայր: Ես միայն շարունակել եմ իմ նախորդների գործը: Ես ռահվիրա չեմ, որ անմահանամ:

ՀԱԿՈԲ - *(մեկուսի, երազկոտ):* Ռահվիրա: Իսկ ի՞նչ եմ անում ես: Կանցնեմ-կգնամ անհետք, անհիշատակ:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Մտահոգ ես, Հակոբ:

ՀԱԿՈԲ - *(սթափվելով):* Մտահոգ եմ, Բելլինի... *(խուսանալով է, գրոյցը տանում այլ ուղղությամբ:)* Այս անգամ էլ չկարողացա կատարել ձեր պատվերը:

ՏԻՑԻԱՆ - Խոսքը կտուրն ես գցում, Հակոբ: Պարզ երևում է՝ այլ հարց է քեզ մտահոգում:

ՀԱԿՈԲ - Իրոք, բարեկամներս, շատ տեղերում եղա՝ Էրզրումի նահանգում, Ուրմիո լճափին, անգամ Էջմիածին գնացի, որտեղ որդան կարմիրի միջատներ կան, բայց ոչ մի տեղ այլևս կարմին չեն պատրաստում: 8-րդ դարից ի վեր կորսվել է, մոռացության է մատնվել դրա պատրաստման եղանակը: Էջմիածնի Մայր տաճարի վարդապետներն ու ծաղկոգրիչները շատ հմուտ վարպետներ են, բազմիցս փորձել են կարմին պատրաստել, բայց ապարդյուն. ներկը չի ունեցել այն պայծառությունը, լույսի, ժամանակի և բնական այլ գործոնների նկատմամբ այն կայունությունը, որով օժտված է եղել սկզբնապես:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Հին հռոմեական և հունական աղբյուրներն էլ են դավկայում. որդան կարմիրը համարվել է ամենագեղեցիկ ու դիմացկուն ներկը աշխարհում: Ծատ տիրակալների՝ արքաների և իշխանների զգեստներն են ներկվել դրանով: Այն ծառայել է նաև որպես արքայական և կա-

թողիկոսական կնիքների ներկ: Դրա համար էլ ստացել է «Արքայական ծիրանի» անունը:

ՏԻՑԻԱՆ - Կարմիր որդանը առատորեն օգտագործվել է նաև մանրանկարչության և որմնանկարչության մեջ և դրա համար էլ, ինչպես վկայում է I դարի հռոմեացի բնագետ Պլինիոս Ավագը, Հայաստանից համաշխարհային շուկա արտահանվող գլխավոր ապրանքներից մեկն է եղել:

ՀԱԿՈՒՐ - Եթե տեսնեք Անիի ավերակները... 500 տարի առաջ ստեղծված որմնանկարները՝ կատարված որդան կարմիրով, մինչև այժմ պահպանում են իրենց փայլն ու ամրությունը, թեև անընդմեջ ենթարկվել են բնության ավերիչ ազդեցությանը՝ արև, անձրև, շոգ ու սառնամանիք...

ՏԻՑԻԱՆ - Հրաշք է, իրոք:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Հուսանք, որ հայ վարպետները օրից մի օր կվերագտնեն կարմիրի պատրաստման կորսված գաղտնիքն ու մեզ անակնկալ կմատուցեն:

ՀԱԿՈՒՐ - Բայց մինչ այդ ուրիշ անակնկալ է ձեզ սպասում, սինյորներ. ձեզ ընծա են բերել՝ դամասկոսյան դիպակ, որից պատրաստված զգեստները ձեզ կառանձնացնեն հասարակության մեջ:

ԲԵԼԼԻՆԻ, ՏԻՑԻԱՆ - Ծնորհակալ ենք, Հակոբ:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Մենք էլ քեզ համար անակնկալ ունենք. յուրաքանչյու-

րիցս մեկ նկար, որ միշտ ունենաս քո տանը՝ Ջուդայում:

ՀԱԿՈՒՐ - Մեծ պատիվ է, սինյորներ:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Հակոբ, դու ոչ միայն վաճառական, այլև մտավորական ես, որ գիր-գրականություն, արվեստ կսիրես, ինչն էլ քո հայրենիքում չես հովանավորում, չես նպաստում դրանց զարգացմանը:

ՀԱԿՈՒՐ - Է՛, սինյորներ, իմ հայրենիքը այսօր կոխան է դարձել հարավից ու արևելքից ներխուժող այլազան երուզակների ոտքերի տակ, մանավանդ վերջին հինգ դարում օսմանյան սուլթանների ու պարսկական շահերի՝ միմյանց դեմ ծառացող ուժերը իրար են բախվում Հայաստանի համար և Հայաստանի հողի վրա՝ երկիրս մատնելով տնտեսական և մշակութային քայքայման: Այսօր մեծ է նաև ազգիս ֆիզիկական բնաջնջման վտանգը, և Հայոց եկեղեցին ջանքեր է գործադրում կանխելու այն. համախմբում է ժողովրդին, դիմում քրիստոնեական բարեկամ երկրների օգնությանը: Սին հույսեր. առ այսօր ոչ մի օգնություն: Եվ չկա մի նոր Տիգրան Մեծ, որ այդ ելուզակներին, գավթիչներին ցույց տա փախուստի ճամփան, կամ մի բռու հող լցնի դիակների աչքերին, որ նրանց ծակաչք ազահությունը հագուրդ ստանա:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Ամեն ազգի Տիգրան Մեծ է պետք, որ ազգը ոչ միայն գո-

յատևի, այլև բարգավաճի:

ՏԻՑԻԱՆ - Տիգրան Մեծը շատ է օգնել նաև մեր նախնիներին՝ Հռոմի կառավարիչներին՝ պաշտպանելու Հռոմը թշնամիներից:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Այո, դարեր շարունակ հայերը եղել են մեր ամենահավատարիմ բարեկամները: Հիշո՞ւմ եք, սկսած 6-8-րդ դարերից Իտալիո փոխարքայի պաշտոնը բազմիցս վստահվել է հայազգի զորահրամանատարներին: Նրանց նստավայր Ռավեննա քաղաքի կայազորի զբաղեցրած շրջանն անգամ կոչվել է «Արմենիա»: Մեր պատմության էջերում պահպանվել են հայազգի փոխարքաներ Նարսես Պատրիկի և Իսահակ Հայկազնի անունները, ովքեր շատ բան են արել Իտալիո արքայական տների զորացման համար: Իսկ Սիցիլիայի կառավարիչների թվում հիշատակվում են Հովհաննես Արշակունու որդի Արտաբանը, Մծեծ իշխանը և կեսար տիտղոսի արժանացած Ա-

լեքս-Մուշեղ Մամիկոնյանը:

ՏԻՑԻԱՆ - Իսկ մենք, իտալացիներս, այսօր ինչ ենք անում, որ օգնենք տկարության, վտանգի մեջ հայտնված մեր հայ բարեկամներին:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Ճշմարիտ է: Մենք պետք է աջակցենք, որ Հակոբը գոնե այստեղ՝ Վենետիկում, մի գործ ձեռնարկի՝ ի նպաստ ազգի:

ՀԱԿՈՐ - Ծնորհակալ եմ, սինյորներ, մտահոգության համար: Ես ևս ինչքան ժամանակ է՝ մտածում եմ այդ մասին: Խորհելու բան է:

ԲԵԼԼԻՆԻ - Մտածիր, որոշիր: Հարկ լինի՝ կօգնենք:

ՀԱԿՈՐ - Կխորհեմ: *(Նայելով գրպանի ժամացույցին:)* Իսկ այժմ թույլ տվեք հեռանալ: Կարևոր հանդիպում ունեմ վաճառականների հետ:

ԲԵԼԼԻՆԻ, ՏԻՑԻԱՆ - Իհարկե, ձըշտապահությունը հարգի է:

ՀԱԿՈՐ - Ցտեսություն:

ԲԵԼԼԻՆԻ, ՏԻՑԻԱՆ - Ի տեսություն:

Հակոբը գնում է:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ԵՐԿՐՈՐԳ

Տեսարան առաջին

Գիշեր է: «Հայոց տուն» իջևանատուն: Մոմերով լուսավորված սենյակում անհանգիստ քայլում է Հակոբը:

ՀԱԿՈՒՑ - Երիցս ճշմարիտ են Բելլինին և Տիցիանը: Երկիր կառավարելը, պահպանելը իշխանավորների, բանակի, աշխարհագրոբայինների գործն է: Իսկ մենք՝ ունևոր վաճառականներս, ինչպե՞ս պիտի օգտակար լինենք մեր ժողովրդին: Եթե այսօր մեր հարստությունը չծառայեցնենք հայրենիքի վերաշինությանը, հզորացմանը, վաղը ազգը մեզ կմոռանա, չի հիշի: Միայն մանր-մունր բարեգործությամբ չէ, որ պիտի ազգը ճանաչելի դարձնենք աշխարհին: Մտավորականության հետ մենք՝ մեծահարուստ վաճառականներս էլ պետք է հոգանք ազգային մշակույթի զարգացման մասին, քանզի մշակույթն է, որ պիտի պանծացնի ազգը ժամանակի հովվույթում:

Մի պահ մտորելուց հետո, կարևոր որոշում կայացրած մարդու վճռականությամբ, հնչեցնում է զանգը: Ներս է մտնում սպասավորը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - *(խոնարհվելով)*: Լըսում եմ, սինյոր:

ՀԱԿՈՒՑ - Ծանր է գիշերը ու երկար, մտքերս էլ՝ խառնափնթոր: Չգիտեմ՝ ինչպե՞ս կարձեմ գիշերը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - *(խորամանկ ժպիտով)*: Գուցե կի՛ն է ուզում ձեր սիրտը, սինյոր: Բայց եթե Արիաննան իմանա՛...

ՀԱԿՈՒՑ - Վենետիկի մեջ միայն

կանա՛յք կարող են կարձել գիշերը:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Նաև գինին, սինյոր, հրամայեք, և ես...

ՀԱԿՈՒՑ - Գինին էլ չի կարող օգնել:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Այդ դեպքում ձեզ կառաջարկեմ մի թուրմ, որի մի քանի կաթիլը ձեզ քուն կպարզևի: Թուրմը անձամբ ես եմ պատրաստել:

ՀԱԿՈՒՑ - Առանց այն էլ մարդն այս կարծ կյանքի մեկ երրորդը քնած է անցկացնում: Ես ցանկանում եմ այս գիշերը ցերեկ անել...

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Դա անկարելի է, սինյոր: Դա Աստծո կամքն է: Նա է սահմանել գիշերն ու ցերեկը:

ՀԱԿՈՒՑ - *(ծիծաղելով)*: Իմ լավ բարեկամ: Ես մտադիր չեմ խախտել գիշերվա ու ցերեկվա հերթագայությունը, պարզապես ցանկանում եմ գիշերային անդորրի մեջ լուծել շատ կարևոր մի խնդիր:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Աստված հաջողի:

ՀԱԿՈՒՑ - Աստված հաջողի, բայց ինձ նաև մարդու օգնությունն է պետք:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Եվ ո՞վ է այդ մարդը:

ՀԱԿՈՒՑ - Դու:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Ե՛ս...

ՀԱԿՈՒՑ - Ճանաչո՞ւմ ես Վենետիկի ամենալավ տպագրիչին:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Իհարկե, սինյոր:

ՀԱԿՈՒՑ - Ուրեմն, կանչիր նրան այստեղ:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Գիշերակեսի՛ն:

ՀԱԿՈՒՑ - Հենց հիմա: Նրան լավ

կվարձատրեմ գիշերվա չվայելած քնի համար: Այդպես էլ ասա նրան:

ՍՊԱՍԱՎՈՐ - Ծատ բարի, սինյոր: (Գնում է:)

ՀԱԿՈՐ - (կանգնած է վառվող մոմերի առաջ): Տեր իմ: Զո բարի, ամենակարող ձեռքը ինձ միշտ հովանի է եղել, ու իմ բոլոր ձեռնարկումները հաջողել են: Եվրոպայում ու Արևելքում մեծ վաճառականի համբավ եմ վայելում ու նաև մեծ հարստություն ունեմ՝ արծաթ ու ոսկի: Բայց ինչի՞ն է պետք այդ ամենը. ժառանգ չունեմ, ու իմ մահից հետո ինձ ոչ ոք չի հիշի: Տեր իմ, ուզում եմ նոր գործ ձեռնարկել, այնպիսի գործ... (Մի պահ լռում է:) Չկարծես, Աստված, թե հոգիս վարակվել է փառասիրության ախտով: Ո՛չ: Ցանկությունս է ազգիս համար անել մի գործ, մի սրբազան, աստվածահաճո գործ, որը նրան կպանծացնի և իր արժանի տեղը կապահովի եվրոպական ազգերի մեջ, քաղաքակրթության պատմության մեջ: Չորավիճ եղիր, տեր իմ, իմ նոր ձեռնարկին: (Խաչակնքում է:)

Ներս է մտնում տպագրիչ Ջուան Ալբերտոն՝ սպասավորի ուղեկցությամբ:

ՀԱԿՈՐ - Ծնորհակալ եմ, որ չմերժեցիք:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Գիշերը թող բարի լինի, սինյոր: Ինձ կոչում են Ջուան Ալ-

բերտո, տպագրիչ: Ինչո՞վ եմ արժանացել ձեր ուշադրությանը:

ՀԱԿՈՐ - (սպասավորին դրամ տալով): Դու կարող ես գնալ: (Սպասավորը գնում է:) Իսկ դուք, սինյոր, նստեք, խնդրեմ, մեր զրույցը կարող է գիշերվա պես երկարել:

Տպագրիչը նստում է սեղանի մոտ: Հակոբը խոսում է՝ քայլելով:

ՀԱԿՈՐ - Ձեր մասին լսել եմ: Դուք անվանի տպագիչ եք, Անտոնիո, համբավավոր: Կուզեմ իմանալ՝ ծանոթ եք, արդյոք, հայոց այբուբենին:

ԱԼԲԵՐՏՈ - (փոքր-ինչ նեղացկոտ տոնով): Ես բազմաթիվ ազգերի գրերը գիտեմ, ինչպե՞ս կարող եմ հայոց այբուբենը չիմանալ:

ՀԱԿՈՐ - Անձո՞վ վիրավորել չուզեցի, այլ ճշտել՝ ի՞նչ և ինչպե՞ս գիտեք:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Հայոց գրերը սուրբ են՝ ստեղծված սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի կողմից դեռևս 5-րդ դարում: Ես ստեղծել է հայերենի հնչյունական համակարգը ճշգրտորեն արտահայտող նշանագրերը: «Ես իր սուրբ աջով հայրաբար ծնեց նոր և սքանչելի ծնունդներ՝ հայերեն լեզվի նշանագրեր», - վկայում է նրա աշակերտ Կորյունը «Վարք Մաշտոցի» գրքում:

ՀԱԿՈՐ - Ես հիացած եմ ձեր գիտելիքներով, Ալբերտո: Իրո՞ք հիացած եմ:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Ես պարտավոր եմ իմանալ այդ ամենը: Չէ՞ որ

տպագրիչ եմ: Իսկ, այ, վաճառականությունից բոլորովին բան չեմ հասկանում:

ՀԱԿՈՒՔ - *(ծեռքը թափ տալով)*: Էհ, վաճառականություն...

ԱԼԲԵՐՏՈ - Սինյոր, այդպես արհամարհանքով մի խոսեք վաճառականության մասին: Դա էլ մեծ արվեստ է. պետք է խորությամբ ուսումնասիրել շուկան, ծանապարհները, մարդկանց... Այլապես ո՛չ ապրանքդ տեղ կհասցնես՝ ծանապարհի ավազակների բաժին կանես, ո՛չ էլ տեղ հասցրած ապրանքդ կարողես շահավետ գնով վաճառել ու կսնանկանաս: Իսկ դուք...

ՀԱԿՈՒՔ - Թողեք, խնդրեմ, այդ ծանծրալի գրույցը: Ավելի լավ է՝ պատմեք ինձ հեքիաթը:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Ի՞նչ հեքիաթ, ո՞ր հեքիաթ...

ՀԱԿՈՒՔ - Հայոց գրերի հեքիաթը:

ԱԼԲԵՐՏՈ - *(բազմիմաստ)*: Այո՛...

ՀԱԿՈՒՔ - Իսկ տեղյա՞կ եք, հայոց տպագիր գրեր կա՞ն:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Եղել են, սինյոր: Դեռևս

1486-ին Մայնցում հրատարակված իր գրքում Բրայնդենբախը գետեղել է նաև հայոց այբուբենը:

ՀԱԿՈՒՔ - Իսկ պաշտպանվել են այդ գրերը, որտե՞ղ են դրանք:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Չկան: Չեմ տեսել:

ՀԱԿՈՒՔ - Ափսո՛ս... Իսկ դուք կարո՞ղ եք ստեղծել հայերեն տպագիր նոր գրեր:

ԱԼԲԵՐՏՈ - *(ծիծաղելով)*: Մի՞թե դեռ չեք վաճառել Վենետիկ բերած ձեր ապրանքը:

ՀԱԿՈՒՔ - Դա ի՞նչ համեմատելու բան է:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Տառեր ձուլելն էլ իմ գործն է, սինյոր, լատին, թե հայոց:

ՀԱԿՈՒՔ - Ուրեմն՝ գրեք պայմանագիրը: Դուք ստեղծում եք հայոց տպագիր գրերը, և միասին Վենետիկում բացում ենք հայոց առաջին տպարանը:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Իսկ ձեր վաճառականական գործերը:

ՀԱԿՈՒՔ - Դրանով զբաղվողներ կլինեն:

Տեսարան երկրորդ

Ադրիատիկի ափին: Հովանոցի տակ նստած են Հակոբն ու Արիանան: Երկուսն էլ լողազգեստով են:

ՀԱԿՈՒՔ - Եթե իմանաս, թե անցած գիշեր ինչ է տեղի ունեցել՝ ուրախությունից կուշաթափվես: Չէ, պար կգաս:

ԱՐԻԱՆԱ - Գուշակում եմ, սիրելիս, դու անցած գիշեր առևտրական մի մեծ գործարքի պայմանագիրես կնքել:

ՀԱԿՈՒՐ - Ինչ պրոգնոզայիկ է, տաղտ-կալի: Ո՞ր է քո վառ երևակայությունը...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ուրեմն... Ուրեմն... Ընկերներիդ հետ մի լավ գինարուք ես սարքել:

ՀԱԿՈՒՐ - Դարձյալ նյութական: Իսկ ո՞ր չքացավ հոգևորը:

ԱՐԻԱՆՆԱ - (վախեցած): Նոր աղ-ջրկա՞ ես հանդիպել:

Հակոբ - Խենթու՛կս: Քանի դու կաս՝ Վենետիկում կարո՞ղ եմ ուրիշ գեղեցկուհի գտնել:

ԱՐԻԱՆՆԱ - (նեղացկոտ): Վախենամ՝ կարենաս:

ՀԱԿՈՒՐ - Վախենամ՝ չկարենամ: Իսկ դու չգուշակեցիր:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Դե ասա, թե չէ հիմա կուշաթափվեմ:

ՀԱԿՈՒՐ - Ես մնում եմ, Աիրաննա, ես մնում եմ Վենետիկում, քեզ մոտ...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ինչ: Անհավատալի է... կատակու՞մ ես: Ուրեմն, վերջապես, իմ սերը հաղթեց...

ՀԱԿՈՒՐ - Դու կարող ես հրձվել, ուրախանալ, ես, իրոք, մնում եմ: Բայց պիտի հիասթափացնեմ, խենթուկս. ոչ թե քո սերը հաղթեց. այլ...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ես այդպես էլ գիտեի: Կանացի բնագոյս չի խաբում. դու ուրիշին ես գտել:

ՀԱԿՈՒՐ - Այո՛, ես ուրիշին եմ գտել...

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ես քեզ կխեղդեմ, անիրավ, ես քեզ թույլ չեմ տա...

ՀԱԿՈՒՐ - Մի՛ խանդիր, խենթուկս, իմ նոր սերը կին չէ, այլ գիրք:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Գիրք: Դու սիրահար-

ված ես ինչ-որ գրքի: Աստված իմ, այս մարդը խելագարվել է:

ՀԱԿՈՒՐ - Վենետիկում տպարան եմ հիմնադրում, հայկական գրքեր պիտի տպագրեմ:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Չեմ հասկանում... դա է՛լ առևտրական շահ է հետապնդում:

ՀԱԿՈՒՐ - (զայրացած): Ծանհ, շանհ: Կանայք, բացի շահից, ուրիշ բան չե՛ն ընդունում:

ԱՐԻԱՆՆԱ - (ծիծաղելով): Եվ սերը:

ՀԱԿՈՒՐ - Ուրեմն՝ վերջինը: Սերը և պարտքը ազգիս նկատմամբ ստիպեցին ձեռնարկել այս հանդուգն գործը:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Փառքը շատ, Աստված, այժմ Հակոբը ամբողջովին իմը կլինի, հավիտյանս հավիտենից: Ամեն:

ՀԱԿՈՒՐ - (ծիծաղելով): Ջուրը չտեսած՝ մի բոբիկանա: Գործս գլուխ կբերեմ, մի քանի տարի կաշխատեմ ու հայդե՛ Ջուղա:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Իսկ ես կարծում էի...

ՀԱԿՈՒՐ - Եվ դու ծիշտ ես կարծում, սիրելիս: Քանի այստեղ եմ՝ սեր կանենք: Մարդը մի անգամ է ծնվում, չէ՛: Գեղեցկացնենք, ուրեմն, հաճելի դարձնենք մեր կարճ կյանքը սիրով:

ԱՐԻԱՆՆԱ - Ինչ լավն ես, սիրելիս: Գնանք, ծովը մեզ է սպասում: Ծովի ալիքների մեջ...

Խոսքը կիսատ թողնելով՝ բռնում է Հակոբի ձեռքը և տանում դեպի ծովը:

Տեսարան երրորդ

«Հայոց տուն» իջևանատան բակը: Դրսից լսվում է. «Աճապարեք, շարժվելու ժամն է», «Դե, բարձրացրու, Արշամ, ի՞նչ ես մոլորվել», «Ծանր է, օգնեք»... Իջևանատնից դուրս է գալիս Հակոբը: Նկատելիորեն հուզված է:

ՀԱԿՈՒՔ - Ծանր է բաժանվել քարավանից, հարազատ դարձած մարդկանցից: Ինչքան փորձություններ ենք կրել միասին, ինչքան դժվարություններ հաղթահարել: Ու հիմա պիտի բաժանվենք:

Դարպասներից ներս է գալիս Երեմիան:

ԵՐԵՄԻԱ - Բարի լույս, աղա:

ՀԱԿՈՒՔ - Բարի լույս, Երեմիա, իմ հավատարիմ քարավանապետ: Բեռները բարձված են, քարավանը պատրաստ է:

ԵՐԵՄԻԱ - Բեռները բարձված են, քարավանը պատրաստ է, հիմա կուղևորվենք: Բայց վերջին պահին ևս մեկ անգամ ուզում եմ հարցնել՝ մտափոխ չե՞ք եղել, չե՞ք ցանկանում վերդառնալ հայրենիք:

ՀԱԿՈՒՔ - Ո՛չ, Երեմիա, ո՛չ: Գործը, որ ձեռնարկել եմ, այդպես է պահանջում:

ԵՐԵՄԻԱ - Իսկ ի՞նչ ասեմ օրիորդ Մարիամին, ի՞նչ պատասխան տամ Ջուդա քաղաքին: Պիտի հարցնի՞ ռոր է իմ մեծահամբավ զավակը:

ՀԱԿՈՒՔ - Իմ ողջույնները հաղորդիր նրանց: Ասա, որ ես կկարոտեմ իրենց, շատ կկարոտեմ: Բայց այլ

կերպ չեմ կարող. մեծ գործը մեծ զոհողություններ է պահանջում:

ԵՐԵՄԻԱ - Ճշմարիտ ես, աղա:

ՀԱԿՈՒՔ - Առաջին անգամ առանց ինձ պիտի առաջնորդես քարավանը: Վստահ եմ՝ ամեն ինչ բարեհաջող կլինի:

ԵՐԵՄԻԱ - Կջանամ, աղա:

ՀԱԿՈՒՔ - Դու միշտ ջանացել ես, Երեմիա, շնորհակալ եմ քեզ:

Դարպասից հերթով իջևանատան բակ են մտնում քարավանի ուղեցույց-առաջնորդ ուղտապանը, քարավանի պահախմբի ղեկավարը, ուղտապաններ և հրաժեշտ տալիս Հակոբին:

ԳԼԱԿ - Օրհնիր, աղա, մեր ճանապարհը:

ՀԱԿՈՒՔ - Աստված օրհնի: (Կատակով:) Գլակ, կարծում եմ, ճանապարհը չես մոռացել ու քարավանը կառաջնորդես անսխալ:

ԳԼԱԿ - Տասը տարուց ավել է, աղա, այդ ճանապարհի փոշին եմ կուլ տալիս...

ՀԱԿՈՒՔ - Դե, ուրեմն, ճանապարհի ի բարին:

Ողջագուրվում են, Գլակը գնում է: Ներս է մտնում Գայլ Արբակը:

ԱՐԲԱԿ - Անփորձանք ճանապարհ մաղթիր, աղա:

ՀԱԿՈՐ - Աստված ձեզ պահապան: Բայց գիտես, չէ՞, Արբակ, Աստված թույլերին չի սիրում: Պահախումբդ պատրամստ է մեծ ծանապարհի ելուզակներին հակահարված տալու, քարավանը պաշտպանելու:

ԱՐԲԱԿ - *(խորամանակ ժպտալով)*: Աղա, ավազակները կհամարձակվեն հարձակվել Գայլ Արբակի պահպանությանը հանձնված քարավանի վրա:

ՀԱԿՈՐ - Այո, միայն քո անունը սարսափով է լցնում ելուզակների սրտերը և նրանք փոխում են ճանապարհը, որ քեզ չհանդիպեն:

ԱՐԲԱԿ - Ծնորհակալ եմ գովեստի խոսքերիդ համար, աղա: Մինչ նոր տեսություն:

ՀԱԿՈՐ - Անփորձանք ծանապարհ, Արբակ:

Ողջագուրվում եմ, Արբակը դուրս է գնում: Ներս եմ գալիս մի խումբ ջորեպաններ:

ՋՈՐԵՊԱՆՆԵՐ - Օրհնիր մեր ծանապարհը, աղա:

ՀԱԿՈՐ - Աստված օրհնի: Բայց դուք պինդ եղեք և աչալուրջ: Ջորինների վրա ընթացքի ժամանակ չքնեք: *(Ակնարկում է ջորեպաններից մեկին, ով հասկանում է ակնարկն ու առաջ գալիս:)*

ՋՈՐԵՊԱՆ - Աղա, երբ մեզ հետ չեք, ես աչալուրջ կլինեմ, չեմ քնի:

ՀԱԿՈՐ - Ապրես, Արշակ:

Ջորեպանները ողջագուրվում են Հակոբի հետ ու դուրս գնում:

ԵՐԵՄԻԱ - Հերթը հասավ ինձ, աղա:

ՀԱԿՈՐ - Այո, Երեմիա:

ԵՐԵՄԻԱ - Ի՞նչ կպատվիրեք:

ՀԱԿՈՐ - Երբ կհասնեք Ջուղայի դարպասներին, Երեմիա, ծունր կիջնես, իմ փոխարեն կհամբուրես հողը և որդիական խոնարհ ողջույններս կհաղորդես իմ մանկության դաշտերին:

ԵՐԵՄԻԱ - Եվ կարձ ժամանակ անց քո հարազատ քաղաքի ողջույնները կբերեմ քեզ, աղա:

ՀԱԿՈՐ - Հա, չմոռանամ: Բելլինիի և Տիցիանոյի ընծա նկարները կհանձնես սուրբ Աստվածածին եկեղեցու թանգարան, որ բոլորը կարողանան դիտել այդ գլուխգործոցները: Հայերը պետք է ճանաչեն նաև Իտալիո մշակույթը:

ԵՐԵՄԻԱ - Հրամանքդ, աղա:

ՀԱԿՈՐ - Դե, բարի ծանապարհ:

ԵՐԵՄԻԱ - Մինչ նոր հանդիպում:

Ողջագուրվում եմ, Երեմիան գնում է: Լավում եմ հեռացող քարավանի զանգերի դողանջները: Հակոբը կանգնած է լուռ և հուզմունքով լսում է զանգերի դողանջները այնքան ժամանակ, մինչև որ դրանք մարում են հեռվում:

ՀԱԿՈՐ - Գնացին: Տեսնես, մեկ էլ երբ կհանդիպենք: Երբ լուր կստանամ իմ Հայաստան աշխարհից, նրա մի փոքրիկ մասնիկը կազմող Ջուղա քաղաքից և օրիորդ Մարիամից:

Տեսարան չորրորդ

Տպարան, դազգահներ, արկղներ՝ ձուլածո տառերով: Մի քանի քանվոր աշխատում են: Ներս են մտնում Հակոբը և Ալբերտոն:

ՀԱԿՈՒՔ - Ասում ես՝ տառերն արդեն պատրաստ են:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Ոչ միայն տառերը, սինյոր Հակոբ, այլև բոլոր սարքավորումներն ու հարմարանքները, որոնք անհրաժեշտ են գրատպության համար: Ինչպես տեսնում եք, տպարանն արդեն լրիվ կահավորված է:

ՀԱԿՈՒՔ - Բրավո, Ալբերտո, հոգացել ես ամեն ինչի մասին:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Հմուտ վարպետը գիտի իր անելիքը և չի սպասում պատվիրատուի հուշումներին:

ՀԱԿՈՒՔ - Զեզ կարգում եմ տպարանի կառավարիչ, իսկ հիմա ցույց տուր հայոց ձուլածո գրերը:

Ալբերտոն ցույց է տալիս արկղները՝ լցված ձուլածո տառերով:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Ահա «ա» տառը, սինյոր, սա էլ «բ»-ն է: Իսկ երրորդ արկղում «գ»-ն: Եվ այսպես՝ մինչև «ք»-ն:

Հակոբը մեկ-մեկ վերցնում է տառերը և հիացմունքով դիտում:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - (ցույց է տալիս ուրիշ արկղները): Սրանք էլ ծաղկատառ գլխագրերն են ու զարդագրերը: Իսկ սրանք պատկերների, զարդերի ու վերնախորագ-

րային շրջանակների տպատախտակներն են:

ՀԱԿՈՒՔ - Նորից բրավո, Ալբերտո:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Սա դեռ բոլորը չէ, սինյոր: Արդեն հավաքել եմ մի էջ՝ որպես փորձանմուշ: (Ցույց է տալիս հավաքած էջը:)

Բեմի առաստաղից՝ ի տես հանդիսատեսի, իջնում է գրքի էջի լուսապատճենը:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Ինչպես տեսնում եք՝ տառերը բոլորագիր են և ուղղահայաց: Դա մեծ խորհուրդ ունի, սինյոր: Հպարտ կեցվածքով հայոց գրերն են, որոնք, ինչպես հայոց հպարտ զինվորները, պիտի հաղթեն ժամանակի ու մոռացության դեմ գալիք ճակատամարտերում:

ՀԱԿՈՒՔ - Այո, գիրքը ապագայի երջանկության և հզորության կռվաններից, երաշխիքներից մեկն է: Գիրքն է գիտելիքների շտեմարանը: Իսկ գիտելիքը մտքի շարժիչ ուժն է, մարդկության քաղաքակրթության զարգացման ամենահզոր զենքը:

ԱԼԲԵՐՏՈՒՆ - Գիրքը հեքիաթային լապտեր է, սինյոր, որ մարդուն լույս է պարզում կյանքի մթին ծանապարհներին: Այսուհետ այդ

լապտերը կծառայի նաև հայ մարդուն:

ՀԱԿՈՒՐ - Զո ծուլած գրերը կարծես գիտակցում են իրենց առաքելությունը, դրա համար են զինվորի հպարտ կեցվածք ընդունել:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Սինյոր Հակոբ, ես պատրաստել եմ նաև տպարանանիշը, որն այսուհետ կտպվի ձեր հրատարակված բոլոր գրքերի վրա: Ահա, տեսե՛ք:

Առաստաղից իջնում է տպարանանիշի լուսապատճենը, որը տեղ է գրավում մուշ-էջի կողքին: Հակոբը ուշադիր նայում է:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Լատինական D տառը «Դել սերվիս» բառի, որ կնշանակի «Աստծո ծառա», սկզբնատառն է: Լ-ը՝ Յակոբուս՝ Հակոբ բառն է, որը ձեր անունն է, Z-ը՝ Ծաննի՝ ձեր Հովհաննեսն է, ձեր հոր անունը, իսկ A-ն՝ Արմենիոս - հայ կնշանակի: Հավանում եք:

ՀԱԿՈՒՐ - Հիանալի է, Ալբերտո: Իսկ հիմա ես քեզ կտամ այս ձեռագիր մատյանը (*հանում է պայուսակից և մեկնում նրան*), որտեղ ամփոփված են բժշկական բաղադրատոմսեր: Ուղևորության ընթացքում դրանք ինձ շատ են պետք եկել: Այստեղ զետեղված է նաև մի հատված հայ հոգևորական, մեծ բանաստեղծ Գրիգոր Լարեկացու «Մատյան ողբեր-

գության» գրքից, որը նույնպես բալասան է՝ ամենայն ախտի դեմ: Լսիր, կարդամ:

Ո՛վ ամենօրինյալ որդիդ Աստծո, Կենդանարար Հոր անքնին ծնունդ,

Քեզ համար չկա անկարելի ու անհնար ոչինչ,

Բավական է, որ ծագի անստվեր Ճածանչը փառքի քո

ողորմության,

Որպեսզի իսկույն հալվի անեն մեղք,

Դևը հալածվի, հանցանքը ջնջվի, Կապանքը խզվի,

խորտակվի շղթան,

Մահացածները կենդանաձևվեն, Խոցը բժշկվի, վերքն առողջանա,

Վերանա ամեն ապականություն, Թախիծն ընկրկի,

ողբը նահանջի,

Խավարը փախչի, մութը վերանա, գիշերը գնա,

Չարիքը չքվի, տազնապն հեռանա,

Հուսահատությունն հալածվի անհետ,

Եվ թագավորի ձեռքը ամենակար, քավիչ բոլորի:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Հանձարեղ խոսք է, հանձարի գրչին վայել:

ՀԱԿՈՒՐ - Հայի համար ամենալավ բժշկարանն այդ գիրքն է, որ դնում են հիվանդի բարձի տակ:

Եվ հիվանդներն ապաքինվում են: Այո, ոչ միայն ճարն է բուժում հիվանդին, այլև հավատը: Իսկ Նարեկացուն ու նրա մարգարեությանը՝ ի խորոց սրտի խոսքն Աստծո հետ, բոլորն են հավատում: Եվ գիրքն այդ ժողովուրդը կոչել է Նարեկ:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Այո՛, հավատն ու սերը պիտի դնել մեր կեցության հիմքում: Հավատն ու սերը կփրկեն աշխարհը չարից:

ՀԱԿՈՒ - Ուրեմն, ի գործ, Ալբերտո, վերցրու այս ձեռագիր մատյանն ու դարձրու տպագիր, բազմօրինակ, որպեսզի այն հասանելի լինի ոչ միայն ինձ, այլև այլոց: Եվ անունն էլ դիր «Ուրբաթագիրք»: Թող իմ առաջնեկը լինի «Ուրբաթագիրք», քանզի ուրբաթը մեծ խորհուրդ ունի. այն խաչելության օրն է և հենց այդ ժամանակ է, որ սատանան, մեղքերը, հիվանդությունները պարտվում են խաչի զորությամբ և լքում մարդու մարմինը՝ ազատելով նրան ամենայն տանջանքներից:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Իսկ արտոնագրի հանրցը, սինյոր:

ՀԱԿՈՒ - Լուծված է: Ես պատիվ ունեմ Վենետիկի մեծ դոժի ծանոթը լինելու և վայելում եմ նրա հարգանքը, բայց այս հարցում

ինձ մեծ աջակցություն ցույց տվեց Բելլինին: Նա մեծ դոժին անձամբ միջնորդեց արտոնագրի համար, իմ երաշխավորը եղավ:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Բելլինին ոչ միայն մեծ նկարիչ է, այլև մեծ հումանիստ, բարի գործոց աջակից:

ՀԱԿՈՒ - Ալբերտո, պետք է խոստովանեմ, որ Վենետիկում, Իտալիո մեջ, ընդհանրապես, ինձ զգում եմ ինչպես իմ տանը՝ հայոց մեջ: Եվ գիտե՞ս՝ ինչու: Որովհետև մենք շատ ընդհանրություններ ունենք. խոհեմ ու հանդարտաբարո ենք, միաժամանակ՝ տաքարյուն ու աղմկարար: Դա էլ ազնիվ բռնկումների արդյունք է: Եվ սիրում ենք կյանքը վայելել շոռայորեն. շոռայորեն ծախսել, շոռայորեն սիրել, շոռայորեն ուտել-խմել...

ԱԼԲԵՐՏՈ - Է, սինյոր, ուրիշ ի՞նչ ենք տանելու այն աշխարհ:

ՀԱԿՈՒ - Ասա՛ ուրիշ ի՞նչ ենք թողնելու այս աշխարհում: Առաջին հերթին դրա՛ մասին պիտի մտածենք: Մենք աշխատասեր ժողովուրդներ ենք: Հայերիս մասին ասում են՝ քարից հաց քամող: Դուք էլ ջրից եք հաց քամում:

ԱԼԲԵՐՏՈ - Ճշմարիտ է, սինյոր, աշխատանքը կհզորացնի ազգը: Ուրեմն՝ անցնենք գործի:

Տեսարան հինգերորդ

Իջևանատան սենյակ: Գիշեր է: Վառվող մոմերի մոտ կանգնել է Հակոբը:

ՀԱԿՈԲ - Տեր: Ահա և քո աջակցությամբ ի կատար ածեցի իմ ձեռնարկը. պատրաստ է առաջին գիրքս՝ Հայոց գրատպության առաջնեկ «Ուրբաթագիրքը»-ը: Տեր, ամբողջ շարվածքը՝ տեքստը, ցանկացա, որ սև լինեն, իսկ գլխագրերը, գլխատառերն ու գլուխների վերնագրերը՝ կարմիր: Սնն աշխարհի ախտերն են, որ քո արյան գույնով շրջափակելով՝ ցանկացել եմ ի չիք դարձնել. չէ՞ որ գիրքս բժշկարան է: Եվ եթե իբրև մարդ սխալական եմ՝ մեղապարտ, թողություն տուր մեղքերիս, Տեր: Դու, որ բարի ես ու մարդասեր, գթառատ և ներող... Եվս մեկ խնդրանք-աղերս, տեր իմ: Արդ, իմ մեղապարտ ձեռքից ընդունիր գիրքն այս, որ տաճարիդ կրնձայեմ և օրհնիր այն, որ կատարյալ բժշկական լինի և բուժի

ազգիս վերքերը խոր՝ մարմնի և հոգու, որպեսզի թե՛ կարդացողների, թե՛ լսողների մտքերը բացվեն և կատարեն քո հրամանները, որ իրենց սրտերի մեջ են գրված, և ձերբազատվեն բոլոր ախտերից: Գիտեմ, տեր իմ, որ դու լսում ես աղերսս և կկատարես այն, քանզի դու ես ամենաարդարն ու ամենակարողը քո իսկ արարած աշխարհում: Եվ խոնարհվում եմ քո մեծության և փառքի առաջ... *(Խոնարհվում է ու խաչակնքում: Վերևից լույս է ծառագում, որ հոսում է դեպի Հակոբը:)* Լույսդ ծառագեց, տեր իմ, ուրեմն՝ աղոթքս տեղ հասավ և ընդունվեցավ: Ծնորհակալ եմ, տեր իմ: Այսուհետ կշարունակեմ գործս, մինչև որ կհայտնվի արժանավոր փոխանորդն իմ այս աստվածահաճո, սրբազան և ազգօգուտ ձեռնարկի...

Այս ընթացքում հնչում է երգեհոնի երաժշտությունը և աստիճանաբար մարում վարագույրը փակվելուն հընթացս:

ՄԵՐ ՆԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ՆԵՂԻՆԱԿԸ ՄԵՐ ՆԵՂԻՆԱԿԸ

ԳԱՍՊԱՐԵ ԴՈՐԻ

ՓՂԵՐԻ ԵՐԿԱՐ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

Գործող անձինք

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ

ՄԱՐԿՈ

ԵԼԵՆԱ

ԿԱՐԼՈ

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ

ԼՈՐԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջին տեսարան

Մենյակ: Փայտե երեք նստարան, որոնց վրա պառկած են «բոժոժներ»՝ փաթաթված միագույն սավաններով: Առաջին նստարանը բեմի ձախ կողմում է, երկրորդը՝ աջում, երրորդը՝ կենտրոնում: Խորքում, աջ կուլիսների մոտ՝ զրահապատ դուռ է՝ ճաղապատ պատուհանով, ասես բանտախուց լինի: Այլ կահ-կարասի չկա, պատերին մույնպես ոչինչ չկա:

ՄԱՐԿՈ - (որ պառկած է ձախ նրստարանին, արթնանում է, վրայից քաշում է սավանը, ձեռքը տանում, կողքին փնտրում է ինչ-որ բան կամ ինչ-որ մեկին): Էլիզա... Էլիզա, ո՞ր ես: (Շրջվում է նրան գրկելու և ընկնում հատակին): Գրողը տանի... ո՞ր ես կորել: Ուֆֆ, ցավեց... (Կիսարթուն, չորեքթաթ սողում է նստարանից հեռու: Նկատում է կենտրոնական նստարանի «բոժոժը»: Մոտ է սողում, ձեռքը մտցնում է սավանի տակ, շոյում է պառկածի մարմինը:) Էլիզա... (Կողքի է քաշում սավանը և անասելի զարմացած՝ հայտնաբերում, որ պառկածը տղամարդ է:) Ա... ախ...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հապա վերջ տվեք: Ձեզ կարգին պահեք:

ՄԱՐԿՈ - Բայց... ներեցեք, դուք ո՞վ եք:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (քմծիծաղով): Դե, եթե դա չգիտի ինձ առևանգողը... (Տեղից ելնում է:)

ՄԱՐԿՈ - (ապշահար): Ինչպե՞ս թե... առևանգողը:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ասացի՛ վերջ տվեք, ձեզ հետ խոսելու նվազագույն ցանկություն չունեմ, այստեղ կանչեք ձեր բոսսին:

ՄԱՐԿՈ - Այդ ի՞նչ բոսս է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Երկամր եք այդ ոգով շարունակելու... Միայն չասեք, որ այս գործը միայնակ եք գլուխ բերել, միևնույն է, չեմ հավատա: Ո՞ր եք ինձ քարշ տվել: Հրաշալի որջ է: Դե լավ, ի՞նչ եմ բողոքում, գոնե ոչխարի հոտ չկա:

ՄԱՐԿՈ - Ոչխարի՞...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այդպես էլ թութակի նման կրկնելու եք ասածս: Թե՛ դա գրված է ձեր աշխատանքային պայմանագրում: Ո՞ւմ համար եք աշխատում: Մաֆիայի՞, նդրանգետայի՞, քամոռայի... Լսեք, ես սկսում եմ կորցնել համբերությունս: Ասացեք՝ ինչքան:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչը՝ ինչքան:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Այդպե՛ս... Ինձ անչափ հետաքրքիր է, ձեր կազմակերպությունում, նախքան աշխատանքի ընդունելը, ինչ-որ ընտրություն գոյություն ունի: Ձեր բոսսերին կադրերի փորձառու տնօրեն է հարկավոր, այս խորհուրդս փոխանցեք նրանց... Լավ, հասկացա, դուք ինձ ոչինչ չեք ուզում ասել, պարզապես հարազատներիս հետ կկապվեք լրագրի միջոցով... պատահական ընտրված լրագրի... Միայն թե շուտ արեք, երեք օրից Բրունեյի սուլթանի հետ կարևոր պայմանագիր պիտի ստորագրեմ... մատակարարում մի ամբողջ տարի... Գորոզը տանի, հենց հիմա պիտի ընկնեի այս բանդայի... դիլետանտների ձեռքը... հենց հիմա...

Մարկոն ապշած նայում է նրան:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Գաղտնիքը կասե՞ք... երբեք... նկատի ունեմ նախկինում... ոչ մի առևանգող առևանգվածի առաջ չի հայտնվել բաց դեմքով, ինչպես հիմա դուք եք... Ոչ, ես դեմ չեմ, պարզապես... դուք չե՞ք վախենում: Ես ավելի մեծ հնարավորություններ ունեմ, քան ձեզ թվում է: Ուշադիր լսեք ինձ, երիտասարդ, տեսնում եմ, նման գործերում սկսնակ եք, իսկ ես... այսպես ասեմ՝ վետերան եմ: Հենց այնպես չեմ ասում, նայեք, տեսնո՞ւմ եք սպին: Հինգ

տարի առաջ Սարդինիայում եմ վաստակել... ի դեպ, սարդինացի եք:

ՄԱՐԿՈ - Չէ, որտեղից վերցրեիք...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Սիցիլիացի եք:

ՄԱՐԿՈ - Չէ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Կալաբրիացի... թե՛ նեապոլիտանցի եք:

ՄԱՐԿՈ - Չէ, ոչ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Իսկ գուցե Պուլիից եք:

ՄԱՐԿՈ - Ոչ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Գրողը տանի, բա որտեղից եք, կարելի է իմանալ:

ՄԱՐԿՈ - Հոռմից:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Հավերժական քաղաքից... *(Ձննելով նրան:)* Ուրեմն, Մայանիի բանդայից եք:

ՄԱՐԿՈ - Այդ ի՞նչ Մայանիի բանդա է:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - *(սուլելով):* Ուրեմն՝ անհատ ձեռներե՞ց եք: Ուզում եք, հավատամ, որ առանց օգնականի եք աշխատում: Որ կարողացել եք հաղթահարել բարձր լարման տակ գտնվող պարիսպը, վարժեցնել կատաղի դոբերմաններին, իսկ մինչ այդ պահակներին տարածքում, իսկ հետո հարևան սենյակում գտնվող թիկնապահներին քնեցնել քլորոֆորմով... Եվ այդ ամենը՝ մենամկ:

ՄԱՐԿՈ - Բայց...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ուզում եմ ասել՝ առանց հանցակիցների:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ հանցակիցներ, ինձ հանգիստ թողեք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Չեղա՛վ, ես ձեզ

հանգիստ չեմ թողնի, մինչև նրանց չկանչեք, նախ և առաջ՝ ձեր բոսսին... Ծարքայիները հետ չեմ բանակցում: Իմ երեսուն տարիների փորձի բարձունքից...

ՄԱՐԿՈ - Ինչ-որ մեկի հետ ինձ շփոթում եք... կարող եք դա հասկանալ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ախ, հա, ակնարկում եք միջնորդավարձը... Հիմա ինչ-որ ցանկություններ կարտահայտեք: Բոլորը, բոլորն են ձգտում աշխատել սև ցուցակով, տնտեսել, այո, այո, աուտսորսինգ... Հա, դուք անգլերեն չեք հասկանում, թեև, իհարկե... ծախսերի նվազում, գործը ենթակապալառուների միջոցով... Եվ սա պիտի ինձ հետ կատարվեր, ի՛նչ ամոթ... Ի՛նչ ամոթ, առևանգվել ենթակապալառուի կողմից, ով նաև բացարձակ դիլետանտ է:

ՄԱՐԿՈ - Հասկացեք վերջապես, ես ձեզ չեմ առևանգել:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (*զարմացած, չհավատալով*): Ինչ ասացիք:

ՄԱՐԿՈ - Ես ոչ մեկի չեմ առևանգել... ես հենց նոր արթնացա...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ի՛նչ է նշանակում՝ հենց նոր արթնացաք: Դուք էլ այստեղ էիք քնել:

ՄԱՐԿՈ - Հա, էլի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ու հենց նոր արթնացա՞ք:

ՄԱՐԿՈ - Հա, էլի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ուրեմն... դուք չեք

այստեղ եկել, ձեզ են այստեղ բերել:

ՄԱՐԿՈ - Երևի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ուրեմն... նրանք ձեզ էլ են առևանգել: Ի՛նչ ապուշեմ եմ, միանգամից պիտի հասկանայի, ախր, դուք դիմակ չունեք, իսկ դա շատ հանդուգն քայլ է... Ինչ որ է: Ուրեմն, հիմա մենք պիտի փորձենք կապվել բանդայի հետ:

ՄԱՐԿՈ - Մի բոպե... սպասեք... Այսինքն՝ ինչպե՞ս թե՛ ինձ առևանգել են: Երեկ երեկոյան Էլիզայի հետ պառկած էի... մի քիչ խմած տուն եկանք, ծննդյանս օրս էինք նշում, առանց հանվելու ընկանք անկողին, որովհետև արդեն լավ էինք... Այսքանը հիշում եմ: Իսկ հետո արթնանում եմ ու... այստեղ եմ...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Իսկ տանը Էլիզայից բացի ուրիշ մարդ չկա՞ր:

ՄԱՐԿՈ - Իսկ ձեր կարծիքով, էլ ո՞վ պիտի լիներ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Իսկ Էլիզային ձեզ հետ չե՞ն առևանգել:

ՄԱՐԿՈ - Չգիտեմ: Ես չգիտեմ՝ նա որտեղ է, նույնիսկ չգիտեմ՝ ես որտեղ եմ: Ես ոչի՛նչ չգիտեմ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այդ դեպքում ամեն ինչ պարզ է, այդպես չէ՞:

ՄԱՐԿՈ - Ի՛նչն է պարզ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Որ ձեր Էլիզան առևանգողների հանցակիցն է:

ՄԱՐԿՈ - Ի՛նչ հանցակից: Ու հերիք է ավել-պակաս դուրս տաք:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Իմ երիտասարդ բարեկամ, երևում է, դեռ շատ ջահել եք ու կանանցից գլուխ չեք հանում: Գիտե՞ք, որն է հորս սովորեցրած առաջին կանոնը: Երբե՞ք, ասաց նա ինձ, երբե՞ք չվստահես կանանց: Դրանք դիվային արարածներ են, փողի համար ցանկացած ստորության ընդունակ... Ինչ եք կարծում, ինչն է Էլիզան ամուսնացել ձեզ հետ: Ձեր գեղեցկությամբ համար... հմայքի, ջահելությամբ: Հիմարություն: Այդ ամենը հիմարություն է, հողիվույցան ռեժիսորներն են ստիպում, որ հավատանք դրան: Կանանց թիրախը միայն փողն է, ու մեկ անգամ ստանալով՝ այլևս փողից չեն բաժանվում:

ՄԱՐԿՈ - Փողն այստեղ ի՞նչ գործ ունի: Ես ոչ եվրո ունեմ...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ներեցե՞ք...

ՄԱՐԿՈ - Ասաց՝ մի եվրո անգամ չունեմ: Հավաքարար եմ աշխատում նախակրթարանում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հասկանում եմ, հասկանում... Վախենում եք բացվել առաջին պատահածի առաջ... իրավացի եք: Ձեր փոխարեն նույն կերպ կվարվեի: Մեր օրերում չգիտես՝ ում հետ կարող ես անկեղծանալ: Հարկահանները ամեն տեղ ականջներ ունեն, ավաղ... ավաղ: Եթե միայն իմանաք, թե եկամուտներիս մասին վերջին հայտագրում ի՞նչ գումար եմ գրել... մինչև հիմա զվարճանում եմ: Բայց մեր մեջ

ասած՝ ինձնից չպիտի զգուշանաք: Թույլ տվե՞ք ներկայանալ՝ Լուիջի Կարլո Բուրլանի, Հյուսիս-Արևմուտքի անկախ արդյունաբերողների ասոցիացիայի նախագահ:

ՄԱՐԿՈ - Ծատ հաճելի է, Մարկո Գալուցցի: Ես իսկապես հավաքարար եմ դպրոցում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այո, այո, իհարկե... Լավ էլ հումորի զգացում ունեք: Վե՛րջ, ներկայացումն ավարտվեց: Գնանք ծանոթանալու մեր առևանգողների, մեր դահիճների հետ: Եթե նրանք կարծում են, թե կարող են ինձ վախեցնել այսպիսի հնարքներով... *(Մոտենում է դռանը:)* Ինձ հետ նստեցնում են մեկ այլ առևանգվածի, որպեսզի նրան առևանգողի տեղ դնեմ... *(Մի պահ մտածելով՝ վերադառնում է Մարկոյի մոտ:)*

Դուք իրո՞ք հավաքարար եք:

ՄԱՐԿՈ - Դե հա... ասացի, չէ՛:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Սա արդեն վերջն է... ինձ հետ նման բան դեռ չէր պատահել: Այդ դեպքում ինչնու պիտի ձեզ առևանգեին: Կոմունիստ եք:

ՄԱՐԿՈ - Չէ՛:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ֆաշիստ եք:

ՄԱՐԿՈ - Աստված հեռու պահի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հրեա՞մ եք... ահաբեկի՞չ... արաբ, մորմոն, մասոն... զաղտնի ծառայությունների գործակալ:

ՄԱՐԿՈ - Դրանցից և ոչ մեկը:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այդ դեպքում բացատրե՞ք՝ այդ թայֆայի ինչն է

պետք հարուստ արդյունաբերողի հետ միաժամանակ առևանգել հավաքարարին ու նրանց նըստեցնել մի սենյակում... այսինքն՝ նույն բանտախցում... որոշելու նրանց ճակատագիրը:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ իմանամ: Ես մտածեցի, գուցե Էլիզան ցանկացել է կատակել... Էլիզա՛: Էլի-ի-ի-իզա-ա-ա... (Վազքով հասնում է դռանը, բռնոցքով հարվածում): Էլի-ի-ի-իզա-ա-ա-ա: Օգնի-ի-ի-ի-ր:

Շարժվում է ձախ ցատարանին պառկած երրորդ «բռնոցը», դեմքից քաշում է սավանը, քիչ-քիչ ուշքի է գալիս: Երեսուցամյա կին է, շագանակագույն մազերով, մի-հար, գունատ, դիմաներկը քսմոված է դեմքին:

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Ահա և ձեր Էլիզան:

ՄԱՐԿՈ - (հայացք գցելով կնոջ վրա): Հեչ էլ Էլիզան չէ:

ԵԼԵՆԱ - (տեսնելով երկու տղամարդու անձանոթ սենյակում): Ա-ա-ա-ա... Ձեռք չտա՛ք, ի՞նչ եք ուզում ինձնից: (Կտրուկ նստում է, ծնկները սեղմում կրծքին, ձեռքերով փակելով ականջները): Օգնեցե-ե-եք... Չմոտենա՛ք, չմոտենա՛ք ինձ, սրիկաներ:

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Սինյորա, չափը չանցնեք, ի վերջո, այստեղ ջենտլմեններ են:

ԵԼԵՆԱ - (չի լսում, ականջները փակել է): Սրիկաներ, վիժվածքներ, ի՞նչ եք ինձնից ուզում: Ձեռք

չտա՛ք ինձ, ձեռք չտա՛ք ինձ, ձեռք չտա՛ք ինձ:

Լուիջի Կարլոն մոտենում է նրան: **Փորձելով հանգստացնել՝ ուզում է ձեռքերը հեռու տանել ականջներից, բայց կինը ոտքով հարվածում է նրա արևահյուսակին: Ցավից կծկվելով՝ Լուիջին քաշում է նրա ձեռքերը:**

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Մենք ա-ռե-վան-գող-ներ-չենք: Ու-ձեզ-բըռ-նա-բա-րե-լու-միտք-չու-նենք:

ԵԼԵՆԱ - (մի-փոքր հանդարտված): Չունե՞ք... դուք, իսկապես, չեք բռնաբարի:

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Սինյորա, ուշադիր նայեք, ես նման եմ պատահած կանանց հերթով բռնաբարող մարդու:

ԵԼԵՆԱ - Չէ... ոնց որ չէ...

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Ես էլ եմ այդ կարծիքին: Առավել ևս այսպես... գիտե՞ք, ինչ արժե այս կոստյումը: Չորս հազար եվրո եմ վճարել: Ու լսել, որ քեզ բանդիտի տեղ են դնում... Չէ, կգնամ ու դերձակիս կստիպեմ կուլ տալ մկրատը, կոճերն ու քառասուն մետր թել:

ԵԼԵՆԱ - Այդ դեպքում ո՞վ եք դուք:

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Մադամ, թույլ տվեք ներկայանալ: (Ինքն իրեն կարևորելով): Լուիջի Կարլո Բուրլանի, գործարար:

ԵԼԵՆԱ - (դեռ չվստահելով): Իսկ որտեղ ենք մենք: Եվ ո՞ր է իմ քույրը:

ԼՈՒԻՋՅԻ ԿԱՐԼՈ - Ախ, ախ, ինչ

ծիծաղելի է... Հիմա էլ ինձ կորածների հետաքննությամբ զբաղվող գործակալի տեղ եք դնում: Ու ենթադրում եք, որ ես գիտեմ, թե որտեղ է ձեր քույրը:

ԵԼԵՆԱ - *(շրջվելով դեպի Մարկոն):* Իսկ նա ով է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Լա... մեզ պես մի դժբախտ... ու հաստատ բանդիտ չէ: Ես եմ, դրա համար շատ նվազ է:

ՄԱՐԿՈ - Ոչինչ չի երևում, այստեղ շատ մութ է... թեև հիմա առավոտ պիտի լինի... թե՛ չէ:

ԵԼԵՆԱ - Իսկ դուք վաղո՞ց եք այս սենյակում: Սա ի՞նչ տեղ է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հասկանո՞ւմ եք, սինյորա, հնարավոր չէ ձշգրիտ ասել, թե երբվանից եմ քնում այս որջում, հաշվի առնելով իմ ապրած հոգեբանական լուրջ ցնցումը: Գիտեմ միայն, որ քսան թուղի առաջ այս ջահելը սավանի տակից սկսեց ինձ փաղաքշել ու արթնացրեց ինձ:

ՄԱՐԿՈ - *(գնալով դեպի Ելենան):* Կարծում էի, սավանի տակ կարող է լինել...

ԵԼԵՆԱ - Ա-ա-ա-ա... չմոտենա՛ք, ինձ ձեռք չտա՛ք:

ՄԱՐԿՈ - Բայց ո՞վ է ձեզ ձեռք տալիս: *(Լուիջի Կարլոյին.)* Եվ, ընդհանրապես, սա ով է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ո՞վ գիտե...

ԵԼԵՆԱ - *(վազում է դեպի դուռը):* Բա՛ց թողեք ինձ... բա՛ց թողեք ինձ: Բացե-ե-եք, բացե-ե-եք...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Թանկագին սինյորա, այդ դուռը բացելու համար կախարդական բառը բավական չէ, մենք Ալի Բաբայի հեքիաթում չենք: Պարզից էլ պարզ է, եթե դուռը փակ է, իսկ մենք՝ ներսում, ուրեմն ոչ մեկը դուռը բացելու միտք չունի:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ եք ասում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Մի՞թե պարզ չէ, տղաս: Մենք եռակի առևանգման ենք մասնակցում: Մեզ միայն մի բան է մնում՝ կապ հաստատել մեր բարեկամների հետ ու հասկանալ, թե ինչպիսին են նրանց պայմանները, ոչ թե հիստերիայի մեջ ընկնել, այնպես չէ՞, սինյորա: Բանի որ բոլորս էլ նույն նավակում ենք... *(նայում է Մարկոյին),* կամ համարյա բոլորս... մի խոսքով, մենք կարող ենք համաձայնության գալ նրանց հետ միացյալ փրկագնի մասին ինձ համար, սինյորայի և... ձեզ համար... հավաքարար: Առևանգել հավաքարարի՛ն: Ի՞նչ օրի ենք հասել: Այս ի՞նչ ժամանակներ են:

ԵԼԵՆԱ - *(դռան մոտ կանգնած):* Ի՞նչ է նշանակում՝ մեզ առևանգել են: Ինչո՞ւ: Եվ ինչո՞ւ՝ մեզ: Ինչո՞ւ՝ ինձ: Ես չեմ ուզում: Ես ուզում եմ դուրս գալ այստեղից: Ես ուզում եմ դուրս գա-ա-ալ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Սինյորա, խնդրում եմ, նորից չսկսեք: Ասացի՛ ոչ մի հիստերիկա... անօգուտ է, իզուր

թթվածին կծախսեք, իսկ այն դեռ պետք կգա:

ԵԼԵՆԱ - Թթվածինը ի՞նչ կապ ունի...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Սինյորա, հանգըստացեք, մոտեցեք, ամեն ինչ նորից կբացատրեմ: Մոտ եկեք:

ԵԼԵՆԱ - Ինձ ձեռք չտա՛ք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Հանգստացեք, ձեռք տվող չկա: Դուք պարզապես մոլագարություն ունեք: Մոտ եկեք, նստեք:

ԵԼԵՆԱ - Ինձ...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - ...ձեռք չտա՛ք: Հասկացա: Հանգստացեք: Նըստեք, այ, այնտեղ... *(Մոտենում է Մարկոյին, կիսաձայն:)* Այստեղ երկար չի դիմանա, նման լարված իրավիճակի սովոր չէ...

ՄԱՐԿՈ - Կարծում եք, ես սովոր եմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դ՞ուք... *(Թեթևակի արհամարհանքով զննում է նրան:)* Իրոք որ... *(Ելենային.)* Եվ այսպես, սինյորա, սկսե՛նք սկզբից: Ի դեպ, դուք ո՞վ եք: Միայն, խնդրում եմ, չասեք, որ աման լվացող եք:

ԵԼԵՆԱ - Ոչ, ես հոգեբան եմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դե, ահա, ինչ-որ բան պարզվեց... *(Մարկոյին.)* Պարզ է, այստեղ ավելորդը դուք եք: *(Ելենային.)* Ծատ ուրախ եմ, Լուիջի Կարլո Բուրլանի, գործարար:

ԵԼԵՆԱ - Ծատ հաճելի է: Արդեն ասել եք: Ելենա Մալֆատտի:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դոկտոր Մալֆատտի, դուք երևի հայտնի հո-

գեվերլուծող եք: Կոնգրեսներ, մասնավոր պրակտիկա, հաճախորդների ցուցակ, կազմված կարևոր անձերից...

ԵԼԵՆԱ - Մասնավոր պրակտիկայով չեմ զբաղվում, աշխատում եմ կոնսուլտացիայում, օգնում եմ թմրադեղերից կախվածություն ունեցողներին:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ո՛չ, միայն ո՛չ դա... Ասացի՞ք՝ կոնսուլտացիայո՞ւմ:

ԵԼԵՆԱ - Այո:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Օգնում եք թմրամոլներին:

ԵԼԵՆԱ - Այո:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ու ոչ մի մասնավոր պրակտիկա՞...

ԵԼԵՆԱ - Ոչ մի:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ոչ էլ կոնգրեսներ...

ԵԼԵՆԱ - Ոչ էլ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Կարևոր հաճախորդներ է՞լ չկան:

ԵԼԵՆԱ - Չկան: Զանի՞ անգամ կրկնեմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Գրողը տանի, էլի խաբվեցի: Դուք ուզում եք, որ հավատամ, թե ինձնից բացի առևանգել են... հավաքարարի... ու թմրամոլների կոնսուլտացիայի բուժքրոջ:

ԵԼԵՆԱ - Հոգեբանի, եթե չեք առարկում:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Նույն սատանան է, եթե հոգեպահուստ մի եվրո էլ չունեք: *(Նայում է մեկ Ելենային, մեկ՝ Մարկոյին:)* Դուք խոսքերդ մեկ եք արել: Դերասան եք, հմ: Ձեզ ուղարկել են, որ ինձ ստիպեք ավելի զիջող լինել, այդպես չէ:

Ովքե՛ր են ձեր հանցակիցները:
ՄԱՐԿՈ - Էլի իր էջն է քշում...
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Իսկ դուք... թանկագին հավաքարար, կխոսեք, երբ ձեզ կխնդրեն: Ո՞ր են ձեր հանցակիցները:
ՄԱՐԿՈ - Հարյուր անգամ ասել եմ արդեն, որ ոչ մի հանցակից չունեմ, ես էլ ձեզ պես մեկն եմ այստեղ:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Չհամեմատվես, հասկացա՛ր: (Ելենային.) Իսկ դու պիտի ինձ գայթակղես, հա՛: Քեզ

վարձել են, որ գործի դնես քո ամենալավ զենքը: Որ այդպես է, ցույց տուր, թե ինչի ես ընդունակ:
ԵԼԵՆԱ - Ինձ ձեռք չտա՛ք: Ինձ ձեռք չտա՛ք:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Էլ ոչինչ չեմ հասկանում: Հիմա զուլիս կպայթի: Ես պիտի նստեմ, պիտի նստեմ, պիտի... (Ուշաթափվում է: Մարկոն ու Ելենան նետվում են նրա կողմը:)

Խավար:

Երկրորդ տեսարան

Մարկոն նստած է ճախ նստարանին, Ելենան՝ կենտրոնի, տապակած կարտոֆիլ են ուտում հավով: Լուիջի Մարկոն կանգնած է ավստեն ձեռքին, ուտելիքին ձեռք չի տալիս:

ՄԱՐԿՈ - Հըմ... այնքան էլ վատ չէ... կարտոֆիլը լավն է, դրսից՝ տապակած, ներսում՝ փխրուն: Հիշում եմ, տատս այդպես էր տապակում...
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ի սեր Աստծո, հերիք է հիմար-հիմար դուրս տաք: (Ելենային.) Ասացեք, դա հենց այդտե՛ղ էր դրված:

չմտա՛վ:
ԵԼԵՆԱ - Մմմ... ոչ մեկը:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - (ափսե՛ն մեկնելով Մարկոյին): Վերցրեք:
ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ասացի՛ վերցրեք: Թե՛ կարծում եք, որ ավստեն ձեռքիս պիտի սենյակը ուտումնասիրեմ:

ՄԱՐԿՈ - Ի հարկե, ոչ:

ԵԼԵՆԱ - (ուտելով): Մմմ... հա, այդ անկյունում:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Այսինքն՝ ինչ-որ պահի շրջվեցիք ու դա տեսաք այդտե՛ղ:
ԵԼԵՆԱ - Մմմ... հա:
ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ու ոչ մեկը ներս

Լուիջի Կարլոն, զզվանքով մայելով Մարկոյին, գնում է քեմի խորքը, այն անկյունը, որ ցույց էր տվել Ելենան:
ՄԱՐԿՈ - Այդքան արագ մի ուտի, խոց կստանաս:
ԵԼԵՆԱ - Գիտեմ... ինձ հետ միշտ

այդպես է, երբ նյարդայնանում եմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դուք ուզում եք ինձ համոզել, որ քանի ուշագնաց էի, իրենք իրենց այստեղ հայտնրվեցին երեք փսեսները հավով ու գոլորշի արձակող կարտոֆիլով, ասես հենց նոր են ջեռոցից հանել: Իսկ ես ասում եմ, որ դա անհնար է: Դուք հասկանո՞ւմ եք, թե ինչ եք դուրս տալիս: (*Ցույց տալով անկյունը:*) Այստեղ ոչ ծեղք կա, ոչ դռնակ, ոչինչ չկա. բացարձակապես ոչինչ: Այդ դեպքում ինչպե՞ս սենյակում հայտնվեց այս ուտելիքը, եթե ոչ մեկը չի բերել: Սինյորա, դուք իսկապես համոզված եք, որ այստեղ մարդ չի մտել, թեկուզ մի ակնթարթ:

ԵԼԵՆԱ - Կրկնում եմ՝ ոչ ոք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ուրեմն, սա միայն մի բան կարող է նշանակել. քանի որ մեր առևանգողները ոչ կախարդ են, ոչ էլ սուրբ հոգի, ուրեմն պատի մեջ, ինչ-որ տեղ գաղտնի դուռ կա: (*Սկսում է պատերը թակել, լսել արձագանքը:*) Լսեք, հերիք ուտեք, մի բան արեք, որ թակոցս չլսվի... խոսեք... մի բան ասեք:

ՄԱՐԿՈ - Խոսենք: (*Ամաչկոտ:*) Իսկ... ինչի՞ մասին խոսենք:

ԵԼԵՆԱ - Դե, թեկուզ... (*Պոռթկում է:*) Մենք բանտում ենք, փակված ենք անպատուհան սենյակում, չգիտենք՝ մեկ էլ կտեսնե՞նք մեր հարազատներին... և ինչի մասին

խոսենք: Եղանակի՞... սպորտի, թե՛ խոհանոցի...

ՄԱՐԿՈ - Իսկ դու հավ պատրաստել կարո՞ղ ես: Ինչ համեմունքներ ես օգտագործում:

ԵԼԵՆԱ - (*Համաձայն:*) Ընդ: Ինչ հավ: Լսիր... պետք չէ... (*Լռում է:*)

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ի՞նչ եք անում, ինչի՞ լռեցիք: Խոսեք, դադար մի տվեք:

ԵԼԵՆԱ - (*Մարկոյին:*) Գուցե դո՞ հուշես, թե ինչ մասին կարող ենք խոսել այս պայմաններում: Թեև... արի խոսենք քո մասին:

Ձանգում է բջջային հեռախոսը:
Ձայնը գալիս է սավառով ծածկըված պայուսակի միջից: Ելե՛նան ետ է տանում սավառը, պայուսակից հանում է հեռախոսը: Լուիջի Կարլոն հասնում, անջատում է հեռախոսը:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Չէ, դուք տարօրինակ կին եք: Դուք նորմալ եք: Հեռախոս ունեք ու մեզ ոչինչ չեք ասում: Դուք ընդհանրապես ոչինչ չեք հասկանում:

ԵԼԵՆԱ - Ես նույնիսկ չգիտեի, որ պայուսակս այստեղ է:

ՄԱՐԿՈ - Խնդրում եմ, թույլ տվեք Էլիզային զանգեմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ի՞նչ գրողի տարած Էլիզա, պետք է ոստիկանություն զանգել: Բայց նախ պատկերացում կազմենք, թե որտեղ ենք գտնվում:

ՄԱՐԿՈ - Որտեղի՞ց իմանամ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ուղեղդ լարեք: Թե՛ կարծում եք, որ կարող եմ զանգել

ուստիկանությունն ու ասել՝ մենք այստեղ ենք, տասներկու քառակուսի մետրանոց սենյակում, եկեք ու դուրս բերեք մեզ այստեղից: Մենք նույնիսկ չգիտենք՝ Իտալիայում ենք, իսկ գուցե արդեն ուրիշ երկրում ենք...

ԵԼԵՆԱ - *(մտախոհ):* Օրինակ՝ Պերուում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ինչպե՞ս թե՛ Պերուում: Որտեղի՞ց իմացաք:

ԵԼԵՆԱ - Բրոջս հետ պատրաստվում էինք Պերու մեկնել: Նա նոր է ավարտել համալսարանը, ու ես որպես նվեր առաջարկեցի մեկնել Պերու:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ինչպես տեսնում եմ, այստեղ բոլորն զբաղված են իրենց անձով: *(Համար է հավաքում:)* Ալո... Ալո... Կապ չկա: Գրողի տարած հեռախոս... անիծվե՛ս դու: Աշխարհի բոլոր հեռախոսները՝ նույնպես: *(Նորից է փորձում:)* Կնոջս հեռախոսը միշտ պատասխանում է, որ երկրում էլ նա լինի: Ալո... *(Արդյունքը նույնն է:)* Սա աղետ է: Աղե՛տ: *(Նյարդային քայլում է սենյակում, անընդմեջ համարներ է հավաքում:)*

ՄԱՐԿՈ - *(մոտենալով Ելենային, շատ կամաց):* Ուզո՞ւմ ես իմանալ՝ ինչ եմ մտածում:

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ...

ՄԱՐԿՈ - Ես էլ եմ կարծում, որ այստեղ ոչ ոք չի մտել ու ոչ մի գաղտնի դուռ էլ չկա: Մենք կտեսնեինք, եթե մեկը նույնիսկ մի

վայրկյանով հայտնվեր, ես համոզված եմ, որ կտեսնեինք:

ԵԼԵՆԱ - Գուցե ինչ-որ մեկը ներս մտավ, երբ սինյորը ուշագնաց էր, իսկ մենք նետվեցինք օգնությամբ: Երկուսս էլ այդ անկյունին մեջքով էինք կանգնած, այդպես չէ:

ՄԱՐԿՈ - Դու՞ գուցե, բայց ես մի քիչ կողքանց էի կանգնած ու լավ եմ հիշում: Ու հետո...

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ՞ հետո:

ՄԱՐԿՈ - Ոչինչ: *(Դադար:)* Դու իսկապե՞ս ուզում ես լսել իմ պատմությունը:

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ ես ասում:

ՄԱՐԿՈ - Ասում եմ՝ իսկապե՞ս ուզում ես, որ պատմեմ իմ մասին:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Տեղ ու ժամանակ են գտել...

ՄԱՐԿՈ - Այսինքն...

ԵԼԵՆԱ - Ուշադրություն մի դարձրու: Նման մարդիկ դրան արժանի չեն:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Լսեք, դո՛ւք... անգործ նստելու փոխարեն կարող էիք մասնակցել: Եթե այստեղից ելք եմ փնտրում, նաև ձեզ համար եմ դա անում: *(Թշնամանքով նայում է երկուսին:)* Եթե հանկարծ ուստիկանությունը մեզ ազատի, նրանց կարո՞ղ եք ասել, որ ուրիշ խցում էիք նստած: Որ ուրիշ առևանգության զոհեր էիք: Օ քե՛յ:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այսինքն... որ ձեզ ուրիշ խցում են պահել: Որ դուք հաջորդ առևանգվածներն եք: Որ ձեզ ինձնից հետո են փախցրել:

ՄԱՐԿՈ - Դե, իհարկե, ո՛նց էի մոռացել, որ մենք այստեղ սանատորիայում ենք: Ու որ նրանց մոտ առևանգելը հերթով է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ներեցեք, ձեզ վրդովվեցնում է, որ ես փորձում եմ պահպանել իմ հեղինակությունը: Ձեզնից ի՞նչ կպակասի: Ազատվելուց հետո, միևնույն է, շատ արագ կմոռանաք այս խայտառակ արկածը, այդպես չէ:

ՄԱՐԿՈ - Այդպես է: Դուք խոսում եք այստեղից ազատվելու մասին, իսկ ինձ թվում է, որ դրան դեռ շատ ժամանակ կա: Տեղը շատ տարօրինակ է: Նկատել եք, այստեղ հոտեր չկան:

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ եք ուզում ասել:

ՄԱՐԿՈ - Միայն մի բան. ինչքան փորձում եմ, գոնե մի հոտ չեմ առնում: Հավն անգամ հոտ չունի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Գուցե սինթետիկ է:

ՄԱՐԿՈ - Ցանկացած իր, հագուստ, կաշի, անգամ պատերը հոտ ունեն: Իսկ ես ոչինչ չեմ զգում:

ԵԼԵՆԱ - Իրավացի ես:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Խնդրում եմ էմոցիաներին չտրվել: Ամեն ինչին ռացիոնալ վերաբերվենք, լավ: Այստեղ երեքով ենք: Երբեք իրար չենք ծանաչել: Ընդհանուր ոչինչ, կամ համարյա ոչինչ չունենք ու հնարավոր է, որ այստեղ ենք հայտնվել նույն անձանց կամքով: Ճիշտ է:

ԵԼԵՆԱ և ՄԱՐԿՈ - Ճիշտ է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Եվ այսպես. ես

ուշաթափվում եմ: Զանի դեռ պառկած եմ գիտակցությունս կորցրած, անսպասելի ուտելիք է հայտնվում, իսկ սենյակում փոքրիկ անցքի կամ գաղտնի մուտքի նշմար անգամ չկա: Մենք չորս պատի մեջ փակված ենք: Հոտեր չենք զգում: Անսպասելի զանգում է հեռախոսը, բայց սինյորան նույնիսկ չի հիշում, որ պայուսակ ուներ: Հեռախոսը զանգում է, բայց սենյակն ասես բլրկի տակ է, ազդանշանը չի հասնում: Այդ դեպքում ինչո՞ւ էր զանգում: (Դադար:) Կարծես ամեն ինչ հասկացա:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ հասկացաք:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հիմա մեզ հետ մի երևույթ է կատարվում, որը լավ հայտնի է հոգեբանական գիտությանը: Սա հալյուցինացիա է: Մեզ միայն թվում է, թե հավ ենք ուտում, հեռախոսի զանգն ենք լսում և հրաշալի ընկերախումբ է այստեղ հավաքվել: Իսկ ինչպե՞ս կարող են մեզ հալյուցինացիայի ենթարկել:

ՄԱՐԿՈ - Ինչպե՞ս:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Թմրադեղերի օգնությամբ, բարեկամս, հալյուցագենների օգնությամբ, սինթետիկ թմրադեղերի... Մի բան էլ պարզ է ինձ:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ եք ակնարկում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այն, որ դա անում է մեկը, ով, առաջինը՝ լավ գիտի մարդկային հոգեբանությունը, իսկ երկրորդ՝ կապ ունի այն միջավայրի հետ, որտեղ գիտեն

թմրադեղերի մասին:

ԵԼԵՆԱ - *(պայուսակից ծանկում է ատրճանակը, ուղղում Լուիջի Կարլոյի վրա):* Չմոտենա՛ք ինձ:

ՄԱՐԿՈ - Ելենա...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Խնդրեմ: Նա մեր առևանգողների հանցակիցն է: Դեմքին նայեք: Ճկույթիս չափ չհավատացի նրա պայուսակի պատմությանը: Ուշադրություն դարձրեք, ես ուշաթափվեցի, երբ նա մոտեցավ ինձ: Բայց ինձ մոտ այդպիսի խաղերը չեն անցնում, թանկագինս:

ԵԼԵՆԱ - Ոչ մի բան էլ չեք հասկացել:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ախ, այդպե՛ս... Այդ դեպքում գուցե տիկին հոգեբանն ինձ բացատրի, թե ինչու նրա պայուսակում ատրճանակ հայտնվեց:

ԵԼԵՆԱ - Իսկ դուք փորձեք առավոտից իրիկուն աշխատել թմրամոլների հետ ու հետո հարցրեք՝ ինչու մոտս ատրճանակ կա: Դուք շատ եք սխալվում, կասկածելով ինձ: Ես նույն հիմունքներով եմ այստեղ, ինչպես և դուք:

ՄԱՐԿՈ - Իսկ եթե մենք մեռնի ենք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ի սեր Աստծո, վերջ տվեք հիմարությանը: *(Ելենային.)* Իսկ դուք հեռու տարեք ատրճանակը:

ՄԱՐԿՈ - Չէ, ես լուրջ... Ենթադրենք, երեքս էլ քնի մեջ մեռել ենք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ու, ձեր կարծիքով, մեռածները ուտում են, խմում ու հոտեր են տարբերում: Թե՛ գժվում են ու ջղայնանում: Տեսնո՞ւմ եք այս երակը: *(Ցույց է տալիս ծակատը:)* Արյուն է լցվել: Չեմ կարծում, որ կայաթի առողջությունից, եթե հիմա անդրաշխարհում ենք:

Ելենան կրակում է առաստաղին: Բետոնի կտորտանք է թափվում: Լուիջի Կարլոն նետվում, նրա ձեռքից քաշում է ատրճանակը:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ինձ մոտ թող մնա:

ԵԼԵՆԱ - Հա, այդպես անվտանգ է: Ես պահում եմ միայն չարամիտներին վախեցնելու համար: Վերջապես, մեծ ծանապարհի բանդիտ չեմ:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Սարսափելի կին եք, քիչ մնաց՝ սիրտս պայթեր: Թող մնա գրպանումս, ինչ իմանամ, մտքովդ ինչ կանցնի: Ու համոզված եղեք, ձեզնից աչքս չեմ կտրի, պա՛րզ է: Երկուսիդ էլ կհետևեմ: *(Պառկում է աջ նստարանին, քնում է:)*

Խավար:

Երրորդ տեսարան

Կենտրոնական մատարանին մտած են Մարկոն ու Ելենան: Ելենան լուսանկարներ է ցույց տալիս: Լուիջի Կարլոն քնած է աջ մատարանին:

ԵԼԵՆԱ - Իսկ սա քույրիկս է:

ՄԱՐԿՈ - Հմայիչն է:

ԵԼԵՆԱ - Նա իմ սերն է ու միակ ուրախությունս: Միասին ենք ապրում, երբ երեկոյան տուն եմ վերադառնում, միայն նա է օգնում, որ մոռանամ կյանքի ստորությունները: Գիտես, ես փակ մարդ եմ ու նախընտրում եմ գիրքը ձեռքիս փակվել սենյակում: Իսկ նա մարդամոտ է, կենսասեր ու ոչնչից չի վախենում...

ՄԱՐԿՈ - Պետք է որ նրան շատ սիրես:

ԵԼԵՆԱ - Երբ ծնվեց, ես տասնմեկ տարեկան էի, մի տարիք, երբ դեռ չէս հասկանում՝ բաժանվե՞ս քո խաղալիքներից, թե՞ անցնես մեծերի աշխարհ՝ երջանիկ կյանքի նրա խոստումով... Նա ապրիլին ծնվեց, ցերեկը, արևը փայլում էր, ես տուն եկա տորտելլիի ուտելու հաճույքը կանխավայելելով, մայրս խոստացել էր սերուցքով տորտելլիի պատրաստել, շատ եմ սիրում: Բայց երբ տուն մտա, միայն մորաքրոջս տեսա, նա ինձ էր սպասում: «Իսկ ո՞ր է մայրս», - հարցրի: «Մի անհանգստանա, ամեն ինչ լավ է, նա շուտով կգա, գնանք ինձ մոտ, քեզ համար համեղ բան եմ եփել»: Համեղը, պարզվեց, բանջարեղենով ապուրն էր, այն էլ՝ առանց պաստայի: Դա ներքին բողոք առաջացրեց իմ մեջ՝ տանել չեմ

կարող բանջարեղենային ապուրները: Ահա այդպես քրոջս ծնվելը զուգակցվեց դժգոհությանս հետ... Հետաքրքիր է, ինչո՞ւ եմ այս ամենը քեզ պատմում:

ՄԱՐԿՈ - Դե... գուցե այն պատճառով, որ ես էլ...

ԵԼԵՆԱ - Համենայնդեպս, հիմա ամեն ինչ ուրիշ է, նա լույս է իմ պատուհանում, իմ հենարանն է, իմ պաշտպանությունը:

ՄԱՐԿՈ - Հասկանում եմ քեզ...
(Դադար:) Անտառ սիրո՞ւմ ես:

ԵԼԵՆԱ - Այն էլ ինչպե՞ս... պաշտո՞ւմ եմ անտառը: Քանի քույրս չէր ծնվել, ծնողներիս հետ հաճախ էինք անտառում զբոսնում: Ես սովորեցի ծանաչել ծառերը: Կաղնիները ինձ շատ են դուր գալիս... մեկ էլ հողի հոտը անձրևից հետո: Երազում էի թավալվել թաց տերևների վրա, որպեսզի նրանց հոտն ինձ անցներ, բայց համարձակությունս չէր հերիքում: Հողի հետ շփվելու ուրախությունը զիջում էր հորս պատժի վախին:

ՄԱՐԿՈ - Իսկ ես թավալվում էի:

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ...

ՄԱՐԿՈ - Խոտերի մեջ, թավալվում էի անձրևից թաց խոտերի մեջ: Հանում էի հագուստս ու դանդաղ թեքվում հողին, մինչև նրա հոտը, բարձրանալով, լցվում էր ռունգերս: Հենց այդ պահին էլ անզուսպ ընկնում էի գետնին՝ պատրաստ ձեռքերով գրկել

նրան: Մեր տունը բլրի վրա էր, սոճիների բացատում, փոքր եղբորս այնտեղ էի տանում՝ նրան աշխարհը բացահայտելու համար: Մերոնք չէին անհանգստանում, գիտեին, որ նա ինձ հետ է: Լա գրում էր տերևների վրա ու դա նրան շատ էր ուրախացնում: Երան դուր էր գալիս իր արձակած ձայնը: Լա գրում էր ու ծիծաղում... ծիծաղում էր, ծիծաղում էր, դա նրա ուրախությունն էր:

ԵԼԵՆԱ - Ինչքան լավ բան է եղել մեր կյանքում, իսկ հիմա... Ի՞նչ է մեզ սպասում: Այն մտքից, որ այլևս չեմ տեսնելու ինձ մարդկանց... ես սարսափում եմ: Վախենում եմ, Մարկո: *(Երա հայացքն անսպասելի ապակիանում է, ուր որ է՝ կարտասվի:)* Ի՞նչ եմ ես անելու... Ի՞նչ եմ անելու այս վայրերում...

ՄԱՐԿՈ - *(նրան համահունչ ասմունքում է).*

*Ի՞նչ եմ անելու ես այս վայրերում,
Մոտերքում բույն ու ծյուղեր
հավաքելով,
Այնտեղ, ուր այգը չունի
սահմաններ,
Սրտովս, ուր գիշեր է, վախ է
հիվանդոտ...*

ԵԼԵՆԱ - *(ապշահար):* Գարսիա Լորկա՞ ես կարդացել:

ՄԱՐԿՈ - *(շարունակելով ասմունքել՝ համարյա գրկած Ելենային).*
*Եվ ի՞նչ կանեմ ես, եթե մահանան
Լույսը պարփակած, ինձ թանկ*

աչքերը,

*Մարմինն իմ կբանտի պաղած
խավարը,*

Ու տաք հեղուկը կլքի, կգնա...

Իմ սիրած բանաստեղծությունն է: Դպրոցում տղաները թուղթ էին խաղում կամ թերթում էին ամսագրերը, իսկ ինձ ձգում էին բանաստեղծությունները: Փոքրուց էի այդպես, հիվանդության պես մի բան էր...

ԵԼԵՆԱ - Իրավացի ես, դա հիվանդություն է ու դրանից ազատվելն անհնար է:

Ելենան մոտենում է, թվում է՝ կհամբուրի նրան, բայց վերջին պահին ուղղվում է, դեմքն ստանում է սովորական արտահայտությունը:

ԵԼԵՆԱ - Բանաստեղծությունը նաև վերքերի դարման է, հատկապես իմ աշխատանքում: Ընդհանրապես, կյանքը տարօրինակ բան է: Կարող ես պատկերացնել, ես ատում եմ անձրևը, թեև առաջ սիրում էի: Ես գիտեի, եթե թրջված տուն գայի, մայրս կնստեցներ տաք լոգարանում, հետո տալկ կցաներ... Իսկ հիմա, երբ անձրև է գալիս, կոնսուլտացիա եմ մտնում թաց ոտքերով, մինչև ոսկորներս թրջված, մրսում եմ ու միայնակ եմ... Գումարած՝ հիվանդներս, որոնց ներսում միայն դատարկություն է: Այդ ժամանակ էլ այնպես եմ ուզում նրանց ամե-

նօրյա դոզան... Մրսում եմ, ես շատ եմ մրսում: (Մարկոն գրկում է նրան:) Գիտես, երբեմն ինչ է կատարվում ինձ հետ: Վախ եմ զգում: Սարսափելի վախ, որ մի գեղեցիկ օր չեմ կարողանա հսկել զգացմունքներս: Գիտեմ, տարօրինակ է սա լսել հոգեբանից: Թվում է, պիտի իմանամ, թե ինչ պիտի անեմ այդ դեպքում, պիտի կարողանամ զսպել զգացմունքներս, բայց գիտելիքը չի օգնում: Ես շատ եմ վախենում իմ վախերից...

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ կենդանի է քեզ ամենաշատն է դուր գալիս:

ԵԼԵՆԱ - Ինչ կենդանի է ամենաշատը ինձ դուր գալի՛ր: Թող մտածեմ... Ծուն: Մեր տանը միշտ շուն է եղել:

ՄԱՐԿՈ - Իսկ ինձ դուր են գալիս փղերը:

ԵԼԵՆԱ - Փղերը...

ՄԱՐԿՈ - Փոքրուց: Այնքան խորհրդավոր կենդանի է: Մտքովդ չի անցել, թե ինչ տպավորություն են թողնում երեխաների վրա: Երեխան ոչ մի կերպ չի հասկանում, թե նա քանի տարեկան է: Առյուծի, վագրի, ռնգեղջյուրի ձագը շատ փոքր է: Իսկ փիղը... նա հենց սկզբից խոշոր է: Փղերը տարբերվում են բարությանը ու իմաստությամբ: Իրենց լավ են զգում և կոլեկտիվում, և միայնակ: Դրանք աշխարհի ամենասոցիալական կենդանիներն են: Փղերի խումբը հոտ չէ, ավելին է: Ասես

մի փոքր հանրություն է: Իսկ մի օր նրանք լքում են իրենց տարածքն ու հեռանում, ու ոչ ոք չգիտի՝ ուր են գնում: Ոչ մեկին հայտնի չէ, թե ինչու են այդպիսի որոշում ընդունում: Ոչ մեկը չգիտի նրանց նպատակները:

Արթնանում է Լուիջի Կարլոն, որոշ ժամանակ լսում է նրանց:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այսպես... տեսնում եմ, ժամանակ չեք կորցնում: Ծնորհավորում եմ:

Շփոթահար Ելենան ու Մարկոն իրարից հեռու են քաշվում:

ԵԼԵՆԱ - Ոչ, ոչ, սա ձեր մտածածը չէ: Պարզապես այստեղ շատ խոնավ ու ցուրտ է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Դե, իհարկե, խոնավ ու ցուրտ է: Միք անհանգստանա, հիմա կիրամայեմ, որ տաքացուցիչ բերեն: Իսկ դուք՝ Էլիզային կարոտող... ինչ-որ շատ շուտ մոռացաք նրան: Լավ, կատակում եմ, ես աշխարհիկ մարդ եմ, տեղյակ եմ, թե ինչպես են որոշ բաներ կատարվում:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչ բաներ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (նայելով Մարկոյին): Ինչ էլ լինի, ինձ արդեն պարզ է, որ երկուսդ էլ դժբախտ քրջոտներ եք ու պատահական եք հայտնվել իմ առևանգման պատմության մեջ: Դե, լավ, գոնե մենակ չեմ:

ՄԱՐԿՈ - Դուք շատ սիրալիր եք, շնորհակալություն:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Չարժե: Համաձայնվեք, որ ամեն մարդ պիտի իմանա իր տեղը հասարակության մեջ ու հարգի մյուսների տեղադրությունը: Ես չեմ հորինել, դա հասարակական օրենք է, դեմը խաղ չկա: Օրինակ՝ ես: Ինչ եք կարծում, ես կարող էի հավաքարար աշխատել: (*Պատասխան չի ստանում:*) Ոչ, ես երբեք չէի կարողանա հավաքարար աշխատել: Իսկ ինչո՞ւ: Որովհետև ես ուրիշ արժանապատվության, ուրիշ կոչումի մարդ եմ: Իմ կոչումը վիթխարի գործեր կատարելն է, մեծ նպատակներ ունենալը: Կրկնում եմ, պատահական ոչինչ չի կատարվում:

ՄԱՐԿՈ - (*սարկազմով*): Ի՞նչ եք ասում... Եթե այդպես է, ուրեմն բացատրեք ինձ, թե ինչու երեքս էլ այստեղ ենք: Պատճառն ի՞նչ է: Միայն չկրկնեք, որ մենք ենք ձեր առևանգմանը մասնակիցը, չեք համոզի: Տարբեր քաղաքներից ենք, ես՝ Հռոմից, սինյորան՝ Ֆերարայից, դուք...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Պաղոայից եմ:

ՄԱՐԿՈ - Տեսնում եք, ոչ մի կապ չկա, անգամ՝ աշխարհագրական: Դժվար թե միաժամանակ են մեզ առևանգել ու հիմա միասին ենք ինչ-որ մեկի տափակ սխալի հետևանքով: Միասին ենք՝ ուզենք, թե չուզենք:

ԵԼԵՆԱ - Հիմա ընդհանրապես ոչինչ չեմ հասկանում:

ՄԱՐԿՈ - Երևի թե մեկին պետք է

եղել, որպեսզի մենք հավաքվեինք այստեղ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ահա և մեր հավաքարարն սկսեց շատ նրբամիտ ու խորաթափանց եզրահանգումներ անել: Ըստ իս, դա բացահայտ չափազանցություն է:

ՄԱՐԿՈ - Ընդամենը՝ վարկած է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Բայց իրոք, սկսեց ցրտել: (*Գնում է դեպի դուռը:*) Է՛յ, դո՛ւք, լսո՞ւմ եք ինձ, ես մրսում եմ: Ծածկոցներ բերեք, կամ ինչ մտքներովդ անցնի, եթե չեք ուզում, որ ցրտից մեռնենք:

ԵԼԵՆԱ - Բավական է, երկուսդ էլ լռեք: Ես վախենում եմ, հասկանում եք, ես վախենում եմ...

Մարկոն նետվում է նրա կողմը:

ՄԱՐԿՈ - Հանգիստ, մի վախենա... Ես քեզ հետ եմ: Ես գիտեմ, որ այս ամենը լավ ավարտ կունենա:

ԵԼԵՆԱ - (*կասկածով*): Որտեղից գիտես:

ՄԱՐԿՈ - Հենց այնպես ասացի: Սկզբում կատակում էի, ուզում էի մեր բանտախցի հարևանին մի քիչ չարացնել: Բայց նա իրավացի է, միայն նրան են ուզել առևանգել: Իսկ հիմա... պատկերացրու, եթե նա շտապ փող չգտնի... ուզում եմ ասել, պատկերացրու, եթե նրա ընտանիքը...

ԵԼԵՆԱ - Քեզ ի՞նչ եղավ, քրտնքի մեջ կորել ես:

ՄԱՐԿՈ - Ես ինձ լավ եմ զգում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (*Ելենային*): Կար-

ծում եմ, հոգեբանի աշխատանքը ձեզ համար չէ:

ԵԼԵՆԱ - Լերեցեք, ի՞նչ նկատի ունեք:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Կարծում եմ, դուք շատ զգայուն եք ու թույլ նյարդեր ունեք:

ԵԼԵՆԱ - Իսկ դուք գնացեք ու աշխատեք, որտեղ ես եմ աշխատում... գոնե մի երկու օր, առավոտները... Վստահ եմ, որ էլեկտրաշոկի կարիք կունենաք: «Զգայուն»... Դուք ի՞նչ գիտեք իմ մասին:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Օ՛, ինչ կրքեր... Այդքան սրտին մոտ չընդունեք, ընդամենը ուզում եմ ասել, որ եթե նոր տնօրեն վարձելու խնդիր ունենամ, երբեք չեմ ընդունի մեկին, ով վախենում է պոտենցիալ գնորդներից:

ԵԼԵՆԱ - Ձեր բերած օրինակը ապուշություն էր:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Եղածը դա է: Այդ օրինակը բերեցի ինչ-որ բան ասած լինելու համար: (Մարկոյին.) Մոտ եկեք, օգնեք...

ՄԱՐԿՈ - (մոտենալով): Ի՞նչ կա:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ես օգնություն խնդրեցի: Ուզում եմ հասկանալ, թե ինչու այստեղ ցուրտ է, նույնիսկ պատերն են սառցակալել: Կարծում եմ, սա նկուղ է ու ինչ-որ տեղից փչել չի կարող: Ուզում եմ զննել առաստաղը, գուցե այստեղ ձեղքեր կան ու ցուրտը ներս է թափանցում...

Մարկոն ծնկի է գալիս, Լուիջի Կարլոն բարձրանում է նրա ուսերին: Մարկոն ոտքի է կանգնում, Լուիջի Կարլոն զննում է առաստաղը:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Մութ է, ոչինչ չի երևում: Մի քիչ այն կողմ շարժվեք, ուզում եմ այնտեղ նայել...

Մարկոն քայլ է անում, կորցնում է հավասարակշռությունն ու ընկնում է՝ հետը գցելով Լուիջի Կարլոյին:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - (հատակին պառկած): Լավ գմփացի... գրողը տանի, ոնց է ցավում... (Ձեռքը սեղմում է սրտին ու ցավից կնճռոտվելով՝ փորձում է բարձրանալ, բայց տնքալով ընկնում է մեջքի վրա: Մարկոն սկսում է մերսել նրա սիրտը: Լուիջի Կարլոն ուշքի է գալիս:) Ծատ էր ցավում... հիմա արդեն թեթևացավ: Ծնորհակալ եմ:

ՄԱՐԿՈ - Չարժե:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Այդ ի՞նչ արեցիք:

ՄԱՐԿՈ - Սրտի սովորական մերսում: Ֆիբրիլյացիա էր... լուրջ բան չէ, հիմա կանցնի:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Հա, սիրտս հիվանդ է, բայց դուք... որտեղի՞ց գիտեք:

ՄԱՐԿՈ - Հայրս բժիշկ է, մեր տունը բժշկության մասին լիքը գիրք կա:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - (ապշած, դեռ պառկած է հատակին): Ձեր հայ-

ըը բժիշկ է: Բայց դուք ինչպէս... դուք ինչո՞ւ...

ՄԱՐԿՈ - Ուզում եք հարցնել, թե ինչու ապահովված ընտանիքի պատանին, հնարավորություն ունենալով հասնել բարձր վճարվող ու հեղինակավոր աշխատանքի, զբաղվում է սոցիալապես արհամարհելի գործունեությամբ: Այլ բառերով ասած՝ այդ ինչո՞ւ բժշկի տղան ժամանակը սպանում է զուգարանակոնքերը լվանալով:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դե, մի խոսքով... այո:

ՄԱՐԿՈ - Որովհետև թքած ունեմ սոցիալական կարգավիճակի վրա: Ինձ դուր է գալիս իմ աշխատանքը:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Դուր է գալիս այդ աշխատանքը:

ՄԱՐԿՈ - Հա, ես լավ ընկերություն եմ անում երեխաների հետ ու դա ինձ դուր է գալիս: Ավելի լավ է, դուք ասեք, միայն անկեղծ, ձեզ երբևէ մենակ չե՞ք զգացել:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Հըմ...

ՄԱՐԿՈ - Պատասխան չլսեցի:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Պատահել է... երբեմն...

ՄԱՐԿՈ - Տեսնում եք, իսկ ինձ հետ նման բան չի եղել: Իմ երեխաների շնորհիվ...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - Ձեր հիմարությունները լսելու ցանկություն չունեմ: Շատ եմ մրսում, ինձ տաքանալ է պետք: *(Բարձրանում, սկսում է վազել սենյակում):*

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ եք անում:

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - *(վազելով):* Չե՞ք տեսնում... դուք չեք տեսնում, թե ի՞նչ եմ անում: Կտավի վրա յուղաներկով վերջին վրձնահարվածն եմ անում, միաժամանակ խորհրդակցություն եմ անցկացնում ու խնձոր եմ կրծում:

ԵԼԵՆԱ - *(վախեցած):* Մարկո...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - *(վազելով):* Միք անհանգստանա, թանկագինս, ես չեմ գժվել, ընդամենը փորձում եմ տաքանալ ցրտից չմեռնելու համար:

ՄԱՐԿՈ - Վերջ տվեք, դա ձեզ վնաս է... այն, ինչ կատարվեց ձեզ հետ քիչ առաջ...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - «Դա ձեզ վնաս է», «Դա ձեզ վնաս է»... բլաբլաբլա, բլաբլաբլա... ծիծաղելի լինելու փոխարեն միացեք ինձ: Ցույց տվեք՝ ինչի եք ընդունակ, ցույց տվեք՝ ինչ տղամարդ եք:

Մարկոյին քաշում է իր կողմն ու եռանդով կռամում-ուղղվում է: Հայացք ձգելով Ելենային՝ Մարկոն կրկնում է նրա շարժումները:

ԵԼԵՆԱ - Մարկո, Մարկո... Մարկո-ն-ն...

ԼՈՒԻԶԻ ԿԱՐԼՈ - *(շարունակելով վարժությունները, Մարկոյին):* Երիտասարդ, դուք գերել եք տիկնոջ սիրտը: Չէ, իսկապես նվաճել եք նրան: Կեցցե՛ք: Ինձ թվում է՝ հրաշալի տվյալներ ունեք: Ասենք, տիկինն էլ շատ հմայիչ է:

ԵԼԵՆԱ - Մարկո, ի՞նչ ես անում: Դու նրա հե՛տ ես, նրա կողմնում...

(Մարկոն չի պատասխանում:) Մարկո, այդ մարդուն չի կարելի վստահել: Դու ենթարկվում ես խելագարի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ուշադրություն չդարձնեք: (Ուղղվելով:) Գերագանց է, կարծում եմ, բավական է: (Մարկոն նույնպես ուղղվում է:) Ապրեք, գովեստի եք արժանի: Իսկ որտեղ եք զինվորական ծառայություն անցել:

ԵԼԵՆԱ - Մարկո, բավական է, դու դեռ չե՞ս տեսնում, որ այդ մարդը խելագար է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Անուշիկս, զգույշ արտահայտվեք, եթե այստեղ մեկը խելագարի տպավորություն է թողնում, այդ մեկը դուք եք ձեր հիստերիկ վայնասունով:

ԵԼԵՆԱ - Ոչ, այդպես չէ, այդպես չէ... (Բռունցքներով հարձակվում է Լուիջի Կարլոյի վրա, նա փորձում է բռնել կնոջ ձեռքերը:)

ՄԱՐԿՈ - (բաժանելով նրանց, Ելենային): Դե, հերիք է... բավական է, այստեղ ոչինչ չի կատարվում, ինչից արժեր վախենալ: Ու ոչ մեկը չի պատրաստվում քեզ ցավ պատճառել, ոչ մեկը:

ԵԼԵՆԱ - (ակնարկելով Լուիջի Կարլոյին): Բայց նա կորցնում է բանականությունը, ինչ է, չե՞ս հասկանում, ու մեզ էլ կստիպի խելագարվել: Մենք պետք է ինչ-որ բան անենք, որպեսզի չեզոքացնենք նրան: Դու պիտի անես դա, Մարկո, դու պետք է ինձ օգնես:

ՄԱՐԿՈ - Ինչ որ պետք է՝ մենք կանենք: Կտեսնես, շուտով դուրս կարձնենք այստեղից:

ԵԼԵՆԱ - Երբ:

ՄԱՐԿՈ - Չգիտեմ: Իսկ հիմա, եթե երկուսդ էլ դեմ չեք, ես մի քիչ քնեմ: Հոգնել եմ: Իսկապես, շատ եմ հոգնել: (Ցույց տալով կենտրոնական նստարանը՝ Լուիջի Կարլոյին:) Ոչի՞նչ, եթե այդտեղ պառկեմ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Խնդիր չկա, հաճույքով կզիջեմ իմ տեղը: Եթե ցանկանում եք, երբ արթնանաք, կարող եք պայմանագիր կնքել, համաձայն եք:

ԵԼԵՆԱ - (ձախ նստարանին նստած, ծնկները ձեռքերով գրկած՝ ինքնամոռաց քրթմնջում է): Ինչ լավ կլիներ, եթե հնարավոր լիներ մոռանալ: Գլուխը դնել փափուկ բարձին ու զգալ, թե ինչպես աստիճանաբար մարմինդ թուլանում է, զգալ ծածկոցի ջերմությունը, սավանների թարմությունը: Ինչ հրաշալի կլիներ... Արթնանայի, իսկ այս մղձավաջը չկա: Տեսնեմ քույրիկիս ժպտուն դեմքը, շոյեմ նրան: Միասին նախաձայնեք: Ելակ կուզենայի ուտել: Հա, ելակ եմ ուզում, կարմիր-կարմիր: Հետո կզնանք հնոտիքի շուկա, վաղը մեր փողոցում հնոտիքի շուկա է բացվում: Այնտեղից սափորներ կգնեմ: Մարթա մորաքրոջ տանը միշտ շատ ծաղիկներ կային, իսկ ես սափորներ էր, որ ջարդում էի: Պատահաբար: Որպես պատիժ

հայրս փակում էր ինձ նրա սենյակում, իսկ այնտեղից հոտ էր գալիս: Կահույքը շատ հին էր, ու սենյակը խորդանոցի էր նման: Փոխարենը այնտեղ ծաղիկներ չկային... (Ասես սթափվելով՝ դիմում է Լուիջի Կարլոյին:) Գիտեմ՝ ինչ եք մտածում: Մտքում ձեզ հարց եք տալիս՝ հնարավոր է, որ ամբողջ օրը անհավասարակշիռ մարդկանց, հոգեգարների, տոքսիկամանների հետ աշխատող պրոֆեսիոնալը այդքան հեշտությամբ կորցնում է ինքնատիրապետումը:

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Դե չէ... ամենևին...

ԵԼԵՆԱ - Գիտեմ, գիտեմ, որ հենց այդպես եք մտածում, ես դա կարողում եմ ձեր հայացքում: Ու չնայելք ինձ այդպես... վե՛րջ տվեք...

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Լսեք, սինյորա, տանել չեմ կարող, երբ այդպիսի տոնով եմ խոսում: Առանց այդ էլ գլուխս պայթում է հանելուկներից, որոնք առաջարկում է ինձ իրավիճակը ու որոնցից կարելի է խելքը թռցնել: Ես սովոր եմ ուղեղս օգտագործել իմ ու իմ ընտանիքի ապագայի համար որպես կառուցողական աշխատանքի, որոշումներ փնտրելու միջոց: Ինձ միայն դա է հետաքրքրում, մնացածը խղճուկ ռեֆլեքսիա է, համալսարանական պրոֆեսորիկների մտահանգումներ: Դա թողնում եմ ինտելեկտուալներիդ: Դուք լսում եք ինձ:

ԵԼԵՆԱ - Ձեր ասածի մեջ անսահման անձոռնի մի բան կա:

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Եվ ո՞վ է դա ասում...

Դադար:

ԵԼԵՆԱ - Երբ փոքր էիք, ձեր տանը ինչ-որ կենդանի եղև է: Չգիտեմ, ասենք՝ շուն, կատու... սոխակ...

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Ոչ, հայրս կենդանիներին ատում էր, ասում էր, որ նրանց վրա չարժե ժամանակ կորցնել:

ԵԼԵՆԱ - Այո, նրանք ժամանակ են պահանջում:

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Իսկ մայրս հոտերի չէր դիմանում: Սերեցեք, բայց ձեր ինչ գործն է...

ԵԼԵՆԱ - Հոտեր... իհարկե, հասկանում եմ: Իսկ գիտե՞ք, թե ինչ կարևոր է, երբ երեխան պատասխանատվություն է զգում որևէ կենդանի արարածի համար: Կերակրել, հետը խաղալ, պետքերը հոգալ... ամբողջ օրն անցկացնել այդ էակի հետ, որը քեզ է նայում լայն բացված աչքերով, աստճո փոքրիկ արարած՝ տաքուկ մարմնով, բաբախող սրտիկով, որը կախում ունի քեզնից ու չի կարող ապրել առանց քեզ: Գիտե՞ք, այդ ամենը ինչ կարևոր է:

ԼՈՒԻԺԻ ԿԱՐԼՈ - Չէ, ազնվորեն ասած, այդ ամենը իմ կողքով է անցել:

ԵԼԵՆԱ - Իսկ արդեն ժամանակն է, որ միայն ձեր մասին չմտածեք: Դուք չե՞ք նկատել, ինչպես են

փոխվել ժամանակները: Ձեր արժեքների կողքին ուրիշներն են հայտնվել, ասենք՝ հարգանք, սեր, սոցիալական պատասխանատվության զգացում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ինչն էր դուրս տալիս, որոշել էր հոգեբանության դասախոսություն կարդալ, ուրիշ զբաղմունք չունե՞ք:

ԵԼԵՆԱ - Լավ, կասեմ ոչ որպես դասախոս, այլ մարդ: Դուք ձեզ երեսխայի պես եք պահում, ում ժամանակին շուն չեն նվիրել:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ես՝ երեսխամ... Ինչ եք ձեզ թույլ տալիս...

ԵԼԵՆԱ - Դուք, երևի, դեռ ձեզ հաշիվ չեք տալիս, որ... Մի պահ մտածեք. դուք այստեղ եք երկու մարդու հետ, որոնց նախկինում չեք տեսել, փակված եք անհայտ շինության մեջ, չիմանալով, թե ինչ ապագա է սպասում, ողջ կմնա՞ք, թե՞ ոչ, ոչնչում համոզված չեք, այս տեղը լքելու ոչ մի հնարավորություն չունեք: Դուք մենակ չեք, կրկնում եմ, ձեր կողքին երկու մարդ կա նույն իրավիճակում, ձեզ պես վախեցած ու ձեզ պես հույսով, որ այս մղձավանջը շուտով կավարտվի: Այդ երկու մարդը ձեր միակ հարստությունն են: Դուք կարող էիք հրաշալի համախոհ դառնալ, եթե փորձեիք հասկանալ նրանց, կարողանայիք լսել նրանց: Իսկ դ՞ուք... Ինչ եք անում դուք՝ գոռում եք, աղմկում, արհամարհում եք նրանց, իսկ հետո երեսխայի նման ուրախա-

նում եք, երբ նրանցից մեկը ձեզ հետ միասին ինչ-որ ապուշ վարժություններ է անում: Այո, այո: Իսկ գիտե՞ք, թե ինչու... Որովհետև արտաքին դիրքը ձեր կյանքի փոքրաթիվ արժեքներից է, որ ձեզ համար գին ունի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հա-հա-հա... ամեն ինչ ասացիք: Գոնե հասկանում եք, թե որքան եք ծիծաղելի: Ես ընդհանրապես թքած ունեմ ձեր մտահանգումների վրա:

ԵԼԵՆԱ - Այդ է, որ կա, դա էլ ինձ կատաղեցնում է: Որ դուք բացարձակապես չեք հետաքրքրվում ուրիշ մարդկանցով ու նրանց կարծիքներով: Հենց այդ է՝ թքած ունեք ձեր համեստ բախտակիցների վրա: Եվ պատճառը ձեր գերձնախեղված ինքնասիրահարվածությունն է: Դուք չե՞ք նկատել, թե մի նախադասության մեջ քանի անգամ եք կրկնում «ես» բառը: «Ես» գիտեմ, «ես» ուզում եմ, «ես» ասացի, ես, ես, ես:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (բարձր ծիծաղում է):

ԵԼԵՆԱ - Ինչն է ծիծաղելի:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (ավելի բարձր է ծիծաղում):

ԵԼԵՆԱ - Չե՞ք կարող լռել:

ՄԱՐԿՈ - (արթնանում է): Ինչ է... բան է պատահել:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ոչինչ չի պատահել, պարզապես... հա-հա-հա... Գիտե՞ք, ձեր ընկերուհին իրոք

տարօրինակ մարդ է, նրա ուղեղն անընդհատ աշխատում է, ոչ մի բան հանգիստ, անընդհատ վերլուծում է ուրիշներին, ասես շարժական ռադիոգրաֆիկ սարք լինի: Եւ ձեր ռենտգենյան նկարն էլ է արել: Այո, այո, երկուսիս էլ ռենտգեն է արել: «Ուրիշները», «ուրիշները», մի՛շտ «ուրիշները», երբեք՝ «մենք ինքներս», միշտ ու միայն՝ «ուրիշները»... Եւ բացարձակապես ինձ չհամոզեց իր հոգեվերլուծական տեսություններով, ֆրեյդիստական են ասում, թե էլի ինչ-որ բան... Բայց և այնպես, պիտի խոստովանեմ, որ նա մասնագետ է:

ԵԼԵՆԱ - Նորի՞ց եք ծաղրում:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Միանգամայն լուրջ եմ: Ինձ դուր է գալիս ձեր ուձը, սինյորա «ուրիշներ»: Եթե հաջողվի դուրս գալ այստեղից, կհամաձայնվե՞ք աշխատել իմ ընկերությունում:

ԵԼԵՆԱ - Ձեր ընկերությունում...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Հա, էլի... Ինձ ձեզ պես մեկն է պետք, ով կարող է համապատասխան կերպով տրամադրել իմ աշխատողներին ու հասկանում է նրանց: Ես կարող եմ ստիպել հարգել ինձ, բայց, հնարավոր է, դուք իրավացի եք՝ ես պետք է սովորեմ այլ կերպ վերաբերվել իմ ծառայողներին:

ՄԱՐԿՈ - Ինձ թվում է, դուք ընդհանուր լեզու գտաք:

ԵԼԵՆԱ - Բայց ես...

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - (*նրան ընդհատելով*): Դա ձեր հոգսը չէ, թույլ տվե՞ք

մնացած հարցերը ես լուծեմ: Ավելի ուշ կձշտենք դետալները, իսկ հիմա ամենակարևորն այն է, որ իրար հասկացանք:

ԵԼԵՆԱ - (*թշնամանքով նայելով նրան*): Բայց ինչ լպիրշն եք: Ինձ հանգիստ թողեք, ավելի լավ է՝ գնամ բանակցելու առևանգողների հետ: (*Մոտենում է դռանը*): Սա ինչ է... դուռը բաց է: Լսում եք, դուռը բաց է:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Չի կարող պատահել: (*Վազում է դեպի դուռը, Մարկոն տեղում ասես քարացել է:*) Իրոք որ, դուռը բաց է: Ինչպե՞ս արեցիք:

ԵԼԵՆԱ - Ես ոչինչ չեմ արել: Ինչ-որ մեկը այն կողմից է բացել:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ի՞նչ սիրալիր առևանգողներ ունենք, մեզ թույլ են տալիս դուրս գալ: Գուցե ներդրության հայցումներով հեռագիր էլ ուղարկեն: Լավ, կատակը մի կողմ, դուրս գալ է պետք:

ԵԼԵՆԱ - Հավատացե՞ք, այդ ես չեմ... դուք հիշում եք, դուռը բանալիով էր փակված, ես մոտեցա, բռնակը պտտեցի, ու դուռը բացվեց: Մարկո, գոնե դու հավատում ես ինձ:

ՄԱՐԿՈ - Իհարկե, ես քեզ հավատում եմ, Ելենա:

ԵԼԵՆԱ - Գրկիր ինձ, Մարկո, ես վախենում եմ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Քանի զբաղված եք ձեր զգացմունքների զեղումով, գնամ, նայեմ՝ դրսում ինչ կա:

ԵԼԵՆԱ - Պետք չէ, դա կարող է վտանգավոր լինել:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Այստեղ գտնվելուց ավելի վտանգավոր չէ, երբ ամեն բոլոր կարող են ներս մտնել ու մեր կաշիները քերթել: Գոնե փորձ պիտի անենք: *(Փաթաթվում է երեք սավանների մեջ:)* Եթե քառորդ ժամից չվերադառնամ՝ եկեք ինձ փնտրելու: Բայց շատ զգույշ եղեք... գործը տանի, ոչինչ չի երևում: *(Ելնային.)* Հա, գնալուց առաջ մի բան եմ ուզում ասել: Ծանս անունը Ֆլիպպեր էր, մեզ անհնար էր իրարից բաժանել: Կատու էլ ունեի, օրերով հետը խաղում էի: Փոչոտ կատու էր... *(Դուրս է գնում:)*

ԵԼԵՆԱ - Չէ, դու մի սրան տես... անընդհատ ձևացնում էր, հիմարի տեղ էր դնում: Ես զգում էի՝ ինչ-որ բան այն չէ, որ նա այդքան էլ ցինիկ ու անհոգի չէ, ինչպես ուզում էր երևալ: Լավ, հերիք է նրա մասին... Մարկո, քեզ մի բան եմ ուզում ասել: Չգիտեմ՝ ինչ կլինի մեզ հետ ու կհաջողվի՞ ողջառողջ դուրս պրծնել այստեղից, բայց գիտեմ, որ քեզ չեմ մոռանա: Մարկո, ես քեզ չեմ մոռանա: *(Լռությամբ:)* Բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այս ամենը մեզ հետ պատահեց, չեմ հասկանում:

ՄԱՐԿՈ - Երևի ինչ-որ մեկին պետք էր ինչ-որ ժամանակ մեզ միասին պահել:

ԵԼԵՆԱ - Ինչո՞ւ, ի՞նչ են ուզում նրանք մեզնից:

ՄԱՐԿՈ - Ելնա, բոլոր հարցերը չէ, որ ունեն պատասխան:

ԵԼԵՆԱ - Այսինքն...

ՄԱՐԿՈ - Այսինքն... արի, պառկիր այստեղ: Հանգստացիր:

ԵԼԵՆԱ - Վերջ տուր, ես դժբախտ խելագար չեմ, դու ինչ-որ բան գիտես, բայց չես ուզում ասել: Դու գիտես, չէ՞, գիտես, թե ինչու են մեզ այստեղ պահում: Որ ի վերջո մեկս մյուսի կոկորդը կտրե՞նք: Ասա, այդպես է:

ՄԱՐԿՈ - Երբ դու և Լուիջի Կարլոն հայտնվեցիք այստեղ, այնպիսի հակակրանք էիք զգում իրար նկատմամբ, որ ուժով անհնար էր ձեզ ստիպել նույն սեղանի շուրջ սուրճ խմել: Ընդհանուր ոչինչ չունեիք: Ամեն ինչ բաժանում էր ձեզ, առաջին հայացքից դա պարզ էր: Անհրաժեշտ էր ձեզ մտիկից ծանոթացնել, որպեսզի միմյանց աշխարհը ներթափանցեիք: Իմ արածը ձեզ օգնելն էր:

ԵԼԵՆԱ - Դու... դու օգնել ես:

ՄԱՐԿՈ - Ձեզ երկար ճանապարհ է սպասում, որն անցնելու եք միասին: Դուք երբեք առաջին քայլը չէիք անի, եթե չլիներ իմ անտեսանելի օգնությունը: Հիմա իրար ճանաչեցիք, հասկանում եք մեկը մյուսին, խոսում եք իրար հետ:

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ է սա նշանակում... ի՞նչ ես զառանցում:

ՄԱՐԿՈ - Զառանցանք չէ, դուք իսկապես երկար ճանապարհ

պիտի անցնեք կողք-կողքի:
ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - *(ներս է գալիս ծանր շնչելով, գունատված):* Չի՛ կարող պատահել... պարզապես չի՛ կարող պատահել:

ՄԱՐԿՈ - Ի՞նչը չի կարող պատահել:
ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Համարյա ժամուկես քայլել եմ...

ԵԼԵՆԱ - Ի՞նչ ժամուկես, հինգ րոպե չկա, ինչ դուրս գնացիք:

ՄԱՐԿՈ - Թող խոսի, Ելենա:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - Ես ոչինչ չգտա, ոչ ձանապարհ, ոչ լույսի շող, որ ձայն, ոչ ծառ, խոտ, արահետ, ոչ մի կենդանի, անգամ քամի չկա: Ես ոչինչ չտեսա այս դռնից բացի, այս անիծյալ դռնից այն կողմ...

ՄԱՐԿՈ - ...ո-չին-չէ:

ԼՈՒԻՋԻ ԿԱՐԼՈ - *(դողմում է):* Այո, ո-չինչ է:

Ելենան ճշում է: Դադար:

ՄԱՐԿՈ - Ելենա, հանգիստ, այդքան

ողբերգական մի ընդունիր, չար-ժե, ասենք, պահն էլ այն չէ: Հանգստացիր: Մենք առայժմ երեքով ենք, դա ամենակարևորն է: Մենք պիտի գնանք:

ԵԼԵՆԱ - Ո՛ր... բայց այդ ժամանակ մենք... դու... այսինքն, ուզում ես ասել...

ՄԱՐԿՈ - Սո՛ւս:

Մարկոն բռնում է նրանց ձեռքերն ու տանում դեպի դուռը: Խավար:

Առաջին գործողության ավարտը

Ծանոթագրություն. Գործողությունների միջև ընդմիջումը հինգ րոպեից ավելի չպիտի լինի: Այդքան ժամանակը բավական է դեկորները փոխելու համար: Հանդիսատեսը պիտի մնա տեղում: Դա անհրաժեշտ է կենտրոնացումը չկորցնելու և մտովի առաջին ու երկրորդ գործողությունների իրադարձություններն իրար կապելու համար:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Չորրորդ տեսարան

Պանդուկի սրահ: Մի քանի սեղանների վրայից դեռ չեն հավաքել կեղտոտ ափսեները: Կուլիսների աջ կողմում բարն է, կողքին՝ վերևի հարկ տանող սանդուղք: Ներս է վազում տղամարդ, գլխին՝ պլաստիկ պարկ ու ձեռքերը, ասես թևեր, տարածելով՝ պտտվում է սրահում՝ ինքնաթիռ է պատկերում: Նրա անունը Կարլո է:

ԿԱՐԼՈ - Ռ-ն-ն-ն... (Կանգ է առնում, իբր՝ վայրէջք կատարեց, հետո նորից թափ է հավաքում, օդ բարձրանում:) Ռ-ն-ն-ն...

Հայտնվում է երեսունհինգ տարեկան կին, գոգնոցով է: Նեղ-սրտած հետևում է տղամարդուն: Նրա ամուրը Նիկոլետտա է: (Կնոջ դերը պիտի խաղա նույն դերասանուհին, ով առաջին գործողության մեջ Ելենա էր խաղում): Տղամարդ-ինքնաթիռը արագություն հավաքելով՝ ուղղվում է նրա կողմը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, Կարլետտո, հանդարտվիր... դե, հերիք է, ասացի:

Կարլոն ձևացնում է, թե չի լսում ու շրջանցում է նրան: Նիկոլետտան հասնում ու բռնում է Կարլոյին:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, քանի՞ անգամ պիտի քեզ ասեմ, որ պլաստիկե պարկը գլխիդ չքաշես:

Քանդում է հանգույցն ու պարկը հանում գլխից: (Կարլոյի դերակատարը Լուիջի Կարլոյի դերը խաղացող դերասանն է, բայց երկրորդ գործողությունում ավելի երիտասարդ պիտի երևա: Հիմա նա երեսուն տարեկան է ու ակնհայտորեն հոգեկան խնդիրներ ունի:)

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Մի օր կխեղդվես այդ պարկի մեջ:

ԿԱՐԼՈ - Լետտա, իսկ գիտե՞ս, ոնց են սարքում ինքնաթիռները:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չգիտեմ: Դու ցույց տուր:

ԿԱՐԼՈ - Ես գիտեմ, ոնց են սարքում ինքնաթիռները: Նրանք անում են n-n-n-n... (Ազատվում է Նիկոլետտայի ձեռքերից ու շարունակում թռիչքը:)

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ծնորհակալություն, Կարլետտո, ես տեսա, թե ոնց են սարքում ինքնաթիռները: Իսկ հիմա բավական է: Կարլետտո, կանգ առ, խնդրում եմ:

ԿԱՐԼՈ - Չեմ կարող, թռիչքը դեռ չեմ ավարտել, պիտի վայրէջք կատարեմ: Դու, իհարկե, դա չգիտես: Որովհետև դու կին ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դու ծիշտ ես, Կարլետտո, հիմա ասա, թե նրբ է վայրէջքը:

ԿԱՐԼՈ - Չգիտեմ, պիտի հրամանատարին հարցնեմ: Քո կարծիքով, նս եմ հրամանատարը: Ես ինքնաթիռն եմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Եթե պետք է, ուրեմն հարցրու:

ԿԱՐԼՈ - Ուրեմն հարցնեմ հրամանատարին:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հա, Կարլետտո, հարցրու հրամանատարին, խնդրում եմ:

ԿԱՐԼՈ - Հրամանատար, նրբ է վայրէջքը... Ըհը, հասկացա:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դե... նրբ է:

ԿԱՐԼՈ - Հրամանատարն ասաց՝ երկուս ու կես օր հետո:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Նրբ... Դե, Կարլետտո, վերջ տուր, հերիք է:

ԿԱՐԼՈ - Բայց մենք արդեն թռչում ենք երկրագնդի շուրջը, քո կար-

ծիքով, նրա շուրջը կարելի է թռչել տասը բույսերով... Ռ-ռ-ռ-ռ... Բայց այդ մասին ինչ իմանաս, դու կին ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Բավական է, Կարլետտո, մինչև կոկորդա կուշտ եմ: *(Կանգնեցնում է նրան:)*

ԿԱՐԼՈ - Ինչ ես ուզում ինձնից, հրամանատարի հետ խոսիր: Ես որոշում չեմ ընդունում, ես ընդամենը ինքնաթիռ եմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հա, քո ասածն է, իսկ հիմա արի այստեղ ու նստիր, խոսելու բան կա:

ԿԱՐԼՈ - Բայց ինչպե՞ս կարող եմ դա անել, մի՞թե կարող եմ կանգնել, երբ ներսում այդքան ուղևոր կա, նրանք հետո ինձ կհայհոյեն:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Զո ուղևորների հետ ես կխոսեմ, իսկ հիմա նստիր ու հանդարտվիր:

ԿԱՐԼՈ - Իսկ հետո կարո՞ղ եմ շարունակել թռիչքս:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Իհարկե, կարող ես: Հետո կարող ես շարունակել թռիչքդ ու ուղևորներիդ պատեցնել երկրագնդի շուրջը:

ԿԱՐԼՈ - Այո, շուրջերկրյա թռիչք... Գիտես, վերևում ինչ գեղեցիկ է: Եվ ցուրտ է, և ուժեղ քամի է, իսկ դեմքիդ ամպերն են քսվում, երբեմն թռչուններ են հանդիպում, բայց մենք՝ ինքնաթիռներս, նրանցից ավելի արագ ենք թռչում... Իզուր եմ քեզ պատմում, միևնույն է, ոչինչ չես հասկանա: Դու կին ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, այսօր ինչ-որ մեկը գալու է այստեղ:

ԿԱՐԼՈ - Գիտեմ, հաց բերողը: Ինձ շատ է դուր գալիս, երբ նա գալիս է: Ամեն անգամ թաքնվում եմ նրա այլուրի մեծ զամբյուղում ու ձևացնում, թե բուլկի եմ՝ փոքրիկ, փոքրիկ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չէ, Կարլետտո, նա հաց բերողը չէ: Նա ուրիշ է, մենք նրան երբեք չենք տեսել:

ԿԱՐԼՈ - Իսկ մենք ո՞ւմ երբեք չենք տեսել, կայսրի՞ն:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չէ... Կարլետտո, թող ավարտեմ ասելիքս:

ԿԱՐԼՈ - Հա, հասկացա, նա երևի գաղտնի գործակալ է, լրտես: Բայց դու մի անհանգստանա, ես կհրամայեմ, որ նա ինքնաթիռ նստի ու ինձ հետ ուղևորվի շուրջերկրյա ճանապարհորդության: Իսկ նրանից հոտ չի գալիս:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Այսինքն...

ԿԱՐԼՈ - Եթե վրայից հոտ է գալիս, ես չեմ կարող նրան նստեցնել ուրիշ ուղևորների հետ, ինչպե՞ս կարող եմ... Հրամանատարը ինձ կհայհոյի:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, արդեն հերիք է, խնդրում եմ:

ԿԱՐԼՈ - Մի հուզվիր, Լետտա, ինչ էլ լինի, ես նրան ինքնաթիռ կնստեցնեմ: Բոլորս կթռչենք, դու էլ՝ մեզ հետ, ու մենք կպատվենք երկրի շուրջը: Ռ-ռ-ռ-ռ... *(Սլանում է սրահում:)* Հրաշալի տոն կկազմակերպենք օդում: Բոլորս կխմենք ու կհարբենք... կխ-կխկ-կխկ... ու կ-կ-կսլանանք ավելի արագ, արագ, արագ...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Վերջ տուր, Կարլետտո:

ԿԱՐԼՈ - *(անսպասելի տխուր, համարյա լաց լինելով):* Դու ինձ չես սիրում, ես գիտեմ: Անընդհատ դա ցույց ես տալիս: Վհու՛կ: Դու վհու՛կ ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Պետք չէ, այդպես մի ասա... արի ինձ մոտ:

ԿԱՐԼՈ - Չէ, դու վհու՛կ ես: Դու վհու՛կ ես: Գնա քո դժոխքը քո սատանաների հետ, որոնք քեզ կծածկեն իրեն եռաժանիներով:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Բայց ես քեզ իրոք սիրում եմ: Գու գիտես... միշտ էլ սիրել եմ:

ԿԱՐԼՈ - Սուտ է, դու ինձ երբեք չես սիրել, միշտ գողացել ես իմ չիպսերը...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հետո՞ ինչ, այն ժամանակ մենք շատ փոքր էինք:

ԿԱՐԼՈ - Հա, մենք փոքր էինք ու դու գողանում էիր իմ չիպսերը... Դու փոքր էիր ու արդեն վհու՛կ էիր: Դու փոքրիկ վհու՛կ էիր: Միայն մայրիկն էր ինձ սիրում: Նա ինձ շատ էր սիրում ու ինձ համար գնում էր չիպսեր ու խաղալիքներ, ինքնաթիռ, մեքենա, պաղպաղակ ու պոպկորն...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հա, մայրիկը քեզ շատ էր սիրում: Ես էլ:

ԿԱՐԼՈ - Ստու՛մ ես, ինչ մայրիկը գնացել է, ինձ միշտ մենակ ես թողել այստեղ: Երբ ինչ-որ մեկը գալիս էր, նրա համար պաստա էիր պատրաստում, իսկ հետո նրանք գնում էին... ու ոչ մեկը չէր մնում, որ ինձ հետ խաղա:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, նստիր

կողքս, թույլ տուր քեզ գրկեմ:

ԿԱՐԼՈ - Համ էլ տեսել եմ, թե երբեմն ոնց էիր գրկում այդ սինյորներին: Ինձ հեչ դուր չէր գալիս, որ նրանք քեզ գրկում էին: Նրանք կեղտոտ էին ու վրաներից վատ հոտ էր փչում: Ինձ էլ լեզու էին ցույց տալիս: Իսկ հետո քեզ հետ բարձրանում էին վերև, ու ես նորից մնում էի մենակ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, այսօր մի սինյոր է գալու, որը երբեք այստեղ չի եղել: Արի, մի րոպե հանգիստ նստիր: Խոստանում եմ, որ դրանից հետո կխաղամ քեզ հետ:

ԿԱՐԼՈ - Ես չեմ ուզում քեզ հետ խաղալ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Լավ, այդ դեպքում կգնանք պարտեզ ու դու կխաղաս՝ ում հետ և ինչպես կամենաս:

ԿԱՐԼՈ - Պարտեզ չեմ գա, այնտեղ լիքը զգվելի տղաներ են, նրանք քար են նետում վրաս:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, ինձ լսիր... քեզ դո՛ր է գալիս այստեղ:

ԿԱՐԼՈ - Որտե՞ղ, մեր տո՛ւնը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հա, ներքևի պանդոկն ու վերևի սենյակները:

ԿԱՐԼՈ - Դե, ես արդեն ասացի՝ տունը: Ինձ դուր է գալիս հոտը, դրանից ես միշտ ուտել եմ ուզում: Ու հետո... *(Սկսում է բարձրանալ ու իջնել սանդուղքով:)* Ու հետո ես կարող եմ բարձրանալ ու իջնել աստիճաններով...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, վերադարձիր,

հենց հիմա՛... Լսիր, ինչ եմ ուզում քեզ ասել... Կարլետտո, վերջապես լսելո՞ւ ես ինձ... Այստեղից լավ տեղեր էլ կան, որոնք դեռ չես տեսել, այնտեղ կարող ենք իրար հետ խաղալ... Բայց ոչ այստեղ, այստեղ վատ է, կեղտոտ է...

ԿԱՐԼՈ - Ու ես կարող եմ կտրել քո մազերը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կտրես իմ մազերը:

ԿԱՐԼՈ - Հա, կտրել քո մազերը, ինչպես այն սինյորան կտրեց մայրիկի մազերը: Ես կկտրեմ քո գեղեցիկ հյուսքը... երկար-երկար մկրատով կկտրեմ քո հյուսքը: *(Երգեցիկ:)* Կտրել հյուսքը... կտրել հյուսքը...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Լավ, Կարլետտո, դու կկտրես իմ հյուսքը:

ԿԱՐԼՈ - Կտրել հյուսքը... կտրել հյուսքը... *(Սիկոլետտայի թիկունքում կանգնած, երգելով ցույց է տալիս՝ իբր կտրում է նրա մազերը:)* Կտրել հյուսքը... կտրել հյուսքը... կտրել հյուսքը...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չես հասկանում, քեզ ինչ ասացի: Մենք պետք է այստեղից գնանք, մենք չենք կարող այլևս այստեղ մնալ: Տեղափոխվելու ենք ուրիշ տեղ, այստեղից ավելի լավը: Այնտեղ ավելի շատ լույս կա, օդ, բուսականություն...

ԿԱՐԼՈ - Ես չեմ ուզում ուրիշ տեղ գնալ, ուզում եմ մնալ այս տանը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ուր որ գնում ենք, այնտեղ էլ տուն կա, կտեսնես, քեզ ավելի դուր կգա: Ու չես ուզենա վերադառնալ այստեղ:

ԿԱՐԼՈ - Չէ, չեմ ուզում, ես ուզում եմ

կտրել հյուսքը... կտրել հյուսքը...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - *(տեղից վեր է թռչում՝ վախեցնելով Կարոյին):* Կարլո, լսիր ինձ, այս տունը այլևս մեզ չի պատկանում, և՛ պանդոկը, և՛ վերևի սենյակներն այլևս մերը չեն:

ԿԱՐԼՈ - Ստո՛ւմ ես, դու միշտ էլ ստել ես: Դու ստախո՛ւս ես ու վիո՛ւկ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, խնդրում եմ, նորից չսկսես:

ԿԱՐԼՈ - Ստախո՛ւս ու վիո՛ւկ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլետտո, ախպերիկս, հանգստացիր, արի ինձ մոտ... Այ, այսպես, արի քեզ գրկեմ... ապրես: Հիմա լսիր ինձ: Որտեղից հորինեցիր, որ քեզ չեմ սիրում, հը՞... Թանկագինս, այսօր մի մարդ է գալու ու դու քեզ լավ ես պահելու, մեծի պես, պայմանա՛վորվեցի՞նք:

ԿԱՐԼՈ - Տղամարդ է:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ի՞նչ տարբերություն, ով էլ լինի՝ դու քեզ պահելու ես մեծի պես, ու վե՛րջ:

ԿԱՐԼՈ - Տղամարդ է, այդպես էլ գիտեի: Նո՞ր է, իսկ ի՞նչ ես անելու նրա հետ: Խաղալո՞ւ ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չէ: *(Հեռախոսագանգ:)* Զեզ հետո կբացատրեմ, նստիր ու ոչ մի տեղ չգնաս, ինձ սպասիր:

Վագում է հեռախոսի մոտ: Հենց գնում է, Կարլոն վեր է թռչում, պլաստիկ պարկը քաշում է գլխին ու սկսում է պտտվել սրահում:

ԿԱՐԼՈ - Ուղղվում ենք դեպի թռչիքաուղի: Վո-ո-ո-ո... Վո-ո-ո-ո... Կապեք ամրագոտիները, թռչում ենք: Վո-ո-ո-ո... Սինյոր ուղևորներ, ուշադրություն, խոսում է հրամանատարը: Մենք պրորբլեմ ունենք, ինքնաթիռը վայր է ընկնում: Չանհանգստանաք, ես ձեզ հետո կբացատրեմ... մնացեք ձեր տեղերում ու ոչ մի տեղ չգնաք...

Կանգ է առնում, դանդաղ հետ-հետ է գնում: Այդ պահին հայտնվում է տղամարդը և մոտենում Կարլոյին: Լորիսն է՝ քառասունն անց, խնամված, լավ հագնված տղամարդ: (Նրան խաղում է Մարկոյի դերակատարը:) Կարլոն շրջվում է:

ԼՈՐԻՍ - Դու, երևի, Կարլոն ես:

ԿԱՐԼՈ - *(գննում է նրան, ուզում է պատասխանել, բայց մտափոխվելով երկու քայլ ետ է գնում՝ հայացքը նրանից չկտրելով):* Սինյոր ուղևորներ, ձեզ հրավիրում ենք դուրս գալ, հերթով, սկզբում կանայք ու երեխաները: Իրար չհրեք, չնյարդայնանաք, ձեզ հետո կբացատրեմ:

ԼՈՐԻՍ - Գործերդ ղնց են, Կարլո:

ԿԱՐԼՈ - Դու ո՞վ ես, Լետտայի ընկերը:

ԼՈՐԻՍ - Այն էլ՝ վաղեմի: Նա քեզ չի՞ պատմել իմ մասին:

ԿԱՐԼՈ - Լետտան միշտ էլ ինչ-որ բան է ասում: Ասում է, ասում է, բերանը չի փակում: Իսկ ինձ հետ խաղալ չի ուզում, նախատում է, երբ ես եմ խաղում: Տնից դուրս

գալ չի թողնում: Իսկ երբ միասին պարտեզ ենք գնում, այնտեղի տղաները քար են շարտում վրաս: Մի անգամ ես վերցրի քարն ու ուժեղ շարտեցի նրանցից մեկի վրա... հետո վազելով եկավ Լետտան, հետո եկան տղայի ծնողներն ու սկսեցին գոռալ Լետտայի վրա, իսկ Լետտան պատասխանում էր նրանց, ու բուրրը գոռում էին, իսկ մնացած երեխաները լաց էին լինում, ես շատ հոգնեցի ու տուն էի ուզում վերադառնալ, բայց ոչ մեկն ինձ չէր լսում ու ես էլ սկսեցի գոռալ: Ու լացեցի: Չեմ սիրում պարտեզ գնալ:

ԼՈՐԻՍ - Հետաքրքիր տղա ես, Կարլո: Ասա, ուտել ուզում ես:

ԿԱՐԼՈ - Ես միշտ էլ ուզում եմ ուտել:
ԼՈՐԻՍ - Ծատ լավ է, Կարլո, շատ լավ է... տես, քեզ ինչ եմ բերել: *(Գրպանից շոկոլադի սալիկ է հանում, մեկնում է Կարլոյին:)*

ԿԱՐԼՈ - Ծոկոլա՞ր... համե՞ղ է:

ԼՈՐԻՍ - Իսկ դու փորձիր, Կարլո, կեր: Այս պահից ես ուզում եմ, որ դու անես՝ ինչ ուզում ես:

Գալիս է Նիկոլետտան: Տեսնելով Կարլոյի հետ խոսող Լորիսին՝ տրամադրությունը ակնհայտորեն ընկնում է:

ԼՈՐԻՍ - Բարի օր, ես Լորիս Կապիտանին եմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Նիկոլետտա դե Սանտիս, բայց բարեկամներս ինձ ժասմին են ասում:

ԼՈՐԻՍ - Ժասմի՞ն... հրաշալի անուն

է: Արևելյան ծաղիկների բուրմունք, մուսկուս և ամբրոսիա... անցյալի և ոչ մի բուրմունք անկարող է համեմատվել նրա նրբագույն հոտի հետ...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - (նրան ընդհատելով):

Նստիր ու ձայնդ կտրիր:

ԼՈՐԻՍ - Ինչպես կասես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, բարձրացիր, խնդրում եմ, վերև ու մի քիչ այնտեղ խաղա:

ԿԱՐԼՈ - Չեմ ուզում, ես ուզում եմ մնալ սինյորի հետ: Ես կարող եմ մնալ, հա՛:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չես կարող: Գնա ու վերևում կեր շոկոլադը, ես քեզ կկանչեմ:

ԿԱՐԼՈ - Բայց ինչո՞ւ, ի՞նչ եմ արել որ...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, մի ստիպիր, որ բարկանամ, խնդրում եմ, գնա վերև:

ԼՈՐԻՍ - Հետո միասին կխաղանք, խոստանում եմ:

ԿԱՐԼՈ - Ինքնաթիռ կխաղանք, որն ընկնում է ցած, հա՛:

ԼՈՐԻՍ - Իհարկե, ցած ընկնող ինքնաթիռ էլ կխաղանք:

ԿԱՐԼՈ - Խոստանում ես:

ԼՈՐԻՍ - Խոստանում եմ:

Կարլոն կրկին գլխին է քաշում պլաստիկ պարկն ու որպես ինքնաթիռ հեռանում է քեմից:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Զեզ ո՞վ թույլ տվեց ներս մտնել, ո՞վ թույլ տվեց խոսել եղբորս հետ:

ԼՈՐԻՍ - Դուռը բաց էր, թակեցի, պատասխան չստացա ու ներս

մտա: Վերջապես, մենք պայմանավորվել ենք: Թե՛ ոչ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դու պիտի բարձր թակեիր, ես էլ կլսեի: Հեռախոսով էի խոսում:

ԼՈՐԻՍ - Մեղավոր եմ, սխալվեցի: Պիտի դուռն ամուր թակեի, իսկ մինչ այդ դրոշմակնիքով նամակ պիտի ուղարկեի եղբորդ հետ խոսելու թույլտվությունն ստանալու համար: Ինչ որ է, ես արդեն այստեղ եմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Տեսնում եմ:

ԼՈՐԻՍ - Ո՛ր ես անալիզները:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դեռ չեմ խոսել եղբորս հետ:

ԼՈՐԻՍ - Դա քո պրոբլեմն է, ես ուզում եմ տեսնել անալիզների արդյունքը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Վատ ես լսում, նախ կխոսեմ եղբորս հետ, որից հետո դու կտեսնես բոլոր անալիզները, որն ուզենաս:

ԼՈՐԻՍ - Կարծում ես, այստեղից կգնամ առանց անալիզների: Հասկանո՞ւմ ես, ես լուրջ պրոֆեսիոնալ եմ: Անալիզներն անհրաժեշտ մինիմումն են, առանց դրանց գործը չի գլուխ գա: Դու գոնե պատկերացնո՞ւմ ես, թե ովքեր են իմ հաճախորդները: Ափսոս, որ նրանց չես տեսել: Որովհետև եթե տեսնեիր, կհասկանայիր, որ ես չեմ կարող նրանց ասել. «Ներեցեք, բայց անալիզները չունեմ, ինչ է, թե նրա քույրիկը միտք ուներ խոսել, իսկ նրա եղբայրիկը չուզեց խոսել և այդ ժամանակ նրա քույրիկը»...

Մի պահ պատկերացրու նրանց
պատասխանը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Իսկ փողը...

ԼՈՐԻՍ - Ինչ փող:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Փող, մանի, դրամ...

ԼՈՐԻՍ - Համա թե անպատկառն ես,
ինչպես է երևում, որ նման գործե-
րում սկսնակ ես: Եթե մի քիչ
փորձ ունենայիր, կիմանայիր, որ
երբեք չի կարելի փող պահանջել՝
փոխարենը ոչինչ չտալով: Սովոր-
ել է պետք, թանկագին ժասմին:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Լսիր, խո՛ղ, ինձ թան-
կագին չասես, որովհետև քեզ
համար ես թանկագին չեմ ու եթե
չես ուզում, որ դեմքդ չանգռեմ,
միայն հարցերիս պատասխա-
նիր: Ու ինձ ժասմեն չասես:

ԼՈՐԻՍ - Դու ասացիր, որ քեզ
ժասմեն են ասում...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - ...բարեկամներս: Իսկ
դու ինձ կասես սինյորա դե Սան-
տիս, ու վերջ:

ԼՈՐԻՍ - Օ քեյ, սինյորա դե Սանտիս
ու վերջ: Իսկ հիմա անցնենք լուրջ
խոսակցության, եթե չես առար-
կում: Պարապությունից չէ, որ
այստեղ եմ ու երկու ամիս չեմ
սպասել այս հանդիպմանը, որ
դատարկաձեռն հեռանամ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Իսկ ի՞նչ է պատահել,
բողոքում ես, որ պատրաստի շի-
լան միանգամից քեզ չեն
մատուցել: Եթե մի քիչ ժամանակ
եմ խնդրում, միայն նրա համար,
որ անալիզներն անեմ:

ԼՈՐԻՍ - Անշուշտ, սինյորա դե
Սանտիս, դուք իրավացի եք, ո՛վ է
վիճում, բայց ես ուզում եմ հենց

հիմա տեսնել այդ անալիզները:
Առանց դրանք տեսնելու գինը ա-
սել չեմ կարող:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Նրան տեսար, բա-
վական չէ՞:

ԼՈՐԻՍ - Տեսա, ու կարծում եմ, նա
բացարձակ առողջ է: Բայց ար-
տաքին տեսքը դեռ ոչինչ չի ա-
սում, ես սովոր եմ իրերի բուն
էությունը հասնել: Իմ պարտա-
կանությունն է վերլուծել, գնահա-
տել, ես չեմ կարող եզրակա-
ցություն տալ միայն մարդու ար-
տաքինով: Նա կարող է, ասենք,
ունենալ ժառանգական բարձր
տրիգլիցերիդներ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Չէ, նման բան չկա:

ԼՈՐԻՍ - Գուցե ծխում է:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ ես ասում, նա
երբեք չի ծխել, տեսքից չի՞
երևում: Դու իսկապես մտածում
ես, որ նրա նմանը կարող է ծխել:

ԼՈՐԻՍ - Իսկ ինչո՞ւ ոչ... գուցե
թաքուն է ծխում:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հիմարություն:

ԼՈՐԻՍ - Իսկ շաքարախտի կասկածը...
իսկ գուցե երիկամները լավ չեն,
կամ էլ, ասենք...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Որ այդպես է... (*Գոգ-
նոցի տակից թղթերի տրցակ է
հանում, տալիս Լորիսին:*) Ահա
անալիզները, նայիր ու ասա գի-
նը:

ԼՈՐԻՍ - Բրավո, ինչպիսի սառ-
նասրտություն, ինչ տաղանդ...
Այսպես, նայենք, թե ինչպես է ի-
րեն զգում մեր փոքրիկը: Լավ է...
լավ է... գերազանց է:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Միայն իմանաս, թե

ինչքան զգվելի ես:

ԼՈՐԻՍ - Աղջիկս, ինձնից լավը չես:

Իսկ սա՞ ինչ է... հըմ, պատանին իրոք երկաթե առողջություն ունի: Իսկ հիմա տուր էխոգրաֆիան:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Էլ ի՞նչ էխոգրաֆիա...

ԼՈՐԻՍ - Էխոգրաֆիա չնք արել:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Բայց ես...

ԼՈՐԻՍ - Բայց ես ինչպե՞ս կարող եմ նրա առողջական վիճակի լիակատար գնահատականը տալ, եթե չզփտեմ, թե ինչպես է աշխատում սիրտը: Սիրտը, երիկամները, լյարդը, թոքերը... Տեր Աստված, ինչպե՞ս դա անեմ, գուցե դ՞ի ինձ հուշես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հանգիստ թող Աստծուն, նա այս գործի հետ կապ չունի: Չէ, էխոգրաֆիա չեմ արել:

ԼՈՐԻՍ - Լավ, ես մեկ անգամ էլ կգամ, բայց դու ստիպված կլինես սպասել: Մեկ ամսից շուտ գալ չեմ կարող, ուրիշ պայմանավորվածություններ էլ ունեմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Մեկ ամսից... կատակո՞ւմ ես, փողո՞ւն ինձ հիմա է պետք: Ծատ է պետք:

ԼՈՐԻՍ - Բոլորն էլ այդպես են ասում:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Եթե հիմա չստանամ, կորած եմ: Հասկանո՞ւմ ես, ես կորած եմ:

ԼՈՐԻՍ - Ցտեսություն:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Լորիս, չգնաս, Լորիս, դե, սպասիր մի քիչ... Եթե ուզում ես, կարող եմք բարձրանալ եղբորս մոտ... դե, չզփտեմ, ճնշումը կչափես կամ էլ զարկերակը կստուգես, կանես այն ամենը, ինչ

անում են նման դեպքերում բժիշկները:

ԼՈՐԻՍ - Ինչի՞ համար:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչպես՞ թե... Դու կարող ես որոշել, թե որքանով է նա առողջ ու կասես գինը: Գոնե մոտավորապես, որպեսզի պատկերացում ունենամ, թե ինչ գումարի մասին է խոսքը: Վաղը ևեթ եղբորս կտանեմ կլինիկա ու էխոգրաֆիա կանենք... սրտի, երիկամների, գլխի, լեզվի, ամեն ինչի... Լորիս, մնա, հետո, երբ եղբայրս կքնի, կմնանք ես ու դու:

ԼՈՐԻՍ - Հասկացա: Ու դրանից հետո ես պիտի ասեմ գումարի չափը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Այո, դրանից հետո ինձ կասես, թե դա ինչ արժե:

ԼՈՐԻՍ - Չէ, սինյորա, ինձ մոտ այդ խաղերը չեն անցնում, արդեն ասացի, որ պրոֆեսիոնալ եմ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Լավ մտածիր: *(Հըպվում է նրան, գայթակղիչ ձգվելով:)* Այս կյանքում էլի բաներ կան, որոնք դեռ չզփտես, հավատա ինձ: Պահեր կան, որոնք դեռ չես ապրել ու որոնք արժե ապրել: Տրվիր էմոցիաներիդ, Լորիս:

Մանդուղքի վերին աստիճանին հայտնվում է Կարլոն ու լուռ հետևում է, մինչև նրան նկատում է Նիկոլետտան:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, արի, մենք քեզ սպասում էինք:

ԿԱՐԼՈ - Ստում ես, դուք ինձ չէիք սպասում: Դու նրա հետ նույն կեղտոտ գործով ես զբաղված,

ինչպես մյուսների հետ, որոնք գալիս են այստեղ ու երբեք ինձ հետ չեն խաղում: Իսկ ես վերևում մենակ եմ, միշտ մենակ եմ ու ծանծրանում եմ, ու շոկոլադս պրծավ ու ես լրիվ լողովել եմ...

ԼՈՐԻՍ - Կարլո, արի, ուրիշ շոկոլադ կտամ:

ԿԱՐԼՈ - *(տեղից չշարժվելով)*: Իսկ կոկորդիլոսները շոկոլադ ուտո՞ւմ են:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, ներքև իջիր ու էլի չսկսկես քո կատակները:

ԿԱՐԼՈ - Կոկորդիլոսները բացում են իրենց վիթխաարի երախներն ու *(ծեռքերով ցույց է տալիս)*, ուտում են, ինչ պատահի՝ թռչուններ, ձկներ, շներ, կատուներ, մեքենաներ, տներ, քաղաքներ, ամեն ինչ են ուտում: *(Գլորվում է ներքև, մոտենում Լորիսին:)* Ելլապայով սինյորներ էլ են ուտում... Հըմ... *(Շուրթերն է լպստում:)* Լավ սինյոր է, համեղ-համով:

ԼՈՐԻՍ - *(ծիծաղում է)*: Իսկ սինյորներին ուտելուց հետո նրանք դեսերտ են պահանջում, այդ ժամանակ դուրս են գալիս ասի ու... Խնչ են գտնում...

ԿԱՐԼՈ - Ի՞նչ են նրանք գտնում:

ԼՈՐԻՍ - Հենց նոր կերված սինյորի պիջակը: Եվ ի՞նչ են գտնում սինյորի պիջակի գրպանում:

ԿԱՐԼՈ - *(նույնպես ծիծաղելով)*: Ծոկոլան:

ԼՈՐԻՍ - Ճիշտ է, շոկոլադ:

Լորիսը գրպանից շոկոլադի սա-

լիկը հանում, պարզում է Կարլո-յին: Նա փորձում է բռնել, բայց Լորիսը այս ու այն կողմ է տանում, հետո, իբր՝ գրպանն է դնում, բայց տեսնելով Կարլոյի վերաբերմունքը՝ տալիս է նրան:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - *(գրկում է Կարլոյին, ձևացնելով, թե ուզում է վերցնել շոկոլադը)*: Մի քիչ ինձ տուր, հո լրիվ չե՞ն ուտելու:

ԿԱՐԼՈ - Չեմ տա:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Քեզ համար եմ ասում, հետո վատ կզգաս:

ԿԱՐԼՈ - *(դուրս է պրծնում նրա գրկից, թափահարելով շոկոլադը)*: Դու ինձ երբեք չես բռնի, երբեք չես բռնի, երբեք չես բռնի:

Նիկոլետտան կեղծ մռայլվելով նստում է: Լորիսը ժպիտով հետևում է տեսարանին:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ի՞նչ ես ժպտում... ծիծաղում ես մեզ վրա: *(Լորիսը ժպտում ու լռում է:)* Չէ, դուք սրան նայեք, ինչ լպիրշ մռութ ունի: *(Լորիսը մռայլվում ու կախում է գլուխը: Նիկոլետտան՝ կամաց:)* Կարող ես գոնե աչքերիս նայել, երբ քեզ հետ են խոսում: *(Լորիսը նայում է նրա աչքերին:)* Ի՞նչ տարօրինակ է... Ինձ թվում է, նախկինում քեզ ինչ-որ տեղ տեսել եմ... Չէ, մեր թաղամասում չէ... ուրիշ մի տեղ... ես չեմ սխալվում:

ԿԱՐԼՈ - Եկեք խաղանք. ես անտեսանելի եմ ու դուք ինձ չեք տեսնում:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Տարօրինակ է... Երբ ներս մտար, այդ զգացողությունը

չունեի... Իսկ հիմա, երբ շոկոլադեղ տվեցիր եղբորս... Ասա, մենք հանդիպած չկամք... Ինչ-որ տեղ, պատահական... մեկ այլ կյանքում...

Կարլոն անցնում է նրանց կողքով, նրանք չեն նկատում:

ԼՈՐԻՍ - Վաղո՞ց եք այստեղ ապրում:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ հայրս ու մայրս... Հա, այն օրից, երբ նրանք մահացան: Մենք շատ փոքր էինք: Այս պանդոկը հորեղբորս է, նա մեզ վերցրեց: Դրանից հետո Կարլոն այդպես էլ կարգի չեկավ, մնաց երեխա... Կարլենտոտ:

ԿԱՐԼՈ - Ես չկամ, ես անտեսանելի եմ, դու ինձ չես տեսնում ու չգիտես, որ ես այստեղ եմ:

ԼՈՐԻՍ - Իսկ հետո ի՞նչ եղավ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հորեղբայրս մեզ հետ քնքույշ չէր: Ծեծում էր: Թեև շատ գոհ էր, որ տանը կին կա, նա այդպես էլ չամուսնացավ: Մեր հորեղբայրը շատ սրիկա էր:

ԼՈՐԻՍ - Ի՞նչ է արել քեզ հետ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - *(ասես տենդի մեջ)*: Ինչ է արել ինձ հետ... նա ինձ... Ներիր, բայց քո ինչ գործն է:

ԼՈՐԻՍ - Ես պարզապես...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դու եղբորս համար ես եկել: Տեսա՞ր նրան, ուրեմն ցրվիր էստեղից:

ԼՈՐԻՍ - Մի բարկանա, չէի ուզում քեզ վիրավորել:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ո՞վ է քեզ ասել մեր մասին... կարծում ես, մե՞ծ բավականություն է նստել այս-

տեղ ու քեզ հետ խոսել, ես ուրիշ գործեր էլ ունեմ, այնպես որ, արագացրու, անելիքդ արա ու գնա:

ԼՈՐԻՍ - Ինձ զգուշացրել էին, որ դու ինչն ես... Իրականում ե՛ս չափտի գայի, սա իմ շրջանը չէ, բայց կոլեգաս ստիպված էր մեկնել...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Արձակուրդի ժամանակն է:

ԼՈՐԻՍ - Այդպես ասենք... արձակուրդ է գնացել: Իսկ ինձ ասացին, որ այստեղ հմայիչ հաճախորդ կա:

ԿԱՐԼՈ - Հնդկացիներ խաղամք:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հանգիստ թող բժրշկին, չն՞ տեսնում, խոսում ենք:

ԿԱՐԼՈ - Վհո՛ւկ, վհո՛ւկ: *(Լորիսին.)* Հնդկացիներ խաղամք, ես կլինեմ Ցլի Գլուխը, դու՛ Արծաթե Լուսինը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Կարլո, վերջ տուր, այստեղ արի, նստիր ու խաղա մենակ:

ԿԱՐԼՈ - ՈւՖ, զգվել եմ մենակ խաղալուց:

ԼՈՐԻՍ - *(ոտքի կանգնելով)*: Արի խաղանք «անձրևի պարը»:

Ուրախացած Կարլոն սկսում է պարել, պտտվել Լորիսի շուրջը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Այո... անձրև: Անցած շաբաթ անձրևը թափվում էր ասես դույլերով: Ծուկայից եկա ոտից-գլուխ ջուր, թրջվել էի, դողում էի... Մինչև տուն հասա՝ մրսեցի, ներսից ասես սառցակալեցի...

Լորիսը ժպտում է, Կարլոն դեռ պարում է:

ԼՈՐԻՍ - Իսկ կոշիկների մեջ՝ լիքը ջուր...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ...

ԼՈՐԻՍ - Ոչինչ, ինքս ինձ ասացի: (Լռությամբ:) Գարսիա Լորկային գիտե՞ս:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ո՞վ է, երգիչ:

ԼՈՐԻՍ - (գարմանքից բերանը բացվում է): Չէ, ոչինչ, հենց այնպես հարցրի... (Լռությամբ:)

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ ես կարծում, ես գեղեցիկ եմ: Հասկանում եմ, հիմա տեսքս այնքան էլ... ուժից վեր գործ եմ անում... Ուզում եմ ասել... ես կարո՞ղ եմ դուր գալ:

ԼՈՐԻՍ - Ավելի լավ է խոսենք եղբորդ մասին:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Եղբո՞րս... Լսիր, ես հասկացա:

ԼՈՐԻՍ - Ինչ հասկացար:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հասկացա, թե որտեղ եմ քեզ տեսել: Ինչ տարօրինակ է... մի մարդու ես նման: Մի անձանոթի: Լա երբեմն երագիս մեջ է գալիս: Մենք դուրս եկանք ինչ-որ թունելից... մեր առջև ընդարձակ դաշտ է: Լա ժպտում ու ինձ է պարզում ձեռքը, ցույց է տալիս հորիզոնին տանող ճանապարհն ու ցանկանում է, որ միասին գնանք: Բայց ես չեմ համարձակվում... միշտ էլ համարձակությունս պակաս է եղել: (Դադար:) Ներիր, ինչ-որ բան էիր հարցնում...

ԼՈՐԻՍ - Եղբորդ մասին... ուզում եմ շատ բան իմանալ նրա մասին: Զո մասին՝ նույնպես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ ես ուզում

իմանալ: Զո կարծիքով, ինչպե՞ս կարող եմ ապրել երկու որբերը, թե՛ մտածում ես, որ մեր օրերը անզուսպ ուրախությամբ լի էին: Ես ու Կարլետտոն պիտի հոգայինք մեր մասին, խաղի ժամանակ չունեինք: Հորեղբայրս գաղափար չունեի, թե ինչ է խաղալիքը: Լա ուրիշ բանի մասին էր մտածում... Ես ստիպված էի պաշտպանել ինձ: Ես ստիպված էի պաշտպանել Կարլետտոնին, պարզ է: Պաշտպանել հորեղբորիցս, մյուս երեխաներից, մեծից ու փոքրից, բոլորից: Դա շատ դժվար է՝ մեծանալ մշտական վախի մեջ, երբ դեռ փոքր ես: Եվ այս աշխարհը... Գիտե՞ս, թե ինչ է լքված լինել այս աշխարհում: Դու ուժերդ լարած թփրտում ես, փորձում ես ողջ մնալ, որովհետև հասկանում ես, որ պիտի ջանաս, իսկ կյանքը հարված-հարվածի հետևից է հասցնում ու դու չես հասցնում ուշքի գալ: Ես շատ կուզենայի ապրել նորմալ մարդկանց նման, սկզբում դպրոց գնալ, հետո՝ համալսարան, հաճելի փեսացու ունենալ, լավ աշխատանք գտնել, ամուսնանալ, երեխաներ ունենալ... Իսկ ես ոչինչ չունեմ: Ոչինչ: Նիկոլետտա, դա քեզ տրված չէ: Ես ունեմ միայն եղբայր, միայն իմ դժբախտություններն ու իմ պարտքերը: Ես հասկանում եմ, որ ձանձրացնում եմ իմ խոսակցությամբ... ես էլ եմ մահու չափ ձանձրանում... Հիմա ինձ վրա կհավաքեն ու նո-

րից կկատակեմ, կծիծաղեմ, ասես ամեն ինչ կարգին է: Հա-հա-հա... Դու էլ փորձիր, ծիծաղը մաքրում է ուղեղը: Թուլացիր ու ծիծաղիր... ծիծաղիր: Հա-հա-հա...

ԼՈՐԻՍ - Ձննում:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ:

ԼՈՐԻՍ - Ձննում: (*Չսպասելով Նիկոլետտայի արձագանքին:*) Կարլետտո, արի ինձ մոտ, նոր խաղ ենք խաղալու:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչ, նորից նոր խաղ:

ԿԱՐԼՈ - (*անկարող է թաքցնել ուրախությունը*): Հա, խաղանք: Ես կլինեմ վարսավիր ու մազերդ կկտրեմ, մեկ էլ կսափրեմ: Մազերդ շատ կարճ կկտրեմ, կարծես թե հիմա ամառ է ու շատ շոգ: Բայց եթե քեզ դուր չի գալիս, գիտե՛ս, մենք ինչ կանենք: Մենք կհագնենք քրոջս շորերն ու կնոջ նման կքսվենք, իսկ հետո կձևացնենք, թե իջնում ենք աստիճաններով...

ԼՈՐԻՍ - Չէ, մենք կխաղանք բժիշկ ու հիվանդ: Մոտ արի:

ԿԱՐԼՈ - Դու իսկապես բժիշկ ես:

ԼՈՐԻՍ - Դե, իհարկե, մոտ արի, մի վախենա:

ԿԱՐԼՈ - Է՛, չէ, եթե դու իսկական բժիշկ ես, ուրեմն սա խաղ չէ: Իսկ ես հիվանդ չեմ, ես ինձ լավ եմ զգում:

ԼՈՐԻՍ - Դե, Կարլետտո, ես քեզ եմ սպասում:

ԿԱՐԼՈ - Լավ, գալիս եմ, Բայց հետո վարսավիր կխաղանք, լավ:

Մոտենում է Լորիսին, Նիկոլետտայի կողքով անցնելիս լեզու է ցույց տալիս: Լորիսը նստեցնում է աթոռին, սկսում է զննումը:

ԼՈՐԻՍ - Ես գիտեմ, որ ոչ մի տեղդ չի ցավում, սա խաղ է: Դու քեզ լավ ես զգում, քոյրդ իրավացի էր: Հրաշալի վիճակում ես, սիրտդ երեխայի սրտի պես է աշխատում: Կարելի է ասել, որ ժամանակը քո դեպքում կանգ է առել: Ծնչիր... խորը շնչիր... Հրաշալի թոքեր են: Վազելիս չե՛ս հոգնում... Ծատ լավ ախորժակ ունես, դու երևի անընդհատ սոված ես:

ԿԱՐԼՈ - Հոգնեցի էս խաղից:

ԼՈՐԻՍ - Համարյա ավարտեցինք, իսկ հետո, եթե կուզես, քեզ պարտեզ կտանեմ, որտեղ շատ ուրախ խաղեր կխաղանք: Այնտեղ ռուսական բլուրների կան, ամեն տեսակի կարուսելներ, թոչող վիշապ: Հը, առաջարկս դուրդ եկավ:

ԿԱՐԼՈ - Դուրս եկավ:

ԼՈՐԻՍ - Ինձ՝ առավել ևս: (*Նիկոլետտային.*) Դու ծիշտ ես, երկաթե առողջություն ունի: Ֆանտաստիկ տղա է: Ասես ձեր ծնողների մահից հետո մի օր է անցել: Մարմինը զարգացել է, իսկ օրգանները չեն ծերացել և տարեկիցներից ավելի լավ են գործում: Ըիշտ արեցի, որ եկա, երբեմն բնազդս լավ է աշխատում: Ուրեմն այսպես, այսօր երեկոյան կզանգեմ ու կասեմ նախնական հաշ-

վարկը: Իհարկե, մոտավոր: Չսպասես, որ մեկ եվրոյի ճըշ-գըրտության լինի, բայց այն կարելի է մեկնակետային համարել: Հավատացնում եմ, դու չես գղջա, որ հանդիպեցիր ինձ: Սա իմ կյանքի լավագույն գործարքը կլինի: Ինչ թոքեր են, փոքրիկ: Հա, չանհանգստանաս, էխոգրաֆիան մենք կանենք, մասնագիտական կենտրոն ունենք, ամենաժամանակակից սարքավորումներով...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - (մտածելով ուրիշ բանի մասին): Ամենաժամանակակից սարքավորումներով...

ԿԱՐԼՈ - Դե, գնանք սողացող վիշապի մոտ:

ԼՈՐԻՍ - Ոչ թե սողացող, այլ թռչող:

ԿԱՐԼՈ - Ինչ տարբերություն, գնանք թռչողի մոտ: Դե, գնացինք...

ԼՈՐԻՍ - Գնացինք, բայց նախապես քրոջդ թոյլտվությունը պիտի ստանամ:

ԿԱՐԼՈ - Նա արդեն ասաց «այո»: Դե, շուտ, գնացինք:

ԼՈՐԻՍ - Սխալվում ես, նա դեռ չի ասել «այո»: Թոյլտվություն խնդրիր քրոջիցդ, Կարլո, լավ չէ առանց թոյլտվության գնալ:

ԿԱՐԼՈ - Լետտա, կարո՞ղ եմ սինյորի հետ գնալ թռչող վիշապի մոտ, հա՛, կարո՞ղ եմ:

Դադար:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ոչ:

ԿԱՐԼՈ - Ինչո՞ւ:

ԼՈՐԻՍ - Ինչ... դու ասացիր «ո՛չ»:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - (ասես սթափվելով): Ինչ... ես ասացի «ո՛չ»:

ԼՈՐԻՍ - Նիկոլետտա, լավ մտածիր, դու ինչ ասացիր:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ես ասացի... «այո»:

ԿԱՐԼՈ - Յու-յու-յու-յու-պի-ի-ի-ի...

ԼՈՐԻՍ - Երևի լավ չլսեցի:

ԿԱՐԼՈ - Բարձրանամ, գնդակս վերցնեմ, իսկ հետո կգնանք վիշապի մոտ ու այնտեղ գնդակ կխաղանք:

ԼՈՐԻՍ - Լավ, քեզ այստեղ կսպասեմ: (Նիկոլետտային.) Բայց և այնպես տարօրինակ է...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Տարօրինակ ինչ կա:

ԼՈՐԻՍ - Դու քեզ ուժեղ կին ես համարում, այդպես չէ՞:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Այո, համարում եմ, որ ուժեղ կին եմ, հետո՞ ինչ:

ԼՈՐԻՍ - Այն, որ դողում էիր աշնան տերևի պես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հիմար-հիմար դուրս մի տա, բերանդ բացելուց առաջ մտածիր:

ԼՈՐԻՍ - Դողում էիր, տեսա, ես չեմ սխալվում: Կարո՞ղ է՝ միտքդ փոխել ես:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Այսինքն...

ԼՈՐԻՍ - Եղբորդ հետ կապված...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչի՞ց եզրակացրիր, իհարկե, ոչ:

ԼՈՐԻՍ - Ո՞չ... համոզված ես: Տես, եթե հանկարծ...

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դու քո գործն արա, քիթդ ուրիշի գործերի մեջ չխոթես ու հոգիս էլ տակնուվրա չանես: Մենք պայմանավորվել էինք, այդպես չէ՞, իսկ ես հարգում եմ պայմանավորվածությունները:

Վաղվանից իմ կյանքը կփոխվի, ես ազատ կլինեմ: Ազատ, հաս-

կանոնում ես: Ես կզնամ այստեղից ու վերջապես ինձ թույլ կտամ անել խելքիս փչածը: Մոնտե Կարլո... Ես կզնամ Մոնտե Կարլո, այնտեղ ինձ ոչ ոք չի ձանաչում: Ես ուզում եմ գնալ մի տեղ, որտեղ ինձ ոչ ոք չգիտի...

ԼՈՐԻՍ - Այրում ենք կամուրջները:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հա, այրում ենք կամուրջները, ու դա քեզ չի վերաբերում, ներիիր... Քո գործն արեցիր, դա քեզ քիչ է:

ԼՈՐԻՍ - Այո, իհարկե, իհարկե...

ԿԱՐԼՈ - *(հայտնվում է գնդակով):* Ես պատրաստ եմ, գնացինք վիշապի մոտ:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - *(հրեն կորցրած):* Արդեն պատրաստ ես... ապրես... ապրես, Կարլետտո:

ԿԱՐԼՈ - *(պիջակը մեկնելով Լորիսին):* Գնացի՞նք:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Հանգիստ թող սինյորին, չե՞ս տեսնում, որ անհանգըստացնում ես նրան:

ԿԱՐԼՈ - Լետտա վիո՛ւկ: Մենք գնում ենք, գնում ենք: Մենք գնում ենք վիշապի մոտ:

ԼՈՐԻՍ - Մի րոպե, մենք դեռ չենք ավարտել:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ի՞նչ ես ձգում, թե՛ դու ես միտքդ փոխել:

ԼՈՐԻՍ - Մի շատ կարևոր բան չենք արել, Նիկոլետտա, չենք մտածել այդ մասին: Գիտե՞ս, երբեմն անտեսում ենք ինչ-որ բաներ, իսկ իրականում դրանք են ամենակարևորը:

ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դու ինչ-որ բան ես անելու... Կարլոյի՞ն...

ԼՈՐԻՍ - Այո: Իսկ ավելի ճիշտ... ես պետք է ինչ-որ բան անեմ Կարլոյի հետ: Մենք պետք է միասին խաղանք փղերի խաղը:

ԿԱՐԼՈ - Այլլոոո...

Լորիսը կարծես գվարճանում է: Երկուսով չորեքթաթ շարժվում են բեմում՝ նմանակելով փղերի քայլքը:

ԿԱՐԼՈ - Գնանք լճի մոտ, կնձիթներս մտցնենք ջուրն ու խմենք: *(Նրա դեմքը ուրախությունից ծանազում է:)* Լետտա, կարելի՞ է, այս սինյորը միշտ մեզ մոտ գա: Վաղը: Նա կարող է վաղը գալ: Կարող է միշտ-միշտ գալ:

ԼՈՐԻՍ - Ի՞նչ կասես, Լետտա, ես կարող եմ միշտ-միշտ գալ:

ԿԱՐԼՈ - *(սրտանց գրկում է Լորիսին):* Մենք փղեր ենք... Լետտա, միացիր մեզ, մենք փիղ ենք, իսկ դու... դու ընծուղտ կլինես:

ԼՈՐԻՍ - Արի, դա դժվար չէ, ինքդ կհամոզվես: Բավական է միայն, որ քեզ ընծուղտ պատկերացնես: Նրանք աշխարհին նայում են վերևից, լավ գիտես, որ նրանք փղերից ավելի բարձր են: Եվ հաստակաշիններից ավելի արագավազ են ու նուրբ:

ԿԱՐԼՈ - Ընծուղտ դարձիր, ընծուղտ դարձիր, Լետտա: Իսկ եթե սինյորը միշտ մեզ հետ ապրի՞... կամ էլ նրան այսօր ընթրիքի՞ հրավիրենք:

ԼՈՐԻՍ - Այս երեկո մենք ընծուղտների պես խոտ կուտենք, իսկ հետո միասին կզնանք լճից ջուր խմելու:

ԿԱՐԼՈ - Հա, գնանք ջուր խմելու...

լծից: Լետտա, կգամ մեզ հետ:
ԼՈՐԻՍ - Դու գեղեցիկ ընծուղտ
 կլինես... մեր կողքին... փղերիս
 կողքին... Դու կգամ մեզ հետ լիժ:
ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դե, բավական է, ես
 այլևս չեմ կարող... գլուխս
 պայթում է...
ԿԱՐԼՈ - Չէ, դու պիտի ընծուղտ
 լինես: Ընծուղտ դարձիր ու արի
 մեզ հետ:
ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - *(ապտակում է Կարլո-*
յին): Վե՛րջ տուր: *(Իր արածից*
թևաթափ:)
ԿԱՐԼՈ - *(հազիվ պահելով արցունք-*
ները): Դու ուզում ես, որ ես լա՛ց
 լինեմ, Լետտա վիուկ, բայց ես
 լաց չեմ լինի, հասկացա՛ր: Ես
 գնում եմ սինյորի հետ: *(Լորի-*
սին.) Գնանք, գնանք, գնանք վի-
 շապի մոտ, գնանք:
ԼՈՐԻՍ - Մենք կգնանք: Լետտա,
 մենք գնանք:
ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Ինչպե՛ս թե... գնում
 եք... Ոչ, մի քիչ սպասիր... մի

շտապիր: Թող, մի քիչ էլ նրա
 հետ մնամ: Ուզում եմ ասել, որ
 շտապելու կարիք չկա, այդպես
 չէ:
ԼՈՐԻՍ - Ընդհակառակը, պետք է
 շտապել, մեր գնալու ժամանակն
 է:
ՆԻԿՈԼԵՏՏԱ - Դե, գոնե մի րոպե...
 մի քիչ էլ խաղանք: Արի ինձ մոտ,
 Կարլետտո... դու փիղ ես, իսկ ես՝
 ընծուղտ... *(Կարլոն սկզբում ան-*
հաղորդ է, բայց աստիճանաբար
«հավվում» է ու փղային քայլված-
քով մոտենում է քրոջը:) Այսօր ե-
 րեկոյան... կտեսնես, քեզ դուր
 կգա... համոզված եմ, որ քեզ դուր
 կգա... քեզ համար ջեռոցում
 սպազետտի կպատրաստեմ...
 Սպազետտի ուզո՞ւմ ես ուտել: Բե-
 շամելով ու ապուխտով:
ԿԱՐԼՈ - *(նմանակելով փղի քայլ-*
վածքը): Ուֆ-ուֆ-ուֆ...

Քանի դեռ Նիկոլետտան ու Կարլոն խաղում են, Լորիսը նստում է անկյու-
նում, ծխում ու մտախոհ նայում է նրանց:

ԴՐԱՄԱՏՈՐԳԻԱ

գրական-գեղարվեստական հանդես

30²⁰¹²31

ISSN 1829-0701

© «Դրամատորգիա», 2012
Տպագրվել է պետական աջակցությամբ

Խմբագիր՝
ԿԱՐԻՆԵ ԽՈՒՐՄԱՆՅԱՆ

Կազմը և էջադրումը՝
ՆԱՌԱ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ

Նյութերն ընդունվում են մեքենագիր կամ շարվածքով:
Բնագրերը չեն վերադարձվում:

Հանդեսում տպագրված պիեսների բեմադրությամբ շահագրգիռ
թատրոնները դրանց օգտագործման թույլտվության համար
դիմեն անմիջական իրավատերերին՝ հեղինակներին:

Խմբագրության հասցեն՝
Երևան, Օրբելի 18/6, հեռ. 22-76-08

Ստորագրված է տպագրության 12.11.2012
Գինը՝ պայմանագրային:

Գրանցման վկայական՝ 01Մ 000089

Չափը՝ 70x100, 1/16: Ծավալը՝ 11 տպ. մամուլ:
Թուղթը և տպագրությունը՝ օֆսեթ: Տպաքանակը՝ 500 օրինակ:

Տպագրվել է
«Վան ԱՐՅԱՆ» ՍՊԸ-ը՝
ՀԳՄ «Լ. Զ. ՍՈՒՐՄԵԼՅԱՆ» տպագրատանը: